332

EDITURA UNIVERS

Premiul Eugenio Nadal, 1952
Deținătoare a mai multor premii literare,

DOLORES MEDIO

(n. 1914) s-a impus în peisajul atît de bogat și variat al literelor spaniole contemporane îndeosebi prin romanul

NOI, FAMILIA RIVERO

Publicista Lena Rivero (proiectare romantică a scriitoarei și personajul central al romanului) se întoarce în orașul său natal, Oviedo, după aproape două decenii, hotărîtă să reconstituie istoria legendară a familiei sale, răscolindu-și memoria, amintindu-și, prin contactul cu realitatea, de locuri și fapte aparținînd unor epoci revolute.

GLOBUS

Lei 11

17

DOLORES MEDIO Noi, familia Rivero

1979

DOLORES MEDIO

Noi, familia Rivero

Clubul cărții digitale 2024

Colecția GLOBUS / Editura Univers

COPERTA COLECŢIEI: ION STATE
Grafica: Viorel Popescu. Ilustraţia: Măriuca Brâncoveanu

Dolores Medio, NOSOTROS, LOS RIVERO
© Ediciones Destino, Barcelona, España, novena edición, 1970.

Toate drepturile asupra acestei versiuni aparţin Editurii UNIVERS

GLOBUS

DOLORES MEDIO

Noi, familia Rivero

Traducere de CARMEN POPESCU · Prefaţă de ELENA BĂLAN-OSIAC

EDITURA UNIVERS
Bucureşti
1979

Lector : MIHAELA CIUNCAN
Tehnoredactor : NICOLAE ŞERBĂNESCU

Tiraj 15 110 ex. broşate Bun de tipar 12.11.1979.
Coli tipar 13,5

Tiparul executat sub comanda nr. 507 la
Întreprinderea poligrafică „13 Decembrie 1918",
str. Grigore Alexandrescu nr. 89—97
Bucureşti,
Republica Socialistă România

Cuvînt înainte

ÎN PEISAJUL atît de bogat şi nuanţat al literelor spaniole contemporane, vocea femeii-scriitoare se face auzită tot mai pregnant şi mai manifest: Carmen Laforet, Ana María Matute, Elena Quiroga, Dolores Medio... sînt cîteva nume consacrate, apreciate nu numai în limitele graniţelor Spaniei ci şi în cele mai îndepărtate colţuri ale lumii, prin intermediul traducerilor în limbi moderne de o mai largă sau mai restrînsă circulaţie.

Dolores Medio, autoarea romanului *Nosotros los Rivero (Noi, familia Rivero)* pe care îl prezentăm în versiune românească, s-a născut în anul 1914, într-una din acele străvechi aşezări din nordul Peninsulei Iberice, care aminteşte de atîtea momente glorioase din istoria Spaniei: oraşul Oviedo. Încă din fragedă copilărie, se simte atrasă de literatură şi „inventează" primele povestiri pe care, împreună cu un grup de copii, le pune în scenă. La vîrsta de 7 ani urmează cursuri de muzică şi desen la Şcoala de Belearte din Oviedo, apoi cursurile gimnaziale din acelaşi oraş. Pentru a-şi putea continua studiile, după moartea părinţilor, este nevoită să-şi cîştige existenţa lucrînd ca învăţătoare într-un sat asturian, cunoscînd cu acest prilej viaţa sub multiplele ei faţete. Pînă la vîrsta de 30 de ani publică puţin, deşi scrie mult, cu o consecvenţă exemplară, demnă

de un scriitor profesionist. Cu povestirea *Nina* cîştigă Premiul Concha Espina pe anul 1945, cînd se hotărăşte să rămînă la Madrid pentru a-şi desăvîrşi studiile urmînd cursurile superioare ale Şcolii Oficiale de Jurnalistică, pe care o absolvă în 1950. Anul 1952 îi aduce consacrarea, obţinînd prestigiosul Premiu Nadal, cu romanul *Nosotros, los Rivero,* care cunoaşte numai în 1953 cinci ediţii, fiind reeditat apoi de numeroase ori.

Printre alte lucrări publicate, merită a fi menţionate: *Funcionario público* (*Funcţionar public*, tradusă în limba română sub titlul *În căutarea Nataliei Blay*, 1964), *El pez sigue flotando (Peştele continuă să plutească), Diario de una maestra (Jurnalul unei învăţătoare), Bibiana* — prima parte a trilogiei *Los que vamos a pie (Cei care mergem pe jos), Andrés,* nuvelă, distinsă cu Premiul Sésamo, 1967, *Farsa de verano (Farsa de vară)* etc.

Din tot ce a scris şi a publicat Dolores Medio, romanul *Nosotros, los Rivero* este una din cele mai izbutite scrieri, lucrare de referinţă atît pentru ansamblul operei sale cît şi pentru literele spaniole din a doua jumătate a secolului nostru.

Aparent simplă, arhitectonica de o clasică modernitate a construcţiei epice oferă autoarei posibilitatea să îmbine armonios şi cumpătat viziunea retrospectivă cu descrierea minuţioasă a mediului înconjurător, analiza introspectivă a individului cu investigarea psihologiei colectivităţii din care acesta face parte, transpunerea faptelor reale cu fabulaţia poetică. Romanul, autobiografic pînă la un anumit punct, constituie un prilej de evocare a destinului unei străvechi familii de spanioli, ale cărei ultime vlăstare asistă cu dureroasă luciditate la propria lor agonie şi destrămare. Publicista Lena Rivero (proiectare romantică a scriitoarei şi personajul central al romanului) se întoarce în oraşul său

natal, Oviedo, după aproape două decenii, hotărîtă să reconstituie istoria legendară a familiei sale, răscolindu-şi memoria, amintindu-şi, prin contactul cu realitatea, de locuri, oameni şi fapte aparţinînd unei epoci revolute.

În veşnic mohorîtul burg, Oviedo, învăluit într-o ceaţă aproape simbolică, străzile par tot adormite ca odinioară, în ciuda unor prefaceri urbane înnoitoare, impuse de evoluţia obiectivă a civilizaţiei moderne. Tot ce vede eroina *acolo,* în spaţiu (străzile, casele, parcurile, monumentele bătrînului oraş), se transformă, de îndată, sub puterea miraculoasă a amintirilor, într-un *atunci* viu, personal, dramatic şi emoţional, devenind astfel substanţa epică a romanului. Pe autoare nu o preocupă totuşi oraşul ca topos construit, ci oraşul ca fiinţă colectivă supus timpului implacabil care înalţă cu generozitate sau demolează nemilos destine omeneşti, păstrează cu evlavie sau spulberă obiceiuri şi tradiţii, creează cu migală ori distruge cu uşurinţă valori ce păreau etern-umane.

Evocînd descendenţa neamului Rivero, originile-i străvechi, învăluite în legendă, devenirea lui în timp, apoi epoca de grandoare morală şi materială şi, mai ales, de decădere, de măcinare pînă la ultimul, autoarea face o incursiune în viaţa şi moravurile localnicilor, relevînd împărţirea lumii în straturi sociale cu concepţii diferite, subliniind fapte şi evenimente din istoria societăţii spaniole de după primul război mondial şi clocotul mocnit al anilor premergători războiului civil spaniol. Procedeul este, desigur, vechi în tehnica romanului, dar maniera personală în tratarea subiectului este de o recunoscută originalitate. Autoarea excelează printr-o mare capacitate de a construi epic şi a evoca poematic, de a creiona caractere şi a zugrăvi medii sociale, de a puncta stări sufleteşti dintre cele mai delicate, meditînd cu gravitate asupra trecerii fiinţei umane

prin viață, realizînd nenumărate pagini asemănătoare unor adevărate poeme în proză.

Dolores Medio evocă vîrsta cea mai fragedă a eroinei sale, Magdalena Rivero (înscriindu-se, astfel, pe o coordonată tradițională, cultivată cu predilecție și de scriitorii spanioli aparținînd generației sale: Miguel Delibes, Rafael Sánchez Ferlosio, Juan Goytisolo, Ana María Matute), investigînd cu măiestrie universul copilului și al adolescentului, observîndu-i cu finețe fondul intim al sufletului, clocotul vieții interioare, evoluția sinuoasă și imprevizibilă a sentimentelor, a stărilor lui de spirit. Pe fundalul de poezie duioasă, care dă farmec copilăriei eterne, Dolores Medio aduce în prim plan o copilărie anume, într-o epocă istorică dată, aparținînd unei clase sociale precise, aceea a burgheziei în declin, într-o familie marcată de o mîndrie exacerbată, cu un caracter instabil, dominată de gustul riscului și al spiritului de aventură, căci „oriunde se ivește o afacere riscantă, acolo găsești un Rivero. Misionari sau revoluționari, idealiști, agitatori de mase, exploratori... Oameni ambițioși, nonconformiști, ducînd o viață neobișnuită și care, mai devreme sau mai tîrziu, culeg roadele."

În concepția autoarei, atributele unei etnopsihologii se particularizează, perpetuîndu-se prin exemplare umane reprezentative pentru un neam și pentru anumite clase sociale. Așadar, în trăsăturile specifice familiei Rivero, se reflectă în chip simbolic lumea spaniolă cu structurile ei sociale, cu mentalitățile ei specifice, contradictorii, o lume închistată și îmbîcsită de prejudecăți, dar purtînd în ea și germenul ideilor înnoitoare, progresiste, revoluționare.

Cunoscînd această lume în perimetrul geografic, istoric și social al orașului Oviedo, Dolores Medio o analizează, o iubește și o condamnă, o exaltă și o deplînge totodată. Însă logica Lenei Rivero este o logică afectivă, oglindind realitatea înconjurătoare prin prisma viziunii unui copil în devenirea sa spirituală, bazată pe impresii, pe perceperea senzitivă a lumii înconjurătoare și nu pe o experiență de viață.

Adolescenta Magdalena Rivero, fire complicată și contradictorie, plină de sensibilitate și totuși lucidă, se lasă purtată pe aripa visării și cade abătută, cuprinsă de spaime și dezamăgire, se răzvrătește împotriva „necazurilor" care-i tulbură aspirațiile vîrstei (privațiunile materiale umilitoare, măsurile represive cu scop „educativ" luate împotriva ei de impenetrabila doamnă Rivero, ipocrizia revoltătoare a vechilor prieteni de familie, singurătatea care o cuprinde după moartea tatălui și după dispariția surorii sale vitrege, Heidi, lipsa de comunicare cu copiii de vîrsta ei), dar n-are nici maturitatea nici discernămîntul necesare ca să ia o hotărîre salvatoare. Ea simte tentația să fugă, să se avînte în nemărginitul aventurii, încercînd să refacă biografia tatălui ei, a strămoșilor săi „exploratori" care plecaseră peste mări și țări să-și încerce norocul, întorcîndu-se, în cele din urmă, tot la locul de baștină.

Realizînd o operă „de o mare pătrundere psihologică, realistă pînă în detaliu, scrisă într-un stil echilibrat, între poetic și evocator" [1], Dolores Medio nu se oprește doar la relatarea unor fapte și întîmplări, ci le disecă, le analizează cauzele subiective și determinările obiective. Uneori rezumă cu o rară forță de sugestie o întreagă filozofie de viață într-o pildă sau într-o parabolă, într-un eseu dens, de o plasticitate sugestivă și de o reală forță metaforică: „Pasagerii care se instalează comod încă de la începutul călătoriei nu-i văd cu ochi buni pe cei care se urcă în tren în stațiile următoare; le fac loc în silă și, în general, îi consideră

[1] Angel Valbuena Prat, *Historia de la literatura española*, vol. III, Ed. Gustavo Gili, ediția a VII-a, 1964.

niște intruși, deși au plătit biletul la fel ca și ei. Lucru omenesc și natural, dat fiind fondul egoist al omului. Ceea ce pare însă curios și mai puțin logic este faptul că cei care se urcă și reușesc să se instaleze mai mult sau mai puțin comod — totdeauna ca urmare a propriului efort și în ciuda împotrivirii călătorilor instalați înaintea lor — fac cauză comună cu aceștia, de îndată ce au reușit să-și găsească loc, și sînt cei care protestează cel mai tare cînd un nou călător intră în vagon."

Astfel, cartea se constituie într-un remarcabil *roman-eseu*, mai ales în paginile în care autoarea își propune să cerceteze influența eredității și a mediului înconjurător asupra formării caracterelor și a sensului vieții ființei umane. Din această perspectivă, Dolores Medio abordează, explicit sau implicit, o suită de probleme specifice societății spaniole, caracteristice pentru etnopsihologia ei: simțul exacerbat al onoarei la nobilimea scăpătată, dialectica delicată a luptei dintre vechi și nou, necesitatea ruperii cătușelor conservatorismului, nevoia de înnoire spirituală și socială, ridicarea claselor de jos pe treapta socială corespunzătoare condiției lor umane și forței lor politice și economice, emanciparea femeii, spulberarea prejudecăților de tot felul, necesitatea unui ideal clar, umanist, capabil să unească în jurul lui toate păturile sociale, întreaga națiune. Firește, asemenea idei generale se întruchipează concret în profilul diverselor personaje, în gesturile și comportamentul lor, în idealurile lor de viață. Departe de a fi niște simpli *raisonneuri* ai unor idei abstracte, personajele create de Dolores Medio închid în ele o lume în toată complexitatea și diversitatea ei. În lumea caleidoscopică și eterogenă în care se învîrte Lena Rivero descoperim, rînd pe rînd, o galerie de personaje mai puțin investigate sufletește, în comparație cu personajul central, dar creionate cu mînă sigură, personaje-simbol, reprezentînd, într-un grad mai mare sau mai

mic, o categorie socială anume, o idee generală sau o tipologie umană reprezentativă.

Doamna Rivero, provenind dintr-o familie de nobili tradițională și tradiționalistă, căsătorită cu Germán Rivero, devine pentru Lena o prezență fizică puternică, dominatoare, cu o mentalitate ruginită, cu un simț bolnăvicios al onoarei, fiind subjugată de prejudecăți, preferînd să piară de foame cu întreaga familie decît să-i vadă lumea fetele muncind pentru a-și cîștiga pîinea de toate zilele. Autoarea surprinde în observații fine gesturile și mentalitatea diferitelor structuri sociale, atitudinea lor într-o situație dată: „Muncitorul cere la tribună, la mitingul de propagandă electorală, în presă. Își reclamă drepturile prin grevă... Oamenii de rînd cer cu împrumut de la vecinii lor și-și spun în gura mare necazurile. Cei din pătura de mijloc, nu. Se tem să nu-și piardă noblețea și așa precară... Se tem «să nu se spună că»..., «să nu creadă lumea că»..."

Teama de „gura lumii", conservatorismul fără leac al doamnei Rivero, o transformă treptat într-o ruină fizică și morală, sugerînd, desigur, sfîrșitul unei mentalități anacronice sau, în orice caz, agonia ei iremediabilă.

O puzderie de alte personaje care vin în contact cu familia Rivero oferă scriitoarei posibilitatea de a sublinia defecte general-umane, precum perfidia, minciuna, hoția, imoralitatea, aroganța, prostia... Unele personaje sînt studiate linear, definite printr-o singură trăsătură de caracter, fără a fi totuși prea schematice. Așa, de pildă, e înfățișată María Rivero, sora Lenei, al cărui bigotism religios este bine punctat prin cîteva amănunte definitorii. La fel este prezentat și Ger, ultimul bărbat Rivero, murind, ca mulți strămoși ai lui, „cu cizmele-n picioare" și cu arma în mînă, luptînd pentru un ideal generos de dreptate socială și libertate. Ger este un simbol al noului, al ideii de luptă, de angajare politică, atunci cînd împrejurările o cer.

Hrănit cu lecturi cu orientare progresistă, influenţat de concepţiile de viaţă ale minerilor asturieni, de tăria solidarităţii lor de clasă, Ger este un model de dăruire şi consecvenţă faţă de un ideal. Spiritual, el n-are nici o legătură cu lumea crepusculară în care s-a născut. El aparţine lumii noi care se ridică la viaţă prin luptă revoluţionară. Inteligent, cultivat, deprins să gîndească, să judece oamenii şi evenimentele cu mintea lui proprie, conştient că lucrurile nu se pot schimba de la sine, Ger, luptătorul revoluţionar, este o figură luminoasă, captivantă pentru Lena, un reprezentant lucid al generaţiei tinere. Militantismul său îl înnobilează, fără să-l idilizeze. Lupta îi căleşte, îi formează pe tovarăşii săi de luptă, dar nu pe toţi. Cheni, de pildă, fostul servitor al familiei Rivero în epoca lor de prosperitate materială, vechi tovarăş de joacă al Lenei, n-a învăţat nimic bun de la viaţă, de la camarazii lui de arme, rămînînd acelaşi om de nimic, condus de simţuri primare, meschin, răzbunător, anarhic în toate acţiunile lui.

Diversitatea temperamentală şi de caracter a personajelor îi oferă scriitoarei posibilitatea de a picta în culori nuanţate cele mai diferite faţete ale naturii umane, de la gingaş la oribil, de la frumos la urît, de la sublim la grotesc. Romanul cucereşte prin realismul şi autenticitatea personajelor, prin eleganţa echilibrată a stilului, utilizînd modalităţi de expresie dintre cele mai moderne, de la observaţia detaşată, obiectivizată, pînă la introspecţia psihologică sau efuziunea lirică, de la evocarea nostalgică la analiza rece, de la portretul individual la sugestive tablouri colective. Deşi evoluează pe mai multe planuri concentrice, acţiunea romanului beneficiază totuşi de o arhitectonică fluidă a construcţiei epice.

Talentul viguros al autoarei şi viziunea ei umanistă, problematica profund umană pe care o abordează, dinamismul şi logica internă a acţiunii, firescul personajelor, mesajul etic şi filozofic al operei, fac din această carte — inspirat tălmăcită în limba română de Carmen Popescu — unul din romanele de referinţă ale literaturii spaniole contemporane.

ELENA BĂLAN-OSIAC

Nemuritoarei Vetusta,
cu sincerul meu devotament

Este dorința autoarei ca nici un cititor să nu se simtă vizat sau ridiculizat în acest roman. Chiar dacă acțiunea se desfășoară în Oviedo și sînt descrise străzi, piețe, monumente și anumite evenimente istorice, autoarea declară că personajele ce populează acest roman sînt imaginare, orice asemănare cu persoane sau fapte reale fiind absolut întîmplătoare.

PARTEA ÎNTÎI

I

OVIEDO este un oraș adormit.

Pe străzile lui înguste și abrupte, învăluite de obicei în ceață deasă, străbate o somnolență de secole. Case umile, cu pereți cojiți de umezeală, se înghesuie jur-împrejurul palatelor și vilelor cu fațadă de piatră înnegrită. Și unele și altele par să dormiteze într-o dulce letargie. Plumburiul cerului adăpostește somnul placid al orașului, și ceața, care îl înfășoară stăruitor, înăbușă zgomotele străzii. Huruitul violent al tramvaielor, claxonatul automobilelor, clopotele bisericilor și ale mănăstirilor care cheamă întruna la slujbă se învălmășesc în ceața voluptuoasă, umedă și compactă...

Cînd soarele reușește să destrame norii și să se așeze pe asfaltul ud, tot orașul se pătrunde și se îmbibă de lumină și căldură cu o nesfîrșită sete, străină locuitorilor din mesetă și din miazăzi. Dar soarele nu poposește prea des în acest oraș trist și caerul murdar al cerului apasă orizontul, acoperindu-l cu un clopot cenușiu.

La răsăritul soarelui, contemplată de pe înălțimile muntelui Naranco, valea Oviedo prezintă

aspectul mitic al unei mări învolburate din spuma căreia răsar, ca nişte insule înlănţuite, piscurile Morcín. Dacă soarele reuşeşte să risipească ceaţa, apare dintr-o dată, ca un far, turnul gotic al Catedralei. După el, din spuma albă încep să se ivească zgîrie-norii oraşului modern, turnurile bisericilor San Juan, San Isidoro, Santo Domingo, şi ale mănăstirii Salesas. Şi, în sfîrşit, acoperişurile roşii şi cenuşii ale caselor, cu panaşurile lor de fum. Oviedo se trezeşte...

Dar nu reuşeşte să-şi alunge în întregime somnolenţa de secole, în care legenda şi tradiţia au ţesut laolaltă istoria oraşului. O revoluţie şi un război civil, sfîşiindu-i carnea, acoperindu-i epiderma cu cicatrice, obligîndu-l să-şi refacă membrele amputate, i-au schimbat oarecum înfăţişarea, dar nu au reuşit să-i transforme esenţa intimă a fiinţei. După ce a suferit devastarea tragică a războiului, ca un copil care părăseşte patul de convalescenţă după o boală grea, Oviedo a crescut dintr-o dată. Sfărîmînd diguri de interese şi prejudecăţi, a pornit să cucerească spaţiul, transformînd în realitate multe proiecte pe care administraţiile din timpul Monarhiei şi al Republicii le proiectau cu timiditate, neajungînd să le realizeze. În lung, în lat, în înălţime, Oviedo a început să crească şi să se transforme, obligat de împrejurări.

În ciuda setei acesteia de expansiune, pe străzile şi în pieţele bătrînului oraş, în ungherele lui frumoase şi romantice, ca nişte vise împietrite ale trecutului, în înseşi lespezile centenare, înverzite de umezeală, continuă să pulseze, îndărătnic, spiritul sedentar al locuitorilor săi. Acest spiriduş al

oraşelor vechi, care îşi rîde de progres, de urbanizare, de sporturi, de tot ceea ce reprezintă modernism, pentru că îşi are sălaşul de pace în străduţele înguste şi tăcute ale nemuritoarei Vetusta, în umbra venerabilelor ziduri ale Catedralei. Aici sălăşluieşte sufletul oraşului Oviedo. Un suflet plămădit din grandoare şi mici mizerii, din eroism, timidităţi şi renunţări... Un suflet ce se alarmează şi protestează la fiecare înnoire a obiceiurilor. Un suflet somnolent ce se priveşte în oglinda trecutului, trăind încă de pe urma gîndirii generaţiilor anterioare. Oviedanii ştiu că nu este uşor să se despovăreze de sub tirania acestui spirit inefabil al bătrînului oraş... care, pe de altă parte, tezaurizează tot ce există tipic, artistic, folcloric în capitala Principatului.

Personalitatea oraşului Oviedo, nesupusă şi dîrză, în peisajul blajin al ceţii, rămîne de obicei neobservată în ochii călătorului care pătrunde în acest oraş prin Gara de Nord. Îl întîmpină Uría, o stradă obişnuită, care ar putea fi însă strada principală a oricărei capitale de provincie. Iar călătorul, necunoscînd adevăratul suflet al oraşului, crede că se află într-o aşezare modernă, standardizată, încorporată definitiv în momentul actual.

Aceasta a fost şi impresia pe care şi-a făcut-o Lena Rivero cînd a sosit în Oviedo, în primăvara anului 1950.

Trenul intră în gară tîrîndu-se leneş prin ceaţa deasă care învăluia oraşul.

Înainte ca garnitura să se fi oprit, Lena Rivero îşi luă bagajul şi deschise uşa cuşetei, nerăbdă-

Clubul cărţii digitale 2024

toare să pună piciorul pe peron : se întorcea aici după o lungă absenţă şi se simţea cuprinsă de graba de a străbate oraşul de la un capăt la celălalt, de a-i mîngîia pietrele centenare, ca să adune, din fiecare stradă, din fiecare piaţă, orice urmă a familiei Rivero, a cărei istorie dorea s-o reînvie. De multe ori, în acei ani de absenţă, Magdalena se întrebase cît adevăr exista în odioasa legendă pe care familia ei o purta ca pe o povară. Legendă care, de-a lungul mai multor generaţii, nu se dezminţise nici măcar o dată.

Lena Rivero apăra, în articolele şi în romanele ei, influenţa eredităţii asupra mediului, ca factor determinant al personalităţii. Credea că are motive să facă acest lucru. Despre ereditate, neamul Rivero ştia cîte ceva din experienţă. Dar ceea ce căuta acum Magdalena era atmosfera oraşului : dorea să-i simtă din nou pulsul, dorea să se confunde cu el, într-o pornire oarecum inconştientă de a găsi în decorul copilăriei sale rebele altă justificare pentru tinereţea ei nesăbuită.

Şi iat-o acolo, pe peron, puţin dezorientată. Se afla oare într-adevăr în oraşul ei natal, în aceeaşi gară care o văzuse plecînd ?...

În faţa ei se ridica acum un frumos edificiu cu o arhitectură modernă, care nu semăna deloc cu bătrîna gară a cărei amintire o păstra în memorie : o clădire veche, din cărămidă roşie, cu o streaşină de sticlă înnegrită de fum ; de o parte se afla bufetul, de cealaltă, un chioşc, tot din cărămidă roşie, care se termina cu un acoperiş ca de pagodă. Cînd unchiul Juan Rivero se ducea la Roma sau pleca, pur şi simplu, din oraş, într-o călătorie de mai mică importanţă, tatăl ei o lua

să-l conducă la gară. După plecarea trenului, intrau în pagoda chinezească să bea sirop. „Ia, Nita“, îi spunea domnul Rivero, întinzîndu-i un pahar cu oranjadă. „Dar ai grijă să nu-ţi murdăreşti rochiţa. Ne ceartă maică-ta.“ Şi, bineînţeles, Magdalena îşi vărsa siropul pe rochiţă, *Aguilucho* [1] făcea un gest amar de resemnare, iar cînd ajungeau acasă se producea scena de care amîndoi se temeau.

Dar toate acestea ţineau de-acum de trecut. Tatăl ei dispăruse la fel ca vechea gară din cărămidă roşie, şi Magdalena stătea singură, în acea dimineaţă, într-o gară care îi era necunoscută, printre oameni străini.

Căutînd ieşirea, dădu de un grilaj care mărginea o scară. *Spre peronul II*, citi. Şi zîmbi mulţumită. Oraşul progresa...

În locul unde altădată staţionau trăsurile, mulţumirea i se schimbă în dezamăgire : prietena ei Covadonga n-o aştepta.

„Ar fi trebuit să-mi închipui, gîndi Lena Rivero. După atîţia ani !“

Trăsura Hotelului Covadonga era în Oviedo o veritabilă instituţie. Enormă şi elegantă în felul ei (azi ar fi părut un fel de monstru antedeluvian), cînd trecea pe strada Uría, străbătînd mulţimea care hoinărea pe-acolo la orice oră, declanşa mereu acelaşi comentariu : „Vine Covadonga, a sosit expresul“.

Cînd era mică, Lenei îi plăcea să se plimbe, căţărîndu-se ca o puşlama pe codîrla trăsurii. Agăţată de scară sau spînzurînd de balustrada din

[1] Pui de vultur (sp.).

spate, făcea zilnic drumul de la Piața Porlier la Gara de Nord, avînd grijă să coboare înainte de oprire, ca să nu fie descoperită. Cînd trăsura își lua călătorii, se instala iar la locul ei din ariergardă, privind cu mare curiozitate la doamnele elegante așezate pe canapelele moi. „Și eu o să fiu într-o bună zi o doamnă distinsă, își spunea atunci, străduindu-se să-și țină echilibrul ca să nu se zdrobească de asfalt, și o să mă-ntorc în Oviedo îmbrăcată foarte elegant. Mă voi așeza comod în trăsură și, ajunsă la hotel, mă voi înscrie în registrul de călători cu un gest leneș și cosmopolit..."

Lena avea pe-atunci zece sau doisprezece ani și era o fetiță neastîmpărată, cu ochii prea mari pentru fața-i mică, picioare prea subțiri și lungi pentru vîrsta ei, și o imaginație care, și ea, întrecea orice măsură. Nu stătea niciodată prea mult să se gîndească cum și cînd avea să obțină ceea ce-și dorea. Tatăl ei îi spusese de multe ori că neamul Rivero realiza tot ce-și punea în gînd, și doar ea era o Rivero! Argumentul acesta îi părea suficient.

Și nu greșise fetița. Trecuseră anii și dorința din copilărie, niciodată uitată, era pe punctul să se realizeze în acea dimineață. Se întorsese la Oviedo în vagonul de dormit, îmbrăcată în haină de vizon, purtînd în geantă carnetul de cecuri... Dar Gara de Nord nu mai era bătrîna gară din cărămidă roșie care asistase la plecarea ei, și nici Covadonga n-o aștepta la ieșire.

Într-adevăr, *Aguilucho* o asigurase că neamul Rivero obținea întotdeauna ceea ce-și propunea. Dar nu-i spusese că de multe ori, atunci cînd

scopul era atins, nu mai știau ce anume le determinase acțiunea. Decepționată, Magdalena trecu prin rîndul dublu de hamali care strigau nume de hoteluri și pensiuni, și pătrunse în șuvoiul de călători, taxiuri și cărucioare...

Unul dintre acei băieți se apropie de ea, întrebînd-o :

— Taxi ? Hotel ?

Lena îi dădu geanta de voiaj, singurul ei bagaj, pentru că nu putea rămîne prea mult în Oviedo, și îi spuse :

— Du-l la Covadonga. Eu vin pe jos.

Auzind acel nume și privind-o cu atenție, băiatul se descoperi cu respect, se scărpină în cap și zîmbi.

— Hotelul Covadonga nu mai există, rosti șovăind. S-a închis de multă vreme. Dar dacă doamna dorește, o pot duce la Hotelul Principado. E cel mai bun din Oviedo.

— Principado ?... întreabă Lena, fără a-și aminti de acel nume.

— Pe strada San Francisco...

— Minunat ! Bineînțeles...

— Da, doamnă. Minunat ! E un hotel de categoria întîi.

— Nu asta mă interesează, ci faptul că se află pe strada San Francisco. Tocmai acolo... Bine, du-mi bagajul. Vin și eu.

Încredință băiatului geanta, și-l lăsă să plece înainte. Nu avea nevoie de ghid. Prefera să pătrundă singură în oraș, să-l străbată în întregime, așa cum făcea cînd era mică, încercînd să descopere în fiecare stradă, în fiecare piață, în fiecare colțișor o nouă frumusețe. Porni agale pe strada

Uría. Ceața, care îi ascunsese peisajul încă de cînd trenul trecuse de Puerto de Pájaros, se transformase într-o ploaie fină care-i uda mîinile și fața, rămînînd agățată în mici picături pe haina de blană. Surîse mulțumită la gîndul că, cel puțin, *orbayu* [1] nu lipsise de la întîlnire. Îi era îndeajuns această prezență pentru a ști că se află în Oviedo. Primăvara, care în pădurile din Madrid izbucnea exuberantă și năvalnică, aici era o prelungire a iernii umede și dulci, de care se bucura bătrînul oraș din Nord.

În sfîrșit, iat-o din nou aici, ca pe vremuri, mergînd sub ploaie pe „artera principală a capitalei" cum era numită această stradă în cronicile de altădată. Și totuși, nici ea nu mai era *Ranita* [2], fetița neastîmpărată care o scotea din fire pe doamna Rivero cu năzdrăvăniile ei, nici strada Uría nu mai avea aceeași înfățișare, puțin ingenuă, din vremea copilăriei. Cea mai mare parte a clădirilor care se aflau acum de-o parte și de alta a străzii fuseseră ridicate sau reconstruite după război, înghițind micuțele vile care pe vremuri o parfumau cu magnoliile și trandafirii din grădinile lor. Fără îndoială, totul se schimbase.

Oamenii care treceau pe lîngă ea mergeau fără grabă. Cu acel mers leneș al provincialilor, care nu cunosc distanțele mari și care mai degrabă par a se plimba cînd se duc după treburi. Părea că ploaia nu-i deranjează. Locuitorii din țările umede nu știu ce-i teama de apă, care pe cei din regiunile uscate îi obligă să se refugieze prin cafenele.

---

[1] Burniță (sp.).
[2] Broscuța (sp.).

Magdalena Rivero își aținti privirea asupra unor fetițe care, răzînd și jucîndu-se în ploaie, se opriseră în fața ei. Poate că una dintre ele era fiica vreunei prietene din copilărie sau colege de liceu. Sau poate că nici nu erau din Oviedo... Războiul distrusese multe familii, împrăștiindu-le pe toată întinderea Spaniei, și cu greu ai fi putut găsi un neam întreg viețuind în locul de unde se trăgea. Toate persoanele pe care le întîlnea îi erau necunoscute.

Se opri cînd ajunse la *Boulevard*. „Oare cum s-o numi acum ? se întrebă. Desigur, Alea X sau Calea Z..." Așa era la modă. Și totuși, pentru oviedani continua să rămînă *Boulevard*. Și așa o să se numească în vecii vecilor, tot așa cum altădată i se spunea Aleea Plopilor.

Bătrîna Alee a Plopilor ! Aceste cuvinte cuprindeau întreaga istorie a unei generații, a unui oraș.

Modernul *Boulevard* fusese, cu treizeci de ani în urmă, provinciala Alee a Plopilor, care mărginea parcul San Francisco la capătul dinspre strada Uría. Alee largă și umbroasă, mărginită de plopii care îi dădeau numele. Un șir des o împărțea în două alei, pe care se plimbau domnișoarele în sus și-n jos. Lucrătoarele nu aveau voie să se plimbe decît pe trotuarul dinspre parc, altfel riscau să provoace bîrfa întregului oraș, care le-ar fi judecat aspru dacă s-ar fi încumetat să treacă linia marcată de convenționalisme. La rîndul lor, lucrătoarele calificate aveau grijă ca nici una dintre slujnicele sau muncitoarele de rînd să nu îndrăznească să se amestece cu ele, și apărau ceea ce azi s-ar numi „spațiul lor vital" cu aceeași dîrzenie și orgoliu cu care „lumea bună" și-l

apăra pe al său. În a doua decadă a secolului, Oviedo păstra, într-un mod ostentativ, caracteristicile orașelor mici, unde diferența între clase era mai accentuată decît în marile orașe.

Fără să-și dea seama, Oviedo a făcut primul pas spre democratizarea obiceiurilor odată cu dispariția Aleii Plopilor, pe care a transformat-o într-o promenadă asfaltată căreia locuitorii au început să-i spună *Boulevard*. În ultima epocă a Monarhiei, strada se numea Principe Alfonso, și, mai tîrziu, odată cu venirea Republicii, Pablo Iglesias.

Fiecare din aceste nume îi evocă Lenei diferite scene la care fusese spectatoare. Mici conspirații. Concerte ale Fanfarei Inginerilor. Defilări ale Detașamentelor Armate ale Legiunii a 8-a. Conciliabule ale tinerilor rebeli, neafiliate la U.P. Concursuri de dansuri regionale. Tribune pavoazate. Banderole. Coloane studențești împrăștiate de poliție. Pancarte. Mitinguri de propagandă electorală. Furnicar de cămăși albastre și cămăși roșii, pe care bazinul miner le răvărsa asupra capitalei. Incendii. Turbane albe și fesuri roșii. Defilări. Zumzet de avioane. Gloanțe de mitralieră pe asfalt. Rafale ucigătoare. Și, din nou, tribune împodobite. Noi defilări. Concursuri de dansuri regionale... Istoria se repetă. Și *Boulevardul* oviedan, precum o oglindă fermecată din povești, continua să adune și să reflecte pulsul febril al orașului.

Monumentul Contelui de Santa Bárbara, care se înălța la capătul *Boulevardului*, întrerupse prin prezența lui firul amintirilor. Lena îl salută ca pe un vechi prieten și îi vorbi firesc, așa cum obișnuia să vorbească cu animalele, cu statuile și

cu alte lucruri neînsuflețite. În ochii ultimului vlăstar al neamului Rivero nu exista nici o diferență între ființe și lucruri, cînd era vorba de afecțiune sau simpatie. Erau pur și simplu prieteni sau dușmani, după cum se nimereau în interiorul cercului ei strîmt de simpatii, sau dincolo de tranșeea neînțelegerii. Monumentul Contelui de Santa Bárbara — ca și statuia Inchizitorului Valdés și bustul lui Riego [1] — aparține grupului de ființe prietene, suficient pentru ca ea să-l salute cu familiaritate :

— Bună ziua, José Tartière ! Nu-ți amintești de mine ? Află că nu te-am uitat. Nici pe tine, nici pe flăcăii ăștia care te înconjoară în chip de simbol al muncii. Mărturisesc, dragă Conte, că în copilărie mă atrăgeau mai mult chipurile lor decît al tău. Chiar și azi... În sfîrșit, trebuie să recunoști că nu-s deloc de lepădat... Ei da, știu că după părerea mamei am moștenit spiritul plebeu al neamului Rivero. Ce să-i faci ! Cum ar fi spus mătușa Carina, „fiecare e cum e, și noi, familia Rivero, sîntem așa".

Dar Lena nu obișnuia să piardă prea multă vreme stînd la taifas, și se despărți de Conte și de atleții lui ca să cumpere din micul chioșc de flori o plantă. Era chioșcul de odinioară, cu pereți de sticlă și acoperiș capricios, în fața căruia se oprise de atîtea ori în copilărie. În chioșc nu

---

[1] Rafael del Riego y Nuñez (1785—1823), general spaniol născut în Asturias, conducătorul revoltei liberale avînd ca scop recunoașterea Constituției de la 1812 și lupta împotriva absolutismului regelui Fernando al VII-lea (n. trad.).

se vindeau flori ci buchete de comandă, şi Lena cumpără un cactus ca să nu plece de-acolo cu mîna goală. Apoi traversă Piaţa Escandalera şi-şi îndreptă paşii pe bulevardul San Francisco, spre Universitate.

Pe zidurile ei groase văzu o inscripţie în latină care-l preamărea, cum se obişnuia în vechime, pe învingătorul războiului, sub auspiciile căruia se reconstruise Universitatea. Legenda nu-i amintea de nimic, dar lanţurile erau acolo, lanţurile ei, rezistînd războaielor, revoluţiilor şi atîtor evenimente. Le mîngîie cu emoţie şi simţi cum la atingerea lor inima îi bătea mai tare. Lanţurile Universităţii din Oviedo făceau parte din propria ei viaţă. Cînd era mică se legăna pe ele, după ce le cîştigase, în luptă dreaptă, cu băieţii din cartier. Ger afirma, foarte serios, că-i aparţineau prin dreptul învingătorului. Şi ca s-o rănească pe Heidi în vanitatea ei, obişnuia să adauge cu vocea groasă : „Pe blazonul neamului Rivero vom pune lanţurile de la Universitate, pe un fond pe care vor fi desenaţi... cartofi de la *Uva de Oro* [1] şi, bineînţeles, n-o să uităm drotul de încreţit părul“.

Heidi nu se supăra prea tare. Atît Ger cît şi Heidi erau încîntători. Şi María era fată bună. Nu se amesteca în treburile fraţilor ei decît ca să încerce să-i împace. Ger îi zicea *Sfînta María* şi cu toţii considerau porecla foarte potrivită. Nepotrivită i se părea Lenei porecla de *Ranita*, care i se dăduse ei. Fusese o fetiţă slabă şi înaltă, care nu se asemăna deloc cu micul batracian. În orice

[1] Strugurele de aur (sp.).

caz, gîndea acum, ochii ei... Probabil că ochii... ca ai tuturor Riverilor, mari şi trişti, proeminenţi sub o frunte largă, dar nu prea frumoasă. Mătuşa ei, Magdalena — căreia i se zicea doar Mag, şi după care îi puseseră ei numele, transformat la rîndul său în Lena —, o pieptăna, cînd era mică, cu două codiţe, strînse şi lungi, care nu-i stăteau deloc bine. Era clar că lui Ger nu îi părea frumoasă.

Mătuşa Mag îi povestise legenda lanţurilor Universităţii. Şi pe vremurile acelea îndepărtate, strada Universităţii se numea strada Picota. Pe strada San Francisco urcau condamnaţii Inchiziţiei înfăşuraţi în *sambenito* [1]. Îi duceau călare pe măgari, după cum spunea mătuşa Mag, şi condamnatul care, luîndu-şi elan, reuşea să se agaţe de lanţuri, îşi salva viaţa. Cît era adevăr şi cît minciună în istorisirile pe care mătuşa Mag i le povestea în copilărie n-o prea interesa pe Lena. Interesantă i se părea legenda în sine, chiar dacă era vorba doar de un simbol. Şi era plăcut să asculţi glasul dulce şi monoton al mătuşii Mag, depănînd poveşti vechi în timp ce burlanul casei, veşnic găurit la înălţimea balconului, vărsa neobosit pe trotuar apa adunată pe acoperiş. Zilele ploioase, atît de frecvente pe acele meleaguri, i se păreau suportabile Lenei numai datorită legendelor şi poveştilor mătuşii Mag.

Bun. Dar trebuia să-i facă dreptate şi lui Heidi. Şi Heidi spunea poveşti frumoase, cînta la bătrînul Erard sonate încîntătoare şi mai ales, ah ! mai ales,

[1] Giulgiu de culoare galbenă (sp.).

Heidi era o fată atît de veselă... De asta o și proclamaseră studenții regina lor.

Știrea despre această încoronare olimpică fusese lansată în cele patru zări de *Spleen*, revista comico-satirică editată de studenți și care era primită cu dureroasă neliniște în toate familiile. În ea defilau, tratate cu mai mult sau mai puțin respect, fetele de măritat din oraș. Erau recunoscute imediat în caricaturile bine făcute, și deveneau comentariul săptămînii. Heidi era tratată totdeauna cu aleasă galanterie. Nimeni nu putea explica de ce tocmai Heidi, ștrengărița, cea care fără îndoială merita ca nimeni alta satira și răzbunarea fiilor lui Adam, fusese proclamată în mod public Regina Studenților și era adorată de întregul tineret masculin din Universitate. Și totuși exista o explicație : Heidi îi întîmpina pe toți cu același zîmbet, pe toți îi măgulea cu promisiunile ei, fără să se dăruiască însă unui singur amor. Și neavînd un „logodnic oficial", fiecare dintre prieteni se putea considera oarecum logodnicul ei și se aprindea sub privirile arzătoare ale fetei și la zîmbetul său fermecător. Versurile pătimașe pe care unii și alții i le dedicau în *Spleen* au fost, pentru multă vreme, hrana clevetirilor din oraș.

Lena Rivero contemplă Universitatea cu dragostea cu care revezi un prieten. Curtea interioară prin care se perindaseră băieții îndrăgostiți de sora ei fusese de asemenea scena propriilor sale năzdrăvănii. Acolo, chiar în fața porților Universității, se înălța pe vremuri casa familiei Rivero. Casa nu mai exista, dar Universitatea era în același loc, cu același turn pătrat, cu aceleași lanțuri, cu sta-

tuia neagră a Fondatorului așezată în mijloc, trezind în ea o întreagă lume de amintiri...

Legănîndu-se ușor pe bătrînele lanțuri, Lena Rivero închise ochii, uită de tot ce o înconjura, și simți cum începe să se cufunde în trecut. Într-un trecut care se înălța în fața ei, învăluit în ceața deasă a orașului și a anilor, și începea să i se proiecteze în memorie cu atîta încetineală, cu atîtea detalii încît demonstra cît de profund îi rămăseseră întipărite acele amintiri. I se părea că un operator fantastic începea să proiecteze cu încetinitorul filmul propriei sale vieți...

Da, încet... încet... în ritmul tihnit al orașului. Iată din nou casa Riverilor, ridicîndu-se chiar în fața zidurilor Universității. Și în ea o familie, asupra căreia apăsa legenda unei groaznice eredități.

Făceau parte din familie domnul Rivero, supranumit *Aguilucho*, doamna Rivero, posesoarea unui elegant capot de catifea albastră împodobit cu broderie neagră ; bunica Ana, mama doamnei Rivero ; mătușa Mag, sora doamnei Rivero și stăpînă a unui umil șorț de culoare cafenie ; Heidi, fiica domnului Rivero și a doamnei W... ; și trei copii ai cuplului Rivero, numiți Germán, María și Magdalena, mai cunoscuți ca *Ger al nostru*, *Sfînta María* și *Ranita*.

Cînd s-a născut *Ranita*, bunica Ana s-a gîndit să-i părăsească, părîndu-i-se fără îndoială că lucrurile începuseră să se complice prea mult. Moartea ei n-a schimbat ritmul vieții din casa Rivero. Dar cu nouă ani mai tîrziu, mai precis într-o zi din primăvara anului 1924...

II

CEAȚA SE RIDICASE și mica piață părea goală, dezbrăcată de vălul ei de mătase. Avea o goliciune rustică și castă ca aceea a unei fete de la țară. Mirosea a curat... Piața Catedralei, de curînd stropită, mai păstra încă strălucirea și prospețimea abluțiunii matinale. Pe lespezile ude, pașii rarilor trecători răsunau ca bătăile unei inimi.

Lena Rivero se opri să privească la femeile care își instalau tarabele cu saboți sub portalurile caselor. Dar domnul Quintana, luîndu-și nepoata de mînă cu oarecare nerăbdare, o obligă să pătrundă în biserică.

Intrară pe ușa dinspre naos, îndreptîndu-se spre altarul Sfîntului Anton la care se oficia slujba de la ora nouă. Domnul Quintana se așeză pe un scăunel de rugăciune, îndemnă fetița să îngenuncheze pe cel de-alături, punîndu-i în față o carte de rugăciuni deschisă :

— Citește și roagă-te pentru sufletul tatălui tău.

Lenei îi sunară ciudat acele cuvinte. Pentru sufletul tatălui ei !... În felul său copilăresc de a vedea lucrurile, încercă să și-l imagineze transformat într-un porumbel alb... Imposibil ! Dar pe bunici ? Mai degrabă. Nu îi cunoscuse și putea să și-i închipuie cum dorea : porumbei, îngeri... Dar pe tatăl ei, nu. Tatăl ei era un bărbat făcut din carne și oase, ca unchiul Pedro, și zău că nu-i era ușor să și-l închipuie pe unchiul Pedro preschimbat în duh, zburînd prin spațiile infinite...

Făcînd un mic efort de imaginație reuși să-l deposedeze pe domnul Quintana de barbă și de baston, îl înfășură într-un giulgiu alb și-i „dădu drumul“ să zboare prin Catedrală. I se părea atît de nostim, încît Lena izbucni în rîs.

Domnul Quintana o privi surprins. Fața lui reflecta o uimire atît de mare, încît Lena, rușinată, coborî privirea, lăsînd-o să cadă pe paginile cărții de rugăciuni. Dar nu putea să citească. Se simțea cuprinsă de o senzație ciudată, amestec de curiozitate și de tristețe, în fața misterului morții, pe care viața i-l scotea în cale. „De ce plecase tatăl ? se întreba. De ce ?... Nu era drept să plece așa, deodată, lăsîndu-i în voia soartei. La cine o să mai alerge ea acum, de cîte ori stoluri de fluturi negri începeau s-o urmărească ?...“ Tatăl ei îi vedea cînd veneau și știa să-i alunge înainte ca acestea să înceapă să se învîrtească, nebune, în jurul capului. Era de-ajuns să-i pună mîinile reci pe frunte și spaima îi dispărea îndată. „Vezi, draga tatii ? Au plecat ! îi spunea. Gata, i-am gonit. Nu-i așa că nu te mai gîndești acum la nimic urît ?... Hai, du-te la joacă.“ Doamna Rivero îl privea sever și spunea că e o prostie povestea cu fluturii negri, și că ea ar ști s-o vindece, într-un fel mult mai practic, de toate prostiile astea.

Lena clătină din cap, amintindu-și. Nu. Mama ei se înșela. Mama n-ar fi știut niciodată s-o vindece de spaime, pentru că n-o înțelegea. Nu încerca niciodată să înțeleagă micul ei creier torturat de idei stranii, de dorinți absurde, de temeri imprecise... N-ar fi știut să ațină calea fantasmelor care încercau s-o asalteze, cărora le zicea „prosteasca ei răzvrătire“. În schimb, tatăl ei știa.

Cînd îi simţea mîinile reci pe frunte, dispărea orice gînd negru şi se liniştea ca prin farmec. Mîinile acelea ! Mîinile acelea reci, care i se aşezau pe frunte ori de cîte ori o simţea arzînd, tulburată de-un gînd rău !...

„Şi-acum ce-o să se întîmple ?..." îi mai rămînea Heidi. Dar de multe ori Heidi rîdea de fluturii negri şi-o alunga de lîngă ea.

Lena închise brusc cartea. Nu avea chef nici să citească, nici să se roage... Şi ca să n-o ia somnul, ridică ochii şi-i aţinti asupra statuii ce-l reprezenta pe San Salvador, aşezată la capătul naosului, lîngă treptele presbiteriului. Mătuşa Mag zicea că atunci cînd va cădea globul pe care-l ţinea în mînă, va fi sfîrşitul lumii. Dar fetiţa n-avea de ce se teme : globul era bine ţinut. Nu ştia să explice de ce imaginea lui San Salvador, pictată violent cu albastru şi roşu, îi amintea totdeauna de San Cristóbal, şi la vederea lui se simţea obligată să recite în gînd fabula despre cucuveaua care a intrat în biserică să bea ulei.

— Haide, fetiţo, spuse unchiul Pedro, întrerupîndu-i divagaţiile, slujba s-a terminat.

Ieşiră pe aceeaşi uşă. Traversară piaţa acum scăldată timid de soare şi porniră pe strada Platería, apoi pe Rúa, pînă la Porlier. Mergeau agale. Unchiul Pedro, din obişnuinţă. Lena, ca să-şi potrivească mersul cu al lui. Se opriră în faţa marelui portal al Palatului Preşedintelui de Instanţă, şi domnul Quintana, punîndu-şi o mînă pe umărul nepoatei, îi spuse pe un ton solemn :

— Ajungem îndată acasă, Lenita. Sper că n-ai să începi să plîngi ca un copil mic cînd ai s-o

vezi pe mama ta. Te duci la ea, o săruţi şi-i promiţi că vei fi foarte cuminte pe viitor.

Micuţa încuviinţă din cap, în timp ce, în gînd, citea inscripţia de pe lespedea de marmură înnegrită, fixată pe faţada clădirii. O ştia pe dinafară. Duminicile, cînd mergea la slujba de la douăsprezece cu Heidi şi cu María, îşi trecea timpul citind toate anunţurile şi inscripţiile pe care le întîlnea în cale.

În acest Palat antic s-a născut Don José María Queipo de Llano, Conte Toreno, deputat...

— Ai de-acum nouă ani, spunea unchiul Pedro, şi e cazul să te potoleşti şi să n-o mai necăjeşti pe maică-ta...

...Deputat în Cortesurile din Cádiz[1]*, Preşedinte al Consiliului de Miniştri şi celebru Istoric. Întru memoria...*

— Da, copila mea. Gîndeşte-te la maică-ta. Sărăcuţa de ea, trebuie să dea piept cu viaţa şi să lupte ca să vă crească mari. Şi viaţa e grea. Foarte grea ! Şi maică-ta, care de-acum va trebui să ia în mîini cîrma, va avea griji mari...

...întru memoria recunoscătoare a însemnatului om de stat, Excelentisima Primărie din Oviedo, 1916.

— Înţelegi, Lenita ? o întrebă domnul Quintana.

---

[1] Cortesurile din Cádiz întrunite în timpul războiului de independenţă (1808—1814), în perioada în care armatele lui Napoleon ocupaseră Spania. În oraşul Cádiz, singurul bastion care mai rezista invadatorilor, se elaborează Constituţia Liberală din 19 Martie 1812 ca răspuns la Constituţia impusă spaniolilor de către Napoleon, la Bayonne. Constituţia de la 1812 e considerată document fundamental, o adevărată *carta magna* a liberalismului spaniol (n. trad.).

Fără să înţeleagă un cuvînt, Lenita dădu iar din cap şi-şi continuă drumul ţinîndu-l de mînă. Dar cînd dădu colţul Universităţii şi zări firma de la *Uva de Oro*, o rupse la fugă fără să asculte protestele unchiului Pedro şi, cît ai clipi din ochi, ajunse în prăvălie.

Ger stătea după paravanul de sticlă, în faţa bătrînului birou cu muşama neagră pe care pînă atunci îl folosea tatăl său. Citea o carte pe care o ascunse repede cînd o văzu intrînd.

— Bună, *Ranita* ! Te-ai şi întors ? îi spuse ca şi cum nu s-ar fi întîmplat nimic.

Lena, fără să răspundă la salutul lui, cercetă în grabă prăvălia, constatînd, cu puţină uimire, că totul era neschimbat. Pe tejghea — borcanele cu bomboane, cîntarul, cutia cu stafide rezemată de raft... Toate rafturile erau pline de sticle cu vin de renume, cutii cu biscuiţi, ambalaje de carton. În magazie se înghesuiau o grămadă de saci şi lăzi, iar în fund, prin uşa deschisă, se vedea pivniţa. Pivniţa îi aduse în minte figura dragă a lui *Aguilucho* aşezat pe un mic taburet, trăgînd în sticle vinul dulce de Valdepeñas, care ei îi plăcea atît de mult... Şi n-avea să-l mai vadă niciodată. N-avea să-l mai vadă pe taburetul lui, nici la bătrînul birou, dar toate erau la locul lor ca şi cum în orice clipă s-ar fi putut întoarce... Tatăl ei plecase dar, în ciuda acestui lucru, totul continua neschimbat. Chiar şi Cheni, băiatul de prăvălie, se scobea în nas cu aceeaşi expresie de maimuţă dintotdeauna, în timp ce desfăcea frînghii de spart ca să facă zdrenţe. Cheni semăna cu o maimuţă, aşa cum stătea acum, ghemuit jos, spărgînd alune şi privind-o pe furiş. Lena îi dădu un

picior ca să-l înfurie, şi Cheni o apucă de gleznă. Dar ea reuşi să fugă şi, făcîndu-i în ciudă, dispăru pe scări în sus, spre bucătărie.

Mătuşa Mag stătea lîngă sobă, mestecînd într-un enorm cazan în care vopsea o rochie neagră. Petrona spăla vasele rămase de la micul dejun. Nici una nu observă prezenţa ei. Kedi, da. Deschise un ochi şi o recunoscu într-o clipă. Sărind de pe vatră, veni şi se frecă de picioarele ei, mieunînd vesel.

— Bună ziua, Kedi-bey ! Ce i-ai mai furat domnişoarei Mag în dimineaţa asta ?

Mătuşa Mag se întoarse spre Lena, şi îi spuse la fel ca Ger:

— Bună, *Ranita* ! Te-ai şi întors ?

Mătuşa Mag avea pleoapele roşii şi purta deja doliu. Fetiţa o sărută şi o întrebă de maică-sa.

— E în salon, îi răspunse bătrîna domnişoară Quintana, fără să se oprească din învîrtitul rochiei pe care o vopsea.

După o clipă de nehotărîre, Lena, urmată de Kedi, străbătu coridorul, privind cu teamă înspre camera tatălui ei, şi intră în salon.

Doamna Rivero stătea întinsă pe o sofa largă, ce părea că se micşorează copleşită de mobilele care o înconjurau. Casa familiei Rivero era veche, dar confortabilă şi spaţioasă. Familia Rivero o ocupa în întregime : parterul, cele două etaje, şi mansarda... Cu toate acestea, mobilele erau îngrămădite în toate camerele într-un mod absurd. Mobile care aparţinuseră bunicilor Quintana, altele care se păstraseră de cînd domnul Rivero ridicase etajul din strada Uría, cîteva provenind din moştenirea unchiului Juan... Era, fără în-

doială, vorba de o adevărată colecție de mobilă.

La etajul întîi, sufrageria-salon ocupa toată partea din față. Era o cameră însorită și spațioasă, care dădea totuși senzația că e mică, pentru că avea prea multe mobile. În mijloc se afla o masă frumos sculptată, în jurul căreia se grupau vreo opt scaune. Într-o parte era sofaua, înaltă și lată, așezată pe șase bile aurite. Lipit de ea, marele dulap de haine care nu încăpea în nișă. De cealaltă parte era bufetul, și el înalt dar fără cornișă : tavanul jos îi obligase să o suprime. Lîngă el, servanta. O vitrină în formă de colțar. Ceasul de perete... Între cele două balcoane, bătrîna comodă sculptată, ca toate mobilele din salon, sub o frumoasă oglindă așezată înclinat, ca să-ncapă. Mai erau cîteva fotolii de gutapercă, fiecare dintre ele ocupînd o bună parte din spațiu. Lena, care adora spațiul, precum păsările, ura de moarte toate mobilele, în special acele fotolii care-i ieșeau în cale ori de cîte ori voia să se joace în jurul mesei. În fața balcoanelor erau două jardiniere ale căror ghivece, pline cu plante mari, ascundeau bucata de stradă care altfel s-ar fi putut vedea prin storuri, perdele și brizbizuri. Perdele și brizbizuri pe care mătușa Mag se îngrijea să le mențină mereu curate și apretate. În fața sofalei se întindea o blană de urs, și două blăni de vulpe în fața dulapului și a oglinzii. Tablouri, barometre, porțelanuri invadau pereții într-un fel de concurs susținut de toate vechiturile, pentru a nu lăsa nici un loc liber.

În acea dimineață, Lena văzu o mobilă nouă în salon : mașina de cusut, adusă din camera mătușii Mag, pentru a confecționa în grabă îmbrăcămintea de doliu. La mașina de cusut stătea Gina, croitoreasa, și lucra la o rochie. Pe sofa, doamna Rivero și María se rugau în șoaptă. Doamna își acoperise genunchii cu șalul albastru al lui Heidi și părea că-i este frig, în ciuda primăverii înaintate.

Lena o găsi pe mama ei mult mai bătrînă. „Cum o fi îmbătrînit atîta în trei zile ?" se întreba. Părea cu zece ani mai în vîrstă. Și María i se păru mai mare. Și o găsi foarte frumoasă în rochia ei de doliu.

Urmînd sfatul unchiului Pedro, Lena își salută mama cu seninătate, dar cînd o îmbrățișă îi simți umezeala lacrimilor pe obraz, și izbucni în plîns. Doamna Rivero, încercînd să se liniștească, îi spuse cu tonul sever pe care îl folosea cînd vorbea cu cea mai mică dintre fetele ei :

— Lasă, Magdalena, nu plînge !... Și șterge-ți nasul !... Așa, bine... Acum promite-mi c-o să fii o fetiță cuminte. M-am săturat de năzdrăvăniile tale.

Mama își duse iar batista de dantelă la ochi, iar unchiul Pedro, care intra în clipa aceea în sufragerie, o certă blajin :

— Haide, haide, ajunge, dragă !... Lasă plînsul acum, cînd ai atîtea de făcut. Gîndește-te la copii.

Acesta era refrenul unchiului Pedro : „Gîndește-te la copii". Și pe copii îi sfătuia întotdeauna să se gîndească la mama lor. Și le-o repeta și unora și altora ori de cîte ori îi vizita.

— Gîndește-te la copii, dragă... Acum, că au atîta nevoie de tine... Și adăugă pe tonul calm și solemn cu care vorbea întotdeauna : De-acum

înainte tu ești cîrma casei! Pe umerii tăi cade toată răspunderea!

María îi oferi unchiului Pedro locul ei pe sofa și acesta se văzu obligat să întrerupă micul său discurs pentru a se scuza:

— Mulțumesc, mulțumesc, copila mea. N-aș vrea să întîrzii la birou. Am venit la ora asta ca să v-o aduc pe Lena, care dorea să se întoarcă acasă, dar nu pot rămîne nici un minut. Trebuie să mă-nțelegeți...

Înțeleseră. Domnul Quintana nu putea, în nici un caz, să întîrzie la birou. Motivul era serios și nimeni nu îndrăzni să insiste.

Unchiul Pedro era personificarea însăși a punctualității. Ajungea totdeauna la timp oriunde s-ar fi dus. În casa lui, totul funcționa ca un mecanism perfect: la opt dimineața, micul dejun, la două, prînzul; la opt seara, rugăciunea și cina. Lena avusese ocazia să se convingă de acest lucru, în cele trei zile pe care le petrecuse în casa lor. Și, la fel ca ea, oricine venea la ei. Nici mătușa Elisa, nici băieții ei și cu atît mai puțin unchiul Pedro n-ar fi întîrziat în ruptul capului la masă nici o clipă după ora convenită. Disciplina care domnea în acea casă era perfectă, și Lenei îi plăcuseră aceste trei zile, în contrast cu dezordinea ce domnea acasă la ea. În ciuda acestui lucru, se simți mulțumită cînd, străbătînd casa de jos pînă sus, constată că nu se schimbase nimic. Îi păruse foarte lungă scurta ei absență.

Cînd domnul Quintana se despărți de sora lui și ieși în stradă, Lena o întrebă pe mama ei de Heidi. Doamna Rivero dădu din cap făcînd o

mișcare pe care fetița nu reuși, atunci, s-o înțeleagă.

— Sora ta?... Ca de obicei, în fața oglinzii...

Lena urcă la etajul doi. Camera lui Heidi — pe care de mai bine de un an o împărțeau amîndouă — se afla acolo. Era o cameră foarte mare, cît salonul-sufragerie și dormitorul părinților la un loc, iar balcoanele dădeau chiar în fața intrării Universității. Și în camera lui Heidi se îngrămădeau mobile de diferite stiluri și culori într-o învălmășeală veselă: patul, aurit și acoperit pe jumătate cu draperii de organdi alb, provoca admirația tuturor prietenelor, deoarece paturile de metal erau încă rare în Oviedo; un dulap și scaune din mahon, tapițate cu damasc roșu, provenind din moștenirea lui Juan Rivero. *Sécretaire*-ul din santal, aparținuse bunicii Ana; pianul, un Erard puțin deteriorat, fusese cumpărat la o licitație. Cît despre toaletă, ah, toaleta!... Toaleta o făcuse chiar Heidi, luîndu-se după un desen din *Căminul și Moda*, model 1920, și consta dintr-o oglindă ovală și o scîndură acoperită cu niște falduri de damasc roșu, ca să se potrivească cu tapițeria scaunelor. Deasupra pusese un milieu apretat, împrumutîndu-i acestui obiect ceva din aspectul unui mic altar, la care Heidi oficia continuu.

În fața toaletei, înfășurată într-un vaporos capot albastru, încălzindu-și drotul de încrețit părul la o lampă cu spirt, așa o găsi Lena pe Heidi în acea dimineață. Fetița intrase ușor, încercînd s-o surprindă, dar Heidi o văzuse prin oglindă și, lăsîndu-și drotul pe suport, se întoarse spre ușă, deschizîndu-și brațele.

— Lenita ! Lenita mea !
— Heidi ! Heidi scumpă !
Se îmbrățișară, fericite că se revăd după trei zile de lungă despărțire. Și în timp ce-și făcea buclele, Heidi începu să-i povestească micuței tot ce se mai întîmplase în lipsa ei :
— Știi, Nita ?... Înmormîntarea lui tata „a constituit o impunătoare manifestare de doliu", după cum spunea azi dimineață *La Voz de Asturias*[1]. Încă n-ai citit necrologul ? Ocupă trei coloane ! Și zice că tatăl nostru era un comerciant cinstit și de mare prestigiu, care se bucura de multă simpatie în oraș. Nu spune nimic de... de accident, în sfîrșit, și vorbește de cavalerismul lui, de vitejia lui și de Crucea pe care i-au dat-o în războiul din Cuba.
— Nu zice și de Maceo ? o întrerupse fetița.
— Dar, Nita, ce-ți trece prin minte ?... Cum o să scrie despre un cal ?
— Păi tata îl iubea mult. Nu zice nici de banditii care l-au atacat într-o noapte cînd mergea de la plantație la Havana ?... Nici de indian ?...
— Ce gîscă ești, fetițo ! i-o tăie Heidi nerăbdătoare. Într-un necrolog nu se vorbește de cai, nici de bandiți, nici de indieni, ci de virtuțile defunctului. Și bineînțeles de durerea rudelor, termină Heidi, adunîndu-și grațios buclele pe frunte.
Lena era decepționată. Episodul cu bandiții care îl atacaseră pe tatăl ei într-o noapte era, după părerea ei, mai interesant decît povestea cu probitatea și prestigiul lui de comerciant. Comerciant poate fi oricine ; dar nu oricine este atacat de

[1] Vocea Asturiei (sp.).

bandiți noaptea cînd se duce la operă, la oraș. În sfîrșit, dacă cel puțin ar pomeni...
Îndrăzni să spună :
— Nu zice nimic nici de voalurile negre pe care le avea trăsura vărului Carlos ?
Heidi rămase un minut pe gînduri. După aceea o trase pe Lena spre ea și îi spuse :
— De voaluri, zici ?... Cine ți-a vorbit de lucrurile astea ?... Haide, așază-te aici, pe genunchii mei, și povestește-mi. Ce ți s-a spus ?
— Acasă la unchiul se comenta asta. Și verișoarele spuneau : „Așa, să turbeze întregul Oviedo și să știe că familia noastră are trăsură !" Dar mătușa Elisa protesta spunînd că e ridicol, și unchiul Pedro spunea că o să-i rupă bastonul pe spinare lui Carlos, cînd o să-l vadă.
Heidi, cu fața aprinsă, se juca nervos cu drotul. În cele din urmă, o dădu jos din poală pe fetiță și începu să se plimbe îngrijorată.
— Dacă așa zice mătușa Elisa, o fi avînd dreptate. Mătușa Elisa e o femeie foarte elegantă. Întregul Oviedo o să comenteze, fără îndoială. Întregul Oviedo... O să fim batjocura orașului... Și-i vina mea, Nita, știi ? A mea a fost ideea. Carlos nu voia, dar a cedat ca să-mi facă pe plac. Și-acum înțeleg că mătușa Elisa are dreptate : trăsura, nefiind a noastră, e ridicol să-i pui voaluri negre, pur și simplu ridicol !... Și eu, care ieri consideram asta atît de natural !... Și chiar elegant... Ce-a spus mama despre asta ?
— Mama nu știe. Unchiul Pedro nu i-a spus nimic. Dar o să-i spună Sara Montoya, care-i o intrigantă. Și-atunci sigur c-o să te certe.

Heidi dădu din umeri. Opinia mamei sale părea c-o neliniştește mai puţin decît cea a oraşului. Brusc, Heidi se opri lîngă balcon zîmbind mulţumită. De pe faţa ei dispăruse orice urmă de grijă. Prin brizbizurile de dantelă făcea cuiva semne să se apropie.

— Uite, Nita, vine Guillermo. Nu te înfige chiar aşa la fereastră, te rog foarte mult. Dacă te vede, nu se mai apropie.

Lena îşi frecă mîinile bucuroasă. Guillermo era foarte simpatic. Lui Guillermo — unul din pretendenţii ei — îi datora Heidi încoronarea olimpică.

— Păi, sigur, spuse fetiţa cu ironie, iată-l pe Papá Zeus. Dacă-l vede doamna Rivero...

— Nita ! o imploră Heidi. Dacă ai fi tu aşa de drăguţă să cobori şi s-o ţii de vorbă, i-aş spune lui Guillermo că în noaptea asta am putea sta puţin de vorbă la balcon.

Lena dădu din umeri, convinsă, ca de obicei, de cuvintele lui Heidi.

— Bine, fata mea. O să le ţin de vorbă pe mama şi pe Gina ca să nu-l vadă. Dar nu sta prea mult. Ştii că mamei nu-i place să te vadă lumea că vorbeşti cu băieţii de la balcon.

Şi după acest sfat, dat cu cea mai mare seriozitate, Lena coborî în sufragerie, dispusă s-o ajute pe Heidi.

Doamna Rivero ţinea în mînă nişte mătănii, dar fiica ei ar fi putut să jure că nu se ruga. Era la curent cu toate.

— Lena, îi spuse fetiţei cînd o văzu intrînd, du-te la bucătărie şi spune-i mătuşii Mag să ia ca-

zanul de pe foc. Au trecut deja douăzeci de minute.

Fetiţa se duse la bucătărie, îi transmise mătuşii Mag mesajul şi se întoarse în sufragerie. Abia atunci mama ei o întrebă :

— Ce face Heidi ?

După o clipă de ezitare, Lena minţi :

— Aranjează camera lui Ger.

Doamna Rivero se enervă :

— I-am spus de-atîtea ori că dereticatul e treabă de slugi. De ce nu vine s-o ajute pe Gina ?

Gina îi proba Maríei o rochie neagră. Ce frumoasă era María în rochia ei de doliu ! Pielea îi părea mai albă şi părul mai blond, în contrast cu negrul rochiei. Nimeni n-ar fi crezut că María avea doar doisprezece ani, căci era la fel de înaltă ca Heidi, deşi puţin mai slabă, şi avea aerul liniştit şi calm al unei fete mai mari. În realitate, María fusese întotdeauna „o fată mai mare“. Îngrijită, bună, cuminte... Avea buclele totdeauna frumos aranjate şi îmbrăcămintea impecabilă. Era ceva în ea care pe atunci nu putea fi explicat. Ca un fel de imunitate împotriva noroiului, a prafului, a tot ce-ar putea însemna murdărie. Cînd domnul Rivero îşi lua fetele cu el la plimbare, înafara oraşului, amîndouă fugeau pe drumuri şi păşuni, amîndouă se cocoţau pe grămezile de pietriş, amîndouă se băgau prin şanţurile de la marginea drumului şi se căţărau prin copaci. Lena venea acasă cum se întoarce soldatul dintr-o bătălie. María, totdeauna impecabilă.

Lena tocmai se gîndea la acestea cu invidie, privind-o cum își proba rochia nouă cînd, de la jumătatea scării, Ger întreabă :

— Mamă !... Mamă !... Cîte grame de cafea trebuie să dau de două *pesete* ?...

Mătușa Mag intră în salon cu mînecile rochiei suflecate și brațele stropite cu vopsea, repetînd întrebarea lui Ger :

— Băiatul întreabă...

Doamna Rivero scutură enervată mătăniile.

— Ce pacoste de copii !... Hai, Lena, te rog, coboară tu și ajută-l să servească clienții. Spune-i...

Fără să mai asculte alte explicații, Lena ieși pe coridor, încălecă pe balustradă și cîteva secunde mai tîrziu ateriza în prăvălie, unde niște vecine deplîngeau moartea domnului Rivero, luîndu-și singure ce le trebuia.

Pe furiș, fetița apropie de tejghea un scăunel și, urcîndu-se pe el, servi vecinele, cum ar fi făcut-o doamna Rivero însăși.

Ger profită de prezența surorii sale ca să dispară.

— Ascultă-mă, *Ranita*, dacă mama întreabă de mine, să-i spui că..., în fine, spune-i că m-am dus la Ribas să-i cer traducerea la engleză. De mîine trebuie să mă duc iar la școală, și doar știi... examenele bat la ușă.

— Bine, admise Lena, dar întoarce-te repede. S-ar putea să mă cheme Gina să-mi ia măsurile, și doar n-o să las prăvălia singură. Unde-i Cheni ?

— Cheni s-a dus la gară după marfă. Se întoarce îndată.

Lena clătină din cap. Știa din experiență că Cheni nu se va întoarce pînă la ora prînzului. Tot așa făcea și cînd trăia domnul Rivero, iar acum, că nimeni n-avea să-l mai certe, mai mult ca sigur că rămăsese să se joace pe undeva și numai foamea avea să-l aducă acasă. Dacă nici ea nu-l cunoștea pe Cheni !

De fapt, singurul lucru de care-i părea rău era că nu putea să facă și ea la fel ca Ger, și ca Cheni care, pentru Lena, nu era un servitor ci un tovarăș de joacă. O lăsa să se urce în roabă, o învăța să facă fluiere de soc, îi aducea mere verzi pe care le fura din grădinile vecine... și o asculta întotdeauna cu credința unui cîine. Era aghiotantul ei în incursiunile prin cartier și tăinuitorul tuturor poznelor. În schimb, ea se arăta înțelegătoare cu băiatul, îl dezvinovățea în fața părinților și îi acoperea micile furtișaguri.

În acea dimineață, Lena avea să se plictisească de moarte fără Cheni și fratele ei. Înainte să plece, acesta scoase din casă ceva bani. Lena surprinse manevra și îi spuse :

— Ai luat bani din casă ! O să te spun mamei.

Ger prinse fetița în brațe și o învîrti prin aer de două ori.

— Nu fi pîrîcioasă, *Ranita.* O să-ți aduc o prăjitură dacă nu spui nimic. Trebuie să-mi cumpăr caiete și... știi cum e mama. Mereu ne ceartă dacă cheltuim cîțiva bănuți.

Din ușă se întoarse și-i făcu bot de iepuraș ca s-o facă să rîdă. Fetița rîse, bineînțeles, gata împăcată, și-i trimise o bezea.

În ciuda micilor neînţelegeri copilăreşti, fraţii se iubeau mult. Lena îl admira pe Ger şi era foarte mîndră pentru că toate puştoaicele de pe stradă şi de la liceu voiau să fie logodnicele lui, îi trimiteau din ţigările fraţilor lor, gumă parfumată de mestecat, bomboane cu fotbalişti pentru colecţia lui, şi chiar scrisori pasionate. Lena era mesagera lor şi era insuportabilă în rolul ei de altar, de pe care era adorat sfîntul.

Într-adevăr, putea fi mîndră de fratele ei. Era un băiat frumos. Înalt. Puternic. Moştenise frumuseţea mamei şi virilitatea neamului Rivero. Din punct de vedere fizic, Germán Rivero era un adevărat Quintana : blond, cu ochii de un albastru intens... Semăna mult cu María şi împreună cu ea se bucurau de preferinţele doamnei Rivero. Atît de mult îl alintase şi atîta îl ţinuse pe lîngă fustele ei, încît *Aguilucho* îl dispreţuia. De multe ori îi spunea Lenei, bătînd-o drăgăstos pe umăr : „Tu, zău că eşti un adevărat flăcău. Dacă ai fi fost băiat te-aş fi trimis de mult în America. Dar lui Ger îi e frică de apă... Şi din cauza maică-ti, o să ajungă un biet avocăţel."

Dar domnul Rivero era nedrept cu el. În ciuda celor afirmate, Ger avea, în stare latentă, o puternică personalitate care mai tîrziu se va manifesta, cu toate că pe atunci era doar *Ger al nostru*, copilul alintat pe care-l adorau, pentru că era singurul băiat din familie.

În acea dimineaţă, după plecarea lui Ger, Lena îşi petrecu vremea cotrobăind în cutiile de pe rafturi, în răstimpul în care muşteriii n-o solicitau. Era cocoţată pe scăriţă şi înghiţea praful

de pe rafturile de sus, cînd chiar în uşa prăvăliei se opri un flaşnetar care începu să cînte *La Java*. Muzica o electriza pe Lena, chiar şi cîntecul flaşnetarului care semăna note vesele pe străzile oraşului. Legănîndu-se în vîrful scăriţei, începu să îngîne primele note ale acelei melodii atrăgătoare, şi-ar fi sfîrşit cîntînd-o în gura mare dacă n-ar fi auzit-o pe mătuşa Mag, strigînd din bucătărie :

— Lenita !... Nita !... Zice maică-ta să-l expediezi repede pe flaşnetarul ăla... Isuse, Dumnezeule ! De muzică ne arde nouă !

Fetiţa coborî de pe scăriţă, scoase din casă cîţiva bănuţi şi, ieşind în stradă, spuse omului să plece. Acesta, tîrîndu-şi încet piciorul de lemn — Lena nu-şi explica de ce toţi flaşnetarii aveau un picior de lemn — îşi întrerupsese deja concertul şi se retrăgea, salutînd cu căciula în mînă pe cineva care, de la balcon, îi aruncase cîţiva bănuţi, rugîndu-l să se ducă cu muzica lui în altă parte. Lena privi în sus şi o văzu pe Gina dispărînd. Şi Heidi închidea în grabă balconul iar Guillermo fugea pe stradă în jos. Atunci, amintindu-şi de sarcina pe care i-o dăduse Heidi, rămase încremenită în aşteptarea scenei furtunoase care urma să izbucnească între mama şi sora ei. Dar spre marea ei surpriză, trecu toată dimineaţa, sosi şi ora prînzului fără ca furtuna să fi izbucnit.

Prînziră foarte tîrziu, aşteptîndu-l pe Ger. Acesta apăru pe la patru, gîfîind, plin de sudoare şi noroi. Fără îndoială, jucase fotbal pe Buenavista. Nu mai era nevoie să-l întrebi de unde venea...

Intră în sufragerie, ca Heidi, cu capul plecat, şi-şi ocupă locul în tăcere. Masa a fost pentru Lena o altă surpriză. Pentru prima dată de cînd se ştia ea, Petrona nu le servea clasica tocană. Ce însemna oare asta? Era o adevărată revoluţie pe care nimeni n-ar fi îndrăznit s-o provoace cît timp trăia încă *Aguilucho*. În ciuda haosului administrativ al mătuşii Mag şi a dezordinii care domnea în casă, erau respectate anumite obiceiuri şi anumite reguli, de parcă ar fi fost sfinte. Una dintre ele era tocmai tocana care, invariabil, constituia primul fel al prînzului. Şi nu pentru că ar fi fost ceva impus de domnul Rivero... Categoric nu. Era un vechi obicei al familiei Quintana, castilieni de origine. Pe de altă parte, nu era *Aguilucho* omul care să reprezinte în casă spiritul ordinii şi al disciplinei. Dar *Aguilucho* murise, iar doamna Rivero era îngrijorată şi făcea mereu concesii pentru a menţine pacea. Mătuşa Mag profitase de acea breşă ca să pătrundă prin ea cu steagul ei de răzvrătire. Dezordinea paşnică din casă era singurul gest de rebeliune pe care umila domnişoară Quintana şi-l putea permite.

III

DUPĂ MOARTEA domnului Rivero, nimic nu s-a schimbat în viaţa familiei. Mătuşa Mag avea dreptate. Cu toate acestea, fetiţa simţi din plin că tatăl ei nu mai era, chiar în acea după-

amiază. Cînd încercă să iasă din sufragerie, odată cu fraţii ei, mama o opri cu un gest sever.

— Unde pleci, Lena? o întrebă.

— Păi... pe-afară. Să mă joc pe stradă, dacă-mi dai voie.

— Tocmai, că n-o să-ţi dau voie. Nu-mi place să văd fetiţe pe stradă ca nişte oi fără păstor. Ai de-acum nouă ani, eşti aproape o domnişoară, şi umbli brambura ca o puşlama. Adu-ţi aici lucrul şi apucă-te de croşetat. Mi-am pierdut orice speranţă c-o să mai scot ceva din degetele astea neîndemînatice.

— Treaba asta cu croşetatul e pierdere de timp. Tăticu zicea...

— Taică-tău (odihnească-se în pace) avea idei foarte originale despre educaţie. Idei cu care nu sînt de acord. Haide, adu-ţi lucrul şi-o să-ţi spun ce să faci.

Lena privi la mama ei îngrozită. Asta însemna că trebuia să stea închisă în casă toată după-amiaza: pentru că era sigură că n-avea să termine niciodată bucăţica aceea de dantelă pe care i-o dădea de făcut. Mereu i se încurcau degetele între fire, se înţepa cu acele, strica modelul şi la urmă bucata murdară pe care i-o prezenta mamei era o simfonie de noduri încîlcite, de care toată lumea rîdea...

Lena le admira pe Heidi, pe María şi pe mătuşa Mag cînd croşetau curat şi cu măiestrie acele lungi bucăţi de dantelă pe care ea nu era în stare să le facă. Degetele albe ale Maríei şi cele negricioase ale lui Heidi mînuiau cu atîta îndemînare cîrligele, încît dantela răsărea ca o spumă. Mătuşa Mag era mai expertă în croşetă

și presăra casa cu tot felul de dantele și dantelute. Spătarele fotoliilor, rafturile dulapurilor, șervețelele de pe noptiere, cearșafurile, fețele de masă, toate aveau dantele late făcute de degetele neobosite ale mătușii Mag. Și Heidi făcea dantele fine, *à la frivolité* (foarte la modă în acele zile), și micul cîrlig de fildeș alerga printre degetele ei cu atîta repeziciune, încît Lena se uita la ea cu gura căscată. Hotărît lucru, ea n-ar ști niciodată să facă asemenea minunății. Minunății care, pe de altă parte, i se păreau inutile, dat fiind că se puteau cumpăra la un preț de nimic.

Gîndindu-se la o posibilă după-amiază de lîncezeală, de muncă forțată, sterilă, se revoltă :

— N-am chef de treabă, mamă. Nu vreau să fac dantelă !

— Ai zis că nu vrei sau n-am auzit bine ?

Lena șovăi o clipă. Mama ei îi lăsa o portiță de scăpare pentru a se corecta. Să-i spună ? Nu ! Nu voia să facă iar dantelă. Chiar cu riscul de a fi pedepsită ! Prefera să declare război.

— Am spus că nu vreau să fac dantelă. Nu știu să fac !... Nu pot să fac ! Nu pot sta locului atîta timp, cînd corpul îmi cere să mă duc la joacă.

Doamna Rivero se închină, în culmea uimirii.

— Ți-o cere corpul ?... Isuse, sfinte Isuse ! Ce limbaj e ăsta, fetițo ? Corpul tău, dacă vrei să știi tu, cere de fapt o mamă de bătaie pentru că nu asculți. Dacă nu vrei să faci dantelă o să cîrpești ciorapi. Adu coșulețul de lucru și așază-te aici, lîngă mine.

Dar nici să coasă la ciorapi nu-i plăcea Lenei. Nici să coasă la ciorapi, nici să facă dantelă,

nici să cîrpească îmbrăcămintea, nici să facă franjuri... Tot ce o obliga să stea locului, să-și concentreze atenția îi ațîța nervii, stîrnind un vîrtej de fluturi negri.

În acea după-amiază, gîndindu-se că tatăl ei n-o mai putea apăra, încercă să fie înțelegătoare și s-o asculte pe mama. Preț de cîteva secunde se dădu o luptă între gîndul ei cel bun și revoltă. „Mama are dreptate, își zicea ; dacă nu-mi place dantela, trebuie să cos la ciorapi. Am nouă ani. Sînt de-acum o domnișoară..." Dar fluturii negri erau mai puternici decît voința ei. Ca înnebuniți începură să se rotească împrejurul capului ei, foșnindu-i în urechi și zăpăcind-o cu fîlfîitul lor violent. Și Lena, biruită, se lăsa în voia lor.

Primul ei gest de revoltă a fost să trîntească la pămînt vasul prețios din porțelan de Sèvres, care își etala frumusețea-i delicată sub oglindă. După care se proțăpi în mijlocul salonului, cu brațele încrucișate, într-o atitudine de provocare.

Ostilitățile fuseseră declarate. Privirile între mamă și fiică se încrucișară scînteietoare, ca niște săbii scoase din teacă. Lena crezu că mama avea s-o lovească. O dorea chiar. Atunci ar fi putut da frîu liber dorinței ei de-a urla, de-a bate din picioare... Ar fi putut să rîdă, să plîngă, să-și calmeze, în sfîrșit, acea exaltare care pusese stăpînire pe ea cînd mama îi spusese că n-o va mai lăsa să iasă singură pe stradă. Dar doamna Rivero, înțelegînd atitudinea micuței, își stăpîni dorința de-a pedepsi cu violență acea distrugere voită, pentru a nu-i oferi plăcerea pe care fetița o dorea. Se limită s-o zgîlțîie, apucînd-o de-un braț, spunîndu-i că e o proastă.

— N-ai să te miști de-aici toată după-amiaza, rosti cu un calm prefăcut. Mîine voi hotărî ce să fac cu tine.

Acel calm o sperie pe Lena mai mult decît strigătele și pedepsele cu care era de mult obișnuită. Nu se aștepta, și asta o dezorientă. „Oare ce avea de gînd să facă cu ea ? S-o alunge din casă ? S-o dea la un internat ?“ Își dădea seama că mama adora acel vas și îl îngrijea ca pe cea mai prețioasă comoară. Atitudinea ei indiferentă, din acel moment, nu încăpea îndoială că ascundea o răzbunare de care nu avea cum să scape...

Surpriza ei era așa de mare, încît întreaga-i vitejie de cocoș de luptă dispăru odată cu stolul de fluturi negri. Se văzu singură, fără apărare, la cheremul mamei, care era mai puternică.

În timp ce Petrona aduna cioburile împrăștiate prin sufragerie și strîngea masa, Lena privea pe rînd la mama ei, la María, la mătușa Mag... Nimeni nu făcu vreun comentariu, desigur pentru că toate așteptau, ca și Lena, furtuna, iar liniștea aceea le surprinse.

Micuța trecu de la surpriză la curiozitate. Și de la curiozitate la frică. Pentru întîia dată în viață, mama ei o învinsese, fără s-o bată, fără un gest. Aproape fără un cuvînt. Și toate astea, ce însemnau oare ?

Îngîndurată, se duse lîngă balcon și se așeză jos. Nu era o atitudine umilă, de remușcare, ci de așteptare. Se așeză jos din două motive : pentru că era un obicei al ei să se ghemuiască pe covor, cu mîinile și capul pe genunchi, și pentru că acolo-n colț, în spatele unui fotoliu,

scăpa de privirile mamei, pe care în acea după-amiază nu le putea înfrunta.

Cu toate acestea, cîteva minute mai tîrziu nici nu-și mai amintea de vas, nici de posibila pedeapsă, și-și găsi o ocupație plăcută găurind cu croșeta lui Heidi, pe care o avea în buzunarul șorțulețului, storul mare de pînză verde cu firma prăvăliei *Uva de Oro* și care acoperea partea de jos a balcoanelor. Prin micile găurele pe care le făcuse, putea să se uite în stradă, și dacă ridica puțin privirea putea să stea de vorbă în gînd cu girueta de pe turnul Universității și cu prietenii ei Ursus și Lupus, care-și aveau ferestrele chiar în față...

Spre seară, începură să sosească prietenii în vizită. Cîțiva, aproape necunoscuți, atrași de nefericita întîmplare ; cea mai mare parte însă, obișnuiții casei. Serile, după ce închideau prăvălia, veneau în vizită la familia Rivero numeroși prieteni. Jucau cărți. Se discuta. Se critica... *Uva de Oro* era, într-un fel, locul de întîlnire unde se comentau întîmplările mărunte ale orașului.

Lena nu asistase niciodată la aceste întruniri, dar în acea seară, cum nimeni nu-i spuse să plece, rămase așezată lîngă balcon, observînd cu adevărată curiozitate persoanele care veneau. Cu toții — figuri vulgare, plictisitoare...

Ca și cum ar fi continuat un joc, Lena începu să-i clasifice și să le pună poreclele pe care tatăl ei — care avea simțul umorului bine dezvoltat — le găsise fiecăruia :

Iată-l intrînd pe *Comandor*. „Oare de ce-i zisese tata *Comandor*“, se întreba Lena. Domnul

de Girald avea cinci fete, pentru a căror onoare veghea cu străşnicie. Inutilă grijă! Nimeni n-a încercat vreodată să atenteze la onoarea „celor cinci fete Girald", nici măcar să arunce un cît de mic compliment la trecerea lor. Erau cinci slute care deseori apăreau satirizate fără milă în revista studenţească *Spleen*. Cinci fete care la orice oră din zi etalau ultimele creaţii ale modei şi cele cinci zîmbete pe care le inauguraseră cînd deveniseră femei. Cinci zîmbete care începeau să aibă aerul dezamăgirii, pe măsură ce anii treceau fără ca ele să-şi fi găsit un bărbat. Domnul de Girald veghea zelos asupra celor cinci zîmbete, care încet-încet se preschimbau în cinci grimase.

De Girald era înalt funcţionar de magistratură. Dar, de asemenea, era şi înalt. Gras. Lucios. Impunător! Dar deloc practic, cum se spune că trebuie să fie catalanii. Vanitatea soţiei şi fiicelor sale cărora li se supunea orbeşte îl făcuse să-şi pună înaintea numelui particula „de".

Girald intră în salon, salutînd ceremonios pe toată lumea. Sărută mîna doamnei Rivero şi se duse să se aşeze lîngă ea, pe sofa.

Apoi sosiră gemenii Vela. *Blanco y. Negro*[1] le zicea domnul Rivero, pentru că unul era preot iar celălalt se îmbrăca mereu în culori deschise, ca un flăcău. Cu ei venea Sara Montoya, agitîndu-şi evantaiul şi vorbind tare. Sara Montoya era o veche prietenă a doamnei Rivero, încă nemăritată; cu toţii aveau motive să creadă că nu din propria-i voinţă, în ciuda faptului că Sara Montoya fusese în tinereţile ei o fată drăguţă

[1] Alb şi Negru (sp.).

şi făcea parte dintr-o familie distinsă. Chiar şi acum, cînd trecuse de patruzeci de ani, era ceea ce bărbaţii numeau „o femeie straşnică". Poate şi din cauza asta nici unul nu se hotăra s-o ducă la altar. Sara Montoya era greu de suportat. „Prea multă femeie pentru un singur bărbat", spusese despre ea căpitanul Jáuregui. Sara Montoya se răzbuna în burlăcia ei forţată vorbind de rău pe toate celelalte femei. Critica obiceiurile moderne considerîndu-le destrăbălate. Cunoştea logodnele care se făceau şi se desfăceau în tot oraşul. Ştia istoria căsătoriilor nereuşite şi a motivelor pentru care unii nu se căsătoreau. Şi difuza în graba mare poveştile de dragoste din oraş. Domnul Rivero o numise *Gazeta de Venus* şi făcea un gest de blîndă resemnare cînd, prin geamurile biroului său, o vedea apropiindu-se de prăvălie. Şi se apropia cel puţin o dată pe zi, la ora la care începeau vizitele. „Iat-o şi pe Montoya, cu sacul plin de bîrfe", spunea domnul Rivero, văzînd-o apărînd în mica Piaţă Riego. „Se pare că astăzi sacul îi atîrnă greu. O să auzim multe noutăţi..."

Adunarea se animă şi mai mult prin prezenţa rudelor Quintana şi a altor persoane care veneau să împărtăşească familiei Rivero compasiunea lor pentru moartea lui *Aguilucho*.

Comandantul Data sosea, ca întotdeauna, ultimul, fumînd din bătrîna-i pipă. Mărunţel, blînd, rotofei, nimic în el nu trăda militarul viteaz care luptase cu Germán Rivero în războiul din Cuba. Doamna Rivero îl simpatiza mai mult decît pe ceilalţi, iar copiii îl adorau. Este interesant de observat că simpatia sau antipatia pe care copiii

o simt pentru persoanele mai mari nu este niciodată capricioasă. Comandantul Data se bucura de simpatia tuturor, în special de a Lenei, care îi ura pe ceilalţi prieteni ai părinţilor ei. De pe micuţul piedestal al celor nouă ani ai ei, Lena îi contempla în acea după-amiază cu un dispreţ olimpic.

Vorbeau, bineînţeles, despre *Aguilucho*. Era tema obligatorie a conversaţiei. Moartea lui nefericită puse pe tapet legenda — pentru ea necunoscută pînă în acea zi — care apăsa ca un blestem asupra familiei Rivero.

Lena deveni mai atentă. Domnul de Girald povestea doamnelor, cu aplombul său de om de lume, originea acestei legende:

— Era pe vremea exproprierii bunurilor bisericeşti. În Villaviciosa nimeni nu îndrăznea să cumpere moşia călugărilor, fără nici o îndoială cea mai bună din Asturias, datorită fructelor ei minunate. Merele din soiul *mingán* şi *reineta*, perele zemoase, grozavele caise parfumate şi renglotele fără pereche în partea locului acolo creşteau. Bătrînul Rivero cumpără moşia fără să-i pese cîtuşi de puţin de blestemul credincioşilor. Şi în mîinile lui crescu numărul altoilor şi se îmbunătăţi producţia în aşa măsură încît se putea considera, fără discuţie, ferma cea mai bogată din Principat. Dar bătrînul nu se bucură de ea mult timp. Într-o noapte se întorcea de la tîrgul din Villaviciosa unde vînduse cîteva vite şi, fără ca nimeni să ajungă să descopere motivul, nu-şi mai putu struni calul care îl aruncă zdrobindu-l chiar de zidul moşiei.

Domnul Quintana interveni:

— Un accident... I se poate întîmpla oricui.

— Un accident?... Hm!... Se pare că accidentele s-au succedat din generaţie în generaţie, pentru că adevărul este că cei din familia Rivero nu mor niciodată în patul lor!... Nu, nu sînt superstiţios, dragele mele prietene! Nu obişnuiesc să cred în născociri şi legende, dar cîteodată nu avem altă soluţie decît să ne închinăm în faţa evidenţelor... În ce le priveşte pe femeile din familie... în sfîrşit, doamnelor, mai bine să nu vorbim...

Unchiul Pedro îl asculta pe *Comandor* mîngîindu-şi barba bine tunsă — una dintre puţinele bărbi ce mai rămăseseră în Oviedo. Mîinile lui tremurau de furie, de indignare, faţă de acea minciună. Şi sfîrşi prin a-şi exterioriza protestul:

— Prostii! Prostii! Cei din familia Rivero nu mor niciodată în patul lor, pur şi simplu pentru că nu duc o viaţă normală, de oameni cu judecată. Sînt un soi de aventurieri, de fiinţe absurde... Oriunde se iveşte o afacere riscantă, acolo găseşti şi un Rivero. Misionari sau revoluţionari, idealişti, agitatori, exploratori... Oameni ambiţioşi, nesupuşi, care trăiesc la marginea vieţii obişnuite şi, mai devreme sau mai tîrziu, culeg ce au semănat...

Dar domnul de Girald nu voia să renunţe la legendă:

— Şi preoţelul?... N-o să-mi spui dumneata că Juan Rivero n-a murit chiar pe treptele altarului, după ce-a terminat slujba...

— O embolie... O anghină pectorală... Ce știu eu ?... Într-adevăr, tocmai terminase de oficiat slujba, prin urmare o moarte sfîntă.

Girald își frecă mîinile după care arătă cu degetul un punct invizibil pe perdelele de damasc de la dormitor. Și exclamă triumfător :

— Dar n-a murit în pat ! Deci și asupra lui s-a abătut blestemul... Și ce poți să-mi spui dumneata de păsările negre care vestesc cu trei zile înainte moartea unui Rivero ?... Hm !... N-o să-mi spui dumneata, dragă domnule Quintana, că sînt închipuirile unor neurastenici... Sora dumitale poate afirma...

Doamna Rivero agită mătăniile, pe care încă le ținea în mînă, și izbucni într-un plîns convulsiv :

— Vă rog. Vă rog, prieteni !... Înțelegeți-mă... Nu mai pot !...

Lipsa de discreție și de tact a domnului de Girald era evidentă. Familia Quintana și comandantul Data se văzură obligați să-l roage să schimbe subiectul.

Conversația se întrerupse brusc ; iar Lena era din ce în ce mai curioasă să cunoască istoria păsărilor negre, pe care domnul Girald o începuse. O nelinișteau și acele cuvinte, pentru ea oarecum stranii, pe care le spusese unchiul Pedro referindu-se la familia Rivero. Era ca și cum strămoșii ar fi scăpat din poveștile cu vrăjitoare și farmece.

Imaginația i se și pusese în mișcare închipuindu-și-i pe cei din familia Rivero ca pe niște ființe fantastice, destinați să trăiască într-o lume aparte, cînd din nou auzul îi fu izbit de ceva ce-o

interesa mult, făcînd-o să se întoarcă la realitate. Cu toții vorbeau despre Heidi. De data aceasta, atenția tuturor era acaparată de Sara Montoya :

— ... natural, dragă, asigura Sara, adresîndu-se prietenei ei, dar vorbind de fapt pentru celelalte doamne, acum, că tatăl ei a murit, întreaga răspundere pentru ce i s-ar putea întîmpla cade asupra ta. Ai datoria să te ocupi de ea.

Doamna Rivero nu simțea pentru moment nici o nevoie să ia o hotărîre în ceea ce o privea pe Heidi, și făcu un gest de plictiseală, care s-ar fi putut traduce printr-un „lăsați-mă în pace". Dar Sarei Montoya i se alătură vocea autorizată a lui Girald, aprobînd-o :

— Foarte bine zice iubita noastră prietenă. Vă asigur că această fată o să vă aducă mari neplăceri. Tot orașul vorbește despre cochetăria ei, despre... hai să le spunem excentricitățile ei. În fiecare zi alt logodnic... Ce spun eu un logodnic ? Doi sau trei pretendenți care se plimbă prin fața casei, ca și cum în orașul ăsta n-ar mai exista și alte domnișoare. Și ea e cea care îi ispitește, nu încape îndoială. Fetele mele sînt cuminți și niciodată nu se apropie de ele vreun bărbat. În schimb, fata asta... Știm cu toții că Heidi este o *femme allumeuse* [1]. Și o spun în franceză, ca să n-o spun pe șleau și să nu jignesc pudoarea doamnelor. Fetele astea de la tropice !...

Burta domnului de Girald începu să se scuture în mici valuri de grăsime, provocate de rîsul cu care el însuși își aplauda comentariul. Sara Montoya își ascunse fața după evantai simulînd o pu-

[1] Frivolă (fr.).

doare pe care era foarte departe de-a o simţi. Unchiul Pedro tuşi. Comandantul Data începu să mîngîie nervos mînerul bastonului, de care nu se despărţea niciodată, lovind uşor podeaua cu el.

Gemelo Blanco[1] încuviinţă din cap încîntat de această nouă discuţie. Desigur, totul devenea foarte interesant. Îi făcea plăcere că se vorbea despre Heidi, chiar dacă el rămînea spectator.

— Părerea mea este, spuse Girald, că ar trebui s-o măritaţi pe Heidi sau s-o daţi la un internat de fete, pînă la majorat. Dacă Heidi ar fi copilul dumneavoastră... Dar tot oraşul va spune că, nefiindu-i mamă, purtarea ei nu vă preocupă cîtuşi de puţin...

Lena deschise larg ochii şi scoase capul de după fotoliu pentru a-l privi pe Girald. „Ce tot spunea omul acela ?... Că Heidi nu era fiica doamnei Rivero ?... Şi cu toţii păreau de acord cu această afirmaţie..."

Fetiţa îşi duse mîinile la inimă şi apăsă tare încercînd să-şi stăpînească bătăile. Acea descoperire îi făcea rău. „Dar atunci cine era Heidi ? Ce căuta Heidi în casa lor ?..."

Şi la toate întrebările pe care le punea Lena, răspundeau Montoya şi domnul Girald, prin sfaturile pe care i le dădeau mamei ei. Cu toate că toţi luau parte la discuţie, ei se interesau cel mai tare de soarta lui Heidi şi păreau că simt o mare satisfacţie discreditînd-o în ochii doamnei Rivero. Îi spuneau că nu-i rămînea altceva de făcut decît să se poarte faţă de Heidi cu mînă de fier în mănuşă de catifea.

---

[1] Geamănul Alb (sp.).

Lena putu să descopere, din comentariile prietenilor, că Heidi fusese rodul dragostei dintre domnul Rivero şi o creolă, că familia ei îl respinsese din cauza vieţii lui aventuroase, că *Aguilucho* le luase copila, aducînd-o în Spania, că...

În sfîrşit, se vorbea de asemenea despre multe lucruri pe care Lena le cunoştea : micile codoşlîcuri ale mătuşii Mag, pe care e sigur că doamna Rivero nu le ignora, defilarea pretendenţilor pe trotuarul Universităţii, scandalizîndu-le pe celelalte fete cărora nu le făcea nimeni curte...

Desigur, Lena ştia despre toate astea. Ştia că Heidi era cea mai frumoasă din cîte fete cunoştea, şi că toţi studenţii aspirau la dragostea ei. Şi mai ştia că celelalte fete o invidiau şi că nefericiţii părinţi protestau pentru că Heidi era preferata tuturor tinerilor. Nu-i păsa de asta, dar descoperirea că Heidi nu era fata doamnei Rivero o umplea de nelinişte. Înţelegea atunci multe lucruri pe care pînă în acea zi nu le înţelesese : continua reticenţă a oamenilor cînd vorbeau de bunele relaţii existente între mama ei şi Heidi ; nehotărîrea mamei cînd încerca să-i poruncească sau să-i interzică ceva lui Heidi ; luxul aproape excesiv cu care o îmbrăca ; tactul cu care menţinea relaţii de bună înţelegere într-o situaţie care altfel ar fi ajuns îngrozitoare ca-n basme...

Intuiţia precoce a fetiţei o făcu să presimtă că pacea, mereu precară în căminul lor, avea să dispară din acel moment. Atunci suferi criza cea mai intensă din viaţa ei. Simţi năpustindu-se asupră-i, fără milă, fluturi negri. Mai îngrozitori, mai agresivi ca niciodată, şi fără ca mîinile reci ale tatălui ei să-i poată calma zbuciumul... Va-

luri de ură, de amărăciune, de furie se zdrobeau de bietul ei creier, torturîndu-l. Simţea dorinţa de a ţipa, de a-i lovi cu biciul pe acei oameni care o vorbeau de rău pe Heidi şi semănau discordia în familie.

Ca să nu izbucnească în plîns şi să le ofere spectacolul furiei sale, se ridică fără zgomot şi ieşi din salon. Pe coridor se ciocni de căpitanul Jáuregui şi de soţia lui, care veneau în vizită. Nu erau bîrfitori ca ceilalţi, dar Lena era destul de iritată şi nu-i primi cu prea multă amabilitate.

Căpitanul o opri, apucînd-o de codiţe :

— Încotro fuge sălbăticiunea asta ? Pare că a scăpat din cuşcă.

— Îi urăsc, ştii ?... Îi urăsc... Toţi sînt răi !...

Cei doi Jáuregui se priviră miraţi. Căpitanul, fără să-i dea drumul, o întrebă iar :

— Haide, spune-mi, *Ranita,* ce ţi-au făcut ?

Lena dădu din umeri. Nu ştia, concret, ce să răspundă.

— Nimic... nimic... încă. Dar îi urăsc. L-aţi văzut pe *Comandor* cum îşi mişcă burta oribilă cînd rîde ?

Jáuregui izbucni în rîs.

— Lasă, du-te la joacă, drac împieliţat... Auzi la ea, la ce se uită !

Lena scăpă din mîinile lui şi fugi s-o caute pe Heidi.

Heidi era aşezată în faţa oglinzii, pilindu-şi cu un *polissoir* unghiile ei bine îngrijite. Atît de des o surprinsese Lena în această atitudine, încît de cîte ori închidea ochii pentru a şi-o aminti, îi apărea înfăşurată în capotul ei albastru vaporos pilindu-şi unghiile sau făcîndu-şi buclele cu drotul.

Intră încet ca s-o sperie şi-o îmbrăţişă pe la spate.

— Heidi, mă iubeşti mult ? o întrebă neliniştită. La fel ca înainte ?

Heidi o respinse uşor.

— Nu te alinta, fetiţo ! Cum să nu te iubesc ? Cine îţi „pune scaunul" în fiecare seară ?

Lena vru să rîdă, dar pe neaşteptate începu să plîngă. Se terminase cu „scaunul". Intimitatea dulce de care se bucurau urma să se întrerupă brusc. Era clar că le vor despărţi. „Oare ce hotărîre va lua acel sanhedrin în legătură cu Heidi ?"

Cuibărindu-se lîngă ea, o rugă să-i pună mîinile pe frunte, ca să încerce să-i alunge fluturii negri. Heidi o ascultă fără să înţeleagă. Cum nu-i putea urmări firul gîndurilor, nu cunoştea motivul lacrimilor ei şi considera o copilărie ceea ce fetiţei i se părea o adevărată tragedie.

— Haide, gata, gata... ! Ţi-am alungat nenorociţii tăi de fluturi. Nu aşa îţi spunea tata ?... Cu toate că parcă mama are dreptate cînd îşi bate joc de ei. Eşti atît de sucită, atît de alintată...

Lena îşi şterse lacrimile şi privi la Heidi cu mirare. Heidi spunea „mama" ca şi cum într-adevăr ar fi fost mama ei. „În mod sigur, Heidi nu ştie. Ar fi mai bine să nu-i spună nimic ca să n-o necăjească."

— Bine, şterge-ţi nasul şi ochii şi nu mai plînge, îi spunea Heidi. N-am mai văzut un copil aşa plîngăreţ. Ştim bine că te plictiseşti închisă între patru pereţi, tu care stai mereu în

mijlocul străzii. Dar, cum vezi, şi eu mă plictisesc mult şi totuşi nu plîng. Uite, dacă vrei să te distrezi, priveşte la cărţile astea de vizită. Tot oraşul ne-a trimis condoleanţe pentru moartea tatii. Preşedintele de instanţă, marchizul...

— Nu-mi pasă de marchizi şi nici de preşedinţi, i-o reteză Lena revoltată pe întreaga societate.

Dar dintr-o dată îşi aminti că a doua zi trebuia să meargă la şcoală şi că se putea lăuda în faţa colegelor.

— Şi marchizul era prieten cu tata ? o întrebă.

— Sigur, Lenita. Prieten bun ! se grăbi să confirme Heidi. S-au cunoscut în casa unchiului Juan. Unchiul Juan a fost confesorul marchizei...

Dominată de un sentiment de vanitate, fetiţa se urcă pe taburetul pianului şi apucă cele două tăvi de argint, din sufragerie, pline cu cărţi de vizită şi telegrame de condoleanţe. Şi o strigă pe María, care stătea în camera ei şi broda cu negru o cămaşă albă a lui Ger. María nu dădu nici o importanţă cărţilor de vizită, nici numelor care figurau pe ele. Se aşeză într-un fotoliu lîngă balcon, cu coşuleţul de lucru pe genunchi, murmurînd :

— Deşertăciunea deşertăciunilor şi totul e deşertăciune ! Important e ca Domnul să-l primească pe tatăl nostru la Sînul lui Sfînt, aşa cum îi ceream mereu în rugăciunile mele. Restul are atît de puţină importanţă...

Dar Heidi insista, încîntată :

— N-are importanţă ?... Nici nu-ţi poţi imagina, Lenita, cîtă lume bine a defilat zilele astea

prin casa noastră. Tata se bucura de mare simpatie în Oviedo.

IV

ÎNTR-ADEVĂR, *Aguilucho* era un om încîntător a cărui viaţă romantică şi aventuroasă făcuse obiectul comentariilor din oraş, şi sfîrşi prin a avea multe simpatii în ciuda rezervei cu care fusese primit la sosirea în Oviedo.

Oviedo era un oraş plin de prejudecăţi şi de ambiţii, care, ca cea mai mare parte a bătrînelor capitale de provincie, preţuia ordinea mai presus de orice, şi în care era foarte înrădăcinată noţiunea de onoare, după moda veche. Tot ceea ce reprezenta o inovaţie sau o zdruncinare a vieţii sale liniştite era primit cu neîncredere, dacă nu chiar respins fără nici un fel de consideraţie. Şi cam aşa ceva se întîmpla cu oamenii, mai ales dacă soseau, precum *Aguilucho*, precedaţi de faima unei vieţi scandaloase de aventurier şi de o legendă neliniştitoare.

Societatea din Oviedo se afla, la începuturile secolului, împărţită în patru caste. Aristocraţia, foarte numeroasă pe aceste pămînturi de hidalgi, unde cu greu se poate găsi un conac sau un palat care să nu fie străjuit de un blazon, avea hotare de netrecut pentru un venetic. Căsătoriile se făceau între membrii nobilimii şi, pentru a fi primit în saloanele ei, trebuia neapărat să faci parte dintr-o familie distinsă. Se povestea ca o rară excepţie cazul marchizului de Miravilles, îm-

bogăţit din negoţul cu sclavi, dar totul aparţinea unui trecut oarecum îndepărtat, şi cum Regele îl înnobilase cu titlul de marchiz iar averea lui era considerabilă, pînă la urmă, cu toate că nici o singură clipă nu a fost privit cu bunăvoinţă, nobilimea l-a acceptat în sînul ei.

Altă pătură foarte respectabilă a societăţii din Oviedo o constituia colonia americană, la fel de numeroasă ca şi aristocraţia. Pentru că Asturias, ţară de hidalgi, este în aceeaşi măsură o ţară de emigranţi. Emigraţia în Asturias este un lucru atît de natural şi de obişnuit, încît cu greu găseşti o familie care să nu-şi fi trimis în America măcar unul din fiii săi, şi nu din imperativul foamei. Asturias este o ţară bogată, unde mizeria e aproape necunoscută... O gospodărie mică, o bucată de pămînt bine cultivat ajung pentru a acoperi nevoile unei familii modeste. Nu, nu mizeria este aceea care-i îndeamnă fiii la cucerirea lumii, ci setea de aventură, dorinţa de-a se mişca, de-a se scutura de ceaţa deasă a ţării, căutîndu-şi norocul în alte clime şi pe alte latitudini. Şi totuşi, amintirea acestui pămînt fertil şi dulce nu se şterge uşor din gîndul lor, şi cea mai mare parte dintre emigranţi se întorc să moară acasă. Emigranţii înavuţiţi care se întorceau în Asturias şi rămîneau să trăiască în capitală formau împreună cu banca şi cu industria (şi una şi cealaltă aproape în întregime în mîinile familiilor catalane) înalta burghezie din Oviedo.

Burghezia era alcătuită din militari, înalţi funcţionari de stat, intelectuali liber-profesionişti şi comercianţi.

Originea umilă a acestor comercianţi, care intrau în acea epocă în rîndurile micii burghezii din Oviedo, era bine cunoscută în oraş. Întregul Oviedo urmărise evoluţia afacerilor acestor oameni, încă de cînd veniseră în capitală strigîndu-şi pe străzi mărfurile, pînă ce îşi făceau intrarea, ca membri, la Cercul Comercial. Li se zicea *los cazurros* [1], chiar dacă nu toţi erau de origine castiliană. Cînd ajungeau în Oviedo, îmbrăcaţi în haine vechi, cu pălărie cu boruri largi, tipică pentru ţinuturile chinuite de soare, îşi începeau negoţul străbătînd străzile cu fel de fel de mărfuri. Strigătele lor erau ca un vesel semnal de deşteptare care sfîşia, cu accentul puternic al castilianului din mesetă, dulcea veghe a oraşului adormit în ceaţă :

— Postăvarul !... Pînze, panglici, dantele... trei gologani cotul !...

Viitorii cofetari, purtîndu-şi marfa pe cap, într-o enormă tavă de lemn, îşi cîntau mieros strigările, pe care le învăţau pe de rost toţi copiii oraşului :

— Gogoaşa, madlena ! Plîngeţi, plîngeţi copilaşi, mamele să vi le cumpere, pofta să v-astîmpere !...

Argintarii sunau dintr-un clopoţel care pentru multe case era ceasul deşteptător, şi repetau cantilena lor monotonă :

— Cumpăr aur, argint, platină... danturi-false-vechi... !

Joia şi duminica, aceşti umili vînzători ambulanţi se instalau cu tarabele la El Fontán unde

---

[1] Morocănoşii (sp.).

veneau și vindeau țăranii care coborau la tîrg din satele învecinate. După puțină vreme îi și vedeai că țin o prăvălioară în strada Rúa, în Platería, în Campo de la Lana[1], în Cimadevilla... Și, în sfîrșit, într-un salt spectaculos, își deschideau stabilimentul în strada Uría, „marea arteră a orașului", cum o numeau ziarele epocii.

Marea arteră a orașului era o stradă tînără, nou-născută. Fără personalitate. O stradă care nu avea nimic comun cu bătrînele străzi din orașul adormit, triste, întunecoase și înghesuite între vilele cu blazon și căsuțele cu pereții cojiți de umezeală care își sprijineau bătrînețea pe coloane roase de vreme. Strada Uría era tînără, largă, veselă... Pornea de unde altădată creștea falnic *El Carbayón*, copacul secular al oviedanilor, doborît în anul 1879, și ajungea pînă la Gara de Nord, mărginind orașul vechi și deschizînd așezării noi perspective. Pe trotuarul stîng, răsăreau una după alta, ca prin farmec, mici construcții tip vilă, dintre care unele — ca cea din fața parcului, după ce dai colțul străzii Conde de Toreno — erau niște mici palate. Pe trotuarul drept se înălțau blocuri de cîte trei, ba chiar de patru etaje, ceea ce pe atunci era o demonstrație excepțională de modernizare, o nerușinare, aproape o insultă adresată scundelor și solidelor clădiri ale orașului antic.

La parterele acestor moderne construcții se instalau cu lux și în general cu bun gust acei oameni care cu cîțiva ani în urmă — poate mulți într-o viață de muncă, dar foarte puțini în istoria unui oraș — își strigau pe străzi mărfurile. Pînă după primul război mondial, nimeni nu îndrăznea să numească aceste magazine Galerii, nici să prezinte mărfurile în expoziții, dar acești negustori îndrăzneți care se instalau în noile blocuri își aranjau într-un mod provocator vitrinele și le luminau așa de tare, încît Primăria nu trebuia să se ostenească prea mult cu iluminatul public pentru ca Uría să fie, pe înserate, cea mai strălucitoare stradă din oraș.

Hotărît lucru, noua și moderna stradă acaparase centrul supremației și al eleganței în detrimentul bătrînei și obositei Cimadevilla, care își întindea tentaculele — Nueva, Rúa, Santonio, Trascorrales, Plaza de la Constitución, Sol, Magdalena, Fierros, Jesús, El Peso — asupra părții vechi a orașului. Ceva rămînea totuși în Cimadevilla, menținînd-o pe linia de plutire : Casa Masaveu și Compania, cel mai mare magazin din Oviedo și din Principat și unul din cele mai bune din Spania. Nu-i spuneau Galeriile Masaveu, nici Marile Magazine Masaveu, ci pur și simplu Casa Masaveu. Dar corespundea tipului celor mai moderne magazine internaționale, în care se puteau găsi lucrurile cele mai eterogene. Datorită așezării lui (intrarea principală se afla pe Cimadevilla, iar partea din spate dădea în strada Peso, la o considerabilă diferență de nivel față de cea dintîi), era construit din două etaje, împărțite în mai multe raioane. La etajul care dădea spre Cimadevilla, se aflau raioanele de jucării, bijuterii, parfumerie, tablouri, covoare, porțelanuri fine..., în general obiecte de dăruit. La parter se găseau toate cele necesare pentru instalarea unui

[1] Calea Lînăriei (sp.).

cămin confortabil. De Crăciun și mai ales de Bobotează, în saloane era un adevărat pelerinaj, de la care nimeni nu voia să lipsească, de la oamenii de neam pîn-la ultimul sărac. De fapt, Casa Masaveu își ținea tot anul porțile deschise și lumea intra și ieșea fără să cumpere nimic, ori de cîte ori avea puțină vreme de pierdut și nu găsea altă distracție.

În fața magazinelor de jucării, Masaveu avea încă o casă, instalată în stilul celeilalte, tot cu două nivele : la etaj, îmbrăcăminte pentru femei și copii, iar la parter, care își deschidea ferestrele largi spre Piața Trascorrales, lucruri pentru bărbați. Vitrinele lui Masaveu iluminau Cimadevilla și încercau să-i prelungească viața care treptat-treptat îi era răpită de strada Uría, acum modernă și standardizată. Oviedanii bătrîni, iubitori ai tradiției, vedeau cu părere de rău această deplasare. „Cînd Masaveu își va închide porțile", spuneau, „o să moară și Cimadevilla. Va muri mulțumită, ca o bătrînă obosită care a născut mulți copii pe care-i vede sănătoși și puternici, trăindu-și viața independent de ea"... Și cu toate că nu s-a întîmplat chiar așa cînd Casa Masaveu și-a închis porțile și, cîțiva ani mai tîrziu, cînd a dispărut și Café Español de pe Cimadevilla, aceasta și-a urmat ritmul comercial în ton mai scăzut ; viața ei a suferit un colaps care a despuiat-o definitiv de supremație.

De-atunci, Cimadevilla a început să se cufunde în dulcea somnolență a străzilor bătrîne, tînjind după foșnetul jupoanelor apretate și după gravitatea seniorială a crinolinelor. Cimadevilla este acum o stradă din partea veche a orașului, prea

înaltă, prea bătrînă, prea plictisitoare. Și doamnele elegante din oraș uită adesea să treacă și pe aici cînd ies la cumpărături.

„Unde se va instala *Aguilucho ?*" se întrebau oviedanii cînd Germán Rivero sosi în capitală. „Se va apuca de comerț ? Va trăi din rente ? În ce categorie socială va dori să pătrundă ?"

Mamele fetelor de măritat îl priveau cu neîncredere și așteptau ca negura care îl învăluia să se risipească puțin, pentru a adopta față de el o atitudine bine definită. Într-o localitate ca Oviedo, sosirea unui străin, și mai ales dacă străinul era un emigrant bogat, nu putea trece neobservată, dar prejudecățile de început de secol erau atîtea și atît de înrădăcinate, încît atitudinea localnicilor față de *Aguilucho* era una de expectativă.

Domnul Rivero nu ignora toate acestea și zîmbea amintindu-și de o curioasă observație pe care o făcuse în timpul lungilor sale călătorii prin toate țările din Vechiul și Noul Continent. Trenul era pentru el, în orice parte a lumii, o imagine a societății : pasagerii care se instalează comod încă de la începutul călătoriei privesc cu ochi răi pe cei care se urcă în fiecare stație, le fac loc în silă și, în general, îi consideră niște intruși, chiar dacă, la fel ca ei, și-au plătit biletul. Lucru omenesc și natural, dat fiind fondul egoist al oamenilor. Ceea ce pare curios și mai puțin logic este că cei care se urcă și reușesc să se instaleze mai mult sau mai puțin comod — totdeauna ca urmare a propriului efort și în ciuda împotrivirii călătorilor instalați înaintea

lor — fac cauză comună cu aceştia îndată ce au reuşit să-şi găsească loc, şi sînt cei care protestează cel mai tare cînd un nou călător intră în vagon. Atunci, odată aşezaţi, bănuiesc că noul intrus ar putea redeştepta ranchiuna şi reactualiza ceea ce fusese dat uitării.

Da. Pentru Germán Rivero trenul era o caricatură a societăţii. În el mergeau instalaţi comod încă din scutece cîţiva privilegiaţi, alţii trebuiau să-l ia cu asalt prin propria lor abilitate, cu propriul lor efort şi contînd cîteodată pe împrejurări. Dacă într-o gară de pe parcurs se iscă un scandal şi lumea îşi abandonează locurile năpustindu-se spre fereastră, pentru a vedea ce se întîmplă, cei care în scandal caută doar un mijloc de a se instala ocupă fără prejudecăţi şi scrupule locurile cele mai bune, de pe care, mai apoi, nimeni nu-i poate scula. Urmează reclamaţiile, chemarea în faţa justiţiei, întruchipată în acest caz de persoana controlorului. Dar acesta, care vine totdeauna punctual cînd e vorba să controleze un bilet, nu obişnuieşte să vină în aceste cazuri, şi călătorul, deposedat de locul său, aşteptînd resemnat sentinţa justiţiei umane, ajunge la capătul drumului fără să-şi fi recuperat locul...

În societatea oviedană în care tocmai sosise Germán Rivero, cei care protestau mai tare, la o posibilă intruziune, erau tocmai emigranţii mai puţin norocoşi ca *Aguilucho*. Aristocraţia încerca să-l ignore şi putea s-o facă, pentru că, împotriva obiceiurilor imigranţilor bogaţi, Germán Rivero nu arunca banii în stînga şi-n dreapta, nici nu încerca să atragă atenţia asupra persoanei sale. Nu

avea nevoie de asta pentru a-şi pune în aplicare planurile.

Istoria aventuroasă a lui *Aguilucho* ajunse în Oviedo povestită de bătrînul vătaf de la San Antonio, întinsa plantaţie de tutun şi zahăr pe care Rivero o avea în Matanzas înainte de războiul din Cuba. Cum ajunsese *Aguilucho* în posesia fabricii de zahăr şi cum o pierduse în timpul insurecţiei, era istoria pe care bătrînul vătaf de la San Antonio o lansase în cele patru vînturi, falsificînd faptele, prezentîndu-se pe el ca pe un erou şi pe stăpîn ca pe un aventurier de cea mai joasă speţă. Şi totuşi, în viaţa lui *Aguilucho*, desigur aventuroasă şi dezordonată pînă atunci, nu exista nimic de care să-i fie ruşine ca spaniol. Şi adevărul este că cei din familia Rivero, chiar dacă aveau printre ei aventurieri, agitatori de mase, curtezane, politicieni, artişti, au fost întotdeauna foarte spanioli, cu o concepţie sănătoasă despre patriotism, necunoscută în general de către cei care îi acuzau.

Locul de baştină al familiei Rivero se afla în apropiere de Villaviciosa, în Asturias, cînd acesta nu era nici măcar un sat, ci doar un cătun. Ei legau originea familiei de o legendă despre debarcarea Împăratului Carlos I pe pămînturile lor, dar în realitate neamul exista de mult, întemeiat de un supravieţuitor al ultimelor lupte între guelfi şi gibelini [1]. Dar oricare ar fi fost această

[1] Grupări politice din Italia, în sec. XII—XV, angajate în lupta dintre papă şi împăraţii germani. Guelfii, (păturile comercianţilor şi ale meşteşugarilor) îl sprijineau pe papă, iar gibelinii (seniorii feudali) pe împăraţii germani (n. trad.).

origine, reşedinţa familiei Rivero era un conac fără un stil arhitectonic precis, care îşi etala, deasupra porţii largi şi ţintuite, un blazon aproape şters de vreme, şi un mascaron de proră. Mascaronul de proră a fost, pentru multe generaţii de copii Rivero, un fel de baubau care îi făcea să doarmă. Cît despre poartă... Despre ea se putea spune că a văzut ieşind mulţi flăcăi, sănătoşi şi robuşti, care nu s-au mai întors niciodată. Uneori chemaţi de trîmbiţele războiului. Alteori împinşi de propria lor nelinişte, transmisă din generaţie în generaţie, ca un testament de familie.

Oamenii simpli din Villaviciosa atribuiau această nelinişte împlinirii acelui blestem pe care cineva îl aruncase asupra familiei pentru că un Rivero a îndrăznit să cumpere moşiile pe care statul le confiscase de la biserică la exproprierea bunurilor ei.

În ciuda flecărelilor şi naivităţii, familia Rivero era o familie religioasă care se ducea la slujbe, îşi plătea regulat toate dările către biserică şi obişnuia să dea acesteia pe unul din fiii săi.

Germán Rivero, al doilea dintre fraţi, a fost dat la Seminarul din Valdediós cînd avea nouă ani. Alegerea o făcuse mama, presupunînd că băiatul va ajunge un sfînt sau cel puţin un mistic acceptabil, dată fiind firea lui visătoare. Micuţul umbla mereu prin unghere şi citea cărţi religioase, istorii cu mucenici şi sfinţi, singurele cărţi pe care mama i le punea în mînă, şi de cele mai multe ori îl surprindeau contemplînd extaziat stelele sau imensitatea mării.

Dar mama greşise: cel de-al doilea fiu nu era hotărît să-l slujească pe Dumnezeu în lăcaşul său. Într-o dimineaţă, băiatul fugi de la Valdediós şi ajunse la El Musel, după o zi de drum printre blîndele şi verzile dealuri din Villaviciosa. Avea doisprezece ani cînd a devenit emigrant.

Şi totuşi, nu există în viaţa lui *Aguilucho* nici măcar un singur punct comun cu viaţa măruntă şi monotonă a altor emigranţi. Nici măcar în punctul de plecare. Tatăl său nu fusese obligat să vîndă o păşune pentru a-i putea plăti drumul, nici mama nu-i atîrnase de gît un medalion odată cu îmbrăţişarea de adio. Băiatul făcuse traversarea Atlanticului ca mus pe un vapor al Marinei Comerciale.

America era pe atunci vaca grasă cu ugerele pline, care se lăsa mulsă uşor de orice mînă străină. Dar un Rivero, în plină tinereţe, nu mergea în America pentru a face avere ca să-şi asigure o bătrîneţe liniştită. Pe atunci Germán se gîndea doar să-şi trăiască tinereţea, mereu însetată de noi emoţii. Neliniştea lui înnăscută îl făcu să ajungă proprietarul unei plantaţii în insulă ; fermier pe malurile rîului La Plata ; negustor de cauciuc în puţin exploratele păduri de pe Amazoane ; plantator în La Florida ; bancher în New York... A luptat voluntar sub frumosul steag roşu şi galben-auriu în războiul din Cuba ; dar în bătăliile amoroase... Ah ! în bătăliile amoroase, Germán Rivero a fost întotdeauna un perfect soldat internaţional. Şi, bineînţeles, un magnific exemplar de aventurier, cu toate caracteristicile bărbaţilor de acest fel : viteaz, visător, mîndru... Căuta cu trudă aurul şi îl risipea cînd îl avea. Iubea viaţa cu pasiune şi şi-o juca pe o carte,

cu vesela inconştienţă a celui care ar avea mai multe vieţi de pierdut...

Dar anii au trecut, tinereţea s-a dus, şi pe flăcăul aventurier l-a cuprins dorul de ţară. Şi a sfîrşit, urmînd traiectoria vieţii, prin a deveni conservator. Îşi dorea un singur lucru: să revadă păşunile verzi de-acasă, cerul acela gri, pămîntul muntos şi liniştit... şi să aibă un cămin!

În călătoria lui de întoarcere aduse în Spania o micuţă creolă, o fetiţă brunetă cu ochi negri şi vii care vorbea mai mult engleză decît spaniolă, şi aceasta cu sîsîitul suav al cubanezelor, învăţat de la Ama Pancha, buna ei doică. Cînd *Aguilucho* pleca, Heidi rămînea în grija maicilor de la mănăstirea Salesas, care ţineau cel mai select colegiu din Oviedo. Pentru asta nu a întîmpinat greutăţi. Juan Rivero, fratele lui *Aguilucho*, era paroh la San Isidoro, capelanul călugăriţelor şi confesorul multor familii de rang. Era un preot cu sutana de mătase, cult, inteligent, înţelegător, elegant. Imaginea fină a unui aristocrat în sutană. El a prezentat-o călugăriţelor pe nepoata sa, care era pe deasupra şi o fetiţă încîntătoare. Cu toate că se născuse şi crescuse pe o plantaţie din Florida, Heidi descindea, din partea mamei, dintr-o familie nobilă din Europa centrală, şi de la ea moştenise manierele alese ale unei aristocrate prin naştere, chiar dacă mai tîrziu avea să se dovedească o autentică Rivero. Sîngele Riverilor nu se dezminţea niciodată.

Germán Rivero îşi rezolvă problema într-un mod simplu, căci se instală în Oviedo făcînd abstracţie de părerile străine şi permiţîndu-şi luxul de a ignora toate cabalele pe care oviedanii le

făceau în legătură cu viaţa lui trecută, prezentă şi viitoare. Nici o uşă nu i se închise pentru că avu buna idee de a nu bate la nici una. Nimeni nu-i putuse refuza o prietenie pe care el nu o solicitase. Nici măcar nu i-a trecut prin minte să încerce să pătrundă în vreo anume societate, deoarece convenţionalismele sociale au fost totdeauna pentru *Aguilucho* literă moartă.

Cînd ajunse la oraş, nu se gîndi decît să se instaleze comod şi să-şi caute o nevastă cumsecade, care să ştie să conducă o gospodărie şi să-i facă cîţiva copii. Şi-apoi să se odihnească după atîtea întîmplări aventuroase. Nici Cazinoul, nici Cercul Comercial nici saloanele aristocratice nu erau locuri după care să jinduiască un bărbat care le cunoscuse pe toate, care se depărtase de toate deşertăciunile şi revenea la viaţa simplă, petrecîndu-şi timpul liber în lungi plimbări prin împrejurimile oraşului.

Dacă intenţiona să-şi bage banii într-o anume afacere sau urma să trăiască din rente, au fost lucruri pe care oviedanii nu au ajuns să le ştie niciodată, pentru că, la cîteva luni după ce se instalase în Oviedo, a dat faliment Banca Bonet, la care domnul Rivero îşi depusese întregul capital. De falimentul acelei bănci, susţinută aproape în exclusivitate cu fondurile emigranţilor bogaţi, oviedanii îşi amintesc după atîţia ani, pentru că a însemnat un adevărat scandal şi a atras după sine şi cîteva sinucideri. Germán Rivero rămase însă nepăsător. Se mărgini să dea din umeri şi să zîmbească cu zîmbetul acela de nepătruns al omului care altădată îşi jucase viaţa pe-o carte. Pentru ceilalţi, falimentul acela însemna catastrofa,

ruina, prăbuşirea unei vieţii întregi de muncă. Pentru *Aguilucho*, era doar una din multele erori ale vieţii, un faliment în plus...

Spuse, simplu :

— Asta-i. Puţin cam tîrziu pentru a o lua de la capăt.

Puţin cam tîrziu, într-adevăr. Tocmai se căsătorise şi aştepta naşterea primului copil.

Nunta lui fusese un lucru simplu şi rapid, aşa cum o dorise. Se plimbă cîteva zile la rînd pe Aleea Plopilor şi acolo îşi alese soţia. În aparenţă, cu aceeaşi uşurinţă cu care alegea un bun atelaj de cai sau o pereche de boi pentru fermă, în vremurile lui de luptător. Dar Germán Rivero avea ochi buni, se pricepea la femei şi ştia că nu avea să-şi schimbe prima impresie.

Într-o după-amiază văzu două fete care îi plăcură prin simplitatea lor. Una era îmbrăcată în alb. Cealaltă, în roz. Cea cu rochie albă avea părul castaniu şi trăsăturile blînde, proprii unei persoane fără voinţă. Cealaltă era blondă şi, în ciuda delicateţii de porţelan a tenului şi a mîinilor ei minunat de albe şi de frumoase, domnul Rivero a descoperit în ea femeia puternică din *Sfintele Scripturi*, şi către ea înclină inima lui.

Le urmări discret. La sfîrşitul plimbării, cînd în piaţă fanfara Regimentului de garnizoană atacă ultima parte a concertului, fetele se alăturară mamei lor, o doamnă în vîrstă, îmbrăcată cu veşmînt de carmelită, care stătuse pe bancă împreună cu alte doamne respectabile, fără a pierde fetele din ochi.

Nici una dintre ele nu mai părea o fetiţă. Blonda era, fără îndoială, cea mai mică, dar

amîndouă atinseseră vîrsta aceea ingrată la care femeile încep să se teamă că rămîn fete bătrîne. Acest lucru nu-i displăcu lui *Aguilucho*, pe care îl speria o fată excesiv de tînără.

Află mai tîrziu că fetele făceau parte din familia Quintana, că rămăseseră orfane, că tatăl lor fusese militar şi că trăiau într-o mică pensiune din ajutorul pe care îl primeau de la fraţii lor care erau însuraţi. Despre Mag a fost imposibil să se afle dacă a fost vreodată îndrăgostită. Despre María se ştia că nutrise, timp de mai mulţi ani, o dragoste platonică pentru un tînăr avocat, care pe-atunci începuse să se afirme ca liberal înverşunat. Pe de o parte, opoziţia familiei Quintana, conservatori convinşi, pe de alta ambiţia băiatului şi absenţa lui... În sfîrşit, idila fusese secerată în floare. *Aguilucho* sosea deci într-un moment atît de oportun, încît nunta întîrzie doar atît cît au durat formalităţile de rigoare.

Subit, Germán Rivero încetă să le mai intereseze pe femei şi fu dat uitării. Viaţa lui, aventurile, trecutul şi viitorul său nu mai intrigară familiile care aveau fete de măritat, din moment ce încetase să fie „o partidă bună“ şi devenise logodnicul domnişoarei Quintana.

Falimentul Băncii Bonet, care ruină atîtea familii, asturiene, îl surprinse pe Germán Rivero la întoarcerea din voiajul de nuntă. Bună ocazie !... Doamna Rivero leşină. Familia Quintana era consternată, întregul oraş îşi fixă din nou ochii asupra lui *Aguilucho*, întrebîndu-se dacă îşi va duce pistolul la tîmplă sau se va arunca înaintea trenului, aşa cum făcuseră, în disperarea lor,

alți oameni zvîrliți în mizerie după o viață întreagă de muncă și privațiuni.

Dar Germán Rivero nu se omorî. Dădu numai din umeri și spuse simplu :

— Puțin cam tîrziu pentru a o lua de la capăt.

Și totuși nu putea rămîne cu brațele încrucișate și, cu iscusința căpitanului unui vapor care începe să se scufunde, luă imediat măsuri pentru a evita naufragiul. Renunță la casa de pe strada Uría, pe care o dotase cu tot confortul, pentru a se muta la doamna Quintana, în apartamentul pe care aceasta îl ocupa în strada San Francisco. O retrase pe Heidi din pension, ceea ce constituia o economie considerabilă, și preluă *Uva de Oro*, un magazin de vinuri en-gros care se afla la parterul palatului Băncii Asturiene. Era primul lucru care se ivise în clipa aceea.

Pe doamna Rivero o îngrozea gîndul că avea să ajungă o simplă vînzătoare. Soțul ei, dimpotrivă, zîmbea încîntat de noua situație. Nu fusese niciodată comerciant. I se prezentase ocazia să exercite o profesie la care nu se gîndise niciodată.

În mai puțin de doi ani, *Uva de Oro* deveni crama cea mai vestită din Principat, desfăcea cele mai bune vinuri din Spania și din străinătate, și aici se aprovizionau aproape toate bodegile din provincie.

Dar atunci s-a întîmplat ceva curios, care îi făcu pe oviedani să creadă că legenda Riverilor era mai mult decît un mit... Prosperitatea lui *Aguilucho* a durat atît cît îi ținuse întotdeauna norocul : doi-trei ani... Într-o după-amiază izbucni un incendiu în clădirea unde se afla *Uva de Oro*. Incendiul fu, într-adevăr, grandios, greu de descris în toată frumusețea și măreția lui. Cînd se desprinse cupola palatului toată în flăcări, ca o torță, și se prăbuși la pămînt, din gîtlejul lui *Aguilucho* scăpă un strigăt de admirație. Niciodată nu fusese martor la ceva atît de frumos !

Dar mai tîrziu își aminti că *Uva de Oro* nu fusese încă asigurată împotriva incendiilor și, în zori, cînd focul și jaful lăsaseră pereții goi, Germán Rivero înțelese că încă o dată era ruinat.

A doua *Uva de Oro* se deschise și începu să trăiască din creditul celei dintîi. Nu mai era marea cramă din strada San Francisco, dar avea clientelă bună și vindea mai multe sortimente ca prima : articole de băcănie, coloniale, jucării, gablonzuri... Din vechea *Uva de Oro* păstra doar numele, chiar dacă s-ar fi potrivit mai bine, în această a doua etapă, titulatura de Magazin General. Totuși, aspectul exterior era atît de modest, cu atît de puține pretenții, încît doamna Rivero se simțea jignită în amorul ei propriu cînd se gîndea că prietenii ar fi putut s-o considere o umilă vînzătoare. Și mai umilă încă față de vremurile cînd *Uva de Oro* ocupa parterele palatului Băncii. Cît despre soțul ei... Comandantul Data îi spusese odată, bătîndu-l prietenește pe umăr : „Hm ! Ai căzut în capcană, vulpe bătrînă ! Iacătă-l pe ultimul Rivero vînzînd pachețele cu șofran și conserve de ardei !..."
Și, pe deasupra, să mai trebuiască să asculți nimicurile din viața casnică a domnului de Girald și bîrfele lui Sara Montoya...

Viața la *Uva de Oro* începea să-l apese pe domnul Rivero ca o lespede de plumb. Toate dorințele lui de tihnă și pace se transformau iarăși în dorința de zbor, în ura surdă și teribilă împotriva acelei vieți monotone, împotriva acelei ipocrizii rafinate a oaspeților care veneau în vizită. Dar aici era tot ce avea : soție, afaceri, copii care urmau unul după altul...

Cîteodată, o lua pe fetița cea mică și ieșea cu ea la cîmp. Pășunile verzi, piscurile ascuțite ale munților din apropiere, susurul lin al pîrîiașelor îi limpezeau ochii și sufletul și-l împăcau cu viața. Cerul, de obicei cenușiu, amenințînd cu ploaia, îl împiedica să facă mai des aceste excursii. Atunci, singura distracție a lui Germán Rivero era aceea de a se întoarce în trecutul său, retras la biroul cu mușama neagră. Petrecea multe ore în biroul său citind sau scriind. Din cînd în cînd — temîndu-se mereu să nu fie surprins de soția sa în această nevinovată recreație — ridica capacul biroului și se cufunda în trecut.

De obicei, Lena îl însoțea și ea în aceste călătorii de dor, cu același spirit sportiv ca în excursii. Era o fetiță neastîmpărată și cu o mare fantezie, pe care o distra trecutul aventuros al tatălui său. Se învîrtea mereu prin preajma lui, sperînd să-l găsească singur. Și cînd se întîmpla așa, se apropia de el și i se cocoța pe genunchi. *Aguilucho* știa ce însemna acea mută rugăciune și zîmbea mulțumit. Își scotea ochelarii cu ramă de aur, își îndepărta de buze bătrîna-i pipă, și îi spunea :

— Bine, căpitane. Hotărăște tu în ce direcție îndreptăm prora...

În ce direcție ?... Spre toate punctele cardinale. Lena nu avea răbdare pentru a urmări ruta pe care ordinea amintirilor i-o indica tatălui ei. Își cufunda mîinile în acele comori și întrebările i se încîlceau pe buze ca cireșele într-un coș. Erau acolo tăieturi din ziare și reviste, fotografii șterse de timp, obiecte exotice a căror întrebuințare Lena n-o cunoștea, unele fără altă valoare decît aceea a amintirii... Era acolo frumoasa sculptură din lemn a lui Maceo, calul favorit al lui *Aguilucho*, un vas de ceai mate, capul unui indian sculptat în fildeș, niște bucăți de cauciuc și de rășină, pistoalele lui, colecția de pipe, de monede, de hărți... Fiecare dintre obiecte avea o istorie, mai mult sau mai puțin fantastică, pe care Germán Rivero o povestea fetiței cu plăcere. Cîteodată, eschiva răspunsurile :

— Nu încă, micuțo. N-ai putea înțelege. Mai tîrziu, cînd o să fii mare și-o să cunoști viața...

Așa îi răspundea mereu cînd Lena îl întreba despre povestea unui anume cartonaș alb, pe care îl păstra într-un plic de un albastru șters, aproape gri. Era un cartonaș dreptunghiular căruia îi lipsea o bucată, tăiată într-un fel capricios. Lena Rivero nu ajunsese niciodată să cunoască ce însemna acel cartonaș în viața lui *Aguilucho*.

Călătoriile acelea în trecut erau de multe ori întrerupte de prezența vreunui obiect străin. Obiectul era de obicei Sara Montoya. Domnul Rivero o vedea prin vitrină apropiindu-se și, închizînd resemnat biroul, suspina :

— Haide, Nita, cheam-o pe maică-ta. Spune-i că-i vine prietena, Sara. Astăzi merge tare încet. Se pare că sacul cu bîrfeli atîrnă greu.

Şi doamna Rivero, aşa i se spunea chiar şi în familie, fără acel „de", în maniera anglo-saxonă adusă de tată, cobora tîrîndu-şi capotul de catifea albastră, împodobit cu fir negru strălucitor. Cam prea elegantă pentru a vinde cartofi şi săpun în spatele tejghelei, la *Uva de Oro*. Dar chiar şi atunci cînd vindea alimentele îşi păstra înfăţişarea de mare doamnă.

Mătuşa Mag o justifica spunînd :

— Haina face pe om. E bine ca mama voastră să arate prietenelor şi vecinelor că nu e o precupeaţă ca X... sau Y... Vedeţi doar că toate vecinele o tratează cu mare respect.

Tot cu respect o trata şi *Aguilucho*. Oare în toate acestea avea vreo influenţă capotul ei de catifea albastră, cu fir negru strălucitor ?

Dacă ofilita domnişoară Quintana ar fi îmbrăcat capot de catifea şi ar fi avut gestul trufaş al surorii ei, probabil că toată lumea ar fi respectat-o. Dar domnişoara Quintana era pentru toţi mătuşa Mag, dulcea şi blînda mătuşă Mag care folosea la bucătărie un şorţ oribil de culoare cafenie, chiar dacă pentru a ieşi cu Heidi îşi punea mănuşile şi acea caraghioasă pălăriuţă neagră de fetru, care aducea a bonetă.

Cum şi cînd începu *Aguilucho* să iasă nopţile şi să frecventeze un anume tripou din Cimadevilla, unde se juca tare, era un lucru pe care îl ignorau prietenii familiei Rivero. Dar motivul nu era greu de aflat. *Aguilucho*, copleşit de monotonia acelei vieţi, avea nevoie de o emoţie puternică, şi a aflat-o în joc, una din pasiunile tinereţii sale. În timp ce juca, i se întîmpla ca şi

atunci cînd ieşea la cîmp sau se cufunda în amintirile trecutului său : se elibera de viaţa reală care devenise insuportabilă.

Doamna Rivero se prefăcea că nu observă starea lui sufletească şi adevăratul motiv al plimbărilor nocturne. Îşi cunoştea bărbatul şi credea că e mai bine să se arate a nu şti, dat fiind că nu putea face nimic pentru a-i împiedica acea eliberare, şi pacea conjugală depindea, în mare parte, de discreţia ei. Dar se temea de ceea ce pînă la urmă s-a şi întîmplat : într-o noapte Germán Rivero nu s-a mai întors acasă.

Ştirea despre moartea sa a dezvăluit oraşului ceea ce doamna Rivero încercase să ascundă cu pudoare.

Comentariul pe care comandantul Data — altă viaţă mucegăită ca şi armele pe care le păstra în hardughia lui din Cimadevilla — îl făcu la moartea prietenului său, a fost natural şi sincer. Comentariul unui lucru aşteptat. Îşi suflă nasul, îşi netezi mustăţile şi zise mîngîindu-şi mînerul bastonului :

— Capătul drumului, Germán Rivero !... Te-ai eliberat în sfîrşit de viaţa asta, insuportabilă pentru un om ca tine.

V

— NITA ! NITA !... Fetiţo !... Haide, scoală-te odată, că o să bată de opt şi trebuie să mergi la şcoală.

— E devreme ! protestă Lena, simţindu-se zgîlţîită de Heidi.

Apoi îşi întinse braţele, căscă, dar nu deschise ochii. O căută bîjbîind pe sora ei şi i se ghemui la piept. Mîinile îi alunecaseră pe gîtul lui Heidi, pe umeri, pe braţe... şi sfîrşiră prin a se înnoda în jurul taliei. Îi plăcea să o mîngîie încet şi să simtă căldura suavă a corpului ei, prin cămaşa fină de batist.

Acea dulce deşteptare în căldura patului, acele lungi minute petrecute la înapoierea din tărîmul inconştienţei pînă ce se vedea obligată să se scoale i se păreau Lenei delicioase. Atît de delicioase, încît de multe ori se gîndea la ele în timpul zilei şi dorea să vină noaptea pentru a se bucura iarăşi de ele a doua zi dimineaţa.

De mai bine de un an împărţea cu Heidi camera. Pînă atunci dormise cu părinţii. Într-o noapte în care Lena nu reuşea să adoarmă, aceştia îşi dădură seama — poate ceva cam tîrziu — că nu mai era copil şi nu era bine să mai doarmă cu părinţii. Atunci i-au urcat pătuţul în camera lui Heidi. Desigur că în faţa acelei imixtiuni Heidi a protestat la început. Dar n-a avut încotro şi a trebuit să accepte. Camera Maríei era foarte mică, iar cea a mătuşii Mag mai degrabă părea o bucăţică de coridor decît o odaie. Şi nu era s-o instaleze pe micuţă în camera lui Ger, la fel de spaţioasă ca a lui Heidi, căci ocupa, deasupra acesteia, partea din faţă a mansardei. Casa familiei Rivero, ca cea mai mare parte a caselor vechi şi mari, avea camerele împărţite într-un fel arbitrar. Unele excesiv de mari şi de aerisite, adevărate saloane, altele meschine şi întunecoase ca nişte celule de penitenciar. În această situaţie se aflau camerele lui Heidi şi a Maríei. Iar lui Heidi îi rămînea alternativa să cedeze camera celor două fetiţe, sau s-o accepte pe micuţă în odaia ei. Şi rămase cu ea. Pătuţul Lenei fu aşezat într-un colţ, cu promisiunea să-i cumpere un pat de metal, ca al lui Heidi, atunci cînd se va ivi ocazia. Cu toate acestea, ocazia nu se ivea şi fetiţa continua să doarmă în pătuţul ridicol, care o obliga să stea toată noaptea cu picioarele ghemuite... Într-o noapte, cînd se plîngea de poziţia incomodă în care era obligată să doarmă, Heidi o invită în patul ei. De-atunci dormeau împreună. Şi cu toate că Lena nu reuşise să rezolve problema picioarelor ghemuite, pentru că Heidi obişnuia să le îndoaie pe ale ei în formă de patru şi fetiţa trebuia să se cuibărească în acel gol, rămînînd ca aşezată pe un scaun — asta era ceea ce Heidi numea „a se face scăunel" — şi nu reuşise să-şi întindă picioarele ca să doarmă comod, în schimb începu să trăiască, din acea noapte, clipe de vis.

Heidi era adorabilă. Era o fată veselă. Avea o voce frumoasă. Cînta la pian sonate încîntătoare. Rîdea cu uşurinţă. Şi mai ales — ah ! asta era foarte important pentru Lena — Heidi ştia multe poveşti. Le ştia sau le inventa... Erau poveşti de dragoste. În fiecare noapte, pentru ca Lena să doarmă şi să o lase să citească în pace, îi spunea cîte o poveste. Cîteodată nu erau poveşti, ci istorii. Sau proiecte pe care se gîndea să le realizeze. „Într-o bună zi, îi povestea Heidi, va veni un tînăr distins şi-mi va cere mîna. Nunta va fi un adevărat eveniment în Oviedo..."

Celor două surori le făcea mare plăcere să-şi imagineze ceremonia. În timp ce Heidi povestea, fetiţa, aproape adormită, vedea în vis alaiul intrînd în micuţa biserică San Tirso, parohia lor, strălucind de frumuseţe. Asculta marşul nupţial de Mendelsohn şi percepea, de parcă ar fi fost aievea, mirosul de tămîie şi mirosul florilor de pe altar. I se părea că mica biserică San Tirso creştea, creştea, şi se transforma dintr-o dată într-o catedrală... Dar ce-i plăcea mai mult şi mai mult micuţei Rivero era gîndul că a doua zi toate ziarele din oraş vor trece în revistă ceremonia şi, după ce vor elogia frumuseţea lui Heidi şi minunata rochie de mireasă, aveau să consemneze : *Ducea trena miresei încîntătoarea ei surioară, Lenita...* Şi poate aveau să publice şi vreo fotografie, aşa cum vedea ea că apăreau în *Blanco y Negro...*

Ajunsă la acest punct al divagaţiilor, Lena începea să-şi sugă degetul mare şi adormea buştean.

Heidi era pentru sora ei o fiinţă minunată, ceva între femeie şi zînă, faţă de care simţea acea admiraţie, amestec de adoraţie şi invidie, pe care surorile mai mici o nutresc de obicei faţă de cele mai mari — pentru norocul lor de a fi intrat în adolescenţă. Asculta cu încîntare cînd Heidi îi povestea despre iubirile ei, în vreme ce-i desfăcea codiţele lungi şi-şi încurca degetele arămii în părul întunecat. Degetele suave ale lui Heidi aveau aceeaşi magică putere ca cele ale lui *Aguilucho* cînd mîngîiau uşor, încet, părul încîlcit al micuţei... Lena simţea în acel moment o senzaţie de plăcere atît de profundă, încît bănuia că pe lume nu putea exista ceva mai plăcut.

În acea dimineaţă, ca de obicei, Lena stătea fără să se mişte lîngă Heidi, simţindu-i atingerea caldă. Trei zile de despărţire o făceau să aprecieze din plin acele minute de desfătare.

Prin crăpăturile obloanelor pătrundeau, îndrăzneţe, raze de soare. Lumina se filtra în toate părţile, punînd stăpînire pe încăpere. Îl deranjă pe Kedi-bey, care dormea pe perna lui de pe covor, şi se întinse scoţînd un mieunat prelung şi răguşit. Lena se prefăcu că nu-l aude. Atunci pisoiul începu să umble prin încăpere, în timp ce stăpîna făcea eforturi să se trezească. Lena îl văzu sărind pe toaletă, mirosind obiectele şi atingîndu-le cu lăbuţele şi se temu ca pisoiul să nu spargă ceva. Dar se mişca cu eleganţă, unduindu-se atît de delicat, încît trecea printre sticluţe şi porţelanuri fără măcar să le atingă. Cu toate acestea, cînd îl văzu pe podea, Lena respiră uşurată. Îi trecu prin minte : „Trebuie să-i punem o panglică neagră. Nu se cade ca motanul să apară în balcon cu fundă roşie, cînd familia e în doliu."

Amintirea morţii tatălui îi aduse în memorie scene din după-amiaza trecută, şi simţi tîmplele zvîcnindu-i. „Ei bine, gîndea îndurerată, Heidi nu era fiica doamnei Rivero, dar continua să-i fie soră, în ciuda tuturor. Cît despre legenda cu păsările negre, trebuie să afle ce însemna. Simţea o mare curiozitate să descopere de ce *Comandorul* rîsese cînd vorbise despre femeile din familia Rivero. De ce nu rîdea de fetele lui, care nu reuşeau să se mărite ? Dar nu putea s-o întrebe nimic pe Heidi, fără să mărturisească ce ştia despre taina ei. Era mai bine ca Heidi să creadă

că nu ştia nimic. Şi dacă nici Heidi nu ştie ?... Poate că ea credea că doamna Rivero îi era mamă... Da, era mai bine, pentru moment, să nu-i spună nimic."

Strigătul vînzătoarei de gogoşi îi întrerupse şirul gîndurilor. De obicei o ura pentru că era semnalul care o obliga să se dea jos din pat. Dar în acea dimineaţă o ascultă cu bucurie, ca pe un lucru familiar pe care se temuse că l-a pierdut. Aşadar, cu excepţia hoinărelilor ei, cărora doamna Rivero părea dispusă să le pună capăt, totul rămînea ca mai înainte, chiar dacă tatăl ei nu mai era.

Şi iat-o pe vînzătoarea de gogoşi de pe strada Sol, care străbătea oraşul, trezind locuitorii cu strigarea ei pitorească, împărţită în trei timpi muzicali, binecunoscuţi şi populari în tot oraşul. Vînzătoarea de gogoşi îl înlocuise pe plăcintarul care pe vremuri, la răsăritul soarelui, trezea oraşul cîntînd: „cornuleţe, madlene..."

Locuitorii de pe strada Universităţii o auzeau coborînd dinspre Piaţa Primăriei, pe strada Peso, cîntînd suav prima parte a savuroasei strigări:

— Gogoşăreasa!

Mergea cîţiva metri şi trecea la al doilea timp, care nu mai era un aviz ci o carte de vizită:

— Gogoşăreasa!

Un minut după aceea, un strigăt sfîşietor străpungea aerul ca sunetul ascuţit al unui deşteptător, cutremurînd vecinătatea, din Piaţa Riego pînă la Porlier:

— Gogoşăreasaaaaaaaa!

Domnul Rivero afirmase într-o zi, la o şezătoare, că gogoşăreasa avea un ibovnic care o tortura. Altfel nu se explica acel strigăt sfîşietor din al treilea timp, pe care îl aşteptau tresărind toţi oviedanii.

Auzindu-l în acea dimineaţă, Heidi o atinse uşor pe Lena:

— Haide, fetiţo, a venit gogoşăreasa!

Se prefăcu adormită pentru a profita cîteva clipe în plus de căldura blajină a patului. Cu toate că ştia că nu mai putea dura mult. Şi, într-adevăr, cinci minute mai tîrziu se deschise uşa fără zgomot şi intră mătuşa Mag, aducînd, învelite într-o hîrtie groasă de ambalaj, gogoşile calde, iar pe o tăviţă două păhărele cu anason dulce.

— Hai, fetelor, luaţi-le repede că am lăsat prăvălia singură şi mama voastră trebuie să se întoarcă de la slujbă.

Lena îşi frecă ochii cu pumnul, apoi luă păhărelul într-o mînă şi cu cealaltă puse stăpînire pe gogoşi, înghiţindu-le cu lăcomie.

Mătuşa Mag ţinea farfuria în faţa lui Heidi şi o contempla extaziată:

— Acoperă-ţi umerii, Heidi. Ai să răceşti.

Lena îşi linse degetele, unul cîte unul, terminîndu-şi de mîncat porţia de gogoşi şi se apucă să lingă hîrtia care mai păstra încă zahărul cu care mătuşa Mag le pudrase din belşug. Sfîrşindu-şi treaba, se dădu jos din pat şi ieşi pe coridor.

— Ei, fetiţo, pune-ţi pantofii c-o să răceşti! îi strigă mătuşa Mag, ieşind după ea pînă la scară.

Dar micuţa aluneca de-acum pe balustradă, rîzînd şi făcîndu-i în ciudă.

Cînd Petrona o văzu intrînd în bucătărie, turnă în albie o căldare cu apă caldă și cu o cană adăugă apă rece, ca s-o potrivească.

— Ia vezi, îi spuse, dacă te duci la closet să nu te uite Dumnezeu acolo, că se răcește apa !

Lena dădu din umeri. O deranja destul că trebuia să se spele în fiecare dimineață în bucătărie, ca un copil mic. Heidi făcea baie numai sîmbătă și îi urcau albia în cameră. La fel Ger și María. Dar pe ea o obligau să facă baie în fiecare zi, de obicei dimineața, pentru că seara era destulă hărmălaie în bucătărie și Petrona nu se putea ocupa și de asta.

— De trei zile nu te-ai spălat, spuse aceasta săpunind-o cu buretele. Mi se pare că azi o să trebuiască să te frec cu peria de dușumele.

— Ba nu-i deloc așa ! îi strigă Lena, triumfătoare. Unchiul Pedro are baie-n casă și ne spălam în fiecare zi. Și dacă vrei să știi, adăugă întinzînd un picior slujnicei, casa aia e foarte elegantă, și nu are gîndaci !

— Doamne, Lena ! Vrei să spui că noi nu facem curățenie cum trebuie ? Blestemații ăștia de gîndaci vin cu cărbunii și se găsesc în toate casele...

Lena clătină din cap, în timp ce-și băga un picior în apă și i-l încredința pe celălalt Petronei, agățîndu-se de albie ca să nu-și piardă echilibrul. Petrona ar fi trebuit să adauge „în toate casele vechi", pentru că în casa unchiului Pedro nu văzuse nici unul.

Trei bătăi de gong răsunară din sufragerie și Petrona dădu drumul piciorului Lenei care, scufundîndu-se brusc în apă, stropi toată bucătăria.

— E domnișorul Ger ! spuse grăbită. Haide, termină tu singură cu spălatul, Nita, că fratelui tău nu-i place s-aștepte mîncarea !

Cu o îndemînare pe care o folosea doar pentru a-l servi pe băiat, își șterse mîinile, își puse un șorț curat și, așezînd micul dejun pe o tavă, porni spre sufragerie înainte ca Ger să fi bătut al doilea gong.

Lena termină baia și în timp ce se îmbrăca începu să înfulece feliile de pîine prăjită cu unt pe care Petrona le lăsase pe masă. Apoi își turnă cafeaua, și cu ceașca în mînă străbătu toată casa pînă ce o găsi pe mătușa Mag, care avea sarcina s-o pieptene ; pisoiul o urma ca un cîine credincios : fusese prezent la baia ei și împărțise cu ea micul dejun ; era aproape o obligație s-o însoțească în camera mătușii Mag, cu toate că știa că scena care avea să se desfășoare acolo nu era prea veselă. Lena se văicărea întruna, în timp ce mătușa Mag îi peria părul și îi împletea codițele. În sfîrșit, se termina ceremonia dimineții și pisoiul își lua rămas-bun de la fetiță, pe scară. Știa bine că pînă la prăvălie n-o putea conduce. Doamna Rivero îi inspira același respect ca și copiilor și slugilor. Pe de altă parte, Cheni era un drac invidios care-l trăgea de urechi și de coadă fără pic de considerație. În cele din urmă, motănașul se despărți de Lena pe scară și fugi în balcon s-o vadă ieșind.

Deci o zi ca oricare alta... Dacă n-ar avea la codițe funde negre în loc de violet, cum cerea uniforma, Lena s-ar duce la școală fără gîndul că la întoarcere nu va mai fi întîmpinată de zîmbetul

primitor al lui *Aguilucho*. În rest, obiceiurile de la *Uva de Oro* erau aceleași.

Nici măcar scaunul de la birou nu era gol. În fața pupitrului stătea acum doamna Rivero. Se grăbise să-l ocupe ca să nu-l vadă gol, sau poate dintr-o dorință inconștientă de a demonstra tuturor că, de acum înainte, ea era șeful familiei ?... În realitate, așa fusese întotdeauna. Și dacă așa fusese cît trăise soțul ei, cine avea să revendice acest drept tocmai acum ?... Un post de conducere nu era ceva de invidiat pentru patru copii care visau să se desprindă de trunchiul familiei pentru a-și trăi propria viață. Cît despre domnișoara Quintana, se declara satisfăcută conducînd și gospodărind ca vai de lume casa, bineînțeles în sens pur economic și administrativ. Pentru că a gîndi că mătușa Mag ar putea pune stăpînire pe frîiele casei, în sensul moral al cuvîntului, ar fi o absurditate. Activitatea ei se limita la a cumpăra, a repartiza, a găti alimentele, a da ordine Petronei privind curățenia casei și la a-și alinta nepoatele.

Domnișoara Quintana era prototipul de fată bătrînă de familie burgheză, de la începutul veacului : parazit al surorii măritate, protectoarea nepoților, sentimentală, nevinovată, puțin caraghioasă... Așa cum și-o amintea mereu pe Heidi așezată în fața oglinzii, cînd Lena închidea ochii pentru a o evoca pe mătușa Mag, aceasta îi revenea în minte ștergîndu-și în fața oglinzii plusul de pudră de orez, sau punîndu-și tacticoasă mănușile pentru a merge la piață. Pentru că mătușa Mag se ducea la piață cu mănuși și mantilă. În urma ei mergea Petrona, purtînd un coș enorm

cu două capace, pe care la întoarcere îl aducea încărcat din plin.

A face cumpărăturile joia și duminica era pe-atunci, în Oviedo, un lucru solemn. Se străbăteau obligatoriu cele trei sau patru piețe din oraș : El Fontán, pentru carne, ouă și legume ; Trascorrales, de pește și verdețuri ; și piața de fructe, situată lîngă teatrul Campoamor, aproape de La Escandalera. Oamenii se duceau, se întorceau, intrau, ieșeau, se tîrguiau...

Mătușa Mag ajungea acasă fără suflare, frîntă de oboseală. Și, ca urmare, joia și duminica în casa familiei Rivero se mînca de la ora trei în sus... E adevărat însă că, în compensație, mătușa Mag prezenta la masă două sau trei feluri care îi făceau pe copii să-și lingă degetele. Vinerea, aveau mîncare gătită. Miercurea și sîmbăta trebuiau să se mulțumească cu batog, conserve..., în sfîrșit, cu ce mai găseau prin prăvălie. După atîția ani nimeni nu mai protesta la această repartizare arbitrară a alimentelor.

Ar fi fost nedrept să protesteze. Pentru că dacă domnișoara Quintana reprezenta o catastrofă ca administrator, era, în schimb, o excelentă bucătăreasă, și din tot felul de resturi pregătea o mîncare minunată.

Pe de altă parte, mătușa Mag făcea familiei Rivero și alte mari servicii. Cine îi ducea și îi aducea lui Heidi scrisorile și pachetele de la pretendenții și de la admiratorii ei ? Mătușa Mag ! Cine împărțea pomana de la María și o ajuta să-și facă rugăciunile ? Mătușa Mag ! Cine curăța hainele și încălțămintea băiatului „înainte

ca doamna Rivero să vadă cît venea de murdar“ ? Mătuşa Mag !

Se pare că din atribuţiile ei făcea parte şi a o striga pe Lena de la balcon ori de cîte ori fugea să se joace în stradă. Toţi vecinii, de la Porlier pînă la Piaţa Riego, ştiau că micuţa de la *Uva de Oro* era o fetiţă neastîmpărată şi prost crescută. Şi cu toţii îi cunoşteau obiceiul de a fugi de-acasă, dîndu-şi drumul pe uluc, ca derbedeii.

O căutai pe Lena ? Nu era greu ; o aflai călare pe codîrla trăsurii Hotelului Covadanga, pe drumul de la Gara de Nord... Legănîndu-se pe lanţurile de la Universitate, după ce i-a alungat de lîngă ele, cu şuturi şi muşcături, pe ceilalţi băieţi... Jucîndu-se printre ruinele Fortăreţei, transformată în junglă trădătoare, graţie poveştilor domnului Rivero, pe care mezina familiei încerca să le reînvie... Locuitorii de prin părţile acelea evitau să treacă pe lîngă ruine, ca să nu fie atacaţi prin surprindere de ceata de răzvrătiţi pe care o conducea micuţa Rivero.

Nu. Lucrurile nu se schimbaseră pentru familia Rivero de cînd plecase *Aguilucho*. Lena continua să facă năzdrăvănii şi să fugă prin balcon atunci cînd mama ei o pedepsea să stea în casă. Ceilalţi, fără atîta zarvă, continuau să-şi facă voia. Mătuşa Mag se bucura mai departe de puteri depline în gospodărirea ca vai de lume a casei, în special în ceea ce privea alimentaţia... Şi doamna Rivero continua să se ocupe de prăvălie, la care venea aceeaşi clientelă, iar oaspeţii erau aceiaşi. În aparenţă, nimic nu se schimbase.

Şi totuşi, ceva se mişcase în această aparentă neschimbare. Moartea lui *Aguilucho* rupsese şiragul care îi ţinea împreună, pentru că familia era ca un şirag de mărgele colorate, unite prin firul subţire şi roşu al sîngelui. Asemănători şi deosebiţi. Imposibil să se menţină uniţi, dacă firul s-a rupt. Nu are importanţă la care mărgea s-a produs ruptura. Toate celelalte se risipesc cînd una dintre ele, oricare, se desprinde. Un Rivero făcuse începutul odată cu dispariţia lui, şi cu toate că mătuşa Mag asigurase că „nimic nu se schimbase“, pîinea cea de toate zilele reprezenta foarte puţin pentru acei patru copii setoşi de aventură.

Plecase *Aguilucho*, şi absenţa lui era semnalul de alarmă, steagul de rebeliune care îi punea pe ceilalţi pe picior de război şi-i îndemna să-şi pregătească bocceaua. Dar nu pentru că domnul Rivero ar fi reprezentat în familie piatra fundamentală, şeful real al guvernului şi disciplina... Nu. Pur şi simplu pentru că cineva trebuia să le demonstreze, prin absenţa lui, că este posibil să te îndepărtezi de fiinţele iubite, să te lipseşti de ele... şi chiar să le uiţi !

Desigur că asta nu s-ar fi întîmplat la fel în familia Quintana, de exemplu. Absenţa unui Quintana nu însemna pentru restul familiei altceva decît o dureroasă despărţire, considerată întotdeauna ca vremelnică. Ceilalţi continuau să fie uniţi, aşteptînd... Oricare dintre rudele doamnei Rivero ar pleca din Oviedo pentru un timp, ar găsi la înapoiere patul intact şi farfuria pe masă. Şi dacă absenţa era lunga absenţă de la care nu există întoarcere, cultul memoriei lui menţinea unit restul familiei — şi poate prin această unire i se păstra amintirea. Dar în bătrîna casă de pe strada Universităţii, Quintana, cu adevărat Quin-

tana, existau doar doi : mama, și mătușa copiilor. Aceștia, în schimb, aveau în sînge moștenirea neamului Rivero, cu vîrtejul ei de neliniști, de sete de zbor, imposibil de înfrînat.

Dar pentru moment totul continua neschimbat la *Uva de Oro*. Acea pauză era doar un interval de așteptare a evenimentelor, pe care împrejurările le puteau anticipa sau întîrzia, dar nu împiedica. Patru pui de vultur, patru mici Rivero creșteau și-și întăreau aripile, pregătindu-se de zbor...

VI

GER NĂVĂLI în curtea Universității, strigînd în gura mare :

— *Ranita!* Hei, *Ranita!*... Unde ești ?

De pe ultima treaptă a scării care duce la sălile de la etaj, Lena răspunse :

— Vin imediat !

Și un minut mai tîrziu se afla în curte.

Fetița se refugiase în Universitate, de cînd ea și hoardele ei fuseseră alungate de la ruinele bătrînei Fortărețe. Acolo își avea Lena Rivero instalat cartierul general, și, într-adevăr, nu era ușor să găsești în întregul Oviedo un loc mai potrivit pentru expedițiile ei.

Bătrîna Fortăreață... Grădinile Porlier aveau pe-atunci, pentru Lena Rivero, un farmec deosebit pe care ceilalți oameni nu știau să-l aprecieze. Nu. Nici vorbă de fîntîni luminoase ori ghirlande de flori ca pe torturile de sărbători.

Grădinile Porlier erau simple, sălbatice, potrivindu-se, de aceea, cu temperamentul micuței Rivero. O lizieră de castani umbrea patru covoare de iarbă, pe care se tăvăleau în voie toți copiii din cartier. Și, în mijloc, ceva asemănător unui felinar, care nu lumina niciodată, pentru că servea drept excelentă țintă pietrelor dimprejurul lui. Mica piață, plină de țipetele copiilor, era neîngrijită. Minunat de sălbatică și abandonată.

Chiar în inima orașului, înconjurată de palatul Camposagrado, al contelui de Toreno și al Băncii Asturiene, nu avea aspectul seniorial care s-ar fi cuvenit unei astfel de vecinătăți, datorită faptului că una din laturile ei se încrusta chiar în ruinele bătrînei Fortărețe : moloz, pămînt, gunoaie, ziduri care se prăbușeau...

Ceea ce pentru Oviedo constituia pata orașului, constituia pentru micuță farmecul lui cel mai mare. Îi plăcea să se cațăre pe pietrele acoperite de mușchi, din cauza umezelii, precum pietrele unui eleșteu secat, și să sperie cu țipetele ei lighioanele care-și aveau sălașul acolo. Și să hoinărească printre ruine, născocind sute de povești și legende.

Mătușa Mag îi alimentase fantezia, povestindu-i că-și mai amintea încă vremurile cînd Fortăreața se înălța mîndră în Porlier. Din patul ei asculta, în liniștitele și lungile nopți de iarnă, strigătul soldaților care făceau de strajă : „Sentinelă, atenție !“ Strigătul se rostogolea ca un ecou pe la colțuri, pînă se stingea într-un „Atenție, ’nțeles !“ repetat de ultimul soldat...

Ascultînd-o cum povestea, fantezia Lenei își lua zborul. În fața ochilor ei, bătrîna Fortăreață

căpăta viață și se înălța din nou pe propriile ruine. Ea era castelana, prințesa captivă care îl aștepta pe viteazul eliberator.

Prințesă era în visurile ei. Dar cînd se juca printre ruine cu băieții, prefera să fie căpitan și să „bată fierul cît e cald", după expresia lui Ger. Ruinele și grădinile deveneau pentru droaia de copii „o junglă", și oricine ar fi îndrăznit să se aventureze prin ea era tratat fără prea multe menajamente.

Un neplăcut semnal de alarmă pentru jocurile lor fu panoul pe care cineva îl înfipse într-o dimineață pe ruine, înconjurate din acea zi de un gard de lemn. În unghiul superior fusese desenată o hartă a Peninsulei Iberice, iar dedesubt scria ceva de neînțeles pentru copii, dar care avea teribila forță a unei sentințe :

Teren achiziționat de către Compania Națională de Telefoane, pentru Centrala Automată și Birouri.

Nici mai mult, nici mai puțin. Era civilizația care înlătura frumusețea sălbatică și murdară a ruinelor...

Lena hoinări cîteva zile dezorientată și tristă pînă ce nimeri în curtea Universității. Cu toate acestea, nu era chiar așa de simplu să te joci în curtea interioară. Portarul dădea mereu tîrcoale. La fel, supraveghetorii. Trebuia să-i păcălești înainte de-a te aventura să escaladezi piedestalul Fondatorului, sau să te strecori fără să fii văzut, pe scara largă de marmură care ducea la etaj. Acolo aveau acces doar Lena, aghiotantul ei, Cheni, și puțini dintre prietenii privilegiați.

Nu era lucru ușor să urci scara și nu oricine trebuia să pătrundă în acele locuri extraordinare.

Acolo se afla Muzeul de Istorie Naturală, plin de semne de întrebare pentru copii : animale ciudate, feți monstruoși, mumii neliniștitoare... Lena se simțea vitează cînd se afla în tovărășia altor băieți. Cînd urca singură, devenea mai precaută, și nu se aventura prea mult în explorările ei. Din ușă îl saluta pe Ursus, uriașul urs gri, care părea că-i zîmbește prietenos. Lena și Ursus erau prieteni buni, în ciuda poveștii cu Regele Favila care o punea în gardă împotriva acelei prietenii. Se punea în gardă și cînd se juca cu Lupus, care îi arăta colții cu nerușinare, și destul de puțin respect îi inspira și puiul de balenă, în ciuda dimensiunilor lui mari, pentru că stătea foarte sus într-o vitrină lungă. În general (lăsînd la o parte micile animale, cu care se distra, fără cea mai mică teamă), Ursus, Lupus și puiul de balenă erau prietenii ei cei mai buni. Se temea doar de alte ființe îngrozitoare care, închise în sarcofagele lor de cristal, o priveau din fundul salonului cu orbitele goale. Ger îi spusese că acele mogîldețe fuseseră găsite printre ruinele vechilor orașe Pompei și Herculanum, acoperite de lava și cenușa Vezuviului, în timpul erupției din anul '73. Obîrșia lor n-o prea interesa pe Lena. Pentru ea erau doar trei ciudate bucăți de pămînt care fuseseră ființe vii și care acum aduceau cu niște fantome.

În acea după-amiază își bătuse joc de ele și, speriată de atîta îndrăzneală, ieși în goană din muzeu. Cu inima încă bătînd, cobora scara din

patru în patru trepte, fără să încalece, cum făcea de obicei, pe balustrada lată de marmură.

Cînd se văzu lîngă fratele ei, îl întrebă mai liniştită :

— Ce s-a întîmplat, Ger ?

— Ce s-a-ntîmplat ? îi răspunse el rîzînd şi apucînd-o de un braţ... Ceva foarte nostim... Vino, te rog, nu vreau să pierzi scena asta. *Sfînta María* şi-a dăruit bijuteriile unei cerşetoare. Şi le-a dăruit cu smerenia admirabilă a unei regine. Totul s-a aflat, ca în romanele lacrimogene, şi poporul o aclamă...

Traversară strada şi intrară în prăvălie. Erau adunaţi acolo prietenii care obişnuiau să vină în vizită la *Uva de Oro*. Iar în mijlocul lor, María, încurcată şi ruşinată, încerca să le explice purtarea sa. Cu obrajii aprinşi şi ochii plini de lacrimi, vorbea foarte încet, fără să ridice privirea din pămînt, gata să izbucnească în plîns.

Doamna Rivero îi adresa blînde reproşuri, dar se vedea că se simţea mîndră de isprava fiicei sale. Mătuşa Mag suspina din cînd în cînd şi-şi ştergea zgomotos nasul. Montoya îşi ascundea, după evantai, zîmbetul zeflemitor. Jáuregui rîdea pe faţă şi comenta cu *Gemelo Blanco* şi cu *Comandorul* educaţia absurdă care se dădea tinerelor din vremea aceea. Dar comandantul Data luase problema în serios şi-şi mîngîia mînerul bastonului în timp ce o interoga pe biata femeie, care plîngea şi ea, nu ştia nimeni dacă de emoţie, ca mătuşa Mag, sau de teama de-a se vedea implicată într-o afacere urîtă. Doi copilaşi, îmbrăcaţi sărăcăcios, se agăţau de fusta ei şi priveau îngroziţi la domnul

Paquín, bătrînul bijutier de pe strada Platería, care îi adusese în această casă.

— Linişteşte-te, femeie, linişteşte-te !... spunea comandantul Data. Odată ce această domnişoară a mărturisit că ţi-a dat brăţara din propria ei voinţă, nu mai ai de ce să te temi.

Dar femeia continua să plîngă şi încerca să justifice în ochii tuturor ceva care părea că o interesa cel puţin la fel ca cinstea ei : sărăcia-i ruşinoasă.

— Domnişoara María ştie că eu nu mint. Ea ne cunoaşte bine. Ne cunoaşte pe toţi, ştiţi ?... E naşa micuţului meu José... Noi, domnule, n-am cerşit niciodată. Eram o familie destul de înstărită, care trăia cinstit din munca ei. Părinţii mei ne ajutau. Dar bărbaţii... ştiţi cum sînt bărbaţii ! Blestemata de politică îi îmbată mai mult ca vinul. Bărbatul meu lucra la Telefoane, şi cînd cu greva din '17... apoi... doar ştiţi cum sînt bărbaţii... Eu îi spuneam să nu se amestece, dar parcă poate cineva să le scoată bărbaţilor ideile astea din cap...

Femeia se înecă într-un suspin. Amintirea slujbei pierdute o obliga să retrăiască momente dureroase.

— Vedeţi şi dumneavoastră, o familie care a ajuns în mizerie. De-atunci ne descurcăm după cum dă Dumnezeu. Eu de cînd eram copil merg la biserica San Tirso, parohia noastră (am fost întotdeauna foarte credincioasă), şi în San Tirso am cunoscut acest înger al Domnului. Credeţi-mă, eu n-am cerşit, iar domnişoara María, care e naşa copilului meu, ne ajuta cum putea... Sîmbătă, nu avea nimic să ne dea, şi i-a dăruit copilului meu

brăţara asta. Restul îl ştiţi şi dumneavoastră...

— Doamnă, totul e clar, spuse comandantul Data, mîngîind cu desfătare mînerul bastonului. Puteţi pleca liniştită.

— Şi luaţi şi brăţara, vă rog! interveni doamna Rivero. Aţi uitat-o pe masă. E un dar pe care îl face fiica mea micuţului José. Luaţi-o fără să vă ruşinaţi, doamnă dragă.

Apoi se întoarse către Lena, care rămăsese uluită lîngă uşă, arătîndu-i cu privirea borcanele pline cu bomboane de pe tejghea. Fetiţa se grăbi să le umple copiilor buzunarele, apoi aceştia plecară cu mama lor.

În ce-l priveşte pe domnul Paquín, fu cinstit cu un pahar de vin, pe care îl savură încet, elogiind la fiecare înghiţitură calitatea băuturilor casei. Ceilalţi se grăbiră să-şi bea cupele fără să se simtă obligaţi să-i laude calitatea. Era un vechi obicei la *Uva de Oro* acela de a oferi prietenilor un păhărel de nectar. Doamnele, fără să mai facă mofturi, nu refuzau nici prăjiturile pe care le mîncau distrate, în timp ce-o vorbeau de rău pe Heidi.

La prima vedere, părea puţin cam stranie această risipă a doamnei Rivero, perfectă administratoare a puţinelor ei bunuri. În ciuda acestui fapt, niciodată n-a încălcat obiceiul de a-şi trata prietenii sau acela de-a dărui cîteva bomboane persoanelor care cumpărau din prăvălia ei. Se putea afirma fără exagerare că-şi risipea tot cîştigul... Şi nu pentru că domnişoara Quintana s-ar fi molipsit de generozitatea familiei Rivero, de cînd făcea parte din ea. Cauza acestei risipe era clară: doamna Rivero simţea nevoia să demonstreze rudelor şi prietenilor că ea nu era o simplă vînzătoare de prăvălie, ca altele, atentă doar la micile cîştiguri. Avea nevoie s-o facă pentru că se simţea nemulţumită de ocupaţia ei, am putea spune, chiar înjosită. Într-adevăr, cînd s-a căsătorit, nu se gîndise că urma să-şi petreacă viaţa în spatele unei tejghele. Şi acea situaţie incomodă o obliga să se arate generoasă, să deschidă supapa sentimentului de inferioritate care o chinuia. Cînd îi dăduse bietei femei valoroasa brăţară de aur o făcuse cu atîta naturaleţe, încît s-ar fi crezut că nu dădea faptului nici o importanţă.

Seara, subiectul principal al conversaţiei oaspeţilor de la *Uva de Oro* fu această întîmplare. Şi, unii în mod sincer, alţii puţin forţaţi de împrejurări, elogiară frumosul gest al fetiţei care aşa, în tăcere, cum le făcea mereu pe toate, se despărţise de-o bijuterie destul de valoroasă pentru ca nişte copilaşi să aibă pîine. Dar fapta era lipsită de năstruşnicie, de suculenţă. Nu se prea puteau face în jurul ei comentarii savuroase. Nu putea fi stoarsă pentru a obţine licoarea tare a unei conversaţii distractive. După ce fiecare lăudă, cu toată sinceritatea sau prefăcîndu-se, dărnicia fetei, discuţia lîncezi pînă la urmă, şi se reanimă cînd se aduse din nou pe tapet frivolitatea lui Heidi. Tema părea că îi amuză într-atît pe prietenii familiei Rivero, încît rară era seara în care să nu se facă vreun comentariu în legătură cu ea.

— Ce frumoasă s-a făcut Heidi! începu *Gemelo Blanco*. De cînd a ieşit din doliu arată mult

mai bine. Păcat că Paseo de los Curas[1] nu e un decor adecvat pentru frumuseţea ei. Cred că acum, cînd zilele de doliu au trecut, s-ar putea plimba şi pe alte alei... nu ştiu cum să spun. Unde e mai multă lumină, unde poate fi admirată mai bine...

— Fetele mele, adăugă *Comandorul*, spun că poate fi mereu întîlnită în locurile cele mai întunecoase şi îndepărtate din pădure.

Sara Montoya puse paie pe foc, prefăcîndu-se c-o apără pe Heidi :

— Sărăcuţa !... Pînă acum era obligată la toate astea de doliu. Dealtfel, mama ei n-o lasă să se plimbe prin anumite locuri, pentru că ştie ce răspundere poartă.

— Pentru binele ei ţi-o spunem, dragă prietenă, adăugă domnul Girald. Fetele mele spun că Heidi caută întotdeauna locurile cele mai depărtate...

— Dar spuneţi-mi, domnule Girald, întrebă Ger candid, ce fac fetele dumneavoastră prin ungherele întunecoase ale parcului ?

Girald tuşi :

— Fetele mele, domnişorule, merg totdeauna însoţite de mama lor şi se pot plimba prin parc la orice oră din zi sau din noapte, fără ca oamenii să aibă cel mai mic motiv de bîrfă.

— Nici Heidi nu iese singură. Mătuşa Mag o însoţeşte totdeauna.

— Dar fetele mele n-au fost văzute niciodată cu un bărbat.

— Bineînţeles, dragă domnule Girald. În privinţa asta, sîntem de acord, afirmă Ger foarte

[1] Aleea Popilor (sp.).

serios. Fetele Girald nu au fost văzute niciodată cu un bărbat. Şi mai că aş spune că, şi fără grija mamei lor, virtutea fetelor n-ar avea de suferit. Ceea ce constituie un motiv de linişte pentru părinţi.

Domnul Girald primi provocarea. Şi murmură, dînd cu bastonul lovituri nervoase în podea :

— Chestie de temperament, flăcăiaşule. Chestie de temperament... şi poate de principii...

Înainte ca Ger, cu sabia scoasă, să-l atace din nou pe *Comandor*, interveni Sara Montoya :

— Mi se pare ruşinos ca un parc ca San Francisco să fie atît de rău luminat. Exceptînd Bombé şi *Boulevardul*, restul rămîne într-o penumbră complice cu perechile...

— ...tinere, încheie Ger.

Părea curios : Ger şi Heidi se urau cordial, cu o ură a cărui motiv îl cunoşteau doar ei, dar e cert că se urau. Şi totuşi, cînd cineva îi ataca, se apărau reciproc ca doi pui din aceeaşi vizuină. Amîndoi erau Rivero şi nu uitau acest lucru. Printr-un fel de acord tacit alcătuiseră un front comun împotriva rudelor Quintana şi, în general, împotriva tuturor prietenilor familiei, cu excepţia bătrînului comandant Data, care se bucura de simpatia celor patru fraţi.

Ger avea un umor picant. Aproape agresiv. Moştenise spiritul Riverilor, dar nu şi diplomaţia lor. Umorul fin al lui *Aguilucho*, plin de spirit şi eleganţă, acel umor care, în cel mai rău dintre cazuri, zgîria uşor pielea, era la Ger un stilet ascuţit şi înveninat care sfîşia carnea făcînd răni greu de cicatrizat.

Cu toate că nu obişnuia să participe la acele reuniuni şi rămînea doar întîmplător în prăvălie, ca-n ziua aceea, avusese ciocniri pînă acum cu toţi prietenii doamnei Rivero. Pretextul era Heidi; iubirile ei purtate din gură în gură prin tot oraşul şi discordia pe care o semănase între mamă şi fiică acel sanhedrin. În realitate, mai exista un motiv pentru care Ger îi dispreţuia pe prietenii familiei: toţi erau conservatori.

Sara Montoya i se părea odioasă pentru bîrfelile ei.

— A perechilor tinere, trebuie să spui, dragă Sara. Hm! Se pare că autorităţile din generaţia noastră nu veghează cu mai mult zel asupra moralei publice decît cele ale generaţiei voastre, îi replică băiatul cu ironie. Totdeauna parcul San Francisco, ca toate parcurile din lume, a fost un fel de *garçonnière* pentru perechile tinere. În general, băieţii nu dispun de banii care permit amorezilor maturi — holtei sau însuraţi — să-şi ducă prietenele la... *Palacio de Hielo*[1], de exemplu.

Cîţiva dintre bărbaţi tuşiră, alţii chiar zîmbiră. Sara Montoya îşi ascunse supărarea pe după evantai şi, fără să ştie cum să răspundă la aluzia incisivă a băiatului, ridică din umeri şi continuă protestînd:

— Repet că e ruşinos, ruşinos, asta-i! Nu ştiu ce fac paznicii.

— Paznicii, domnişoară Montoya, continuă Ger, se feresc să deranjeze perechile de îndrăgostiţi de cînd unul a dus-o în faţa guvernato-

---

[1] Palatul de Gheaţă (sp.).

rului chiar pe fiica acestuia! Şi a fost concediat, bineînţeles. Tinereţea îşi are drepturile ei! De-atunci, ca nebunul din poveste, se tem cu toţii.

Luis Jáuregui şi comandantul Data zîmbeau încîntaţi de năstruşnicul duel, dar domnul Quintana îl certă pe nepotul său pentru că era atît de caustic.

— Vei sfîrşi la închisoare dacă nu-ţi măsori cuvintele!

— Cuvintele mele?... Unchiule Pedro, dar cazul e de domeniu public... Întregul Oviedo comentează scandalizat... excentricităţile micuţei guvernatoare. Se spune că în timp ce dansa cu Principele de Asturias, în anumite saloane respectabile din acest oraş, i se încurcă în frunzişul de pe o coloană mantia vaporoasă de Manila care îi acopera discret bustul nud, şi Alteţea-Sa a avut ocazia să constate că micuţa nu purta...

— Ger! strigă unchiul Pedro înfuriat, vorbeşte cu mai mult respect de Principele nostru moştenitor.

Ger dădu din umeri:

— N-am spus nimic împotriva Alteţei-Sale. Principele de Asturias se bucură de toată simpatia mea. Bietul băiat!... Desigur, era cît pe ce să leşine în braţele acelei domnişoare. Credeţi-mă că-l compătimesc sincer. Pentru binele lui doresc ca Alfonso XIII să fie ultimul Bourbon din Spania.

Domnul Quintana era furios. Era vechi carlist şi descendenţii Reginei Isabel II nu-i inspiraseră niciodată încredere. Dar dictatura generalului Primo de Rivera îl apropie de Rege şi se agăţa de monarhie ca un naufragiat de o scîndură apărută

providențial pe apele rîului învolburat, care s-ar fi putut vărsa într-o odioasă Republică. Din anul 1923 pereții casei lui erau acoperiți cu fotografiile Majestăților Lor, a Principelui de Asturias și a Marchizului de Estella. Fetele lui, Elisa și Blanca, purtau părul tuns „à la Infanta Cristina", iar băieții erau cercetași înrolați în grupările de tineret ale Uniunii Patriotice. Lipsa de respect a nepotului față de Alteţea-Sa îl indigna profund pe bătrînul carlist.

— Observ, îi spuse surorii lui, că nu mai ai prea multă influență asupra fiului tău. Acest limbaj liber pe care îl folosește Ger demonstrează că a scăpat de sub tutela înțelepciunii tale.

Într-adevăr. Ger se schimbase mult în ultimii trei ani. Nu mai era copilul alintat, supus în permanență vigilenței pe care doamna Rivero o exercita asupra lui, pentru a-l scoate de sub influența tatălui său. Dar acum personalitatea lui se dezvolta sub alte influențe străine, care plăceau prea puțin familiei Quintana.

Ger dădu din umeri ascultîndu-l pe unchiul Pedro, și afirmă cinic :

— Bine. E posibil... Acum problema este să găsim mijlocul de-a o emancipa pe mama. Eu cred că o mamă de familie trebuie să-și permită luxul de-a avea idei proprii și de a-și educa copiii fără a se lăsa influențată...

Domnul Quintana se ridică indignat :

— Ești un insolent, băiete. Eu nu am pretins niciodată să mă amestec în treburile voastre, dar nu pot decît s-o plîng pe maică-ta pentru că are atît de puțină energie și nu știe să-și îndrepte

copiii pe drumul pe care trebuie să meargă tinerii dintr-o familie creștină.

Urmă un murmur de aprobare. Domnul Quintana, ofensat, voia să părăsească încăperea. Doamna Rivero scoase batista pentru a-și șterge lacrimile care-i curgeau șiroaie pe obraji. Sara Montoya îi oferi sticluța ei cu săruri. Mătușa Elisa încerca să-și calmeze soțul obligîndu-l să se așeze din nou pe scaun. Mătușa Mag, din ușă, plîngea și ea ca să nu distoneze, murmurînd în același timp printre dinți :

— Isuse, Doamne, cum mai încurcă diavolul lucrurile...!

Aceste scene se succedau des, chiar dacă Ger nu lua parte la discuție. Toate mișcările pe care le făcea și pe care nu le făcea Heidi, plecările și întoarcerile băiatului, năzdrăvăniile micuței, totul era comentat, răstălmăcit, disecat de acești oaspeți fără ocupație de la *Uva de Oro*. Domnul Girald, Sara Montoya și *Gemelo Blanco* erau aducătorii veștilor și cei care simțeau o plăcere sadică în a ațîța focul discordiei între doamna Rivero și Heidi. Din diferite motive, nici unul nu-i ierta frumusețea exotică și puternica atracție pe care o exercita asupra bărbaților.

În consecință, mesele și seratele familiei Rivero se desfășurau într-o atmosferă neplăcută. Certurile, protestele, reproșurile mai mult sau mai puțin ascunse, nemulțumirile nu încetau nici o clipă.

Ger era de părere că nimeni nu avea dreptul să intervină în treburile lor și că i-ar mătura pe sfătuitorii din casă cu cea mai mare plăcere. Heidi tăcea, nu protesta decît cînd era atacată direct și, chiar și în acest caz, suporta în tăcere

reproşuri şi observaţii, sigură că va face tot ce va dori ea, pentru că la urma urmei doar asta o interesa.

Şi Lena prefera să tacă. Turbulenţii ei „fluturi negri" îşi strîngeau aripile la primul contact cu realitatea. Cînd mama o certa pentru hoinărelile şi vagabondajul ei, tăcea. Tăcea gîndindu-se că dacă o pedepsea închizînd-o în casă, avea să-şi dea din nou drumul pe burlan şi să se ducă să-şi viziteze prietenii Ursus şi Lupus şi pe Inchizitor şi pe Riego...

Cea care obişnuia să pună paie pe foc în discuţii, fără nici o intenţie, era candida domnişoară Quintana, care îi apăra pe copii. Doamna Rivero îi reproşa că se bagă unde nu-i fierbe oala. Mătuşa Mag plîngea...

— Ştiu că sînt în plus în casa asta. O ştiu bine. Asta e un fel foarte politicos de a mi se spune că trebuie să-mi pregătesc valiza şi să mă duc... Nu-i nimic. Copiii sînt de-acuma mari, nu mai au nevoie de mine... Nu vreau să fiu o vechitură inutilă. O să merg să slujesc în altă casă. Nu mă sperie munca.

Această ieşire a surorii sale o înfuria pe doamna Rivero. De ce ameninţa mereu cu povestea c-o să se ducă să slujească pe la alţii? Ca să sublinieze că era servitoarea familiei?

Şi de-aici noi discuţii, noi reproşuri... Hotărît lucru, discordia se prinsese ca scaiul de căminul Riverilor.

De-a lungul întregii discuţii, Lena nu scoase nici o vorbă. Tăcerea ei din acea seară nu era rezultatul vreunei tactici premeditate, ci doar al mîhnirii. Lena Rivero era geloasă.

Şi era geloasă, nici mai mult nici mai puţin, decît pe fata guvernatorului, care dansase — după cum afirmase Ger — cu Principele de Asturias.

Pentru a-şi justifica gelozia, nu-i rămînea micuţei Rivero altă alternativă decît să mărturisească că se îndrăgostise de Alteţea-Sa. Lena roşi ajungînd la această concluzie. Dar o păstra cu vitejie. Peste Ursus şi Lupus, peste Cheni şi Inchizitorul Valdés, răsărea, umbrindu-i complet, strălucitoarea figură a moştenitorului Coroanei Spaniei.

Pînă în vara trecută, Lena îi cunoscuse pe Principe şi pe Infanţi numai din fotografiile Alteţelor Lor Regale pe care le publicau *Blanco y Negro* şi *La Esfera*. Atît însemnau pentru fetiţă: nişte fotografii. Le admira cum îl admira pe Rudolf Valentino, amorezul la modă din filme. În acea epocă, Lena cutreiera pe la afişierele Teatrelor Campoamor, Jovellenos, Toreno şi tăia (folosindu-se de o lamă) fotografiile idolului pentru albumul său de artişti. Făcea de asemenea colecţie, în alt album, de fotografii cu Familia Regală şi cu Regii şi Principii străini. Fără căldura unui colecţionar adevărat, ci pentru că aşa făceau colegele de şcoală. În realitate, considera mai plăcute şi mai interesante incursiunile prin curtea Universităţii, în fruntea băieţilor din cartier. Totuşi, o întîmplare extraordinară din oraş o îndepărtă, pentru moment, de la jocurile ei: într-o dimineaţă, Camera de Comerţ începu să împartă sute de steguleţe comercianţilor din stră-

zile Universităţii, San Francisco şi Porlier, care se aflau în jurul Hotelului Covadonga. Aici avea să fie găzduit Alteţea-Sa Regală Principele de Asturias, care sosea a doua zi în oraş.

Lena primi ştirea cu emoţie : în sfîrşit avea să vadă un principe adevărat. Şi nu numai să-l vadă de departe, ci să-l aibă ca vecin. Apartamentul regal din rotondă, pe care avea să-l ocupe Alteţea-Sa, era drept în faţa balconului ei. Nu permise ca fraţii sau slugile să atingă steagurile pe care Camera de Comerţ le distribuise. Ea însăşi le pusese pe faţadă în modul cel mai vizibil şi artistic de care era în stare. Împodobi balcoanele şi spălă geamurile, fără a lăsa pe nimeni s-o ajute în această îndeletnicire. Dar nu aşteptă în casă cortegiul regal. Ieşi să-l întîmpine, amestecată în mulţimea care se aduna în Piaţa Porlier.

Nerăbdătoare, nervoasă, gîfîind de curiozitate, Lena auzi Imnul Naţional cînd caleaşca Alteţei-Sale intra pe strada San Francisco. Gărzile îndepărtau lumea, care se revărsa asupra caleştii, pentru a-l vedea de-aproape pe Moştenitorul Coroanei. Lena era în primul rînd, aproape sub copitele cailor care făceau cordon lîngă trotuare, şi răguşi aclamîndu-l pe acel băiat blond, cu ochii senini, care zîmbea salutîndu-şi poporul. De la balconul hotelului, la care trebui să apară obligat de ovaţii, Principele salută din nou şi din nou primi dovezile de simpatie ale populaţiei din Oviedo.

În timpul scurtei şederi a Alteţei-Sale în capitala Principatului, Lena Rivero îşi făcu o sarcină de onoare în a-l saluta pe augustul său vecin de cîte ori acesta intra sau ieşea din hotel. O

datorie elementară de curtoazie o obliga să stea de gardă în piaţă la orele la care ziarele locale anunţau participarea Alteţei-Sale la vreo recepţie sau deplasarea lui în satele din bazinul minier.

Sentimentele micuţei Rivero faţă de Moştenitorul Coroanei Spaniei s-au menţinut în limitele unei pure admiraţii şi simpatii, pînă ce o întîmplare, aparent nesemnificativă, transformă acea simpatie în alt sentiment, pe care ea nu reuşea să-l definească.

În dimineaţa aceea, Alteţea-Sa ieşise îmbrăcat în uniforma de marinar, care în ochii tuturor fetelor îl făcea încă şi mai seducător. Mergea la Avilés, unde i se pregătise o primire emoţionantă. Dar pe la mijlocul după-amiezii, pe neaşteptate, caleaşca Alteţei-Sale sosi la Covadonga. O urmau alte trăsuri din escortă, care se opriră pe rînd în faţa hotelului, fără ostentaţie şi zgomot.

Lena, care se juca în grădină, îşi dădu seama de acea întoarcere precipitată, traversă strada într-un suflet şi fără nici o ezitare sau protocol pătrunse pe poartă, izbindu-se de palmierii care o împodobeau şi se apropie de domnul care îl însoţea pe Principele de Asturias.

— Ce i s-a întîmplat Alteţei-Sale ? îl întrebă îngrijorată.

Totul fusese atît de rapid, că nimeni n-o putuse împiedica. Nici nu se osteniseră s-o facă. Principele se simţise dintr-o dată rău, pe cînd dansa, într-un gest democratic încîntător, cu pescăresele din cartierul Sabugo. Indispoziţia îi grăbi întoarcerea la Oviedo. Alteţea-Sa avea nevoie de odihnă. Dar această indispoziţie a viitorului Rege nu privea pe nimeni şi cu atît mai puţin pe acea

mucoasă care, strecurîndu-se cu o bizară agilitate printre trăsurile din escortă, interoga, îndrăzneaţă, pe perceptorul Principelui.

Domnul o îndepărtă pe fetiţă cu un gest de nerăbdare care nu trecu neobservat Principelui. Acesta se întoarse încet, lăsîndu-se pe un picior care părea anchilozat, şi mîngîie obrazul acelei copile care îl privea îngrijorată şi întrebătoare.

— Linişteşte-te, micuţo. Nu se întîmplă nimic, spuse Alteţea-Sa, compunîndu-şi un zîmbet protocolar. Un zîmbet de Principe care se adresează poporului său. Nimic... Nu are importanţă.

Asta fu totul.

Imediat, Lena se văzu înconjurată de escorta Alteţei-Sale. Răsună *Marşul Regal*, vestibulul hotelului se ilumină, iar Principele dispăru din ochii ei înconjurat de un vîrtej de uniforme, palmieri şi reverenţe.

Lena Rivero îşi mîngîie obrazul, care încă păstra urma caldă şi umedă a mîinii Principelui de Asturias. Şi ieşi în stradă.

Nu rămase să se joace în piaţă. Urcă în camera ei şi, aşezată pe podea lîngă balcon, începu să privească rotonda iluminată de la Hotelul Cavadonga, simţind cum inima i se strîngea, zbuciumată... În pupile şi în inimă i se întipărise acel zîmbet trist, smuls ca o grimasă dureroasă de pe faţa desfigurată a frumosului Principe al Spaniei, care nu a ajuns să fie Rege.

VII

CÎND HEIDI fugi de-acasă, doamna Rivero se întrebă dacă fata ar fi plecat în situaţia în

care lucrurile s-ar fi petrecut în alt fel. Răspunsul fu afirmativ. Heidi era o Rivero, avea în vinele ei sîngele nebun al unei familii marcate de un stigmat ereditar. Şi acest răspuns, chiar dacă îi liniştea oarecum conştiinţa ca tutore şi chiar ca mamă, îi sfîşia sufletul ; îi mai avea pe ceilalţi trei : băiatul şi două fete. Şi ei tot Rivero. Dornici şi ei să se desprindă de trunchiul familial pentru a-şi trăi propria viaţă. Ce le rezerva destinul ? Trebuia oare să admită acea forţă oarbă ca unic factor determinant al comportării lor ?... Oare asupra lor nu aveau nici o influenţă mediul, educaţia, în sfîrşit, lumea care-i înconjura ?... Nu putea fi în vreun anume fel neutralizată acea forţă obscură ?

Dorea să fie aşa. Dar, chiar dacă o dorea, trebuia să recunoască totuşi că Heidi nu acţionase, pur şi simplu, dintr-un impuls irezistibil, ci împinsă de împrejurări, obligată de mediul ostil care începea s-o sufoce... Şi în acest caz, conştiinţa ei nu se arăta la fel de împăcată. Poate se lăsase influenţată prea mult de prietenii ei, de „gura lumii“, ale cărei bîrfe o îngrozeau ca un bici al Providenţei...

Heidi plecase de-acasă în urma unei scene deosebit de violente. Nu era prima dată cînd scene asemănătoare se petreceau în casa Rivero. Aceea fusese una între atîtea altele. Dar, ca picătura de apă care face să se reverse paharul, acea scenă neplăcută umpluse paharul răbdării lui Heidi, care nu era dispusă să-şi modifice felul de viaţă, nici să suporte mai departe acea situaţie.

Sanhedrinul aţîţase focul discordiei cu unul dintre acele comentarii inutile pe care îşi permi-

tea să le facă despre minunata Heidi. Cînd doamna Rivero apăru în seara aceea în sufragerie, observară imediat cu toţii că atmosfera era încărcată şi că nu peste mult avea să izbucnească furtuna.

Şi furtuna izbucni fără nevoia de a căuta un pretext. Doamna Rivero o repezi pe Heidi, spunîndu-i pe un ton poruncitor :

— Trebuie să accepţi imediat pe unul din pretendenţii tăi. E momentul să încetezi să mai cochetezi cu atîţia. Despre purtarea ta neruşinată vorbeşte tot oraşul. Trei bărbaţi să ţi se plimbe prin faţa casei în acelaşi timp !...

Ger, făcînd pe paratrăznetul, încercă să schimbe tonul tragic al mamei lor, cu o veselă piruetă :

— Trei bărbaţi ?... Asta-i nimic, Heidi !... Mărturiseşte că eşti o acaparatoare. Unul dintre ei aparţine de fapt şi de drept uneia dintre cele cinci pocitanii ale *Comandorului.* Pe celălalt, din spirit de dreptate, ar trebui să-l cedezi fetelor lui *El Gran Bazar*, tot cinci, tot nemăritate, tot fără speranţe... Sau celor nouă fete ale *Cavalerului cu mîna pe piept.* Sau oricăreia dintre aceste biete fete care te sfîşie cu dinţii lor mărunţi, pentru că-şi tocesc degeaba pingelele pe strada Uría şi nimeni nu le zice o vorbă dulce. Nu, surioară, nu trebuie să-i acaparezi aşa pe bărbaţi. Ai făcut praf toţi studenţii şi, nemulţumită cu-atît, îi mai cucereşti şi pe funcţionarii publici, pe băieţii de prăvălie, pe...

— Ger ! strigă doamna Rivero în culmea furiei. Nu-mi arde de glumă.

Dar Ger, simţindu-se cavalerul lui Heidi, era dispus s-o apere pînă la capăt.

— Nici eu nu glumesc, mamă. Dacă aşa preferi, haide să vorbim serios. Heidi nu comite nici un delict pentru că e frumoasă, veselă, cochetă. Şi pentru că e atît de extraordinar de feminină... Heidi place bărbaţilor pentru că ştie să zîmbească. O ştiinţă pe care nu o au toate femeile. Nu e înfumurată, ca fetele Girald, care se cred scoborîtoare din Regele Favila. Şi chiar dacă e încrezută puţintel, trebuie să recunoaştem asta, e tot atît de amabilă şi cu un muncitor şi cu un marchiz. Asta e secretul că pare încîntătoare şi atît de simpatică... Ştii doar că *Spleen* a scris cu ironie, cu satiră distrugătoare despre aproape toate fetele de măritat din oraş. Ei bine, despre Heidi a scris întotdeauna cu cel mai mare respect, aproape cu admiraţie. Asta nu-i iartă prietenii tăi.

Doamna Rivero se ridică în picioare, aruncînd şerveţelul pe masă, cu un gest de iritare care în ultimul timp se repeta des :

— Fiule, încetează cu prostiile !... Lumea are dreptate. Nu e normal pentru o fată cinstită să permită ca mai mulţi bărbaţi să-i facă curte, aşteptîndu-şi rîndul ca fata să le adreseze un zîmbet sau un cuvînt de îmbărbătare. Aseară, trei se plimbau pe sub ferestrele ei ! Sara Montoya i-a văzut, i-au văzut toţi vecinii. Ca şi cum Heidi n-ar avea pe nimeni să-i apere onoarea ! Ca şi cum Heidi ar fi... o tîrfă !

Ger se ridică şi el, iritat de acea acuzaţie. Heidi făcu la fel, împingînd scaunul cu zgomot. Nu scosese un cuvînt în timpul discuţiei. Tactica ei era totdeauna cea a tăcerii. Nu răspundea niciodată nimic. Nu se exalta niciodată. Dar în

acea seară, auzind din gura mamei ei acuzațiile sanhedrinului, simți ceva foarte asemănător „fluturilor negri" ai micuței, și izbi de pămînt ceașca de cafea pe care o avea în mînă. Apoi ieși din sufragerie, trîntind ușa.

Mătușa Mag începu să plîngă cu sughițuri.

— Isuse, Hristoase! Să vorbești așa despre fetiță... Cînd ea merge cu mine peste tot... Ce rău face că place bărbaților?... Invidioase! Guri rele!... Dacă nu le-ai lua atîta în seamă...

Doamna Rivero se așeză iar, foarte agitată. Și atunci asupra mătușei Mag se revărsă ploaia de reproșuri:

— Tu o codoșești, tu!... Tu îi permiți să meargă pe stradă provocînd bărbații cu zîmbetul ei. E frumoasă și nu e pudică. Și lumea comentează... și lumea zice...

— Eu sînt de vină?... Eu?

— N-o să mai ieșiți din casă! Heidi n-o să mai iasă din casă decît cu mine. Doamne, ce răspundere mare!

Mătușa Mag își șterse două lacrimi care i se prelingeau pe obraji și se agăță de refrenul ei:

— Așa trebuia să încep. Știu doar că în casa asta sînt de prisos. Eu sînt cea care codoșește copiii, eu sînt vinovată că lumea vorbește... E mai bine să plec din casa asta pentru ca voi să rămîneți cu mila lui Dumnezeu. O să intru la stăpîn...

Răbdarea doamnei Rivero ajunse la limită în seara aceea, provocată de ieșirea surorii sale. Urmară lacrimi, țipete, proteste... De fapt, nimic nou. Dar de astă dată și altcineva în afară de

doamna Rivero se săturase de situația aceea insuportabilă.

Heidi ieși în dimineața următoare pentru a se duce la slujbă și nu se mai întoarse.

Lumea considera foarte natural ca Heidi, fata de la *Uva de Oro*, să dispară într-o bună zi de-acasă, fără să lase cea mai mică urmă. Fuga ei era comentată fără mirare. S-ar fi zis c-o așteptau. C-o doreau. C-o îmboldeau la ea... Burdihanul voluminos al lui Girald, mișcîndu-se în valuri de rîs, zîmbetul mușcător al Sarei Montoya, comentariile răutăcioase ale gemenilor, complimentele căpitanului Jáuregui, toți, toți o sileau să plece... Cu cine?... Unde?... Asta era mai puțin important. Realitatea era că Heidi trebuia să fugă. Era obligată să fugă... Și într-o dimineață ieși din casa ei și nu se mai întoarse...

De cînd doliul o împiedica să se ducă la plimbări și spectacole — căci doliul se păstra pe-atunci cu strictețe —, credința lui Heidi crescuse într-un mod vădit. Simțea nevoia să meargă la slujbă în fiecare dimineață, dar nu la Catedrală sau la San Tirso, ca mama și sora ei. Heidi credea foarte mult în Virgen del Carmen și pașii i se îndreptau spre lăcașul călugărilor Carmeliți, care se afla la celălalt capăt al parcului. Mătușa Mag spunea zîmbind:

— E normal... „Sfînta de Mai Departe" inspiră mai multă credință.

Și zicala simplei domnișoare Quintana, ca toate zicalele ei, sintetiza înțelepciunea poporului și se potrivea aproape întotdeauna.

Ca să ajungi la biserică, trebuia să traversezi parcul San Francisco și se întîmpla ca pe Paseo de la Herradura sau în Bombé să fie întotdeauna postat un pretendent sau un admirator al fermecătoarei Heidi, și drumul nu era plictisitor. După-amiaza, căutînd locurile mai retrase pentru a traversa parcul, Heidi se întorcea la biserică, dar de astă dată o însoțea mătușa Mag. În vremea aceea nu era privit cu ochi buni ca o domnișoară să iasă singură din casă, decît în orele dimineții, pentru a merge la biserică. Dar cu toate că Heidi nu ieșea niciodată neînsoțită, mătușa Mag știa să fie o doamnă de companie foarte agreabilă și, cu discreția ei, cîștigase simpatia fetei și bomboanele admiratorilor acesteia. Pe Paseo de los Curas, sau la Fuente del Tritón sau lîngă Fuente de la Salud, lîngă micul lac cu lebede, între o bomboană și alta, în inima virgină a mătușii Mag își găsea ecou clopoțelul de argint al inimii lui Heidi. Mătușa Mag, binecuvîntata mătușă Mag trăia, ca toți cei cu o viață săracă și impersonală, parazit pe emoțiile altora.

Datorită caracterului ei tolerant, Heidi reuși ca cei doi ani de doliu riguros să i se pară ușori. Dar fetele *Comandorului*, Sara Montoya, *Gemelo Blanco* erau oricînd gata să-i spioneze orice mișcare și s-o informeze pe doamna Rivero că viața lui Heidi nu era atît de monotonă cum credea ea.

În ziua în care Heidi plecă de-acasă, la vizita de seară fuga ei fu sărbătorită ca un eveniment sperat. Domnul de Girald își freca mîinile, satisfăcut că-și vedea împlinite prezicerile :

— Era de așteptat, dragă, prietenă, era de așteptat. Fetele astea tropicale !... Totdeauna am

spus că pînă la urmă fata asta îți va aduce un mare necaz.

Sara Montoya sugeră posibilitatea ca Heidi să fi plecat să se mărite în Trubia, pentru că în Trubia se măritau domnișoarele cărora părinții sau tutorii nu le dădeau consimțămîntul. Cu toții știau că într-o anume parohie din acel loc era un preot care căsătorea fără să ceară documente.

Gemelo Negro [1] considera că Heidi trebuie căutată și obligată să se întoarcă acasă. Era încă minoră, doamna Rivero era tutorele ei și avea datoria s-o facă.

Dar doamna Rivero refuză s-o caute. Știa că Heidi nu se va întoarce după ce făcuse un pas definitiv, pe care întregul Oviedo îl și comenta. Pe de altă parte, Heidi mai avea puțin pînă la majorat. Ar fi fost inutil să încerce s-o rețină cu forța.

Și Heidi nu se întoarse.

Doamna Rivero interzise tuturor să-i mai pronunțe numele. Pentru toți, Heidi murise.

Dar Lena știa că Heidi era vie cine știe pe unde și în acea după-amiază, cînd înțelese că n-o va mai vedea niciodată, plînse, atît de durere cît și de ciudă. Heidi o înșelase. Heidi plecase de-acasă fără să-și ia rămas bun de la ea, fără măcar să-i spună încotro pleca...

Obosită de plîns, se smulse din pat și, cu violența care o domina în accesele ei pe care din acea zi nimeni n-avea să mai știe cum să i le aline, începu să răstoarne totul și să rupă tot ce reprezenta o amintire a acelei dulci intimități de

[1] Geamănul Negru (sp.).

care se bucuraseră. Ca un soţ înşelat, răsturna toate mobilele, căutînd dovezile unei fugi premeditate. Dar totul era în ordine. Acolo, pe toaletă, sticluţele ei de parfum. Şi pila de unghii. Şi peria de argint, cu care Heidi se delecta în fiecare seară pieptănîndu-şi uşor şi leneş părul. Şi lampa de alcool pe care îşi încălzea drotul de încreţit părul... În dulap se afla toată îmbrăcămintea ei. Şi în bătrînul *secrétaire* de santal, care aparţinuse bunicii Marta, se aflau scrisori, fotografii, cărţi, vederi... Într-un cuvînt, nici o urmă ! Nimic care să dezvăluie intenţii de nuntă, de călătorie sau pur şi simplu de fugă.

Lena se linişti gîndindu-se că trădarea lui Heidi era relativă. Dacă nu spusese nimic, fără îndoială nu premeditase nimic. Poate plecase doar ca urmare a scenei din noaptea trecută.

Convinsă de asta şi într-una din acele schimbări bruşte, atît de proprii temperamentului ei, Lena adună tot ce-i aparţinuse lui Heidi şi, sărutînd lucrurile cu dragoste, le puse la păstrare ca pe o relicvă. Şi zîmbi cu tristeţe. Acolo erau îngropate şi visele şi idealurile ei... „Într-o bună zi, îi povestea Heidi, o să vină un cavaler să-mi ceară mîna..." Dar visurile lui Heidi nu se opreau aici. Voalul alb, care trebuie să fie *the end* al romanelor cu fecioare pure ca lacrima, era cortina care se ridica în faţa vieţii ce începea cu : „Atunci voi avea bijuterii şi blănuri şi automobile. Voi păşi pe covoare care înăbuşă zgomotul paşilor. Voi călători în ţări străine..."

Şi totuşi, Heidi nu ieşise din casă înfăşurată în voalul cast al mireselor, şi nici trăsura vărului Carlos — de data asta fără văluri negre — nu

se împodobise, în onoarea ei, cu simbolicele flori de lămîiţă.

VIII

TRECEREA gogoşăresei, pe sub balcon, o trezi pe Lena. Era timpul trei din strigarea acesteia, care se prelungea în final cu un geamăt ce părea smuls la tortură. În cei trei ani nu introdusese nici măcar o singură inovaţie în sălbatica ei cîntare matinală. Cel de-al treilea strigăt continua să pătrundă prin balcoane şi ferestre ca sunetul ascuţit al unui deşteptător.

Lena se dădu jos din pat fără să mai aştepte ca Heidi s-o zgîlţîie. Locul de-alături era gol. Şi aşa avea să rămînă. Lena hotărîse : şi ea îşi va părăsi locul şi va pleca în lume s-o caute pe Heidi. Toată noaptea şi-o petrecuse plănuind cum avea să facă. Adormi abia spre ziuă, şi acele cîteva ore de somn îi creau o stare de oboseală. Se simţea descumpănită. Dar se grăbi să se îmbrace şi, cînd mătuşa Mag îi aduse gogoşile, era aproape gata.

— Te-ai sculat prea devreme, fetiţo... Hai, lasă-mă să te pieptăn. Trebuie să-ţi desfaci codiţele ca să-ţi perii părul şi-apoi să-l pieptăn bine. N-ajunge doar să dai cu pieptenele în felul ăsta... Te speli ca o pisică. Are dreptate maică-ta... Pînă şi Kedi-bey o face mai bine.

Pisoiul sări de pe sofa şi, recunoscător că-şi auzise numele, se duse să se frece de picioarele Lenei. Trecuse o veşnicie de cînd nimeni nu-l

alintase, lucru destul de straniu. Lena își împărți cu el micul dejun și amîndoi mîncară cu lăcomie, în timp ce domnișoara Quintana împletea codițele nepoatei.

Restul, ca de-obicei. Fetița nu se mai spăla în bucătărie, dar își bea acolo cafeaua cu lapte, înainte de-a pleca la școală.

Trecînd prin prăvălie, își luă rămas bun de la mama ei care tocmai se întorcea de la biserică, și ieși în stradă, urmată de Cheni. Era lucru stabilit : Cheni o însoțea în fiecare zi pînă la școală, ducîndu-i ghiozdanul. La poartă i-l dădea și se întorcea alergînd după trăsuri, biciclete sau chiar după copii. Totul se petrecu la fel ca în alte dimineți, numai că era puțin mai devreme și în preajma școlii nu-și întîlni colegele.

Cînd Cheni dădu colțul, Lena își zise că e momentul să fugă. Dar o cuprinse îndoiala. Încotro s-o apuce în căutarea lui Heidi ? Chiar dacă aceasta nu se depărtase prea tare, din oraș porneau mai multe drumuri și-ar fi putut-o lua pe oricare dintre ele... Așadar, își petrecuse toată noaptea meditînd asupra fugii, dar ceea ce era mai important nu hotărîse : încotro trebuia să-și îndrepte pașii. Și dacă Heidi plecase cu trenul ?... Cu siguranță că așa se întîmplase. Or, tocmai asta nu putea face. Bani n-avea : întregul ei capital se ridica la patruzeci de *centime*, pe care i le dăduse mama să cumpere un caiet și-o peniță. Cu-așa avere nu puteai ajunge prea departe...

După oarecare ezitare, îndemnată poate de un atavism care împinsese spre mare mai multe generații de Rivero, Lena se îndreptă spre țărm.

Nu cunoștea drumul prea bine. Cînd ieșea cu tatăl ei colindînd împrejurimile orașului, o luau aproape întotdeauna prin Buenavista, urmînd drumul Galiciei, înspre Plaza de Toros. De-acolo, traversînd pășunile verzi, o apucau pe drumul Castiliei și se întorceau în oraș prin San Lázaro. Era partea cea mai frumoasă din Oviedo și de-acolo se deschidea cea mai încîntătoare panoramă. Cîteodată, dacă timpul era bun, își continuau plimbarea pînă la Las Caldas, stațiunea balneară aflată la cîțiva kilometri de Oviedo. Dar în cazul acesta, plimbarea fiind prea lungă pentru picioarele obosite ale lui *Aguilucho* și pentru puterile micuței, se întorceau cu trenul, după ce, într-o cîrciumă, mîncau cu mîna cîrnați și omletă, rîzînd ca niște copii neastîmpărați care nu se tem c-or să fie surprinși călcînd regulile etichetei...

Lena își amintea cu durere de acele lungi plimbări în compania tatălui ei, de fructele mîncate direct din pomi, de mirosul de cîmpie pe pielea umedă... Dar totul trecuse. Și-acum mergea singură pe-un drum necunoscut, ce-o purta către o țintă tulbure : marea.

Poate n-avea s-o întîlnească pe Heidi. Dar marea o va întîlni sigur. Marea îi așteptase întotdeauna pe cei din familia Rivero, pentru a-i îndrepta spre țara făgăduinței. Și micuța nu se întreba cum și cînd își va putea începe ea zborul, fiind fată. Dacă ar fi fost băiat, problema s-ar fi simplificat mult, căci aproape toți din neamul Rivero apucaseră drumul mării. Pentru ea nu va fi la fel de ușor, dar greutățile n-o descurajau.

O să lucreze în Gijón, sau în oricare altă parte, pînă va aduna bani de drum. Iar apoi...

Acel apoi pe care Lena Rivero îl vedea în închipuire, nu era decît reflectarea visurilor surorii ei : o viață minunată, trăită din plin, zi cu zi, oră cu oră, departe de ceața care învăluia orașul, departe de odioșii prieteni care veneau la *Uva de Oro* ca să semene discordie în familie.

Ajunse, mergînd pe jos, pînă la Lugones. Nu îndrăzni să ia tramvaiul, pentru că cele douăzeci și cinci de *centime*, cît costa biletul de la Fabrica de arme pînă la capătul traseului, însemnau mai bine de jumătate din averea ei. Pe de altă parte, se încredea în picioarele ei agile, obișnuite cu fuga, săriturile și acrobațiile. Cei douăzeci și cinci de kilometri care despărțeau capitala de coastă n-o speriau.

N-o speriară pînă la Lugones. Dar începură s-o biruie înainte de Llanera. Mai mult decît oboseala, o îmboldea acum foamea. Întîi, nu dădu mare importanță acelei senzații, dar pe nesimțite visele roz care o îndemnau să meargă deveniră prozaice. Începu să-și amintească cu prea mare desfătare de savuroasele *paellas* pe care le pregătea mătușa Mag, de platourile pline cu tot felul de mîncăruri gustoase, de cremele delicioase împodobite cu pișcoturi, pînă și de tocana de care era întotdeauna sătulă. Și nu-și explica de ce se încăpățînase să refuze supa aceea caldă și aurie, cu gust de găină și jambon, și cu aromă atît de îmbietoare. De fapt, nu mirosea rău nici lintea pe care mătușa Mag o pregătea cîteodată la cină ca prim fel. Avea jambon și cîrnați. Și pireul care, așa cum spunea Ger, era pe cît de bun

pe-atît de hrănitor. Și cartofii umpluți ? Sau acel flan care tremura cînd îl aducea Petrona la masă ? Sau orezul cu lapte, pudrat cu scorțișoară și zahăr și ars cu un fier incandescent ca să facă desene de caramel ?... Și totuși, mîncărurile care o delectau cel mai mult în amintire nu erau bunătățile sau felurile ei preferate, ci celelalte, pe care le refuzase totdeauna smiorcăindu-se : supa, lintea, cartofii... Acum începeau să-i placă, începea să le dorească și dorința ei era atît de vie, încît o durea stomacul, chiar și burta, simțindu-le goale.

Ajungînd la locul numit La venta del Jambón, răpusă de oboseală și foame, fata se așeză în șanțul de pe marginea drumului.

Nu știa unde se află. Nici nu voia să întrebe căci era sigură că, urmînd drumul fără a se abate, va ajunge la coastă. Și acesta era, pentru moment, obiectivul ei. În rest, pierduse orice noțiune a timpului și spațiului. Tot așa de bine se putea afla la doi pași de Gijón ca și la cîțiva kilometri de Oviedo. Cît despre oră, după soare și după stomacul ei, presupunea că de mult trecuse ceasul prînzului.

Așezată pe-o piatră, își scoase pantofii care începeau s-o supere. Și văzu din ce cauză : avea pe degete și pe călcîie mici bășicuțe cu apă, dintre care unele se sparseseră și începuseră să-i provoace, datorită rosăturilor, răni dureroase. Cînd scoase batista să-și șteargă sîngele, se rostogoliră pe pămînt patru monede de aramă. Ceea ce îi aminti că putea să-și astîmpere foamea dacă găsea în drum un birt ca cele pe lîngă care trecuse, fără să le dea atenție. Dar trebuia să meargă desculță, căci acum i se părea imposibil să-și su-

pună din nou picioarele aceleiași cazne, încălțîndu-se. O să meargă desculță, și ce dacă?... Și *Aguilucho* străbătuse desculț drumul de la Villaviciosa pînă la Gijón, cînd fugise de la Seminarul din Valdediós. Lena rîse încîntată cînd își aminti. Era clar că fuga de-acasă reprezenta o necesitate pentru cei din familia Rivero. Oare Ger de ce nu plecase nicăieri?...

Fantezia ei ar fi urcat pînă la nori, croind planuri, dacă n-ar fi simțit foamea aceea din ce în ce mai chinuitoare. Trebuia să mănînce ceva dacă voia să ajungă la Gijón în seara aceea. Și porni mai departe, ținînd într-o mînă pantofii, în cealaltă, servieta cu cărți.

Drumul nu era ușor. Cînd ieșea cu tatăl ei să se plimbe prin împrejurimile orașului, se descălța ca să simtă sub tălpi gîdilatul suav și umed al ierbii. Dar la vremea aceasta, drumul spre Gijón nu era nici pe departe o șosea bună, și cu atît mai puțin o pășune afînată. Fetița mergea cu greutate, fără să se plîngă totuși, pentru că drumul libertății ales din propria-i voință avea să-i ofere mai tîrziu alte compensații.

Se opri în fața unui birt în a cărui vitrină zări un castron cu tuslama și o minunată iahnie de fasole. Poate că aici ar putea să mănînce ceva de patruzeci de *centime*. Adevărul era că nu intrase niciodată într-un birt fără tatăl ei, ceea ce îi provoca puțină teamă. Dar acea nouă dificultate nu-i putea sta în cale tocmai ei, care plecase de-acasă să cucerească lumea. Acest gînd îi dădu curaj și intră.

În birt nu era nimeni. Pe tejgheaua înaltă, pahare goale și sticle. Alte pahare și sticle pe

cele patru mese, ceea ce arăta că muncitorii care mîncaseră acolo se întorseseră la treabă.

Cu puțină silă, simțind sub picioarele desculțe podeaua udă de cidru, înaintă pînă la tejghea și chemă, bătînd cu o monedă în marmură. Un minut mai tîrziu apăru o fată grasă cu obrajii roșii, tipul clasic al țărăncii asturiene. Lena o întrebă pe rînd prețul fiecărei mîncări, ca să vadă ce putea cumpăra, și pînă la urmă ceru o chiflă de zece *centime*, o porție de pește marinat și un pahar cu vin. Și puse pe masă banii pentru mîncare, adică întregul ei capital.

Cîrciumăreasa o servi, urmărind-o mereu cu coada ochiului, apoi ieși în drum, în timp ce fetița înfuleca acea umilă gustare și bea dintr-o înghițitură vinul. Buna dispoziție și optimismul o cuprindeau din nou, pe măsură ce-și potolea foamea. Își recăpătase forțele pentru a-și continua drumul și se gîndea chiar să-și bandajeze tălpile cu batista și să-și pună pantofii, ca să nu intre în Gijón desculță.

Dar tot optimismul ei se prăbuși ca un castel din cărți de joc, cînd o văzu pe cîrciumăreasă intrînd în birt cu doi jandarmi din Garda Civilă. Și spuse, arătînd spre fetiță:

— Asta-i. V-am spus doar că-i elevă.

Micuța schiță un gest de surpriză, încercînd să fugă. Dar unul dintre jandarmi o opri, apucînd-o de braț:

— Ei! Nu-ți fie frică, fetițo! Nu-ți facem nici un rău. De unde vii?

Lena nu răspunse. Pe moment nu-i veni nici o idee, pentru că nu învățase încă să mintă. Mama îi spunea că sinceritatea ei e cinism curat.

Iar ea nu vedea ce diferenţă putea să fie între cele două cuvinte. Ştia doar că era mai comod să spună adevărul, şi pînă atunci îl spusese mereu, făcînd excepţie doar cînd era vorba de Heidi şi trebuia s-o apere. Pe de altă parte, chiar să fi vrut să mintă, tot nu-i trecu prin cap nimic, pentru că nu se aşteptase la aşa ceva. În planurile ei nu intrau doi jandarmi care să-i ceară socoteală de ce umblă singură pe drum.

Văzînd că Lena tace, cîrciumăreasa insistă:

— Nu v-am spus eu? A fugit de la şcoală. Are uniformă şi ghiozdan, şi n-are bani.

Lena îşi înţelese atunci greşeala. Şi-abia în momentul acesta îşi explică de ce-o priveau cu atîta curiozitate lăptăresele, muncitorii şi toţi oamenii pe care îi întîlnise în drum. Uniforma o trăda, ca haina de puşcăriaş pe un condamnat evadat din închisoare. Şi-acum era prea tîrziu să mai îndrepte ceva. Nimic din ce avea să spună nu va fi crezut, căci ţinea încă în mînă pantofii, şi i se vedeau picioarele desculţe şi însîngerate: totul trăda o fugă nepremeditată.

— Bine, nu vrei să ne spui de unde vii? Nu-i nimic... Oricum, o să te ducem la post, pînă cînd cineva o să întrebe de tine. Curînd o să descoperim din ce cuib a fugit porumbiţa asta...

Crezu atunci că e mai înţelept să mărturisească adevărul. Dacă tot urmau s-o ducă acasă, era mai bine s-o facă imediat, înainte ca supărarea doamnei Rivero să se transforme în îngrijorare sau furie, şi pedeapsa să crească proporţional cu timpul trecut pînă să se descarce. Altă dată va face ca Heidi, pregătindu-şi mai bine fuga.

— Vin de la Oviedo, spuse simplu. Merg la Gijón s-o caut pe sora mea.

— Unde locuieşte sora ta?

Lena tăcu, încurcată. Într-adevăr, să fugi de-acasă nu era un lucru atît de uşor, cum crezuse ea.

— Minte de-ngheaţă apele, spuse cîrciumăreasa. Fata asta a fugit de la vreo şcoală sau de-acasă, şi-ar fi mai bine s-o duceţi la Oviedo, unde o să vi se poată spune cine e şi de ce-a plecat.

Lena simţea cum creşte în ea dorinţa să se arunce asupra fetei şi s-o sugrume. Predînd-o celor doi jandarmi, ţăranca asta grasă îi răpise libertatea, aşa că avea toate motivele s-o urască. Dar, lucru curios, nu simţi faţă de ea nici un fel de ură. Fluturii ei negri aveau, fără îndoială, un spirit al dreptăţii destul de ponderat, şi nu găseau nici un motiv să se revolte împotriva hotărîrii cîrciumăresei. Cu capul plecat, se lăsă condusă de cei doi la postul de gardă. Acolo raportară sergentului cele petrecute şi, cu permisiunea acestuia, se instalară într-un camion care se alimenta cu benzină de la staţia Campsa, şi porniră spre Oviedo.

Totul se petrecuse rapid şi natural, ca şi cum ar fi fost un lucru obişnuit. Pentru ei, desigur că aşa era. Pentru Lena, reprezenta sfîrşitul unei aventuri şi începutul unei posibile penitenţe.

Înainte de a-şi fi dat clar seama de situaţie, se şi afla din nou în Oviedo. Cincisprezece minute fură suficiente pentru a străbate, în sens invers, un drum pe care fetiţa îl făcuse în atîtea ore.

Intrară în oraş sub un *orbayu* care aşeza o perdea cenuşie în faţa ochilor ei. Prin burniţa fină, treceau strălucind felinarele care începeau

să se aprindă în toate părţile, ca mici licurici în iarbă. Luminile vitrinelor defilau înaintea ei, estompate de perdeaua de apă...

Camionul se opri în colţul străzii Independencia — „strada magazinelor", cum îi spunea Lena — şi fata trebui să traverseze strada Uría între cei doi jandarmi, cu picioarele goale şi ghiozdanul sub braţ. Jandarmii nu dădeau prea mare importanţă faptului, dar Lena simţi cum picioarele n-o mai ascultă, şi crezu c-o să leşine. Cu toate acestea, pe măsură ce înainta fără ca lumea s-o bage în seamă, departe de-a se complace în situaţia care îi permitea să treacă neobservată, începu să-i pară rău. Dorinţa ei de afirmare, de scandal, care mai tîrziu avea s-o caracterizeze, şi-a avut începutul chiar în această întîmplare simplă care a constat în a trece, flancată de doi jandarmi, strada principală a oraşului, fără ca nimeni să-i fi dat atenţie.

Dar, ajunsă la *Uva de Oro*, situaţia se schimbă. Un ţipăt nedesluşit scăpă din gîtlejul doamnei Rivero cînd fiica ei deschise uşa şi intră în prăvălie, escortată de jandarmi.

Sara Montoya se grăbi să-i întindă sticluţa cu săruri, dar doamna Rivero, cu o mişcare bruscă, o făcu să se rostogolească pe podea.

— Nu fi proastă, Sara. Nu pot să leşin într-o clipă ca asta.

Domnul Girald dădu din umeri, gîndind că se dădea prea puţină solemnitate întîmplării. În ceea ce-l privea, se simţea obligat să pună din nou în discuţie tema caselor de corecţie pentru delincventele minore, pe care o dezbătuse întreaga după-amiază.

— O să te ducem la San Claudio, domnişoară. La şcoala de corecţie San Claudio ! Ca să nu-i mai faci maică-ti necazuri ca ăsta. Dacă moare maică-ta...

Doamna Rivero întrerupse discursul domnului Girald, adresîndu-se fetei :

— Urcă în camera ta. Spune-i mătuşii Mag să te spele, să-ţi îngrijească rănile astea de la picioare şi să te ajute să te culci. O să stăm noi de vorbă mîine...

Cînd Lena închise în urma ei uşa de la scară, doamna Rivero, cu amabilitatea aleasă cu care îşi trata întotdeauna prietenii, dădu scaune jandarmilor, şi după ce le oferi cîte un pahar de coniac, îi rugă să povestească cele întîmplate. Ei, la rîndul lor, luară notă de ce le relată doamna Rivero şi plecară mulţumiţi de rezultatul investigaţiilor.

Totul se petrecu simplu. Cu naturaleţe. Familia Quintana şi comandantul Data se bucurară că lucrurile se terminaseră în felul acesta. Trebuiau luate măsuri radicale cu fetiţa, dar fără a face zarvă, fără a o speria. Şi, mai ales, fără a afla întreg oraşul. Era cel mai înţelept lucru. Ceilalţi se simţiră frustraţi.

Doamna Rivero rosti atunci cîteva cuvinte care părură oarecum ciudate pe buzele ei :

— Fiica mea, Magdalena, nu va pleca din această casă aşa cum a făcut Heidi, pentru a nu se mai întoarce... Poate că nu greşea prea tare soţul meu cînd vorbea de fluturii ei negri...

IX

LENA TRĂI cîteva zile cu teama că aveau s-o dea la şcoala de corecţie. La drept vorbind, acea ameninţare n-o neliniştea prea tare. Luase hotărîrea să fugă şi de-acolo, pînă ce va reuşi s-o găsească pe Heidi. Atunci se vor duce împreună departe de acei oameni odioşi care semănau discordie în familia lor, şi vor trăi fericite.

Dar zilele treceau şi nimeni nu-şi mai aminti s-o dea pe Lena la San Claudio, iar aceasta îşi recăpătase liniştea şi chiar ajunse să-şi uite planurile. Nu se mai gîndea să fugă şi nici s-o mai caute pe Heidi, ca să trăiască alături de ea o viaţă plină de aventuri. Continua totuşi s-o admire, iar influenţa pe care amintirea lui Heidi o exercita asupra ei era remarcabilă.

Un fapt în aparenţă neînsemnat, ca acela de a-i fi moştenit camera, dădu vieţii micuţei Rivero o notă de frivolitate şi cochetărie care persistă atîta timp cît ocupă încăperea ei în bătrîna casă de lîngă Universitate. Credea că aşa trebuia să se întîmple, în mai mare sau mai mică măsură, cu toţi oamenii. Accepta, ca pe un fapt verificat, că mediul în care trăieşte individul influenţează formarea personalităţii sale şi că, reciproc, mediul reflectă caracterul şi obiceiurile persoanei care l-a creat. În ciuda vîrstei ei fragede, făcuse această reflecţie încă din acele trei zile petrecute, cu cîţiva ani în urmă, în casa familiei Quintana. Acolo totul era uniform : indivizi şi încăperi se contopeau într-o masă gri, lipsită de personalitate. „Cum e turcul, şi pistolul", gîndea Lena, scoţînd un proverb din sacul plin al mătuşii Mag. În casa familiei Quintana, nu exista nici revoltă, nici iniţiativă. Camera Elizei putea fi camera Blancăi. Camera lui Fernando era la fel cu a lui Pedro sau a lui Alfonso. Îşi schimbau stilul doar cînd se schimba moda. În vremea aceea, toate camerele erau împodobite cu cuverturi basce şi aveau noptiere cu oglindă. Totul cenuşiu. Totul uniform, totul... la modă !

În casa familiei Rivero, în „republica federală", cum îi spunea Ger, fiecare încăpere, fiecare individ, constituia un stat autonom care se bucura de absolută independenţă şi avea o personalitate bine conturată. Făcînd, bineînţeles, o singură excepţie, o tristă excepţie : *Aguilucho*, exemplul cel mai curios şi mai interesant din familie, nu poseda un domeniu al său. Camera lui fusese pentru toţi „camera mamei". Camera doamnei Rivero care, la drept vorbind, ar fi trebuit să se numească „camera doamnei Quintana". Acolo totul era anonim, impersonal, fără stil şi viaţă. Şi pe bună dreptate. În casa din strada Universităţii, doamna Rivero era cea care comanda. Ar fi fost inutil ca *Aguilucho* să încerce să atîrne în camera lui fotografia calului său Maceo sau tabloul acela atît de frumos „Morro Castle" (made in USA), pe care el continua să-l numească, cu naturaleţe, „dragul nostru Castel Morro". Ar fi fost inutil să încerce să transforme într-un muzeu de amintiri comoda aceea plină de cutii cu funde, dantele, flori... Nu ! Alcovul matrimonial era, pur şi simplu, „camera mamei". Domnul Rivero a trebuit să se mulţumească cu acel preţios ostrov care era pu-

pitrul său, așezat în birou, în spatele vitrinei. În el se refugiase întreg trecutul acelui om care a trăit exilat în propriul său cămin.

Camera mătușii Mag semăna cu viața ei: era o încăpere îngustă și lungă, ca un coridor, mobilată cu tot felul de vechituri. Lena nu-și putea explica cum de suporta mătușa Mag prezența acelui lavoar cu un picior șchiop, marmura crăpată și ligheanul găurit, astupat cu un dop. Camera era totdeauna curată și milieuri de dantelă bine apretate împodobeau fiecare mobilă. Cu toate acestea, camera mătușii nemăritate era tristă, deprimantă.

Însă domnișoarei Mag și doamnei Rivero, oribilă și neospitalieră li se părea camera lui Ger. Chiar și pentru Heidi și María acea încăpere nu era prea plăcută. Dar Lena o considera extraordinară. Farmecul ei provenea, în mare parte, din faptul că îi era interzis accesul acolo.

Camera băiatului se afla la etaj. De fapt, toată mansarda era feuda lui. De la galeria nemobilată și umedă ale cărei uși cu geamurile sparte dădeau spre grădina palatului Președintelui Tribunalului, pînă la podul plin de păianjeni și burlane, fără altă lumină decît aceea care venea de la ferestruica de pe acoperiș. Podul era literalmente ticsit cu cărți și jurnale, iar marea sală care dădea în galerie, arhiplină cu vechituri. În ea se păstrau etajere și lăzi din lemn care nu mai încăpeau în magazie; o comodă mîncată de carii; leagănul de nuiele îmbrăcat cu tuluri decolorate, pe care micuții Rivero îl ocupaseră la venirea lor pe lume; scaune desperecheate; o sofa veche care își arăta intestinele de iarbă de mare; cutia cu

păpuși a fetițelor; un enorm „vicleim"; geamantane, colivii, pălării, cufere...

Salvată în mod miraculos de la invazia de vechituri inutile, încăperea, la care se ajungea trecînd peste acea baricadă, era o oază de curățenie și confort. Dar, să ne-nțelegem: curățenie nu însemna ordine. Camera băiatului prezenta, la orice oră, aspectul unui cîmp de luptă. O luptă după care au rămas abandonate nenumărate trofee...

Casa familiei Rivero n-a fost niciodată un model de ordine. Totuși, uneori lucrurile puteau fi găsite la locul lor. Dar în camera băiatului — imposibil! Pe patul comod — improvizat dintr-o somieră veche — zăceau o mulțime de cărți și alte obiecte care în nici un caz nu fuseseră făcute pentru a ocupa acel loc. Cărți pe masă, pe sobă, pe fotoliul de piele... Peste tot, în afară de biblioteca comandată special pentru ele, la tîmplar, de doamna Rivero. Ah! dar asta nu însemna că biblioteca rămînea fără întrebuințare: își împărțea cu patul înalta cinste de a suporta rachetele de tenis, echipamentul de fotbal, cafetiera electrică pe care unchiul Henri le-o trimisese din Chicago, mașina de ras... Pereții camerei dispăreau sub pestrițul covor de tablouri și fotografii. Se bucurau de preferința lui în mod egal Carl Marx, Gloria Swanson, Rabindranath Tagore... Și de o favoare specială beneficia Charito, una dintre balerinele de la Cafeneaua Elvețiană, care făcuse un lung turneu în oraș. Silueta ei, într-adevăr nu cine știe ce acoperită de vălurile transparente, fusese decupată dintr-o carte poștală și așezată

lîngă portretul lui Ger, în așa fel încît mîna întinsă a balerinei părea că-i mîngîie drăgăstos gura.

Heidi îi povesti într-o zi Lenei, pe un ton confidențial, că Charito fusese „prietena" lui Ger. Lucru care pe copilă o făcea să se simtă la fel de mîndră ca și de acele „sincere condoleanțe" ale marchizului. Pe Heidi n-o încînta prea tare. Dar pe Lena o emoționa. Charito — la fel ca Rabindranath Tagore, Michelangelo, Gloria Swanson — era o ființă aproape mitologică, pe care o privea pe furiș atunci cînd putea lua cu asalt, fără ca nimeni să bage de seamă, camera fratelui ei.

Ger se instalase în ea, pretextînd nevoia de izolare, pentru a putea studia. Și o obținuse. Încăperea de la ultimul etaj avea, față de celelalte din casă, avantajul de a se bucura de independență absolută. „De absolută impunitate", spunea Heidi, zîmbind cu răutate. Doamna Rivero nu urca niciodată la mansardă. Nici mătușa Mag. Petrona mergea să-i facă curățenie sau să întindă la uscat, în galerie, lucrurile mici ce se spălau în casă. Heidi o vizita doar din două motive: sub pretextul de-a usca pe acoperiș pantofii albi de pînză sau cînd avea nevoie să caute în pod vreo colecție din *La Ilustración Católica*, care publica romane interesante. De aceea, cunoștea amănunte din viața lui Ger, pe care ceilalți nu le știau și îl obliga pe acesta, în baza unei complicități consimțite, să păstreze tăcere față de doamna Rivero, asupra unor lucruri pe care ea nu trebuia să le afle.

Într-un vizibil contrast cu încăperea lui Ger, camera Maríei prezenta aspectul unei înserări liniștite. Harababura de pe pereți și învălmășeala mobilelor din camera lui Ger se potoleau aici ca într-o oază de pace. Un pat de fier smălțuit cu albastru, la fel ca scaunele și masa, și un mic altar, făcut, ca și toaleta lui Heidi, dintr-o scîndură acoperită cu o pînză constituiau tot mobilierul. Dar damascul de pe toaleta lui Heidi era înlocuit, pe altarul Maríei, cu o cuvertură simplă de pichet albastru. Pe milieul apretat și orbitor de alb care îl acoperea, se aflau crucifixul și candelabrele de argint provenite din moștenirea lui Juan Rivero, și un tablou pe care Pontiful i-l dăduse acestuia împreună cu binecuvîntarea sa.

Lena fusese mult timp îngrijorată din pricina acelei binecuvîntări, care se transmitea numai la rudele de sînge și pînă la un anume grad de rudenie. Mătușa Mag era exclusă, și Lena se temea pentru salvarea sufletului ei. A liniștit-o însă María, asigurînd-o că numai faptele bune deschideau porțile Cerului și nu exista vreun motiv de grijă în legătură cu salvarea celor din familia Quintana, dacă în balanța Domnului, talgerul faptelor bune era încărcat cum se cuvine.

Lena se mulțumi cu această explicație. În aceeași măsură în care Ger era în ochii ei zeul înțelepciunii și Heidi arbitrul eleganței, María era Profetul, Îngerul Domnului... Și credea în cuvintele ei ca într-o dogmă. Era atît de suavă, de tăcută, de dulce... Iar „domeniile" ei erau aidoma firii pașnice pe care ea o avea.

Lenei îi plăcea să pătrundă acolo în după-amiezele fierbinți de vară, pentru că aveau răcoarea adîncă a unei văi și pacea unei biserici de țară. Fereastra zăbrelită, care se deschidea spre grădina

Președintelui și forma un cadru de verdeață pe peretele alb, contribuia la crearea acestei senzații. Toate casele de pe strada Universității aveau zăbrele la ferestrele pereților din spate. Pe străzile Porlier și Altamirano (datorită înclinării lor pronunțate) acestea erau puse chiar și la primul etaj, deoarece puteau fi ușor escaladate. De aceea, toate ferestrele care dădeau spre grădina bătrînului palat al Contelui de Toreno, aveau gratii. Dar nici una nu avea poezia aproape mistică a ferestrei Maríei. În fața ei creștea o magnolie care își strecura cu îndrăzneală frunzele prin fereastră, ca niște curioase limbi verzi, parcă cu intenția să întrebe : „Ce face prietena noastră azi ?"

Iar María, învăluită în parfumul ei, cosea sau medita, așezată pe pervaz, visînd la aventura sfîntă a vieții de misionar.

Prin fereastră se strecura și dangătul lent al clopotelor Catedralei — Dang !... dang !... dang !... dang !... — chemînd credincioșii la cor.

Lena, avînd un caracter schimbător și capricios, se lăsa cuprinsă de acea atmosferă de blîndă pace ori de cîte ori intra în camera Maríei. Dar era ceva trecător. Cînd se întorcea la Heidi, influența acesteia o copleșea din nou ca o plasă aurită. De la pacea acelei ferestre care dădea spre grădină, trecea la încăperea cu balcoane însetate de zîmbete și soare, în care dormea Heidi, iar apoi direct la poarta Universității. Pentru Lena toate se schimbau într-o clipă.

Camera lui Heidi trăda fata cochetă care trăiește pentru a plăcea și pentru a fi admirată. S-ar putea chiar afirma că avea ceva din camera unei femei galante. Nevinovăția patului auriu, de

liceană, era estompată de mulțimea sticluțelor cu parfum, cutiilor cu pudră, lacurilor pentru unghii... În sfîrșit, trusa de toaletă din argint frumos lucrat ; buchetele de flori naturale sau artificiale, după sezon, puse în vaze prețioase ; damascul strălucitor al tapițeriei ; brizbizurile de dantelă ; litografiile atîrnate pe pereți, reprezentînd toate, scene de dragoste, sau copii ale unor tablouri nemuritoare, decupate din *Blanco y Negro* și încadrate cu mici rame aurii... pînă și cel mai mic detaliu trăda prezența unei domnișoare frivole, aparținînd clasei mijlocii (din anii o mie nouă sute și ceva...), dintre acelea care completează fișa personală, la rubrica profesiei, cu binecunoscutele „activități tipice pentru femei".

Cînd Heidi a plecat de-acasă, lăsînd-o pe Lena stăpînă absolută a încăperii, nu a lăsat-o pentru că așa a vrut ea. Absența ei o domina la fel cum înainte o sugestionaseră prezența și visurile ei. Peste tot, mobilele ei. Parfumul pe care-l folosea. Rochiile... Totul mirosea a Heidi ! Și Lena le mîngîia cu mîini tremurătoare, dorind în sinea ei să și le însușească, să ajungă să fie ca Heidi...

Încercînd să transforme în realitate dorința ei arzătoare, le îmbrăca adeseori, își punea pantofii cu toc înalt și-și prindea pe pieptul plat, de fetiță, buchetul de violete din catifea care îi stătea atît de bine surorii sale. Dar codițele, acele codițe odioase pe care doamna Rivero nu-i dădea voie să le taie, micșorau efectul. Lena avea o înfățișare atît de copilăroasă, că sfîrșea prin a-și dezbrăca, plină de furie, acele lucruri care încă nu-i aparțineau. „Încă nu, Lena Rivero, încă nu", murmura dezolată, văzînd cum apare, dintre lucrurile moto-

tolite, la picioare, corpul de adolescentă. Picioarele lungi și slabe, pline de cicatrice, nu reprezentau un piedestal adecvat pentru a ridica pe el un nud de zeiță. Nici fața micuță, cu ochii excesiv de mari și cu pomeții proeminenți nu era o podoabă demnă de acesta. Oglinda îi înapoia Lenei Rivero o imagine puțin plăcută pretențiilor ei de femeie.

Cu toate acestea, mătușa Mag bănuia că se vor întîmpla evenimente mari. Mătușa Mag spunea că bănuiește asta pentru că, de cînd plecase Heidi, Lena se schimbase mult. Se terminase cu coborîtul călare pe balustradă, care sfîrșea cu un zgomot asurzitor, determinat de violenta aterizare în prăvălie. Se terminaseră de asemenea și escapadele prin balcon, folosind ca funicular firma cu numele prăvăliei sau chiar stîlpul felinarului. Statuia Fondatorului a scăpat, pentru un timp, de efuziunile micuței. Și în galeria Universității, în grădinile Porlier și în Piața Riego, nu i se mai auzeau strigătele de căpetenie a băieților din cartier. Doamna Rivero ajunse să creadă că teama de școala de corecție înfăptuise miracolul de a o transforma pe Lena într-o domnișoară.

Cît a ținut iarna, cînd se întorcea de la școală sau de la lecțiile de pian pe care le lua la Academia provincială, se închidea în camera ei și acolo își petrecea ore întregi ocupată cu una din cele trei îndeletniciri importante: să umple paginile unui jurnal în care se menționa prea des numele lui Kedi-bey și al căpitanului Jáuregui; să improvizeze la pian sonate triste, și să viseze.

Cînd închidea ochii ca să păstreze mai bine imaginile visurilor, se izola atît de mult, încît n-o

auzea pe mătușa Mag care intra în cameră și-o privea cu un zîmbet malițios.

— Am pornit-o la drum, Nita? o întreba cu ironie.

Vocea mătușii Mag o făcea să tresară, obligînd-o să se întoarcă la realitate într-o comică aterizare.

— Să vezi, eu... Da, sînt aici. Dar țineam ochii închiși.

— Ești aici?... Hm! Așa se pare. Are totuși dreptate Ger cînd spune că de fapt te afli în nori. Nu știu... nu știu... I-am spus eu maică-ti că liniștea asta prevestește ceva...

Și mătușa Mag zîmbea răutăcioasă. Ridicînd un brizbiz și privind în stradă, cînta printre dinți:

— „...dacă va veni de Paști sau de Sfînta Treime... Do re mi, do re fa, sau de Sfînta Treime!“

După care, cu pămătuful de șters praful în mînă, umbla prin încăpere, cîntînd mereu printre dinți cu un aer de mister și de răutate care o scotea din sărite pe Lena:

— „Sfîntul fetițelor care este Sfîntul Gre... gorio, este Sfîntul Gregorio... Deci îi puteți cere să vă dea un logodnic, da, să vă dea un logodnic.“

Fără îndoială, domnișoarei Quintana, în simplitatea ei, acesta i se părea modul cel mai potrivit de a pregăti o fată în vederea marelui eveniment. Poate că și ea avusese o mătușă nemăritată sau o slujnică bătrînă care vorbea cu reticență, înroșindu-se și făcînd-o și pe ea să roșească.

Lena, care era o fată isteață, înțelegea bine acele aluzii ale mătușii Mag dar, făcîndu-se că nu pricepe, se apleca asupra pianului, asupra caietului sau a acelei nefericite bucăți de dantelă

care, la fel ca Simfonia lui Schubert, a rămas neterminată...

Cu o admirație sinceră, Lena se extazia în fața mîinilor abile ale Maríei, care făceau adevărate minuni. Orice lucru ieșit din mîinile ei avea o frumusețe candidă și netezimea unei broderii de altar. În schimb, lucrul ei... Acea fîșie de dantelă, destinată, se pare, să împodobească cearșaful de in al patului ei nupțial, n-a atins niciodată lungimea de un metru, și era plină de ochiuri scăpate.

Și totuși, se părea că în acele zile Lena prinsese mare drag de lucru. Adesea putea fi văzută șezînd pe scăunelul ei mic, lîngă balcon, cu lucrul pe genunchi și cu degetele încurcate în păienjenișul de fire. Totul era de fapt un pretext pentru a-și ocupa mîinile într-un țesut și desțesut pe care l-ar invidia și Penelopa, în timp ce imaginația prindea aripi spre înălțimi. Adică, mai exact, „spre înălțimi“ putea fi considerată o figură de stil. Camera Lenei se afla la etajul întîi al casei, deci imaginația ei nu se înălța, ci cobora, deoarece, ca și privirea ei, se îndrepta spre curtea Universității, printre studențimea veselă. Brizbizul de dantelă se ridica și un zîmbet îi înflorea pe buze, într-o pornire de cochetărie, atunci cînd unul dintre foștii pretendenți ai lui Heidi privea spre balcoane. Lena nu știa că acea privire era și acum adresată iubitei absente, logodnicei tuturor, care într-o bună zi ar putea să reapară la balcon. Lena era prea copil ca să le trezească interesul. Cei doisprezece ani ai ei, plini de nerăbdare, erau lipsiți de grație, și nu constituiau în ochii studenților o comoară dorită. Mai trebuia să treacă încă o iarnă întreagă înainte ca primăvara să facă să înflorească, sub ferestrele ei, simbolicele flori de rodii.

X

NOUA AVENTURĂ o ispitea pe Lena cu atîta forță, încît uită de intenția ei de a se purta în continuare ca o domnișoară.

Așa făcuse de-a lungul întregii ierni. Se părea că vagabondajul ei pe străzi se terminase, ca un sfîrșit firesc al copilăriei. Dar dedesuptul acelei aparente seninătăți continua să zacă o încărcătură de neliniști care se redeștepta odată cu primăvara, și ca urmare a propunerii amuzante a lui Cheni.

Cheni fusese, timp de cinci sau șase ani, un excelent tovarăș de joacă. Lena nu-l considera ca pe o slugă, și de fapt nici nu fusese o simplă slugă în casa familiei Rivero. Mariona, bunica lui, servise la bunicii Quintana, pînă ce se căsătorise cu un slujbaș de la Abatorul municipal. Un bărbat scandalagiu și bețiv, pe care într-o dimineață l-au găsit mort lîngă Villafría. Din această căsătorie, Marionei i-a rămas o fetiță pe care a crescut-o cu mari sacrificii. Și pentru că trăiau în San Lázaro, cînd fetița avea șaisprezece ani, începu să lucreze ca muncitoare la Fabrica de chibrituri care exista pe-atunci în cartier.

Dar San Lázaro mai avea ceva mai puţin onorabil, care i-a răpit Marionei fiica: Puerta Nueva [1].

Puerta Nueva a fost de-a lungul mai multor ani, pînă ce războiul civil l-a prefăcut în ruine, cartierul prostituţiei din Oviedo. Şi nu al unei prostituţii stingherite, disimulate sub aparenţa unei vecinătăţi paşnice, ca atîtea alte case mizerabile de pe strada Covadonga sau Vega. Puerta Nueva îşi expunea mizeria morală pe faţă, cu o absolută lipsă de pudoare. Aşezat pe drumul Castiliei, pe care se afla şi Cementerio del Salvador [2], şi cu toate că pe atunci nu se transformase în frumosul bulevard de astăzi, Puerta Nueva era la fel de frecventat ca oricare altă stradă centrală a oraşului. Pînă la Puerta Nueva ajungea cortegiul funebru, iar mortul era îngropat în partea dinspre San Roque a cimitirului, chiar acolo, sub balcoanele şi ferestrele cu jaluzele verzi, ca un înţelept avertisment pe care moartea îl dădea acelor femei desfrînate. Şi totuşi, spectacolul macabru nu părea să le tulbure prea mult pe nefericitele care ieşeau să privească înmormîntările, sperînd să găsească printre participanţi un eventual client.

Era greu de explicat ostentaţia publică a acelei plăgi într-un oraş atît de fin şi de aristocrat cum a fost dintotdeauna Oviedo. Oviedo nu are port. Oviedo nu are mine. Abia de are cîteva fabrici. Are o populaţie instruită, cultă, severă... Păcatul capital al oraşului nu era acela al indecenţei. Discreţia, pe care străinii o califică drept prefăcătorie, a fost totdeauna nota caracteristică a acestui oraş adormit sub ceţuri. Cînd oviedanii simt nevoia să se distreze, să tragă un chef, obişnuiesc să meargă la Gijón, la Madrid, în străinătate... În oraş se păstrează o anumită ţinută foarte în ton cu umbra proiectată de venerabilele ziduri ale Catedralei. Pînă şi cele două sau trei „garsoniere" ale oamenilor de rang, care existau în oraş în acea epocă, se ascundeau cu pudoare pe strada Monte Cerrao, aproape întotdeauna pustie. Erau mici construcţii cu aspectul unor vile cochete. Dintre ele, una a căpătat renume în viaţa galantă a oraşului, şi anume Vila X..., mai cunoscută sub numele de Palacio de Hielo. Dar totdeauna cu acel ton de discreţie pe care îl impune un oraş ce urăşte scandalul. De aceea era de neînţeles neruşinarea cu care se etala acea plagă vie a lupanarelor din Puerta Nueva.

Odată cu dărîmarea cîtorva case din San Roque, care se prăbuşeau de bătrîneţe, au rămas descoperite cele din Puerta Alta [1]. Diferenţa de nivel a terenului, care în Oviedo pare un *Montagnes Russes*, le aşeza la o anumită înălţime făcîndu-le, din drum, încă şi mai vizibile. Unele bătrîne, altele noi, unele sărace, altele mai înstărite. Dar toate cu perdelele verzi şi pecetea păcatului. Femei cu îmbrăcăminte provocatoare, pline cu bijuterii ieftine şi excesiv fardate atîrnau la balcoane şaluri de Manila sau cuverturi de mătase şi stăteau la taclale în faţa casei, făcînd plajă, sau rîzînd în ploaie. Din cînd în cînd se ascundeau în grabă pentru că la colţul străzii apărea reprezentantul

---

[1] Poarta Nouă (sp.).
[2] Cimitirul Mîntuitorului (sp.).

[1] Poarta Înaltă (sp.).

autorităţilor. Pentru copiii din cartier spectacolul nu erau nou : se obişnuiseră cu el.

Una dintre acele femei — Cheni nu ştia care — era mama lui, fosta muncitoare. Băiatul ştia doar că-l abandonase la poarta Orfelinatului, pentru c-o deranja. Mariona îşi luase înapoi nepotul şi, cu toate că mama nu întîrzie să-l părăsească, rămînînd să trăiască la Puerta Nueva, bătrîna l-a crescut mai departe ca şi pe fiica ei, cu preţul unor mari sacrificii. Cîteodată vindea fructe în piaţa din Trascorrales, căutînd colţişoarele unde nu trebuia să plătească impozit la Primărie. Alteori cerşea... Era de-acum prea bătrînă şi sleită de puteri ca să mai poată munci. Familia Rivero, care o ajutase de multe ori, păstră pînă la urmă copilul, în calitate de băiat de prăvălie. Mînca la fel cu copiii, se juca cu ei cînd nu avea de făcut vreun comision, şi seara se întorcea acasă ducîndu-i Marionei haine, mîncare şi de multe ori chiar bani.

Arsenio sau Cheni, cum îi zicea Lena, avea aproximativ vîrsta lui Ger. Şi cu toate acestea, putea fi luat drept un copil de doisprezece sau treisprezece ani, căci era mai mic decît fata, slab şi pricăjit. Avea mereu părul ciufulit şi murdar, şi pe faţa lui de maimuţă, aproape complet acoperită de pistrui mici, ochii îi sclipeau cu răutate. În afară de faptul că arăta întotdeauna murdar, mai era şi leneş şi hoţ. Cumpăra, vindea, schimba, ca un ţigan, fiind întotdeauna în cîştig. Schingiuia animalele. Bea, juca pe bani...

Lena îi cunoştea apucăturile şi defectele, dar asta n-o împiedica cu nimic să-l prefere tuturor celorlalţi băieţi de pe stradă. Şi nici să se certe

cu el de dimineaţă pînă seara şi să-l pedepsească nebăgîndu-l în seamă. Cînd îl certa, Cheni îi spunea Lenei „fiica doamnei Oppley“. Lena ştia că doamna Oppley era protagonista unui film american, dar nu înţelegea de ce la Cheni asta era o insultă, atunci cînd se supăra. Fetiţa se prefăcea ofensată, iar Cheni, ca să se împace cu ea, îi dăruia o capcană pentru greieri, un fluier de trestie, o praştie cu care să arunce pietre în felinare, lucruri pe care băiatul le fabrica cu mare îndemînare. Alteori, îi aducea fructe verzi, furate din grădinile din Villafría şi Las Cruces.

Toate acestea se petreceau, bineînţeles, cînd Lena era un copil şi se juca cu băieţii pe stradă. Cînd, după fuga de-acasă, nu s-a mai dus în piaţă şi în curtea Universităţii, Cheni şi-a părăsit şi el joaca, petrecîndu-şi ceasurile libere aşezat pe sacii din spatele prăvăliei. Cîteodată citea romanele pe care i le împrumuta Ger, dar îi plăcea mai mult să stea fără să facă nimic, spionînd cînd pleca şi cînd venea vechea lui prietenă. Transformarea Lenei îl intimida şi nu îndrăznea să intre în vorbă cu ea.

Ah ! Dar Cheni nu era dispus să renunţe la prietenia Lenei. Atunci, exact în momentele acelea, avea cea mai mare nevoie de prietena lui. Nu era o fetiţă prea atrăgătoare. Părea mai degrabă băiat decît fată, dar era fata stăpînei şi perspectiva de a continua să trăiască de pe urma prăvăliei *Uva de Oro* nu i se părea lui Cheni de lepădat... Ger ţintea mult mai sus. Într-o bună zi, va părăsi definitiv casa, la fel cum făcuse Heidi. María va intra pînă la urmă într-o mănăstire. Cu toate că Lena era încă o copilă, *Uva de Oro* avea să fie,

mai devreme sau mai tîrziu, a ei, și el trebuia să-și asigure prietenia fetei, trebuia să-și exercite în vreun fel influența asupra ei, trebuia s-o supună voinței lui. Și toate acestea, bineînțeles, înainte ca doamna Rivero să-i descopere furtișagurile și să-l azvîrle în stradă.

Dar cum s-o abordeze pe Lena ? Cum s-o atragă din nou în hoinărelile lor acum, cînd părea că, în sfîrșit, devenise o adevărată domnișoară ? Dacă s-ar fi întors la viața de vagabondaj, s-ar fi stabilit din nou între ei acea atmosferă de camaraderie, de încredere, de complicitate, de care Cheni avea nevoie pentru a-și realiza scopurile... Nu avea, deci, altă cale, decît să-și recîștige simpatia fetiței și s-o conducă pe-un drum fără ieșire. Mai bine-zis, drumul avea o ieșire, o singură ieșire onorabilă. Și tocmai doamna Rivero va fi aceea care-l va implora să deschidă acea portiță, pentru ca onoarea familiei să rămînă nepătată. Doamna Rivero se temea de bîrfe, îi era frică de „gura lumii". Ca să scape de ea, orice soluție i se părea bună.

În clipa în care planul fu bine pus la punct, Cheni rîse, frecîndu-și mîinile de mulțumire. Va recîștiga prietenia domnișoarei, și de data aceasta, nu pentru a fi aghiotantul ei în stupidele bătălii copilărești, ci pentru a fi stăpînul prăvăliei *Uva de Oro*.

În acea după-amiază, Lena se simțea fericită ca o pasăre scăpată din colivie. După o lungă iarnă de liniște, aproape de claustrare, căci ieșirile ei la școală nu contau deloc, escapada înafara orașului,

fără știrea doamnei Rivero, i se părea extraordinară.

Cheni continua să fie un diavol încîntător. Știa să întocmească un plan și să evite cît se poate de bine orice dificultăți. Nu înțelegea cum a putut să-l țină atît de multă vreme departe de prietenia ei, în timp ce colecționa zîmbetele incolore ale studenților care, de fapt, n-o distrau la fel de mult ca năzdrăvăniile lui Cheni. Recunoștea că Cheni era un băiat murdar, prost crescut, chiar bădăran... Dar atît de amuzant !

Un băiat care știe să plănuiască o excursie într-un loc minunat, unde se găsesc cățelandri, cuiburi de păsări și cireșe coapte, este aproape un erou în ochii unei fetițe de treisprezece ani. Bineînțeles că Lena Rivero prefera în acel moment prietenia lui Cheni și nu a studenților îngîmfați de la Universitate, care nu erau nici măcar în stare să-și ardă cărțile într-un ritual păgîn de adorație, cum făcuseră foștii pretendenți ai lui Heidi.

Mergînd la o anumită distanță unul de celălalt și alegînd străzile mai puțin frecventate ale orașului, ajunseră la San Roque, partea din vale a cartierului Puerta Nueva. Cheni se apropie de Lena și, lovind cu piciorul într-o bucată de cărămidă de pe marginea trotuarului, îi spuse, fără să dea faptului mare importanță :

— Într-una din casele astea locuiește maică-mea.

Lena privi căsuțele plină de curiozitate. Le văzuse încă de cînd mergea spre cimitir cu familia. Petrona vorbea cîteodată de Puerta Nueva, și fetele comentau la școală faptul că acolo locuiau femei ușoare.

Micuța Rivero dădu din umeri dar Cheni, pe care-l interesa acea conversație, continuă :

— Se pare că femeile astea se distrează pe cinste. Nu muncesc, mănîncă bine, iar bărbații le dau bani și cadouri. Cîte una are chiar și automobil din ăla care pornește fără să facă zgomot... Sigur că asta depinde de norocul și de talentele femeilor ăstora, dar toate trăiesc fără să muncească.

Lena dădu iar din umeri cu dispreț. Viața acelor femei o interesa mult mai puțin decît cățeii pe care se ducea să-i vadă.

— Cînd zici că s-au născut cățelușii ? N-o să ne muște cățeaua dacă ne apropiem ?

— Să ne muște Tula ? Asta-i bună !... Cățeii s-au născut alaltăieri. Unul e complet alb, cu urechile negre, ca o jucărie de pluș. O să-ți placă.

Grăbiră pasul, pentru că nerăbdarea îi punea Lenei aripi la picioare. Mergînd acum alături de Cheni, drumul pe care-l străbătuse de-atîtea ori cu mama și surorile ei i se părea altfel. Ca în epoca atît de îndepărtată a plimbărilor cu *Aguilucho*, Lena mergea săltînd pe marginea trotuarului, se cățăra pe mușuroaiele de pietriș întîlnite în drum, sărea peste băncile de piatră ce-i ieșeau în cale. În sfîrșit, dădea din nou frîu liber dorinței de mișcare, principala caracteristică a temperamentului ei.

Ajungînd la San Lázaro, la capătul liniei de tramvai, pătrunseră pe o străduță ce trecea prin fața clădirii noii Case de Ajutor, și ieșiră în cîmp. N-a trebuit să se depărteze prea mult pentru a ajunge la locuința lui Cheni, care apărea în mijlocul unei pășuni ca o imensă ciupercă. Era o casă

săracă, aproape o colibă, dar Lena o găsi minunată. O căsuță ca-n basme, cu pereții pe jumătate ascunși în pămînt și țiglele acoperite de mușchi și susținute cu pietre, ca-n vicleimuri. Lîngă casă era un cireș încărcat cu fructe coapte, exact cum îi spusese Cheni. Și în spate, pe pășunile învecinate, castani, meri, frasini...

— Acolo, în copacul ăla înalt, îi arătă Cheni, e cuibul. Dacă ai curajul să urci...

Lena șovăi o clipă. Își făcu socotelile și, la urmă, răspunse mîndră :

— Bineînțeles. Dar mai întîi am să atac cireșele. Îmi lasă gura apă...

Și se cățără în copac, culegînd cu grijă micile fructe, roșii ca niște buze aprinse. Mătușa Mag avea dreptate cînd spunea : „În ziua Înălțării, cireșe de Oviedo și grîu de León". Abia apăruse Înălțarea în calendar că cireșele se și înroșiseră. Roșii și ispititoare. Lenei nu-i plăceau prea mult cireșele. Abia dacă gusta din ele cînd mătușa Mag le aducea de la piață. Dar așa, abia culese din pom, mîncate chiar în el, simțind răcoarea cîmpului pe piele, îi plăceau. Mînca, își împodobea cu ele urechile și îi arunca lui Cheni, care aștepta la rădăcina copacului, ca un cîine lîngă masa stăpînului, rămășițele de la ospăț.

Cheni privea în sus, urmărind, cu fața lui expresivă de maimuță, toate mișcările fetiței. Cînd ea trecu de pe o creangă pe alta, zîmbi răutăcios și o apucă de-un picior.

— Aha ! Văd că mătușa Mag tot îți mai pune danteluță la chiloți.

Lena își smulse piciorul din mîna care îl ținea strîns și îl izbi cu el peste gură atît de tare, încît

îl făcu să înghită o cireaşă cu sîmbure cu tot. Dar Cheni nu se supără. Era obişnuit cu mîngîierile Lenei, aproape întotdeauna meritate de impertinenţa lui. Pe de altă parte, nu voia s-o supere. Trebuia, nici mai mult nici mai puţin, decît să-i recîştige încrederea, să se facă indispensabil în incursiunile ei ; în sfîrşit, s-o domine ca femeie pentru a-i servi drept instrument în realizarea planurilor lui ambiţioase. Fără să riposteze, îşi muşcă buzele şi se depărtă de copac, îndreptîndu-se spre casă.

Casa, care pe afară avea aspectul încîntător al unei căsuţe dintr-o poveste cu zîne, era murdară şi neîngrijită de cînd murise Mariona. Lucruri vechi, nespălate, resturi de mîncare putrezite, murdărie de animale... Toate la un loc dădeau un miros puternic, dezgustător. Lena a trebuit să se ţină de nas cînd a ajuns în uşă. O căţea slabă şi murdară, dar de rasă, ieşi mîrîind în întîmpinarea stăpînului. Cheni încercă să-i explice fetiţei că, în urmă cu un an, cumpărase căţeaua de la o doamnă ce trăia într-o vilă din apropiere, care se ocupa cu creşterea cîinilor de vînătoare, dar Lena recunoscu în ea pe Briska, căţeaua cizmarului din Piaţa Universităţii, care dispăruse exact cu un an în urmă. Avea culoarea scorţişoarei, ca şi căţeaua lui Cheni, şi o ureche tăiată. Mîngîie căţeaua şi rămase cu privirea aţintită asupra lui Cheni. Băiatul privi în pămînt şi spuse scărpinîndu-se în cap :

— Sigur... o-ntîmplare...

— Ce e o întîmplare, Cheni ? îl întrebă Lena, privindu-l cu asprime. Încă nu ţi-am reproşat nimic.

Cheni gîndi că era mai bine să nu încerce să se scuze. Oricum, ea îi cunoştea vicleşugurile, chiar şi furtişagurile, şi nu se supăra prea tare. În schimb, dacă îl prindea minţind, se înfuria teribil.

— De ce miroase aşa de urît toată casa ?

Cheni ridică din umeri.

— Căţeaua...

Lena mîngîie căţeaua, se jucă puţin cu puii şi apoi spuse :

— Hai să facem curăţenie. Dacă bunica ta ar trăi, nu i-ar plăcea să vadă casa în halul ăsta. Adună toate cratiţele şi spală-le în rîu ! Nu mi-ai spus tu că e un rîu pe-aici pe-aproape ?... În timpul ăsta eu o să mătur şi-o să adun gunoaiele. Dacă ţie nu-ţi pasă de mizeria asta, sînt sigură că lui Briska şi puilor ei le-ar plăcea să fie găzduiţi mai bine. Hai, mişcă-te Cheni, ce te uiţi la mine ca un prost ?

Cheni se resemnă şi o ascultă. Era în propria lui casă, dar Lena continua şi aici să poruncească, şi n-avea altceva de făcut decît s-o asculte.

Pentru ea era o noutate să facă curăţenie. Îşi suflecă mînecile de la uniformă, îşi puse un şorţ vechi de-al Marionei şi, deschizînd ferestrele, începu curăţenia generală a acelei cocioabe, care avea să fie, de-acum înainte, un straşnic refugiu pentru hoinărelile ei. Trebuia să-l ajute pe Cheni să crească căţeii. Apoi vor înapoia căţeaua stăpînului ei şi, cu banii pe care-i vor scoate din vînzarea puilor... Se opri din gîndurile ei găsind într-o cutie de ciocolată cameea de fildeş şi aur pe care mama ei o purta întotdeauna la gît, înainte de doliu. Fetiţa îşi înăbuşi un ţipăt. Pînă acolo mersese neruşinarea lui Cheni !... Ştia că

acesta băga mîna în casa de bani ori de cîte ori putea, știa că bomboanele și dulcețurile nu erau în prea mare siguranță cînd Cheni dădea tîrcoale, știa că aduna toate lucrurile despre care ziceau că nu mai servesc, pentru a le vinde, dar să fure cameea mamei ei, acea bijuterie pe care doamna Rivero o prețuia atît de mult !...

În mare grabă, înainte ca Cheni să se întoarcă, goli toate oalele din bucătărie, fără să mai găsească și altceva. Adică, nimic care să aparțină familiei Rivero, pentru că, în realitate, peste tot apăreau obiecte de valoare mai mare sau mai mică, de parcă s-ar fi aflat în cuibul unei coțofene. Și toate astea, desigur, fuseseră furate de Cheni în ultimul an. Mariona era o femeie bună și ar fi dat în vileag acea hoție.

Era scîrbită de prietenul ei. Purtarea lui era intolerabilă. Și încă nu descoperise ceea ce avea să-i ducă indignarea la culme. Într-o cutie de pantofi, pusă pe ultimul raft al dulapului, găsi capul de fildeș al indianului și statuia de lemn a lui Maceo, calul preferat al lui *Aguilucho*. Nimeni după moartea lui nu mai deschisese pupitrul cu mușamaua neagră, care pentru Lena, mai mult decît pentru oricine altul, era un loc sfînt. Și Cheni îndrăznise să-i spargă încuietoarea și să fure acele comori !...

Indignarea copilei explodă într-o învălmășeală de insulte și lovituri, care însoțeau scotocitul febril prin toate ungherele camerei.

Cățeaua lătra jalnic și privea la fetiță cu ochi triști, ca de om.

Lenei îi veni o idee. Puse în șorțul Marionei obiectele găsite, așeză deasupra cățeii și zise în grabă :

— Haide, vino cu mine, Briska !... O să te duc la stăpînul tău.

Cînd Lena era de-acum pe drum, se întîlni cu Cheni, care se întorcea mulțumit de la rîu, cu oalele curate. Zîmbetul însă îi pieri de pe buze cînd o văzu.

— Ei ! Ce înseamnă asta ? Ai înnebunit ?... Unde duci cățeaua ? o întrebă, încercînd să-i ațină calea.

Cheni nu bănuia adevărul. Trecuse multă vreme de cînd ascunsese acele lucruri pe care nu îndrăznise să le vîndă de teamă să nu fie descoperit, și uitase de ele, uimindu-l acum purtarea prietenei lui.

— Dacă nu te dai imediat la o parte, îi răspunse Lena, stăpînindu-și cu mare greutate furia, o să țip și-o să afle toată lumea că ești un hoț care și-a furat stăpînii, abuzînd de încrederea lor.

Cheni strînse buzele, de data asta nu pentru a se arăta supus în fața Lenei, de la care oricum nu mai putea aștepta nimic. Înțelegea totul văzînd-o cum strînge la piept acea mică statuie de lemn, care pentru ea era o relicvă. Nu mai putea aștepta nimic de la ea. Dar Lena ar fi putut să țipe. Știa că era în stare. Și la doi pași de ei, privindu-i cu interes, se aflau muncitorii de la Casa de Ajutor, capelanul și încă două trei persoane. N-avea nici o șansă să folosească violența.

Mușcîndu-și buzele pentru a-și înăbuși furia, se dădu la o parte făcîndu-i loc să treacă.

Odată cu ea i se spulberau și speranțele de-a ajunge stăpîn la *Uva de Oro*. Planurile lui îndrăznețe se risipeau dintr-un motiv, în aparență

atît de neînsemnat, acela de a-și fi însușit un cal de lemn care, de fapt, nu putea valora mare lucru.

XI

LENA RIVERO știa din experiență că în viață există unele evenimente care se deosebesc de altele, ca noaptea de zi. Zilele se scurg triste sau fericite, într-o monotonie suavă, ca bătăile unei inimi normale : Tic, tic, tic... Deodată, parcă inima ar sări din loc. Parcă s-ar opri... și-apoi își reia ritmul : tic, tic... Calendarul, inima timpului, numără zilele între degetele lui bătrîne, ca o bunică evlavioasă, mătăniile. Deodată ajunge la o „glorie". Degetele i se opresc. Și o zi, care a apărut timid dintre altele, începe să se deosebească, să crească, să se coloreze în roșu, ca cifrele zilelor de sărbătoare. Apoi rămîne ancorată în calendar. Acestea sînt datele care se fixează pentru totdeauna în memorie, cu toate că timpul și depărtarea încearcă să le îngroape în uitare.

În șiragul destul de mic al zilelor sale, se și scurseseră cîteva date de relativă importanță — moartea lui *Aguilucho*, fuga lui Heidi, ziua în care rodiul a înflorit sub fereastră, cînd iată că apăru încă un eveniment hotărîtor : un eveniment ce se abătu asupra prăvăliei ca o lovitură de trăznet.

Totuși, acea zi se prezentase familiei Rivero deghizată într-una obișnuită. Ca în toate diminețile, Lena fusese la lecțiile de pian de la Academia provincială de arte frumoase, care nu avea încă

gradul de Conservator. Și la prînz se întorcea acasă, îngînînd un cîntecel. Orele pe care le petrecea la Academie îi plăceau.

Ajungînd în mica Piață Riego, se opri să-și salute vechiul prieten. Statuia revoluționarului îi era tot atît de familiară și dragă ca aceea a Inchizitorului, cu toate că piedestalul său nu îi părea la fel de accesibil... Mereu se ivea vreun gardian exact la timp, pentru a împiedica asaltul grilajului, în grădinița care îl înconjura. E clar că grădinița lui Riego o intriga pe Lena. Nu-și explica motivul pentru care acea mică grădiniță se micșora sau se mărea de fiecare dată cînd se schimba primarul. Dacă grădina ocupa tot centrul pieții, primarul care venea se gîndea la necesitatea de a o reduce, ca să lase spațiu mai mare pentru circulația mașinilor. Ei bine, dacă statuia lui Riego se plictisea închisă în gărduțul ei de fier ca într-o cușcă, noul primar, gîndind la înfrumusețarea orașului, îi înapoia grădinița. Lena nu știa, pe-atunci, că orice primar care se respectă trebuie să-și demonstreze zelul față de bunurile publice, chiar dacă pentru asta scotea pietrele de pe o stradă doar pentru ca s-o pietruiască din nou în timpul mandatului său. Poate micșorarea și mărirea grădiniței lui Riego avea altă cauză. Lena n-o cunoștea, pentru ea importantă era numai accesibilitatea pe care o aveai la piedestalul lui Riego... În dimineața aceea, în afară de grădiniță, străjuia acolo și un gardian, așa că Lena se mulțumi să-și salute prietenul cu mîna, și să-și vadă mai departe de drum.

Intrînd în prăvălie, observă imediat că se întîmplase ceva deosebit : mama era așezată la birou, cu mîinile în poală, într-un gest de oboseală, poate

de resemnare, necunoscut la ea. Prin geamul vitrinei, privea pierdută strada. Mătuşa Mag, de asemenea contrar obiceiului, stătea în picioare în spatele tejghelei şi, din cînd în cînd, suspina profund. Cînd Lena intră dînd bineţe, doamna Rivero tresări ca şi cum pînă atunci s-ar fi aflat pe altă lume. Fără să răspundă, se adresă mătuşii Mag cu voce tare, parcă urmînd firul unui gînd :

— Da. O să merg la un avocat chiar în după-amiaza asta. Nu ne pot arunca în stradă în felul ăsta. Trei luni... Criminalii... Şi doar ei ne-au dus la ruină... Doamne, Doamne... parcă oamenii n-ar avea inimă !

Lena se apropie de mătuşa Mag, întrebînd-o :

— Ce-are mama ?

Domnişoara Quintana, pe punctul de-a izbucni în plîns, îi răspunse în şoaptă, aşa cum se vorbeşte în camera unui bolnav căruia medicii nu-i mai dau nici o speranţă :

— Trebuie să plecăm, Lenita... Trebuie să plecăm... O să dărîme casa.

— Casa noastră ! adăugă doamna Rivero cu mîndrie. Ne iau ceva care ne aparţine la fel de mult, ca banii pe care ni i-au furat la bancă.

Lena dădu din umeri. Ştirea n-o tulbură. „Familia Rivero se mută din casă... Ei bine, şi ce dacă ?... Cîtă lume nu se mută ?" Heidi s-ar fi apucat imediat să redacteze scrisoarea cu noutatea — pe cartonaşe de culoare sidefie, bordate cu auriu — anunţîndu-şi prietenii, şi clienţii prăvăliei, despre acea mutare. În orice caz, i-ar fi părut rău că balcoanele noului apartament nu dădeau, ca cele pe care le părăsea, chiar spre poarta Universităţii...

Fără să acorde faptului prea mare importanţă, fetiţa urcă în camera lui Ger, să-l anunţe. Cînd află vestea, băiatul ridică şi el din umeri.

— Bine. Şi ce importanţă are ?... Doamna Rivero obişnuieşte să facă o tragedie din orice. Să se supere pentru atîta ? Ce prostie !... Mutările sînt necesare în viaţa unei familii. A spus-o nu ştiu cine... Poate pentru că, schimbîndu-ţi casa, apar obiectele pierdute, mobilele se curăţă şi se repară, iar spiritele întineresc... Senzaţia de-a începe o viaţă nouă compensează cheltuielile şi deranjul pe care le prilejuieşte o mutare.

Lenei îi plăcu raţionamentul lui Ger. Bineînţeles, erau de acord. „Şi María ? Ce-o fi gîndind María ?"

Alergă să-i ducă vestea. María aflase deja, şi-şi manifestă obişnuita resemnare :

— Dumnezeu se află pretutindeni, pretutindeni veghează asupra noastră. De ce să ne văicărim pentru ceva care n-are importanţă ?... Această pasiune pentru lucrurile pămînteşti demonstrează că nu ştim să ne ridicăm ochii la Cer şi să ne gîndim că viaţa noastră este doar trecătoare şi nu veşnică...

Lena gîndi că şi María avea dreptate. Aveau dreptate amîndoi, şi Ger şi María, fiecare în felul lui. *Uva de Oro* reprezenta doar o haltă. O haltă de-a lungul traseului, şi trebuie să te grăbeşti să prinzi trenul ca să nu rămîi pe jos.

Cuprinsă de febra mişcării, de schimbarea locului, de noutate, Lena Rivero urcă în camera lui Heidi, care acum era a ei, dispusă să-şi împacheteze toate lucrurile, să demonteze mobilele, să dea jos de pe pereţi tablourile şi oglinzile.

Agitaţia de care fu cuprinsă la aflarea veştii începu să se domolească pe măsură ce forţele o părăseau. Apucase să scoată toate tablourile şi ornamentele, toată îmbrăcămintea din dulap, demontase toaleta lui Heidi, cînd, dintr-o dată, îşi dădu seama că mai avea trei luni înaintea ei. Trei luni, adică toată vara, pentru a împacheta mobilele şi a pregăti mutarea.

Mîhnită, se aşeză pe podea şi, după o scurtă odihnă, se apucă să pună lucrurile la locul lor : brizbizurile la ferestre, tablourile pe pereţi, îmbrăcămintea în şifonier... Cît de mare i se părea şifonierul acum, cînd hainele lui Heidi lipseau !... Atîta timp cît le păstra acolo, Lena avea impresia că Heidi nu plecase. Că se dusese să se plimbe prin Bombé şi că se putea întoarce acasă dintr-un minut într-altul. Cîteodată această senzaţie era atît de reală, încît se ducea la balcon aşteptînd s-o vadă cum apare la colţul străzii San Francisco sau din depărtare, pe Los Pozos. Adevărul era însă că Heidi nu se va mai întoarce niciodată.

Într-o dimineaţă, cu două luni în urmă, înapoindu-se de la ora de pian de la Academie, o surprinsese o mică revoluţie în camera ei : în mijlocul încăperii se afla cufărul lui Heidi, pînă atunci uitat în pod. Cufărul era gol şi mătuşa Mag punea în el lucrurile care aparţinuseră lui Heidi. O ajuta María, împăturind cu grijă îmbrăcămintea ei fină şi împachetînd minuţios obiectele care s-ar fi putut deteriora.

— Unde-i Heidi ? întrebase Lena emoţionată.

Mătuşa Mag îi răspunse, ştergîndu-şi lacrimile care-i curgeau pe obraji :

— Ne părăseşte, Nita. Pleacă departe. N-o s-o mai vedem.

— Ba eu vreau s-o văd ! Vreau s-o văd ! Vreau să-mi iau rămas bun de la ea ! urlă Lena, tulburată, simţind că fluturii ei negri o să-i dea iar de furcă.

— De cîteva luni, Heidi e moartă pentru noi, spuse María blajin. De ce s-o plîngem iar ?... Să nu ne mai gîndim la ea.

Şi apoi, adresîndu-se mătuşii Mag :

— Poftim. Pune şi sticluţa asta cu apă sfinţită că e tot a ei. Cea pe care o lua la şcoală. S-o ia cu ea. Trebuie să-şi amintească de noi ! Dă Doamne să nu fie totul pierdut !

Petrona îl ajută pe noul băiat de prăvălie să coboare cufărul, şi Lena îi urmă, dornică să afle alte veşti despre Heidi :

— E adevărat că pleacă Heidi, mamă ? întrebă plîngînd.

Doamna Rivero ocoli răspunsul.

— Şterge-ţi nasul, fetiţo ! Nu ştiu cum de reuşeşti să ai mereu faţa murdară... Şi-acum urcă la tine în cameră şi apucă-te de treabă. Ţi-am spus de atîtea ori că nu-mi plac fetele leneşe.

Din ziua aceea, nimeni n-a mai adus vorba despre Heidi. De fapt, nu i se mai pronunţase numele de cînd plecase. Cu toate acestea, mătuşa Mag şi copiii credeau că într-o bună zi Heidi ar fi putut să apară, să-şi ocupe iar camera, ca şi cum nu s-ar fi întîmplat nimic, şi să le povestească cine ştie ce aventură, în legătură cu dispariţia ei. Atunci totul va fi ca odinioară, şi casa se va umple din nou de rîsul ei vesel.

Începînd din ziua aceea, Lena avu certitudinea că Heidi nu se va mai întoarce niciodată. Verișoarele ei i-au povestit într-o seară că unchiul Pedro s-a dus s-o conducă la El Musel, unde Heidi s-a îmbarcat pe un vapor ce pleca spre America. Și Lena înțelese. Ar fi trebuit să știe asta din prima clipă : pe Heidi i-o răpise marea...

În timp ce-și punea lucrurile în șifonier, Lena retrăia scena pregătirii cufărului și starea ei de atunci. În ziua aceea, Heidi plecase definitiv.

Luîndu-și lucrurile care-i aparțineau, prezența ei se transformase treptat în absență. Cu toate acestea, micuța nu reuși să se scuture complet de sub influența ei decît trei luni mai tîrziu, cînd părăsi camera în care locuiseră împreună.

Trei luni care, pentru ea, trecuseră foarte încet. Trei luni erau, într-adevăr, multe pentru a măsura nerăbdarea unei fetițe nechibzuite, căreia îi plăceau noutatea și orice schimbare. Dar era de fapt un timp scurt pentru a încerca să împiedici ruina unei familii care se prăbușește ca un zid vechi.

— Doamnă, vă rog să mă credeți că-mi pare rău, dar e imposibil să mai amînăm începerea lucrărilor cu încă o săptămînă. Casa a fost declarată în ruină, amenință să se dărîme în orice clipă și... vă puteți închipui enorma răspundere pe care mi-aș asuma-o, ca arhitect municipal, dacă s-ar întîmpla o nenorocire... Pentru dumneavoastră, pentru copiii dumneavoastră... Pentru binele și în interesul dumneavoastră vă sfătuiesc...

— În interesul nostru spuneți, domnule Merelo ?... Ne aruncați în stradă știind că nu avem

alt mijloc de trai decît prăvălia, și vorbiți de interesul nostru ?

— Doamnă !...

— Nu pentru interesele noastre, ci pentru ale proprietarului, care vrea să exploateze avantajele unui teren central, iată de ce declarați casa în ruină și azvîrliți în stradă o familie... Ei, bine ! Nu vă cer să ne lăsați să trăim mai departe în această casă. Dar vă implor să ne dați un nou termen, care să ne permită să ne instalăm în alt local.

— Vi s-au dat trei luni.

— Insuficient, domnule Merelo. Insuficient. Știți doar bine... Nu-i ușor să găsești o prăvălie cu locuință, și la prețul pe care-l ating azi chiriile. Două chirii... gîndiți-vă și dumneavoastră.

— Vă repet că-mi pare foarte rău, dragă doamnă. Am fost prieten bun cu domnul Rivero, și-aș vrea să vă pot ajuta, dar... nu pot ! Nu pot, vă rog să mă credeți. Nu pot, și-mi pare sincer rău.

— Nu puteți ?... V-am spus doar că nu vreau decît un nou termen. Acum trei luni au declarat casa în ruină și încă nu s-a dărîmat. Cred că într-o lună...

— Doamnă, vă repet că nu pot face asta. Problema nu mai depinde de mine. În cîteva zile vor pune paravanele și vor începe să dărîme. Acesta e ultimul nostru avertisment.

— Care va să zică nu mai e nimic de făcut ?

— Nimic, doamnă Rivero. Vi s-a dat un termen și acesta a expirat. Ar fi înțelept din partea dumneavoastră să vă luați mobilele înainte de a vă vedea cu ele scoase în stradă.

— Poate că ținînd seama că soțul meu s-a ruinat în falimentul Băncii Bonet, și că moștenitorii domnului Bonet sînt acum proprietarii casei...

— În mod legal, nu putem invoca acest argument.

— Dar o indemnizație...

— Nu vă mai gîndiți la așa ceva. Am studiat cazul dumneavoastră cu mare atenție, și legea nu prevede nimic în sensul acesta. Nu vă rămîne decît să apelați la bunătatea proprietarului. Dacă ar vrea, ar putea să suporte cheltuielile de mutare...

Doamna Rivero se ridică, mîndră :

— Domnule !... Vă mulțumesc pentru sfat. Dar n-am ajuns în situația să cerșim. Noapte bună !

— Doamnă !... Vă rog, iertați-mă... Onorariul meu... O sută de *pesete*...

— Ce-ați spus ? O sută de *pesete* ?... Dar...

— M-am ocupat de cazul dumneavoastră... Consultația... Așa se obisnuieste.

— Ah ! vă rog să mă scuzați... Eram atît de zăpăcită... Dar cred că nu am suma asta la mine. Da, acasă, bineînțeles... Trimiteți-mi nota... Vă voi da un cec. Avem cont curent la Banca Asturiană. Cît sînt de neprevăzătoare ! Mă simt atît de buimăcită...

— Nu-i cu putință într-un timp atît de scurt. Patruzeci și opt de ore... În sfîrșit, dacă nu mai e nimic de făcut, apelez la bunele dumneavoastră sentimente, la inima dumneavoastră miloasă, v-aș rămîne îndatorată...

— Doamnă !... Dacă noi, proprietarii, am avea inima de ceară, n-am mai fi proprietari. Și am fi obligați să umblăm din casă în casă, implorînd, ca o văduvă nevoiașă...

Din fericire, accidentul a fost fără prea mare importanță. Doamna Rivero ajunse acasă într-o trăsură, dar a putut să coboare fără ajutorul nimănui și să intre în prăvălie, făcînd mari eforturi pentru a se menține în picioare.

Dar cînd se prăbuși în fotoliul de lîngă birou, copiii își dădură seama că mama lor nu se simțea bine. Era mai palidă ca de obicei și încerca să-și scoată pantoful din piciorul îngrozitor de umflat. Ger se repezi s-o ajute.

— Ai căzut, mamă ? Ce-ai pățit ?

— Da... Da. Nu e nimic grav, spuse înăbușindu-și un strigăt de durere. Cred că mi-am luxat un picior... Poate chiar l-am fracturat... Ar fi bine să chemăm un doctor. Nu-i cazul să pierdem vremea acum, cînd e atît de prețioasă.

Mătușa Mag veni în grabă, anunțată de Lena, și începu să se vaite și să plîngă, în timp ce scotocea în desaga ei cu proverbe, căutînd unul care să se potrivească situației :

— Asta ne mai lipsea, Isuse, Doamne !... La omul sărac nici boii nu trag.

Doamna Rivero o opri cu un gest de nerăbdare :

— Vă rog, să nu-ncepem cu văicărelile !... N-avem timp de pierdut. Peste patruzeci și opt de ore trebuie să părăsim casa...

— Patruzeci și opt de ore ! izbucni în plîns mătușa Mag, fără să-și dea bine seama cîte zile însemna de fapt. Trebuie să citim ziarele în fiecare dimineață, să vedem unde o fi vreo casă care să ne convină.

— Mag, te rog, termină cu tîmpeniile ! strigă nerăbdătoare doamna Rivero. Du-te sus și spune-i Petronei să te ajute la împachetat. Ar fi mai bine ca tu, María, ...ești aici ?

— Da, mamă...

— Atunci du-te cu ele să le dai o mînă de ajutor ! Sînt o grămadă de lucruri de împachetat, și n-aș vrea să se rătăcească ceva.

— Și piciorul tău, mamă...

— N-are importanță pentru moment. Băiatul...

— Pedro s-a dus la gară după marfă, îl acoperi Ger.

— Bine, atunci Lena să meargă după doctor. Tu, fiule, trebuie să mergi să-l cauți pe domnul... domnul... Oh, ce cap am ! Nu-mi amintesc cum îl cheamă ! Dar știi tu la cine mă refer... O să-l găsești la cafeneaua *La Paz* [1]. Spune-i să-ți dea contractul să-l semnez. Nu prea-mi place strada, dar n-avem de ales. Important e, copii, să avem unde ne adăposti. Apoi, ce-o vrea Dumnezeu.

Doamna Rivero își recăpătase întreaga energie. Înțelesese că avea nevoie de ea. Acum *Aguilucho* nu se mai afla alături de ea, ca să salveze corabia ce se scufundă. Cum ar zice unchiul Pedro, cîrma era în mîinile ei, și corabia trebuia adusă în port.

Fără să-i pese prea mult de piciorul ce i se tot umfla, începu să dea ordine pentru lichidarea prăvăliei, care pînă în ziua aceea fusese pîinea lor. Familia Rivero trăia din credite, ca cea mai mare parte a negustorilor. Cîștigurile nu le permiseseră să trăiască în belșugul în care trăiseră pînă atunci. Dar banii cumpărătorilor treceau din plin prin

[1] Pacea (sp.).

mîinile lor, în drum spre mîinile agricultorului, fabricantului, angrosistului... Și *Uva de Oro* putea să scrie mai departe pe facturile ei *Cont curent la Banca Asturiană.* Totuși, fondurile care îi justificau existența erau atît de neînsemnate, încît abia le ajungeau pentru a acoperi cheltuielile mutării, chiria anticipată și taxa pe care o percepea Consiliul proprietarilor. Pe de altă parte, mai erau și facturile neachitate, polițele ajunse la scadență, contribuția trimestrială...

Trebuia să rezolve toate aceste probleme în două zile, vînzînd sub preț mărfurile din depozit, rafturile din prăvălie, din beci... Să vîndă tot, pe cît or vrea să le dea cei ce știu să profite în astfel de ocazii. Apoi, să plătească datoriile, să adune mobilele și să se mute... Și toate astea în două zile !

Doamna Rivero, cu piciorul în ghips, așezat pe un scăunel, conducea operațiunile de salvare, în timp ce copiii veneau și plecau îndeplinindu-i ordinele.

A doua zi, totul se terminase. *Uva de Oro* avea înfățișarea unei corăbii vechi, cu catargele rupte. Crăpături în dușumelele roase. Praf. Găuri. Saci goi. Sticle sparte. Uși care nu se închid. Pe pereții goi urcau calm păianjeni grași, crescuți bine în umezeala și căldura din magazie, care păreau mai degrabă tarantule prin mărime și nerușinarea cu care puseseră stăpînire pe acel pustiu. *Uva de Oro*, fără îmbrăcămintea strălucitoare a rafturilor ei, își arăta osemintele putrezite de bătrînețe...

Sus, încă nu se strînseseră lucrurile. Lena fu cea dintîi care se apucă să desfacă mobilele din camera ei, începînd cu toaleta care păstra atîtea amintiri

despre Heidi... În timp ce o desfăcea, veselia artificială care îi susţinea activitatea i se stinse treptat. Era ca şi cum s-ar fi despărţit de o bucată din propriul ei trup. Se smulgea ceva din viaţa ei, odată cu demontarea măsuţei de lemn acoperită cu damasc roşu, la care Heidi oficiase, ca în faţa unui altar, şi căreia ea însăşi îi încredinţase primele nelinişti de femeie. De la toaleta, aşezată între cele două balcoane, Lena putuse să observe, ca Heidi altădată, ferestrele Universităţii şi bucata de stradă dintre cele două pieţe. Brizbizurile de dantelă n-o împiedicau, în timp ce-şi peria părul, să scruteze orizontul, aşteptînd ca, într-o bună zi, să apară după colţ un pretendent.

Fetiţa lăsă să cadă pe podea damascul roşu pe care-l ţinuse în mînă şi, nemaiavînd deloc chef să continue împachetatul, urcă în camera de la mansardă, să vadă ce face fratele ei.

Camera lui Ger era întoarsă pe dos. Dar nu era nici o noutate : cărţi în toate părţile, pe sofa, pe sobă, pe podea... Cafetiera electrică, pe raftul bibliotecii. Mingea, lîngă cafetieră. Îmbrăcămintea, pe scaune... Ca întotdeauna. Dar lîngă uşă se aflau două cutii mari de carton, aşteptînd, cu capacele ridicate, să înghită cărţile acelea de care Lena nu avea voie să se-atingă. Acesta era unicul indiciu că Ger se pregătea de mutare.

Băiatul stătea în picioare pe fotoliul de piele, privind, prin fereastra care dădea pe acoperiş, rotirea lentă a giruetei de pe turnul Universităţii. Părea trist. Şi Lena gîndi : „Nu era Ger acela care spunea că mutările sînt binefăcătoare în viaţa unei familii, pentru că evită ca mobilele şi spiri-

tele să se anchilozeze ? ...Oare şi lui îi pare rău că pleacă ?"

Fără s-o privească, Ger spuse ca şi cum ar fi vorbit cu el însuşi :

— O vedeam din pat în fiecare dimineaţă, indicînd direcţia vîntului. Girueta îmi era un bun prieten.

Vorbea rar. Cu pauze mari...

— Tu ai observat, *Ranita* ?... Turnul pare de aur cînd îl mîngîie soarele... Şi geamurile tuturor galeriilor de pe strada Fruela reverberează ca mii de oglinzi orbitoare.

Se întoarse spre Lena :

— Uite, uite, *Ranita* !... Vino aici !... Urcă-te pe fotoliu... De-aici se vede şi turnul San Isidoro. Tot pătrat, şi aurit de razele soarelui. Şi cel conic, al Băncii Asturiene... Şi dacă te apleci puţin spre dreapta, vezi şi cupola bizantină de la San Juan. Ce curios ! Parcă toate turnurile oraşului şi-au dat întîlnire în faţa ferestrei mele... Turnurile şi pisicile. Ah ! Pentru că şi pisicile îşi dădeau întîlnire pe acoperişul nostru şi-mi dedicau concertele lor. De fapt, nu pe mine mă căutau, ci pe Kedi-bey. Kedi-bey e un personaj important pe care-l vizitau incognito toate mîţele din împrejurimi. Şi cînd soţii lor geloşi le surprindeau, se isca o hărmălaie... Nu ştiu ce-o să se aleagă acum de bietul motan lipsit de ieşirea de serviciu şi de haremul lui flotant.

Zîmbi. Încerca să glumească. Dar Lena ghici, în tonul său, că şi lui îi era greu să-şi părăsească „turnul de fildeş".

— Hai, *Ranita*, zise sărind de pe fotoliu și trăgînd-o după el. Ajută-mă să-mi fac bagajul, că pleacă trenul...

Dar privindu-i ochii, rămase uimit :

— Ce faci ?... Plîngi ?... Ei, asta-i... La ce naiba-ți mai pasă acum de *Uva de Oro* dacă tot nu-ți mai dai drumul pe balustradă și nici nu-i mai spui povești Fondatorului ?... Hai, *Ranita*, șterge-ți repede lacrimile și ajută-mă să împachetez cărțile ! Pleacă trenul. Șeful de gară a și dat semnalul de plecare, și mă tem că rămînem pe jos. Mîine, în zori...

Dar Lena nu-l mai auzea. Ieșise în goană și-și dădu drumul pe balustradă, ca să dezmintă cele spuse de Ger. Simțea nevoia să se miște, să străbată toată casa, să-și ia rămas bun de la fiecare colțișor care păstra amintirile copilăriei.

Și mătușa Mag era dezorientată. Nu făcuse nimic din ajun. Cobora mereu în prăvălie să vadă cum se cărau lucrurile, străbătea încăperile, lovindu-se de mobilele îngrămădite în toate părțile și ofta adînc, în timp ce punea în același loc un obiect pe care-l luase cu două minute în urmă. Petrona era destul de ocupată să caște toată ziua, căci plecarea din casă îi luase somnul din noaptea trecută : doamna Rivero o anunțase că erau obligați să se lipsească de serviciile ei.

Lena se apropie încet de camera Maríei, unde toate lucrurile erau încă în același loc, reflectînd la spiritul stăpînei lor care nu acționa niciodată ca ea, în mod pripit. María se ruga în fața altarului pe care străluceau Crucifixul de argint și candelabrele moștenite de la unchiul Juan. Prin fereastra deschisă intra lumina, de-acum slabă, a

amurgului. Magnolia își strecura prin fereastră ramurile, împletindu-le printre zăbrele. O pasăre cînta în grădina Palatului Președintelui un cîntec de rămas-bun verii. Acolo totul respira pace.

Lena ieși în vîrful picioarelor, la fel cum intrase, fără a îndrăzni să întrerupă acea pace. Închise ochii, încercînd să păstreze întipărită ultima imagine a acelei umile încăperi, dulce și liniștită, ca o chilie de mănăstire.

Și micuța chilie fu dărîmată. *Uva de Oro* fu și ea dărîmată. Strada se înfrumuseță cu o clădire nouă, ridicată în locul bătrînei case.

Cînd începură să monteze paravanele, Lena avu aceeași senzație de cataclism, de pustiu, ca atunci cînd se interzisese copiilor accesul la ruinele bătrînei Fortărețe... Pentru că Lena, la fel ca Ger și María, moștenise de la familia Rivero spiritul inovator și aventuros, dar... nu încape îndoială că asupra lor acționa și sîngele conservator al familiei Quintana.

Pe paravanele vopsite într-un alb strălucitor, s-a fixat o plăcuță pe care erau scrise numele arhitectului, al beneficiarului, al inginerului care urmau să ridice noua clădire. Totul, scris cu litere negre, părea o inscripție funerară pe un cavou. Și așa i-a zis Ger din ziua aceea : „cavoul familiei Rivero".

Și nu greșea. În *Uva de Oro* rămăseseră îngropate himerele lui Heidi, amărăciunea lui *Aguilucho*, proiectele lui Ger, năzdrăvăniile micuței Lena, visele Maríei. Rămăseseră de asemenea umilințele doamnei Rivero, transformată în vînzătoare de

prăvălie. Şi micile înşelătorii şi vicleşuguri ale bătrînei domnişoare Quintana. Cincisprezece ani din viaţa familiei Rivero erau acum demolaţi cu tîrnăcoapele care, de cum au luat-o în primire, au început să transforme în loc viran casa acestei familii.

PARTEA A DOUA

XII

ÎN VREMEA aceea, Oviedo creştea încet.

Dacă cineva ar fi lipsit din Oviedo cîţiva ani, la întoarcere abia ar fi observat uşoare transformări : bătrîna Alee a Plopilor, transformată într-un mic bulevard ; clădirea Centralei telefonice automate, ridicată pe ruinele bătrînei Fortăreţe ; Casa de Ajutor ; lărgirea Pieţei Catedralei pentru care se dărîmaseră pitoreştile străduţe cu arcade şi care înghiţise şi strada Platería, atît de specifică... În general, transformarea oraşului era lentă şi principala, singura arteră plină de viaţă, continua să fie Uría, cu aspectul ei de stradă modernă. Celelalte păreau să doarmă într-o letargie de secole, fără să îndrăznească să treacă dincolo de bătrînele lor ziduri. Oraşul preaiubit al vitejilor regi de altădată se înghesuia şi acum în jurul Catedralei, ca în vremurile lui de început.

Legenda şi miracolul, rostogolindu-se de pe înălţimile Covadonga, pun stăpînire pe oraşul adormit sub ceaţă, învăluindu-i palatele şi casele. Nu există în Vetusta o singură stradă, un singur palat, un singur colţişor fără un blazon sau o legendă... E povestită de turnurile clopotniţelor, cu limbile lor

de bronz, fîntînile o comentează în şoaptă, cu clipociri suave, femeile evlavioase o poartă din gură în gură prin biserici şi case...

Obîrşii de legendă, fapte eroice, mici bîrfeli. Oviedo are copilăria tristă a oraşelor medievale, încărcate de tradiţie şi spirit seniorial. Fondarea Universităţii îi conferă o adolescenţă cultă. Centru universitar al districtului, adună tineretul din Principat şi din străvechiul regat León, iar ştiinţa şi dragostea încep să se plimbe la braţ pe străduţele strîmte şi umede, sub coloanele de la Fontán şi de la Piaţa Catedralei, pe Aleea Plopilor care mărgineşte parcul San Francisco, apărut de curînd.

Cenacluri literare. Librării. Noi centre de învăţămînt. Presă locală. Teatre. Mişcarea culturală se extinde, dar nu schimbă ritmul unui oraş care creşte lent, în ceaţa deasă, sub un cer plumburiu.

Chiar şi în secolul nostru, de-a lungul primilor douăzeci şi cinci de ani, Oviedo păstra vechea imagine a unui istoric oraş adormit, care nu reuşise să se adapteze ritmului accelerat al vieţii moderne. Încetineală, somn, apatie păreau să fie deviza oraşului. Se plănuiau îmbunătăţiri ; se vorbea despre construirea unor mari cartiere muncitoreşti ; se păstrau la dosar proiecte de extindere şi înfrumuseţare, cel mai important fiind acela al autostrăzii Oviedo—Gijón, dar oraşul nu se hotărîse încă să se despovăreze de somnolenţa lui şi să escaladeze, în simpatică răzvrătire, poalele muntelui Naranco, nici să se avînte cu îndrăzneală pe drumul Castiliei. Plimbarea pe frumoasa şosea era în trecut echivalentă cu „a ieşi la iarbă verde". Parcul San Francisco şi strada Uría concentrau viaţa şi mişcarea oraşului modern. Celelalte străzi păreau că dormitează într-o suavă moleşeală, rezemate de anticul Oviedo, lăsînd timpul să înnegrească faţadele de piatră ale palatelor şi să acopere pios, cu patina lui, pereţii descojiţi ai căsuţelor centenare... Străzi vechi care, ca toate străzile vechi ale oraşelor seculare, au nume de sfinţi, de breaslă sau de elemente ale naturii : strada Platería [1], Santa Ana, Herrería [2], Rúa [3], Cuatro Cantones [4], San Antonio, Trascorrales [5], Ecce-Homo, Salsipuedes [6], Corradas del Obispo [7], San Vicente, Magdalena, Sol [8], Luna [9], Aguila... [10]. Străzi care comunicau între ele prin pasaje strîmte, ulicioare, scări... Ceaţa învăluie prea des aceste străzi, abia vizitate de soare, şi umezeala cojeşte vopseaua stinsă de pe faţadele caselor, pe care domină firme mari : *Lumînăria lui Fortunato. Ceară, lumînări, iconiţe..., Pompe funebre la Manolo. Mare sortiment de sicrie. Preţuri convenabile, La Victorio. Obiecte bisericeşti. Podoabe de altar. Odăjdii...* Pe lîngă Basilică şi pe lîngă vechile parohii San Isidoro, San Tirso şi La Corte, înfloreşte rentabilul comerţ cu obiecte de cult şi ulicioarele strîmte au miros de ceară, tămîie şi sfinţenie.

Alături de dughenele acestea, îşi deschid obloanele prăvălioarele cu seminţe şi ierburi medicinale,

---

[1] Argintarilor (sp.).
[2] Fierăriei (sp.).
[3] Uliţa (sp.).
[4] Patru Cantoane (sp.).
[5] Ogrăzilor (sp.).
[6] Fundătura (sp.).
[7] Curţile Episcopului (sp.).
[8] Soarelui (sp.).
[9] Lunii (sp.).
[10] Vulturului (sp.).

brînzeturi, brutării și plăpumării. În mijlocul străzilor se joacă copiii, fără teama de-a fi loviți de puținele mașini care circulă pe-acolo. Pe cîte una, cum ar fi strada San José, se întîmplă atît de rar să treacă vreo mașină, încît vecinii apar la balcoane plini de curiozitate, cînd aud, pe pietroaiele rotunjite ale pavajului, zgomotul intermitent al unui motor.

Și tocmai în strada San José se mută familia Rivero după ce a fost obligată să plece din casa de pe strada Universității.

Cel care a spus că omul este singurul animal care se împiedică de două ori de aceeași piatră se referea fără îndoială la femei. Pentru că domnișoara Quintana, nu de două ori, ci ori de cîte ori ieșea din casă se împiedica de toate pietrele de pe strada San José, și-și agăța tocurile în verigile de la scara casei în care locuiau.

Era o clădire veche, fără un stil arhitectonic definit, dar cu ifose de casă nobilă. O hardughie transformată în casă cu mai multe apartamente, care mai păstra încă pe scări — spre mîndria și tortura locatarilor — niște verigi aurite și, pe ici, pe colo, cîte o bară de fier care pe vremuri fixa covorul gros. Verigi și bare care păreau că au magnet sau vreo teribilă forță de atracție pentru tocurile bietei domnișoare Quintana. Întotdeauna urca plîngîndu-se de acel obstacol care-i ieșea în cale cînd se întorcea de la piață sau de la biserică, singurele ieșiri pe care le mai făcea mătușa Mag de cînd plecase Heidi. Pietroaiele străzii și lespezile rupte ale trotuarului îi torturau picioarele așa cum plecarea din strada Universității, cu vesela ei vecinătate de studenți, modiste, prăvălii, hoteluri, îi tortura spiritul. Strada Universității însemna viață. Strada San José era adormită. Lena o numise, încă din prima clipă, Strada Moartă. O stradă fără circulație, fără magazine, aproape fără clădiri. Zăbrele, îngrădituri... Casa familiei Rivero se afla între mănăstirile Los Verdes și Las Madres Agustinas. Clopotul călugărițelor strecura constant, dincolo de balcoanele casei, dangătul lui monoton : bang, bang, bang !... Și strada San José, fără soare, fără mișcare, legănată de bătăile clopotelor, continua aceeași stare de letargie pe patul de pietroaie rotunjite și lespezi sparte.

Casa era și ea tristă. Prea mare pentru familia lor. Încăperile păreau îmbibate de umezeală și tapetul de hîrtie avea tonul decolorat al lucrurilor moarte. O curte plină de lumină evita interioarele întunecoase și reducea bezna din coridorul lung în formă de Z, populat în imaginația Lenei cu fantome. Singurul loc vesel din casă era galeria. Strada Paraíso, la un nivel mai coborît față de San José, și aproape lipsită de locuințe, permitea puținilor locuitori de pe partea ei stîngă să privească întinsa vale de lîngă Oviedo, de parcă ar fi trăit în plină cîmpie. Cînd ceața sau ploaia permiteau, doamna Rivero, instalată în fotoliul de piele, cu piciorul sprijinit pe un scăunel, își petrecea vremea pîndind trecerea trenurilor care, de aproape sau de departe, străbăteau cadrul ferestrei. Cel din nord, cînd venea dinspre coastă. Cel de Santander, care apărea din depărtare, dinspre est sau vest, urmînd traiectoria soarelui. Și mica linie ferată Vasco-Asturiană, unduindu-se cu grație, ca un tren-jucărie, jos, aproape sub ferestrele ei...

Aceasta a fost, mult timp, singura ei distracţie. În casa din strada San José, nu mai veneau musafiri. Nu mai aveau loc întruniri. Prietenii familiei Rivero dezertaseră în masă, atunci cînd *Uva de Oro* încetase să mai fie un plăcut şi gratuit loc de distracţie. Burta rotundă a domnului de Girald nu se mai zguduia de rîs la întrunirile lor, pentru că proprietarului ei nu i se mai păru convenabil să le frecventeze.

— Vezi şi dumneata, dragă prietenă, că lucrurile s-au schimbat. *Uva de Oro* era un loc unde lumea intra şi ieşea întruna. Nu exista motiv de bîrfă. Dar acum... mă înţelegeţi... O văduvioară destul de tînără şi drăguţă... Un domn căsătorit şi cu o situaţie bună... Casa nu-i prea centrală... În sfîrşit, în sfîrşit, dragă, dumneata mă înţelegi... Trebuie să evităm cu orice preţ ca bîrfa să-ţi păteze numele. Mai mult ca oricine, trebuie să aibă grijă de asta o mamă cu fete de măritat. Sara Montoya ar fi prima care ar comenta...

Şi Sara Montoya găsi o scuză pentru a înceta să-i mai frecventeze:

— Fată dragă, e aşa departe... V-aţi mutat în Patagonia. Ce îngrozitor !... Credeam că n-am să mai ajung. Înainte, cînd locuiaţi în strada Universităţii, îmi eraţi în drum, dar acum... şi pietroaiele astea oribile !

Gemenii *Blanco y Negro* aduseră o scuză mixtă : evitau orice bîrfă şi considerau prea departe de centru noua locuinţă. Iar *Gemelo Blanco* mărturisi ingenu că de cînd Heidi dispăruse, *Uva de Oro* îşi pierduse principalul punct de atracţie.

Cît despre familie ! Vai !... Nu-i niciodată prea plăcut să trebuiască să pui umărul la un perete

care se dărîmă, şi *Uva de Oro* se dărîmase cu zgomot. Un pretext pentru a se depărta de locul prăbuşirii înainte de a se vedea îngropaţi între dărîmături ?... Ger ! Mai era şi Ger, cu stupida lui răzvrătire şi ideile revoluţionare. Dacă doamna Rivero nu putea să-l ţină în frîu, ceilalţi ar face mai bine să se dea de-o parte şi să-l lase să se compromită singur.

Şi, într-adevăr, nu era plăcut să frecventezi o casă în care lucrurile mergeau prost, poate pentru că ordinea nu domnise niciodată acolo, iar fatalitatea le marcase destinul.

Doamna Rivero suferi în tăcere acea decepţie, şi încă îşi mai dezvinovăţea prietenii, refuzînd să accepte lovitura :

— Lucrurile s-au schimbat. Acum locuim atît de departe. Şi-apoi, bîrfa...

— Bîrfa ? strigă Ger ironic. Ce n-ar da acest nesăbuit de Girald ca lumea să-l bîrfească şi să-l ia drept protagonistul unei intrigi amoroase !... Dacă într-adevăr l-ar fi interesat onoarea ta, n-ar fi lăsat bulgărele să se rostogolească. Ştim cu toţii ce se întîmplă cu bulgărele de zăpadă... Dar ştim la fel de bine că cinstea unei Quintana nu poate fi pătată nici dacă ar bîrfi-o un oraş întreg.

Mătuşa Mag îşi făcea cruce neînţelegînd exact sensul acelor cuvinte.

— Ger al nostru are dreptate, zicea. Bulgărele de zăpadă se măreşte pe măsură ce se rostogoleşte. Isuse, sfinte Isuse !... Nu ştiu de ce trebuie aruncat bulgărele ăsta.

— Şi pe scumpa ta Sara, întreba Ger implacabil, o sperie bîrfa ?... Şi pe familia X şi pe familia Y ?... Dragă doamnă Rivero, să nu ne minţim.

Fuga murdară a prietenilor tăi are alt motiv. Alt motiv, pe care-l cunoaştem cu toţii: ne ştiu săraci. Complet ruinaţi. Şi se tem că, într-un fel sau altul, le vom cere ajutor.

Şi Ger avea dreptate. Se temeau pentru că nu cunoşteau psihologia doamnelor sărăcite din clasa mijlocie. Aristocratul ruinat îşi tapează prietenii, conştient că, prin asta, apartenenţa aristocratică nu-i este pusă la îndoială. Doamnele din înalta societate au datorii la bijutieri, la modiste, la blănari, cu vesela lipsă de grijă a condiţiei lor sociale. Muncitorul întinde mîna fără pudoare, pentru că a cere este, la el, ceva obişnuit. Cere de la tribună, în mitinguri de propagandă electorală, în presă... Îşi reclamă, făcînd greve, ceea ce, în mod just, numeşte drepturile lui. A cere, a cere, mereu a cere... Femeile de la ţară cer cu împrumut de la vecine şi-şi proclamă lipsurile în cele patru vînturi, fără umbră de jenă. Dar clasa mijlocie, nu. În orice caz, cere într-un fel mai discret: o recomandaţie... O scrisoare cu referinţe... Rareori îndrăzneşte să solicite un credit. Se teme să nu-şi piardă bunul renume şi să nu ajungă în situaţii delicate. „Să nu se ştie"... „Să nu se zică"... „Să nu se creadă"...

Pudoarea sărăciei, care a fost atît de mult ridiculizată ca mîndrie nejustificată — şi care se-ntîmplă să fie chiar asta — ar fi împiedicat-o pe doamna Rivero să dezvăluie vreodată adevărata situaţie a familiei. Dacă ar fi continuat să le viziteze casa, doamna Rivero le-ar fi servit păhărelul cu vin de Jerez şi prăjiturile cu acelaşi zîmbet amabil, cu aceeaşi călduroasă insistenţă, cu aceeaşi risipă atît de criticată cu care dăruia clienţilor un pumn de bomboane — cîştigul ei, spunea lumea —, pentru că astfel ar fi demonstrat, la fel cum făcea la tejghea, că rămîne tot timpul o doamnă.

Dar bunii prieteni ai familiei Rivero începuseră retragerea înainte ca pomul tăiat să-i poată atinge în cădere.

Nu chiar toţi, însă. Familia Jáuregui îi vizita din cînd în cînd, cu toate că vizitele lor erau din ce în ce mai rare, datorită treburilor căpitanului. Şi comandantul Data rămase credincios familiei Rivero. El, la fel ca *Aguilucho*, zburase foarte sus şi, în ciuda acestui fapt, sau poate tocmai pentru asta, cunoştea valoarea prieteniei sincere şi nu dispreţuia o plimbare, în fiecare după-amiază, la casa prietenului dispărut.

Ajungea, ca întotdeauna, la ora la care se aprindeau felinarele, mai devreme sau mai tîrziu, în funcţie de anotimp, după ce-şi termina plimbarea prin împrejurimile oraşului. Rotunjor, flegmatic, lovind ritmic pămîntul cu bastonul, se apropia de casa Rivero. Lena îl aştepta în balcon, ca o logodnică nerăbdătoare. Cînd îl vedea apărînd în capătul străzii, alerga în hol să dea de ştire, şi pregătea masa în salonaşul doamnei Rivero. Apoi se întorcea în balcon şi, dacă comandantul intrase deja pe poarta mare, ieşea să-i deschidă uşa înainte ca el să bată, şi i-o lua înainte de-a lungul acelui absurd Z care era coridorul, conducîndu-l pînă în faţa mamei ei.

— Jucăm, domnule comandant? îl întreba Lena, aşezîndu-se prima la masă.

Data aproba, zîmbitor:

— Bine, copila mea. O să jucăm puţin, dacă mama ta vrea. Dar vă anunţ că mi-e o frică în-

grozitoare de dracul ăsta de fată. Mereu mă bate. Joacă de parc-ar fi de meserie. Pînă și asta a moștenit-o de la Rivero. Al naibii copil !...

Lena juca bine, chiar dacă nu așa cum pretindea Data. Cînd miza se ridica la o sumă mai însemnată, Data se prefăcea că se enervează și pierdea partida. Asta se petrecea de obicei cînd jucau singuri. Dar cînd se juca perechi, comandantul și domna Rivero cîștigau cîteodată în fața Maríei și a Lenei, dat fiind că totul rămînea în familie și nu era nevoie să se prefacă cu stîngăcie că pierde partida. Cine ar fi putut pune la îndoială gestul cavaleresc al bătrînului militar ?

Da, comandantul Data știu să ducă dincolo de moarte sincera prietenie care-l legase în viață de *Aguilucho*.

Cît despre ceilalți... Mulți dintre ei se întrebau indiferenți, după o bucată de vreme de la mutarea familiei Rivero : „Cum ? Mai există încă familia asta ? Parcă a înghițit-o pămîntul..."

— Sfinte Toma, să vezi și să nu crezi, suspina mătușa Mag cu durere în suflet, în timp ce scotocea în sacul cu proverbe. Copacul cînd cade jos, toți cu topoarele pe el se pun... Ferește-mă, Doamne, de prieteni, că de dușmani mă feresc și singură...

De fapt, era adevărat că parcă-i înghițise pămîntul pe cei din familia Rivero de cînd se mutaseră în vechea casă de pe strada San José. De data aceasta, naufragiul fusese complet. Un naufragiu total, fără posibilități de recuperare. Și dat fiind

faptul că prietenii se îndepărtaseră de bunăvoie de ei, nu mai exista vreun motiv pentru a-și da în vileag, față de alții, situația grea în care se aflau.

Doamna Rivero, după ce vînduse în mare grabă tot ce avea în prăvălie, pentru a lichida socotelile și pentru a se putea instala într-un modest apartament, nu se mai gîndea să redeschidă prăvălia, lucru care, pe de altă parte, nu-i plăcuse niciodată. Dar, fără alte venituri în afară de bursa pe care Ger o primea ca student și foarte modesta pensie a domnișoarei Quintana, restricțiile pe care trebuiau să și le impună pînă ce băiatul avea să-și termine studiile erau mari. Începură prin a o concedia pe Petrona. Servitoarea era un lux pe care nu și-l puteau permite. După ea, se lipsiră și de spălătoreasă. Și de croitoreasă... Mătușa Mag prelua treptat acele treburi, ajutată la curățenie, călcat și cusut, de cele două fete. La treburile mai grele nu le lăsa niciodată, ca să nu-și strice degetele fine.

Restricțiile ajunseră curînd și la mîncare. Se terminase cu aprovizionarea direct din prăvălie, unde domnișoara Quintana stabilea adevărate dialoguri cu sacii de zahăr, orez, năut sau cafea, cu care se tutuia chiar. Se terminase și cu casa de bani mereu deschisă, nesecată. Iar joile și duminicile, adio piață, adio coșuri pline pe care Petrona abia reușea să le care acasă.

În condițiile acestea, copiii învățară multe lucruri pe care pînă atunci nu le știuseră : să stingă lumina de fiecare dată cînd ieșeau dintr-o cameră, să folosească, pentru spălat, apa care se aduna, picătură cu picătură, într-o găleată mare, încît con-

toarul să nu înregistreze prea mult, să repare orice mică defecţiune care se producea la ţevi, la cremoanele ferestrelor, la mobile, la podea... Şi învăţară, mai ales, ceva foarte important : să nu se plîngă de nimic. Să nu protesteze. Cel puţin în faţa mamei lor care era, în continuare, bolnavă şi epuizată, mai degrabă de suferinţa morală decît de cea fizică, pricinuită de piciorul rupt.

Mătuşa Mag, fără să încerce vreodată să pătrundă în esenţa lucrurilor, acţionînd în general într-un mod automat şi tipicar, învăţă treptat drumul spre Muntele de Pietate şi Consignaţie care, puţin cîte puţin, înghiţiră bijuteriile doamnei Rivero, frumoasa veselă englezească, argintăria, tablourile, porţelanurile, în sfîrşit, tot ce era de valoare în casă...

Totul pentru a păstra acea aparenţă de rang, pentru ca Ger să ajungă cineva, pentru ca fetele să nu fie nevoite să se ducă la lucru, precum fetele portăresei.

XIII

„KEDI-BEY, îşi spuse Lena plîngînd, în dimineaţa în care muri pisica, n-a ştiut să suporte lovitura pe care am primit-o cînd ne-au evacuat de la *Uva de Oro*. Mutarea de pe strada Universităţii în căsoiul ăsta odios l-a costat viaţa. Moartea lui e prima victimă a prăbuşirii casei «noastre». Tîrnăcopul care a demolat-o ţintea, desigur, şi la inima lui mică... Era doar un sentimental."

— Motanul, încuviinţă Ger, foarte serios, era un neadaptat. Una din acele biete fiinţe care se predau fără luptă, fără să opună rezistenţă. N-a fost demn să facă parte din dinastia familiei Rivero.

După aceste simple afirmaţii, făcute cu naturaleţe, şi la vederea scenelor care au urmat morţii pisoiului, un psihiatru, adept al şcolii behavioriste, ar îndrăzni să diagnosticheze că familia Rivero nu reuşise să depăşească complet faza animismului. Şi, într-adevăr, reacţiile naive ale copiilor păreau să confirme acest lucru. Heidi vorbea cu tablourile şi oglinzile, cînd o pedepseau încuind-o în cameră. María discuta cu fratele copac şi cu sora ţărînă. Ger atribuia simţire unor lucruri lipsite de orice viaţă spirituală. Cît despre Lena...

Desigur, Lena Rivero era cazul cel mai tipic de infantilism oprit în pragurile realităţii. Niciodată n-a putut delimita exact linia care separa viaţa materială sau spirituală, reală şi efectivă, de cea imaginară. Şi atît de-o parte, cît şi de cealaltă, nu existau persoane, animale sau lucruri, ci fiinţe prietene sau duşmane. Fiinţe care o înţelegeau şi altele care o urau. Pe lista de prieteni figurau motănaşul, comandantul Data, Ursus, domnul Areval, lanţurile de la Universitate, Inchizitorul Valdés, ruinele bătrînei Fortăreţe, piedestalul lui Riego, eroinele poveştilor lui Heidi şi cîţiva protagonişti ai povestirilor mătuşii Mag, obiectele aflate în pupitrul lui *Aguilucho*, toate balustradele din oraş... Se aliniau dincolo de tranşeea neînţelegerii doamna Rivero şi prietenii ei, burlanul casei lor de lîngă Universitate, cerul gri, gîndacii,

lucrul de mînă, enorma sofa de gutapercă, asemănătoare unui catafalc...

Kedi era pentru Lena un membru al familiei și moartea lui o afecta la fel cum ar fi afectat-o moartea unei ființe dragi.

Cînd căpitanul Jáuregui i l-a dăruit, pisoiul nu era decît un ghemotoc de mătase gri, cu două scîntei verzi în loc de ochi. Mieuna atît de dulce, încît fetița nu rezistă tentației de a-l înfășura în eșarfa albastră a lui Heidi și a-i da o farfurioară cu lapte. Lena Rivero nu obișnuia să se joace cu păpușile, ca alte fetițe. Dinamismul ei o împiedica să stea liniștită cinci minute, și prefera jocurile cu băieți, care cereau agilitate și îndemînare. Totuși, cu motănașul a făcut o excepție. Cît timp a fost mic, l-a îngrijit ca o mamă. Și, cînd acesta, făcînd cinste numelui său, se transformă într-un domn motan, acea prietenie nobilă nu se întrerupse. Fetița îl căuta de cîte ori intra în casă, strigîndu-l încetișor :

— Kedi !

Și el îi ieșea în întîmpinare mieunînd vesel și frecîndu-se de picioarele ei. Dacă Lena ieșea să se joace pe stradă, el alerga în balcon s-o vadă. Fără îndoială, Lena și Kedi au cunoscut, în legătura ivită între ei, valoarea adevăratei prietenii. Știa că, din toată casa, Lena era singura lui prietenă, Heidi îl ura. Să-i iertăm totuși ura, căci motanul își lăsa firele lungi de păr prin toate colțurile, în special pe sofaua de damasc roșu din camera ei. Și i se prindeau de fustă, cînd Heidi se pregătea să iasă la plimbare. Ger martiriza pisoiul în vesela lui inconștiență de băiat. Cînd se jucau împreună, Kedi pierdea întruna, după legea celui

mai puternic, care era Ger. María nu-i făcea nici un rău, dar nici nu-l alinta cine știe ce. Doamna Rivero îl ignora. Iar mătușa Mag, dulcea și suava mătușă Mag, reprezenta pentru el justiția. Pentru că mătușa Mag își petrecea viața urmărindu-l pentru hoție. Trebuia să pună laptele și peștele la adăpost. Cît despre bunătățile pe care mătușa Mag le pregătea cu măiestrie, erau multe de spus înainte de a-l învinovăți pe motan. Erau în total șapte — incluzîndu-i, desigur, pe Cheni și pe Petrona — cei care dădeau tîrcoale cămării...

Într-un cuvînt, cu toții îl urau sau îl disprețuiau, cu sau fără motiv, în afară de Lena, care îl adora. Poate pentru că între pisoi și fetiță existau multe puncte de legătură. Întinși pe covor se jucau și se rostogoleau împreună, alegîndu-se din asta cu destule zgîrieturi. În ciuda acestui fapt — sau poate chiar din cauza asta —, Lena îl adora.

Cei doi au fost prieteni atîta timp cît au locuit pe strada Universității. Cînd familia Rivero a părăsit prăvălia *Uva de Oro*, îngropîndu-se în bătrîna casă de pe strada San José, prietenia lor s-a întrerupt din cauza atitudinii inexplicabile a lui Kedi-bey. Începu prin a fugi de toți, inclusiv de prietena lui preferată. Și refuza să mănînce. Lena se gîndi mai întîi că, la fel ca toate pisicile, necunoscînd casa, se arăta neîncrezător, chiar dacă persoanele și mobilele erau aceleași. Dar mai tîrziu, împreună cu Ger, recunoscură că atitudinea lui nu venea din teamă și nici din neîncredere. Era amărăciunea unui neadaptat. Se refugia într-un colț al galeriei și rămînea acolo ore în șir, fără să răspundă chemărilor Lenei, care ascuțea

cuţitul de bucătărie pe tocilă, aşa cum făcea mătuşa Mag, cînd aducea peşte. Dar totul a fost în zadar. Kedi-bey ştia din experienţă că acel cuţit nu tăia peştele pentru el, iar de restul nu-i păsa. Lena îi păstra din mîncarea ei de dimineaţă, gîndindu-se că, dacă nu-i plăceau cartofii goi, nici supa de orez, n-ar fi făcut mofturi la o farfurioară cu malţ şi firimituri de pîine. Dar motanul o mirosea şi apoi rămînea nemişcat ca un sfinx. Singurul său gest de înţelegere şi prietenie faţă de copilă consta în a da din coadă. Pînă ce, într-o dimineaţă, nu se mai trezi.

Moartea lui i-a uşurat pe toţi de o mică povară. Totuşi, Lenei i-a creat o mare problemă : aceea a înmormîntării. Mătuşa Mag era de părere să-l ascundă în gunoi, ca să-l ia gunoierii a doua zi.

— Kedi al meu în căruţa cu gunoaie ? izbucni fetiţa indignată. În nici un caz ! Trebuie să-l îngropăm cum se cuvine.

Doamna Rivero îşi duse mîinile la cap, dezolată în faţa acelei nechibzuinţe :

— Să-l îngropăm ?... Vorbeşti de îngroparea pisoiului de parc-ar fi cineva din familie... Fata mamei, pe zi ce trece mi se confirmă şi mai mult faptul că nu eşti un copil normal. Nu arăţi nici cea mai mică grijă faţă de situaţia disperată a casei noastre, plîngi amar la moartea unui pisoi, şi mai ai şi pretenţia să-l înmormîntezi ca pe un om.

Ger avea ocazia să se distreze pe socoteala surorii sale. Dar în faţa durerii ei, în cele din urmă, o ajută :

— Bine, *Ranita*, nu-ţi face griji. Kedi al tău va fi îngropat cu onorurile cuvenite unui rege. Va

avea o coroană frumoasă şi-i vom cînta veşnica pomenire pînă la lăcaşul de veci.

Lena îşi şterse lacrimile şi-şi suflă nasul cu zgomot, zîmbind, în ciuda durerii ei. Apoi îl întrebă pe Ger :

— Şi unde-o să-l îngropăm ?

Ger rămase pe gînduri. Hotărîrea de a-i face pe plac surorii lui se dovedise a fi simplă, dar nu era la fel de simplu s-o ducă la capăt.

— Hm !... Păi... să vezi... nu m-am gîndit încă. Mare păcat că „jungla" ta s-a transformat într-o pieţişoară oarecare cu o fîntînă luminoasă în mijloc. Ar fi fost un loc grozav, şi demn de el.

Lena îşi aminti cu durere de locul jocurilor ei de copil. „Jungla" ei... În faţa ruinelor anticei Fortăreţe, în bătrînele grădini Porlier, erau îngropate păpuşile ei, pisicile care l-au precedat pe Kedi-bey în dinastia felinelor de la *Uva de Oro*, şi sticletele Maríei. Dar Kedi... lîngă acea fîntînă secată, care pentru familia Rivero avea rol de panteon, pisoiul nu mai putea fi îngropat, însă Ger găsi pînă la urmă un loc potrivit, unde să-l înmormînteze.

— Surioară, ce părere ai de pădurea Santo Domingo ?

— Grozav, se bucură Lena. E destul de aproape şi în acelaşi timp e izolat de oraş, aşa că nimeni nu ne poate deranja. Cînd îl îngropăm ?

— Păi... chiar în după-amiaza asta, dacă-ţi convine, după apusul soarelui. Nu e cazul să veghem toată noaptea la rămăşiţele pămînteşti ale lui Kedi, riscînd să murim de silă. Trebuie să-l îngropăm chiar în seara asta. O să vin mai devreme acasă. De-acord, surioară ?

— De-acord !

Ger plecă la Universitate și Lena rămase liniștită cu durerea ei. Știa că Ger se ținea de cuvînt.

Și, într-adevăr, în acea după-amiază îl îngropară.

Înmormîntarea avu loc, așa cum propusese Ger, după apusul soarelui. Era o seară de octombrie, care ridica în vîrtejuri de praf frunzele uscate. Lena îl purta pe Kedi într-un coș, înfășurat într-o față de pernă care, cu toate că era destul de uzată, constituia un giulgiu acceptabil. În coș se mai aflau și cîteva flori pe care fetița le culesese în acea după-amiază în Buenavista. Ger mergea liniștit, ducînd pe umăr o sapă foarte grea, pe care o ceruse împrumut vecinului de la subsol, proprietarul unei mici grădini.

Cînd ieșiră din casă, doamna Rivero își făcu din nou cruce, scandalizată, și murmură :

— Isuse, Doamne !... Ce pacoste de copii !... De fapt, mai degrabă ce pacoste de fată, pentru că Lena e capul răutăților. Băiatul numai îi face pe plac.

Dar Kedi-bey a fost îngropat cu toate onorurile ce se cuveneau unui pisoi din dinastia Rivero, pînă atunci uzufructuară, prin dreptul cuceritorului, a ruinelor anticei Fortărețe și a grădinilor din Piața Porlier.

Pe mormîntul lui așezară un covor de pietre, pentru ca țiganii, pe care-i văzuseră instalați cu corturile prin apropiere, să nu observe pămîntul săpat, și să-l dezgroape pe Kedi-bey.

Una dintre țigăncile acelea, ciufulită și zdrențăroasă ca o vrăjitoare, ieși în întîmpinarea copiilor cînd aceștia, pe-nnoptate, se-ntorceau acasă.

Lena făcu un pas înapoi, speriată, agățîndu-se de Ger. Țiganca insista să le ghicească norocul și întindea mîna cerînd, aproape pretinzînd, cîteva monede. Ger acceptă amuzat :

— Ei, bine ! Hai să vedem ce ne spune faraoana asta. Nu, mai întîi fetiței, îi spuse, punînd în mîna descărnată a bătrînei cîțiva bănuți de aramă. Dar ai grijă să nu ne minți, Pitio ! Știm și noi cîte ceva despre meșteșugul tău...

Bătrîna îi spuse să nu glumească și, luînd mîna Lenei într-ale ei, o ținu îndelung, fără să se decidă a vorbi. Sub lumina slabă a felinarului aflat pe porțiunea aceea a străzii, țiganca privea mîna fetei cu deosebită atenție. Apoi ridică ochii, și, după un timp, se uită din nou în palma deschisă. În sfîrșit vorbi măsurat, cu oarecare teamă :

— Sînge !... Văd sînge pe mîinile tale, fetițo ! Nimeni n-ar spune, privind această fetișoară nevinovată, că ai fi în stare să-ți pătezi mîinile cu sîngele unui bărbat... Și totuși, pe mîinile tale e sînge ! Și mîinile nu pot minți. Tu vei ucide !

Lena privi înspăimîntată la fratele ei. Iar expresia pe care i-o citi în ochi nu avea nimic liniștitor. Ger era serios. Și foarte palid. La lumina felinarului, fața sa părea descompusă, iar pe frunte i se desenase, mai adîncă decît oricînd, cuta circumflexă pe care Lena o cunoștea.

Țiganca îi privea pe amîndoi plină de curiozitate. Ezita să continue dar, în sfîrșit, se hotărî, fără a-și lua ochii din palma fetiței.

— ...Ca un torent care se prăvălește orb, formînd cascade de spumă, așa-ți va curge rîul pe străzile lumii. Vîrtejuri de spumă albă ascunzînd noroiul murdar al rîului...

Ger, neliniştit la acea nesăbuită profeţie, o apucă pe ţigancă de o mînă, strigîndu-i furios :

— Lua-te-ar dracu de bătrînă scîrboasă ! Vrăjitoare afurisită ! Înghiţi-te-ar iadul cu noroiul şi cu sîngele tău ! Ia uite ce lucruri drăguţe îi spune ea unei fetiţe... Nu puteai să-i prevesteşti un bărbat bun ?

Ţiganca, şi ea supărată, începu să-l insulte pe Ger în limbajul ei pitoresc. Ger ridică sapa care avu, în aerul tulbure al nopţii, o sclipire criminală. Şi ţiganca sări înapoi, căzînd în şanţ. În semiîntuneric, ochii ei străluceau ca a unei pantere la pîndă...

Lena îşi apucă fratele de mînă, tîrîndu-l spre drum. Şi ura ţigăncii se dezlănţui într-un torent de strigăte şi blesteme, care se mai auzeau chiar şi cînd se depărtaseră de şatră.

— Diavol afurisit ! Scaraoţchi ! Să mă omori tu pe mine, o biată babă !... Mînca-ţi-ar corbii maţele, şi să-ţi putrezească oasele şi să nu te-ngroape nimenea !

Imaginea odioşilor corbi care, după legenda familiei, adulmecau moartea unui Rivero, şi acel blestem ca trupul său să nu se poată odihni în pămînt îl făcură pe băiat să-şi piardă minţile şi să i se urce sîngele la cap. Aruncă sapa şi, cu mîinile crispate, încercă să se năpustească asupra ţigăncii. Lenei îi fu greu să-şi oprească fratele, agăţîndu-se de el pe la spate. Strîngîndu-i pieptul cu mîinile, simţi bătăile atît de puternice ale inimii lui, încît mai-mai erau să-i spargă pieptul.

— Oh, Ger ! Dragul meu, Ger ! Ce vrei să faci ?

— Nimic !... Nimic important. Doar să-i sucesc gîtul găinii asteia bătrîne, ca să nu mai cînte vreodată. Să-mi mănînce corbii măruntaiele !... Babă afurisită !

Lena izbucni în rîs, încercînd să-l liniştească. Chiar dacă rîsul ei suna forţat, ca o monedă falsă ce cade pe marmură, reuşi să-l calmeze pe Ger, care nu voia să apară laş în ochii surorii lui.

— Ger, scumpule ! E cu neputinţă să te sperie blestemele astea ! Ţi-e frică, poate ?...

— Frică ?... Ce prostie ! Să mă sperie blestemele unei amărîte de vrăjitoare ? Ar avea haz !... Nu, nu mă sperie, dar mă deranjează.

— Hai să mergem, Ger ! Nu merită să-i dăm atîta atenţie. Toate ţigăncile spun prostii şi-ţi apar ca zîne minunate sau ca vrăjitoare mizerabile, după cum le plăteşti. Pentru treizeci de centime n-o să-i cerem un pretendent bogat şi-o coroană împărătească...

Ger se prefăcu că se calmează. Sora lui avea dreptate. Şi se lăsă condus de ea care, în timp ce vorbea, îl trăgea cu putere de braţ. Ridică de jos sapa ; Lena ducea coşul şi-şi continuară drumul la vale, spre oraş. În ciuda calmului aparent al lui Ger, Lena simţea bătăile violente ale inimii lui.

Mergeau încet, împiedicîndu-se de toate pietrele de pe drum. Fetiţa vorbea despre cîte-n lună şi-n stele, fără a reuşi să-şi smulgă fratele din profunda-i meditaţie. Cînd pătrunseră în Oviedo, noaptea se lăsase de-a binelea.

Traversînd Piaţa Santo Domingo, Ger se opri sub un felinar şi o îndemnă pe Lena să lase

coşul jos. Atunci îi prinse mîinile într-ale sale şi, întorcîndu-le cu palmele în sus, le privi pe-ndelete. Apoi le acoperi de sărutări, rîzînd în hohote.

Rîsul băiatului era la fel de fals ca şi cel al Lenei, cînd încercase să risipească vraja şi ura pe care le sădiseră cuvintele ţigăncii în inima lui Ger. În liniştea augustă a pieţei, la adăpostul austerului templu şi al mănăstirii călugărilor Dominicani, acel rîs forţat, învăluit în superstiţie şi teamă, răsuna nefiresc, ridicol... Chiar şi pe Ger îl şocă.

— Ger ! De ce rîzi ? De ce-mi săruţi mîinile ? îl întrebă fata descumpănită.

— Pentru că m-a amuzat grozav vipera asta bătrînă. Auzi la ea ! Sînge pe mîinile fetiţei mele dragi ! Sînge pe mîinile *Ranitei*, care-şi împarte cu pisoiul masa de dimineaţă, îl înfăşoară în cîrpe şi flori şi-l îngroapă cu duioşie !... Nu-i nostim ?

Lena tăcu, îngrijorată. În acea clipă nu mai era copila zăpăcită care o neliniştea pe doamna Rivero. Părea că trăsăturile feţei se prelungiseră şi se crispau într-un rictus de durere. Îşi simţea pielea întinsă de parcă s-ar fi spălat cu apă rece. La prevestirile ţigăncii, chipul ei căpătase expresia obosită a unei femei mature, pentru care viaţa nu mai are secrete. Ger o observă plin de curiozitate, apoi îi cuprinse în palme faţa desfigurată.

— Ce spui, Lena ?

— Ziceam că asta n-are nici o importanţă, scumpule. Şi tu l-ai îngropat cu duioşie pe Kedi-Bey al nostru şi un minut mai tîrziu erai gata să omori o biată bătrînă.

— O viperă !

— O bătrînă ! repetă ea. Ţiganca n-a spus dacă bărbatul care-mi va păta mîinile nu va fi şi el o viperă.

Ger o prinse de braţ şi-i privi faţa, surprins de exactitatea acelei observaţii.

— Ai dreptate *Ranita*. Ai dreptate. Cît e de ciudat sufletul omului !... Ce stranii reacţii şi cîte surprize ne oferă cîteodată ! E groaznic, şi măreţ în acelaşi timp, faptul că nu ştii niciodată la ce limite ne poate duce...

Acum, că Ger se calmase iar şatra ţiganilor era departe, putea să renunţe la masca aceea de nepăsare şi să-i vorbească deschis de temerile ei :

— Ascultă, Ger, scumpule, ţi-ai putea închipui copiii unchiului Pedro mergînd pe străzile oraşului cu o sapă murdară pe umăr şi un pisoi mort într-un coş ?

De data aceasta, Ger rîse din inimă.

— Ce-ţi trece prin minte !... E absurd.

— Absurd ?... E ceea ce am făcut noi acum. Copiii unchiului Pedro n-ar face asta. Nici copiii unchiului Fernando. Nici ai mătuşii Teresa. Nici un Quintana n-ar face aşa ceva. N-ar fi în stare nici să...

Ger îi astupă gura cu amîndouă mîinile.

— Taci ! Te implor !... În sfîrşit... ai dreptate. Ceea ce mă miră este exactitatea acestui raţionament, la cei doisprezece ani ai tăi...

— În curînd voi împlini treisprezece !

— Tot aia e. După tine, distinşii noştri veri n-ar fi în stare să...

— Nu. Sigur că nu ! Sînt prea înţelepţi, prea echilibraţi pentru a-şi pierde cumpătul... Pe ei n-o să-i orbească niciodată pasiunea.

— De multe ori, Lena, nu doar pasiunea sau temperamentul ne determină acţiunile. Mai sînt şi împrejurările..., încercă să explice Ger.

Dar se opri. Înţelese că nu era aşa. Desigur că împrejurările ne determină adeseori acţiunile, gîndi, dar, e la fel de adevărat că, în aceleaşi împrejurări, în faţa aceloraşi stimulenţi externi, două persoane reacţionează în mod diferit, în funcţie de temperamentul, caracterul, educaţia fiecăruia... Şi ce exemplu mai bun decît ei doi !"

Lena ridică coşul şi, apucîndu-l pe Ger de mînă, îl obligă s-o urmeze.

— Să mergem, Ger ! Doamna Rivero o să se supere dacă ajungem tîrziu acasă.

Îşi reluară drumul şi conversaţia, încercînd să îndepărteze gîndul care continua să-i obsedeze. Dar lîngă Postigo, aproape de casă, Lena îşi exterioriză din nou obsesia şi comentă cu voce tare, urmînd firul gîndului :

— Nu, Ger... Nu-i din cauza cuvintelor ţigăncii. De cînd tata... în sfîrşit, de cînd tata s-a dus, de cînd a plecat Heidi, m-am gîndit mult la asta. Noi, familia Rivero...

Ger dădu din umeri şi încercă să glumească, pentru a risipi neliniştea surorii lui care era, în parte, şi propria lui nelinişte :

— Noi, familia Rivero !... Noi, familia Rivero !... Sînt sigur că şi tu ai dezgropat bătrîna noastră legendă şi-o să te laşi influenţată de ea într-un mod prostesc. În noaptea asta vei visa că eşti protagonista unui film cu dragoste şi trădare... Şi partea proastă e că ai să mă bagi şi pe mine în acţiune, obligîndu-mă să lupt cu fantomele tale şi

să cad pe cîmpul de bătaie cu inima străpunsă de-un glonţ.

Lena, departe de-a se amuza, dădu din cap cu tristeţe.

— Cu toate acestea, frăţioare, de-a lungul mai multor generaţii acest blestem s-a împlinit...

— Ce blestem ?... E-o aiureală blestemul ăsta ! spuse Ger, iritat şi amuzat în acelaşi timp. Ai grijă, domnişoară, nu-ţi da frîu liber fanteziei !... Cei din familia Rivero sîntem aşa... pentru că... aşa sîntem noi... Nu-i nimic de făcut... Să ne împăcăm cu gîndul că sîntem o familie oarecum... ieşită din comun. Puţin cam pitorească, dacă vrei. Şi trebuie să admitem că neliniştea noastră s-a transmis din generaţie în generaţie, cum se transmite o boală ereditară...

— Şi-atunci, legenda...

Ger strînse buzele şi, făcînd asta, accentul circumflex apăru pe fruntea lui ca o brazdă adîncă.

— Ei ! Un singur lucru e cert. Un adevăr care nu s-a dezminţit niciodată : că cei din familia Rivero sîntem bărbaţi adevăraţi. Bărbaţi adevăraţi ! Ştii, micuţo ?... Şi ne place să murim ca nişte viteji.

XIV

„IMPOZIT pe venituri, 1929... Impozit pe proprietăţi rurale... Provincia... Municipiul... Numărul listei de încasare... Numele contribuabilului. *Pesete... Centime...* Averea impozabilă... Cota bancară... Majorare... Impozit total anual... Cota tri-

mestrială... Cartierul sau strada... Numărul rubricii... pesete..."

Și așa o dată, de o sută de ori, de cinci sute de ori... Completînd mereu, cu diferite cifre, aceleași chitanțe, repetîndu-le ca pe o pedeapsă școlară...

Lena lăsă tocul pe masă și începu să sufle peste degetele amorțite, acoperite de degerături și mici crăpături, care o dureau îngrozitor cînd scria. Fără să ridice privirea de pe hîrtiile ei, María o întrebă :

— Ți-e frig, Lena ?

— Ce-ntrebare ! mormăi copila, fără a înceta să-și frece mîinile. Mi-au înțepenit degetele. Nu pot să scriu.

María ridică din umeri cu resemnare.

— Pune-ți mănușile ! N-o să mai simți răceala hîrtiei...

— Nu pot să scriu cu mănuși. Mi le-am pus ieri ca să-i fac plăcere mătușii Mag și, cu toate că par mai degrabă mitene decît mănuși, mă împiedicau la lucru atît de tare, încît am făcut abia jumătate din cît trebuia. Și fără ele abia ajung la o mie... Dacă măcar ar fi foc la bucătărie toată ziua, ne-am putea instala acolo să scriem, dar mama zice că n-o să cheltuim pe cărbuni tot ce cîștigăm.

Își frecă din nou degetele ca să le facă s-o asculte, și suflă peste ele.

— Uite-așa completăm zilnic o mie de chitanțe... ! Și toate astea pentru cinci *pesete*. Are dreptate Ger al nostru, mare dreptate. Sîntem exploatate !

María își întrerupse cîteva clipe lucrul și zîmbi cu milă.

— Nu te plînge, dragă. Cine ne obligă să acceptăm munca asta ?

— Cine ?... În aparență, nimeni. Dar cînd avem de ales între asta ori nimic nu înseamnă că ne obligă ? Să muncim pentru cîțiva bănuți sau să murim de foame... Și mai spui că asta nu înseamnă exploatare !

— N-am spus așa ceva, Nita. Am spus doar că nu ne obligă să acceptăm. Ne plătesc prost, de-acord. Dar munca noastră e solicitată de mulți alții care ar face-o fără să crîcnească. Ba chiar cu mare plăcere. Așa că trebuie să le mulțumim că ne dau nouă s-o facem.

— Să le mulțumim ? Să le mulțumim că ne exploatează ?

— Te rog, Lena, nu mai vorbi așa ! Ce limbaj ! Parc-ai fi un muncitor... Nu te mira că mama zice întruna că nu te porți ca o domnișoară.

— Dar sînt, oare, o domnișoară ? protestă Lena, scîncind și privindu-și mîinile înroșite și umflate. Sînt un muncitor care lucrează în acord. A spus-o și Ger. Și dacă munca asta ar fi mai rentabilă, și-ar păstra-o pentru ei și familiile lor... Sînt obligată s-o accept ? De-acord. Dar nu să le și mulțumesc. Știi ? Nu vreau să mulțumesc nimănui. Și, pe urmă, nici n-am chef să muncesc. Mi-e frig. Mi-e somn. Sînt obosită, nu mai pot !

Și izbucni în plîns, lovind cu pumnii în masă.

— Nu mai vreau ! M-am săturat ! E destul pentru noaptea asta...

María se ridică grăbită și o îmbrățișă pe mica revoluționară, acoperindu-i gura cu mîna.

— Taci ! Te rog, Nita, nu mai țipa așa, o imploră în șoaptă. O trezești pe mama. O să spună că iar consumăm lumină mai mult decît trebuie.

— Crezi că mai are dreptul să ne certe ?

— Taci, surioară ! Taci !... Nu trebuie s-o chinuim pe mama cu văicărelile noastre. Suferă destul, săraca, văzîndu-se obligată să suporte situația asta grea tocmai ea, care visa pentru noi un viitor strălucit.

— Și de ce nu-i spune lui Ger să ne ajute ?

— Ger trebuie să învețe.

— Dar nu învață.

— Greșești, dragă. Ger învață, chiar dacă nu stă mereu cu nasul în cărți. Are obligațiile lui sociale... Trebuie să se distreze...

— Da, da, tu pentru toți găsești o scuză, protestă Lena.

— Gîndește-te că munca intelectuală e mai grea decît a noastră, și necesită odihnă.

— Și a noastră nu ?

— Și a noastră, Lenita. Și noi avem nevoie de odihnă. Dar nu acum. Acum trebuie să ne gîndim cum să-l ajutăm să-și termine studiile. E singurul nostru frate. Mama îl adoră. Ar suferi mult dacă Ger al nostru nu și-ar lua diploma de avocat. Și-o să vezi, dragă, cînd Ger o să-și deschidă cabinetul lui, cînd nimeni n-o să mai aibă nevoie de mine, o să plec, iar tu vei rămîne fetița alintată de toți.

Lena începu să mîzgălească sugativa și zîmbi cu ironie.

— Hm !... Ger al nostru n-o să deschidă niciodată un cabinet, ca unchiul Fernando, ca să rezolve măruntele pricini ale țăranilor. Ger are ambiții mai mari. Va fi deputat. Poate ministru... Ger spune că atunci cînd se va instaura Republica în Spania...

María își astupă urechile, scandalizată.

— Taci, te rog. Nu spune grozăvenii.

— Grozăvenii ! Ți se pare o grozăvenie un lucru atît de serios și de important ? Ger spune că exploatarea muncitorilor...

María încruntă din sprîncene, o privi pe Lena pe-ndelete și-i spuse, aplecîndu-se pe lucrul ei :

— Ascultă, Nita. Părerea mea e că înainte de-a ne apuca să rezolvăm problemele astea mari, am putea încerca să le rezolvăm pe-ale noastre. N-am dreptate ?... Ei bine ! În clipa asta două cetățene importante, la fel de conștiente de îndatoririle lor ca și republicanele tale, vor termina de completat această sută de chitanțe care le-a mai rămas pentru a da lumii exemplu de hărnicia lor. A ! Și pentru a se duce pe urmă la culcare... Hai, Nita, un mic efort !... Înainte de miezul nopții am putea fi în pat. Și eu sînt frîntă...

Dar oricum nu se mai puteau culca înainte de miezul nopții. Ceasul Catedralei le zădărnici această intenție, rostogolind în noaptea înghețată douăsprezece bătăi lente. În tăcerea acelei nopți de zăpadă, sunetul clopotului avea un ecou deosebit, înfricoșător.

Lenei îi plăcea să asculte dangătele acelea în după-amiezele calde de vară cînd răsunau, leneșe, chemînd călugării la rugăciune. Sub ploaia lor de bronz, viața se liniștea, se îmblînzea, to-

tul părea că doarme... Dangătul lent al clopotelor Catedralei invita la odihnă. Dar îi plăcea şi mai mult să asculte vocea metalică a prietenelor ei, clopotele, spintecînd tăcerea solemnă a nopţii. Cele douăsprezece bătăi ale ceasului Catedralei îi treziră fantezia, mereu dispusă s-o zbughească, apucînd-o în orice direcţie.

María, cu mai puţină imaginaţie, le accepta ca pe-o măsură a timpului.

— Ei bine, spuse decepţionată, ceasul a cîştigat partida. Va trebui să lucrăm contra cronometru.

Lena zîmbi enigmatică. Pentru ea, bătaia de la miezul nopţii era cheia care pătrundea în poarta ce desparte lumea adevărată de lumea misterelor...

„Miezul nopţii ! gîndi Lena pe jumătate adormită, deschizînd mult gura şi aplecînd capul peste hîrtii. Douăsprezece bătăi rare... sonore... o scîndură care scîrţîie... Vîntul, ca un spiriduş, se joacă cu o fereastră deschisă... Un spiriduş ?... Un duh năstruşnic ?... Şi de ce nu o zînă ?... O zînă din acelea care apar fetiţelor în cale şi le oferă daruri minunate. O zînă, îmbrăcată toată în alb, se va apropia zicîndu-mi..."

— Nita ! Nu scrii ?

Lena scutură capul tresărind şi apucă tocul.

— Ba da, María... nu vezi ?... Impozit pe venituri, 1929... Primul Semestru... Impozit pe proprietăţi rurale...

— Bine, bine, nu citi cu voce tare. Poţi lucra în linişte.

În tăcerea îngheţată a acelei nopţi se auzi din nou scrîşnetul peniţei pe hîrtie. Hotărît şi sigur, zgîriatul peniţei Maríei. Nesigur, cel al surorii ei. María scria... Lena scria... şi visa :

„Impozit pe venituri, 1929... Impozit pe proprietăţi rurale... Provincia Oviedo... O zînă, îmbrăcată toată în alb... Primăria din Castrillón... Ar fi minunat, desigur... Şi de ce nu ?... Numărul listei de încasare, 974... Toată în alb. Şi coroana... Am primit de la don Atilano González Sobrecueva suma de... De trandafiri, bineînţeles... Optzeci şi una de *pesete* cu optzeci şi trei de *centime*, pe care trebuie să le plătească în trimestrul în curs, pentru impozitul exprimat după cum urmează... «Ţi-am ascultat rugămintea, frumoasă copilă», îmi va spune zîna. «Şi, iată-mă, gata să-ţi îndeplinesc dorinţa. Ce-ai vrea ?»... Venit impozabil, 739 *pesete* şi zero zero *centime*... «Viaţa ta de Cenuşăreasă s-a terminat. Din călimara asta va apare o trăsură... O, nu te speria, frumoasă copilă, nu va fi o trăsură de cerneală neagră ci de argint. Aşa sîntem noi, zînele...» Bine, poate că n-o să-mi zică chiar frumoasă ci doar copilă, dar nu-mi pasă. Voi avea însă o trăsură... Cota bancară la... la sută... nimic, nimic, adică zero zero... pentru că n-au scris nimic... «Şi din perdelele astea de damasc roşu vom face pentru tine o rochiţă frumoasă...» Va trebui s-o previn : «Doamnă Zînă, ar fi mai bine s-o facem din altceva. Doamnei Rivero îi sînt tare dragi perdelele astea, şi mi-ar lua-o. N-o cunoaşteţi pe doamna Rivero !...» Impozit total anual, două sute douăzeci şi şapte de *pesete* şi treizeci de *centime*... Şi Prinţul va ieşi din sofaua aceea... Nu, din sofa nu-mi place. Parcă-i un catafalc. Ar fi mai bine ca Prinţul să nu iasă de nicăieri, pen-

tru că «Va veni din depărtări, învingător al Morții», să-mi aprindă buzele cu un sărut de dragoste... Un sărut ! Ce frumos trebuie să fie un sărut... Cota trimestrială optzeci și unu și optzeci și trei... Bine... o să fie o ploaie de cireșe. Nu, de sărutări. La ce prostii mă gîndesc ! Cum zice mătușa Mag că sărutările sînt ca cireșele și se încurcă în coș... Dar Prințul fermecat nu mă va săruta pe buze. Va fi timid și-mi va săruta vîrfurile degetelor. Și apoi mă va duce la Palatul său... Data... Perceptor... Nimic, nimic, asta nu-i treaba mea... Și mama n-o să mă mai certe că ard prea mult lumina... Suma de optzeci și unu și optzeci și trei... Și Prințul meu mă va duce duminica la film... Strada sau Piața Santiago del Monte... Oare Principii merg la film ?... Numărul rubricii, 974... Rural, *pesete* optzeci și unu și optzeci și trei..."

„Ura ! Ai și cîștigat jumătate de *centimă*, Nita. Să pornim la cucerirea celeilalte jumătăți", își zise căscînd. Și se aplecă iar deasupra hîrtiei.

„Impozit pe venituri, 1929... Primul Semestru... Și zîna, în clipa în care mă va atinge cu nuielușa ei fermecată ca să mă preschimbe în prințesă, îmi va spune... «Magdalena Rivero, de-acum înainte vei putea dormi multe ore. Multe ore !...» Impozit pe proprietăți rurale... «Multe ore ! Cîte ore vei dori. Și vei putea mînca prăjituri și orez cu lapte, și cremă cu pișcoturi și flan și...» Provincia Oviedo, Municipiul Castrillón... Numărul listei de încasare, 975... «Multe ore ! Ori de cîte ori ți-e somn...» Am primit de la Doña Serafina... Tare somn... tare somn..."

Lenei îi căzu capul pe masă. Din tocul ei picură o pată neagră, care nu prea avea forma unei trăsuri. Degetele amorțite ale fetiței se desprinseră în voie și rămaseră pe masă ca laba unui palmiped. Și un zîmbet liniștit îi înflori pe buze.

María o apucă de un braț, zgîlțîind-o ușor :

— Nita !... Nita !... Ai adormit ?

Deschise din nou ochii, speriată.

— Nu... Nu dormeam... Vorbeam cu Doña Serafina... Voiam să fac o trăsură din călimară... Dar a venit mama, a stins lumina, și perceptorul... și...

Și din nou capul Lenei se înclină peste hîrtii, sprijinindu-și obrazul drept pe pata de cerneală care voise a fi o trăsură.

María zîmbi înțelegătoare. „Biata copilă !..." Și, îndepărtînd-o ușor pe frumoasa adormită de patul ei, îi luă din față marele catastif cu chitanțe, pentru a le completa ea în continuare.

Scîrțîitul peniței ei pe hîrtie avea pentru sora mai mică rezonanța unui cîntec de leagăn. Și, cu capul sprijinit pe masă, adormi adînc.

Lena urcă treptele scării din două în două, iar inima-i bătea să-i spargă pieptul. Strîngînd în mîna stîngă un plic voluminos, bătu în ușă cu un ciocănit vesel.

Ciocănitul Lenei era cunoscut în toată casa, de la subsol pînă la mansardă : cinci bătăi, o pauză, și încă două. Iar cinci bătăi, altă pauză, două... Dar cîteodată bătăile erau mai ușoare, mai rare, altă dată mai grăbite, ca un semnal de alarmă. După bătăile în ușă, vecinii știau dacă micuța Rivero e bine dispusă, dacă aducea vești bune,

sau dacă, dimpotrivă, o aştepta o scenă furtunoasă cu maică-sa.

În dimineaţa aceea, Lena părea foarte mulţumită. Repetă nerăbdătoarea sa chemare de patru ori înainte ca în coridor să se audă paşii rari ai mătuşii Mag, care se mişca tîrşîindu-şi papucii scîlciaţi.

— Isuse, parc-ai fi nebună, fetiţo ! spuse în timp ce-i deschidea uşa. Ai speriat-o pe maică-ta. Ce, a luat foc casa ?

— Ceva mai bun decît focul ! strigă Lena, fugind prin coridor şi izbindu-se de pereţi la fiecare cotitură.

Intră în galerie şi depuse în poala mamei plicul alb.

Doamna Rivero se plînse c-o durea piciorul, ca totdeauna cînd urma să se schimbe vremea... Nu spusese ea că soarele n-avea să mai ţină mult ? Piciorul o durea în dimineaţa aceea mai mult ca în alte zile. Pînă-n seară, cu siguranţă avea să plouă.

Lena, nerăbdătoare, cu obrajii aprinşi de emoţie, arătă plicul mamei :

— Haide, mamă, deschide-l !... Sînt bani ! Am primit bani pentru chitanţe.

Doamna Rivero avea motive pentru a presupune că acel plic conţinea nişte bancnote, pentru că fiica ei se dusese la Secţia Financiară ca să le primească. Dar o anumită pudoare o oprise să se arunce asupra plicului şi să-l golească pe genunchi, cum ar fi făcut Lena dacă nu s-ar fi temut de reproşurile ei. Doamnei i se părea de prost gust să te arăţi lacom de bani, cu toate că, în clipele acelea, reprezentau o alinare pentru întreaga familie. Înainte de a lua plicul în mînă, se plînse iar de piciorul bolnav. Apoi extrase încet bancnotele, ca şi cum banii aceia ar fi un venit normal pe care erau obişnuiţi să-l primească. Şi-i numără cu indiferenţă :

— Unu, doi, trei...

Erau şapte. Şapte bancnote de cincizeci de *pesete*. În total, treisute cincizeci. Adică şaptezeci de *duros*. Preţul muncii pe care fetele ei o făcuseră completînd şaptezeci de mii de chitanţe...

Lenei îi bătea inima aşa de tare, încît se temea că doamna Rivero ar putea auzi bătăile şi i-ar zice plebee. Dar nu-i păsa de nimic în clipele acelea. Chiar dacă maică-sa i-ar spune plebee, chiar dacă ar spune că e un copil neastîmpărat şi lacom, ar ierta-o fără să se supere, în numele bucuriei pe care o simţea în clipa aceea. Banii aduşi erau primii bani cîştigaţi prin munca ei. Cîte lucruri putea să cumpere cu şaptezeci de *duros ?...* Bineînţeles, nişte papuci de casă frumoşi, cu pampon, albaştri, căptuşiţi cu piele de căprioară albă. Cînd mama o obliga să stea liniştită în casă, îi îngheţau picioarele în papucii vechi şi atît de găuriţi. Şi după papuci, ar putea cumpăra...

Lena îşi opri calculele egoiste amintindu-şi de María. Nu-i arătase încă acel capital care îi aparţinea şi ei în aceeaşi măsură. Nici mătuşii Mag nu-i explicase motivul acelei euforii, cu toate că ea îşi închipuia.

Cînd tocmai se pregătea să pornească în căutarea lor şi să le dea vestea cea bună, mama o opri cu un gest :

— Stai ! Nu pleca încă, fetiţo. Deschide comoda din biroul meu şi dă-mi legătura de hîrtii din sertarul cel mic.

Copila o ascultă fără să protesteze — lucru extraordinar la ea — şi apoi porni în căutarea Maríei care se afla în bucătărie, ajutînd-o pe mătuşa Mag la curăţenia săptămînală. Mătuşa Mag începu să plîngă de bucurie. Şi imediat, la fel ca Lena, începu să calculeze ce-ar putea cumpăra din banii aceia. Dar María îi opri entuziasmul, vorbind cu înţelepciune :

— Iarna s-a terminat. Să nu ne gîndim la papuci şi la flanele de lînă. De-astea ne putem lipsi. Banii ăştia nu trebuie cheltuiţi pe luxuri cînd avem atîtea goluri de umplut. Mama va şti să-i întrebuinţeze aşa cum se cuvine.

Şi, într-adevăr, doamna Rivero îi şi repartizase fără să-şi mai consulte fetele. O strigă iar pe Lena, care era mereu pe picior de plecare, şi-o întrebă :

— Ştii dacă s-au închis magazinele ?

— Nu, nu, bineînţeles că nu ! se grăbi ea s-o asigure, fericită să iasă din casă şi mai ales să alerge după cumpărături, una din slăbiciunile ei. Dă-mi banii mamă ! O să cumpăr tot ce trebuie...

Doamna Rivero puse în plic şase bancnote, din cele şapte pe care le primiseră, o monedă de argint de cinci *pesete* pe care le scoase din poşetă, şi o hîrtie albă împăturită. Şi-i dădu plicul fetiţei, spunîndu-i să nu piardă nimic.

— Nu-i vorba de cumpărat, ci de plătit o datorie, Lena. Du-te, la *El Molinón*, urcă în biroul domnului Areval şi dă-i banii ăştia. Îi datorăm trei sute trei *pesete*. Ah ! nu uita chitanţa ! Trebuie să semneze nota asta, dacă-i de-acord.

Lena o privi pe maică-sa dezolată. „Aşadar banii cîştigaţi cu-atîta efort sînt destinaţi plăţii unei vechi datorii acum, cînd le lipseau atîtea lucruri ?"

Aceeaşi dureroasă mirare se citea şi pe faţa nevinovată a domnişoarei Quintana. Sperînd că sora ei avea să-i dea ceva bani în plus pentru cheltuielile casei, văzînd-o lipsindu-se de acea sumă considerabilă, rămase în pragul uşii fără să ştie ce să spună. Se aştepta ca fetiţa să protesteze. Dar înainte ca aceasta să-şi exteriorizeze dezamăgirea, mama ei zise :

— E o datorie veche pe care trebuie s-o plătim, fetiţa mea. Domnul Areval e un cavaler. A crezut în cuvîntul nostru şi trebuie să ni-l respectăm. Nu-l putem înşela. *Noblesse oblige.*

Lena lăsă capul în jos. Luă plicul cu bani şi ieşi fără să spună un cuvînt.

De fapt, n-avea nimic de adăugat la ceea ce spusese doamna Rivero. Mama ei avea dreptate. Domnul Areval era un cavaler. Cînd ceilalţi creditori se năpustiseră ca nişte corbi asupra rămăşiţelor prăvăliei *Uva de Oro*, el nu-i strînsese cu uşa.

Abia se instalaseră, toamna trecută, în casa din strada San José că şi începuse să plouă cu poliţele neachitate în graba mutării. Copiii Rivero au învăţat atunci ce înseamnă poliţă cu scadenţă de nouăzeci de zile, de treizeci de zile... Ceea ce înseamnă a radia o ipotecă, a respinge o chitanţă. Facturile pentru articole de băcănie, de marchitănie, jucării, mercerie, în sfîrşit, tot ce se putea

plăti într-un termen relativ lung au fost achitate fără efort prea mare. Au avut timp destul ca să plaseze marfa în alte magazine, s-o vîndă, desigur la preţ de fabrică, sau chiar mai ieftin, căci negustorii ştiau să profite de ocazie. Dar mai erau şi alte facturi, unele ajunse la scadenţă, pentru mărfurile care fuseseră deja vîndute şi care trebuiau achitate, căci altfel rămîneau descoperiţi... Doamna Rivero şi-a vîndut discret toate bijuteriile, chiar la preţuri mici, şi facturile au fost plătite. Au fost plătiţi, de asemenea, angrosiştii din oraş care aprovizionaseră *Uva de Oro* în ultima perioadă. De cînd se instaurase dictatura, se măriseră impozitele şi concurenţa micşorase veniturile, iar *Uva de Oro* se aproviziona cu cereale, conserve, untură din anumite magazine din oraş, lucru care le permitea să facă mici comenzi pentru o lună, pentru o săptămînă, fără mari investiţii. În general, prăvălia, în ultimii ani de existenţă, trăia de pe o zi pe alta, dar datoriile se raportau numai la ultima lună. Imediat ce şi-a închis porţile, toţi angrosiştii şi-au prezentat facturile în faţa moştenitorilor domnului Rivero, care puteau garanta cu mărfurile, cu mobilele din bucătărie şi din casă sau cu micul cont curent la Banca Asturiană, la care fiecare în parte considera că are drept !...

Motivele doamnei Rivero n-au reuşit să-l convingă decît pe domnul Areval care, fără s-o asculte, îi zise Lenei :

— Spune-i mamei tale că eu nu mă grăbesc, o să-mi dea banii cînd o putea... Ah ! Iar tu, păpuşico, ţine ciocolata asta. Numai pentru tine, ştii ?... S-o mănînci după masă.

Copila îi mulţumi şi ieşi fericită de la *El Molinón*.

Vizita la *El Molinón* reprezenta totdeauna pentru Lena prilej de mare bucurie. Prietenia ei cu domnul Areval era de-acum veche. Data de patru ani, căci se cunoscuseră după moartea lui *Aguilucho*. Se întîmplase într-o dimineaţă, în timpul vacanţei de Crăciun. Ploua. Lena nu trebuia să meargă la şcoală şi devenea atît de antipatică din cauza plictiselii, încît maică-sa, ca să scape de ea, o trimise cu Petrona să plătească o datorie la *El Molinón*. Urcară în biroul domnului Areval. Acesta luă plicul şi în timp ce-i înapoia chitanţa şi restul de bani, dădu cu ochii de fetiţă. Cum n-avea la-ndemînă nici o bomboană, scoase din cutie o monedă de argint de cincizeci de *centime* şi i-o dădu :

— Ţine. Ca să-ţi cumperi o figurină de lut. Cred că ai un vicleim.

Ea încuviinţă, îi mulţumi şi plecă veselă. Luna viitoare veni iar să-i plătească datoria, aşteptînd o nouă monedă. Cum lui Areval îi ieşise complet din minte întîmplarea, ea se ridică în vîrful picioarelor, pînă ce ajunse la ferestruica înaltă a biroului, şi-i spuse :

— Bună ziua, domnule Areval ! Sînt Lena.

— Bună ! răspunse el zîmbind. Tu eşti ? Atunci n-am încotro şi trebuie să-ţi dau încă o monedă. Ţi-ai cumpărat figurina de lut ?

Fetiţa clătină din cap. Şi cu acea sinceritate proprie copiilor, îi mărturisi :

— Am păstrat-o ca să-mi fac o brăţară cînd o să am şapte la fel.

Petrona o certă pentru atîta neobrăzare :

— Cine-a mai pomenit așa ceva !... Asta înseamnă că-i ceri domnului altă monedă. O să-i spun mamei tale, ca să te pedepsească. Acum înțeleg de ce țineai morțiș să mă însoțești !

Dar domnul Areval, departe de-a se supăra, rîse din toată inima și-i spuse Lenei :

— Bine. Și ca să nu-mi atrag antipatia ta, va trebui să-ți dau cîte o monedă pînă ce-ți vei face brățara.

Petrona îi povesti doamnei Rivero cele întîmplate, și luna următoare aceasta nu-și mai lăsă fiica să meargă la *El Molinón*. Dar Areval îi trimise moneda, însoțind-o cu cîteva rînduri : *A treia verigă pentru brățara ta.*

Fără-ndoială, domnul Areval era un om bun, care avea o mare simpatie pentru copii.

Lena reveni mai apoi să plătească datoria și după șapte luni avea toate monedele necesare brățării. Atunci, corectă, a refuzat să mai accepte moneda.

— Cum ?... îi spuse Areval. Azi nu vrei moneda ?

— Am de-acum șapte, i-a răspuns foarte serioasă, și nu-mi mai trebuie.

— Atunci de ce-ai venit ?

Cu aceeași sinceritate cu care, șapte luni în urmă, îi spusese că vrea să adune monedele, îi mărturisi :

— Ca să te văd ! Sau... nu vrei să mai vin ?

— Ba sigur că da ! Bineînțeles. Cum să nu vreau !... M-aș întrista foarte tare dacă n-ai mai veni. Dar trebuie să accepți moneda. Acum trebuie să mai adunăm alte treisprezece pentru zestre. Ești fată, va trebui să te măriți într-o bună zi...

Și astfel, prietenia Lenei cu domnul Areval s-a pecetluit într-o legătură de eternă simpatie. Domnul Areval ocupa în inima Lenei un loc foarte apropiat de cel a lui Kedi-bey și al comandantului Data.

Pe de altă parte, vizitele copilei la *El Molinón* mai aveau și alte puncte de atracție. Nu intra în magazin, ci urca în biroul de la etaj, unde ajungeai trecînd printr-o ușă îngustă și o scară încă și mai îngustă. La intrare se aflau întotdeauna saci, lăzi, cărucioare, pe care Lena putea sări fără s-o împiedice nimeni. Cît despre balustrada scării, înaltă și dreaptă, semăna grozav cu un tobogan, iar coborîrea pe ea era un raid emoționant.

Cînd *Uva de Oro* s-a închis, acele minunate vizite au luat sfîrșit. Nici Lena nu mai era un copil, nici vizitele nu-și mai aveau justificare.

Dar în dimineața aceea, chiar dacă îi părea rău să se despartă de niște bani cîștigați cu-atîta trudă, se ducea fericită să-și viziteze bătrînul prieten și să achite vechea datorie.

Itinerariul nu mai era același : *El Molinón* se afla în fața Gării Vasco-Asturiene, și Lena, pentru a ajunge acolo de la *Uva de Oro*, trecea printre ruinele Fortăreței și prin Campo de la Lana. Acum, din strada San José trebuia să meargă pe-același drum pe care mersese să ia chitanțele pentru contribuții : Corrada del Obispo, strada San Vicente...

Dădu colțul străzii Jovellanos și iată *El Molinón*, cu coșul înalt din cărămidă roșie ! Iată ma-

gazinul cu mica lui curte, cu ușa îngustă și scara abruptă...

Lena trecu printre căruțe și cărucioare, printre sacii cu făină și orz și bidoanele cu ulei, și urcă în biroul prietenului său. Se aplecă în fața ferestruicii de sticlă și tuși ușor, ca să fie văzută. Domnul Areval ridică ochii, dar n-o recunoscu. Atunci Lena îi spuse aproape țipînd :

— Bună ziua, domnule Areval ! Nu vă mai amintiți de mine ?

— Drace ! exclamă Areval, ridicîndu-se și deschizînd ferestruica. Lena Rivero ! Cum era să te recunosc ?

Trecuseră doar șase luni de cînd o văzuse ultima dată, dar au fost de-ajuns pentru a face din fetița aceea o mică femeie. Crescuse destul, nu mai purta doliu, ci o rochie albastră de-a lui Heidi, ajustată pe măsura ei, și codițele dispăruseră. Transformarea asta o costase pe Lena o ceartă zdravănă din partea mamei și pedeapsa de-a nu ieși din casă o lună întreagă. Fără să-i ceară voie — căci știa că doamna Rivero n-ar fi lăsat-o niciodată să o facă —, într-o dimineață intră într-o frizerie și își lăsă acolo codițele. Nu i-au dat nimic pe ele, nici nu s-a gîndit să și le ia. Moda părului scurt fusese primită cu-atîta entuziasm, încît nimeni nu se gîndea atunci că părul ar putea valora ceva într-o bună zi, cînd Parisul avea să decreteze iar moda părului lung. Cînd doamna Rivero își văzu fata cu ceafa rasă *à la garçon*, fu gata-gata să leșine. Lena nu mai ieși din casă pînă ce părul nu-i crescu atît încît să-i atenueze aspectul de efeb. Cîteva luni mai tîrziu, cînd se prezentă în biroul domnului Are-

val, Lena își recăpătase feminitatea, acum puțin picarescă, datorită părului scurt și ciufulit.

— Cum era să te recunosc dacă te-ai transformat într-o domnișoară ? spuse Areval, privind-o. Lasă-mă să te văd mai bine... Ești frumușică. Tare frumușică, da, domnișoară...

Chipul negustorului exprima o admirație sinceră. Dar ochii lui, obișnuiți să prețuiască lucrurile la prima vedere, se opriră pe rochița albastră, roasă la guler și la coate, și destul de decolorată.

— Și ce vînt te-aduce, micuțo ?

Lena puse pe ferestruică hîrtia pe care o mototolea între degete.

— Asta !... Vin să vă plătesc datoria. Mătușa Mag zice că „n-ai datorii, n-ai griji".

— Și-a găsit slujbă fratele tău ?

— Nu ! Ger încă mai învață.

— Atunci înseamnă că ați primit vreo moștenire, sau poate maică-ta a descoperit piatra filozofală.

Rămase descumpănită. După o clipă de nehotărîre, decise să-i explice cum obținuseră acei bani, pentru ca domnul Areval să nu-și închipuie cine știe ce.

Acesta tuși, își șterse zgomotos nasul și se întoarse cu spatele. Lena îl urmări în timp ce el își cercetă hîrtiile vreme îndelungată. În sfîrșit, păru că găsise ceea ce căuta și, ștergîndu-și iar ochelarii, care păreau aburiți, se întoarse la ferestruică și puse în fața copilei o hîrtie pe care scria *Uva de Oro*, și-i arătă o însemnare făcută la sfîrșitul socotelilor. Cu litere de tipar era scris : *Achitat*. Și, într-adevăr, foaia era barată de două

linii roşii, ca o moară de vînt, aşa cum îşi însemna Areval socotelile încheiate.

La început îl privi fără să înţeleagă. Apoi îşi aminti de socotelile prăvăliei *Uva de Oro*... Şi doamna Rivero ştersese de multe ori anumite datorii pe care nu mai spera să le primească... Privi la domnul Areval cu recunoştinţă... Bătrînul se aplecă deasupra chitanţei pe care fetiţa i-o dăduse, şi-şi puse semnătura.

— Ţine. Înapoiază asta mamei tale şi spune-i că de Crăciun, cînd am făcut bilanţul, am lichidat datoria. Nu-i cazul să mai fac alte hîrtii. Contul ei a depăşit termenul şi nu mai poate fi plătit... Iar tu, Lena Rivero, să vedem cînd mă anunţi că ţi-ai găsit un logodnic ? Zestrea o avem. Acum ne lipseşte doar mirele.

Lena, cu obrajii aprinşi de emoţie, îşi luă rămas bun de la prietenul ei. Simţea dorinţa să-l îmbrăţişeze. Dar mama spunea că bărbaţilor trebuie doar să le dai mîna, fără să le permiţi alte efuziuni. Şi Lena se comportă în acea împrejurare ca o domnişoară.

Desigur, numai în prezenţa domnului Areval. Pentru că, ieşind din birou şi văzîndu-se în faţa balustradei drepte şi abrupte, nu putu rezista tentaţiei de a-şi da drumul pe ea, într-un cordial rămas bun. Da. Balustrada o ispitea, şi acea ispită era mai puternică decît orice. Făcu un salt, se căţără pe ea şi, după patru secunde, ateriza pe un sac de orz. Ridicîndu-se, îl văzu la capătul de sus al scării pe domnul Areval, care îi făcea cu mîna. Rîdea ca un copil...

Ruşinată, împiedicîndu-se de cărucioare, ieşi în stradă şi începu o goană nebună de-a lungul zidului, pînă ce dădu colţul străzii San Vicente. Atunci, cu faţa încă în flăcări, gîfîind obosită, se aşeză pe scările mănăstirii San Pelayo şi stătu nemişcată vreme îndelungată, mîngîind cu degetele care o dureau plicul alb ce conţinea şase bancnote de cincizeci de *pesete*, o monedă de argint... şi chitanţa unei datorii achitate !

XV

SOARELE apunea încet.

Pe fondul azuriu al cerului — al unui cer care nu capătă niciodată transparenţa albastrului din alte ţinuturi — dansau cîţiva nori de vată, coloraţi uşor în roz. Veneau, compacţi şi rotunzi, ca o îngheţată de fragi. Şi tot ca o îngheţată se desfăceau, pătînd cerul cu dîre roz şi albe, care îi dădeau tonalităţi de sidef... Înainte ca un val de nori să se destrame într-o ceaţă fină, sosea alt val de nori, şi altul, şi altul... Veneau de pe coastă. Păreau bureţi albi ce se îmbibă cu apa mării pentru a umezi cu ea cîmpia. Soarele le dădea tonalităţi suave şi astfel, coloraţi în roz şi alb, se destrămau în albastrul palid...

Peisajul avea melancolia apusului de soare al primăverii, în regiunile din nord : gri, alb şi roz pe cer. Verde şi albastru umed, pe cîmpie. Piscurile munţilor Morcín se împlîntau în nori cu pretenţia de-a măsura înălţimea de la pămînt la cer. Iar în fundul văii, oraşul, gîrbovit şi adunat în jurul Catedralei, pregătindu-se pentru somn.

Micuţa Rivero se ridică, dînd din cap enervată. Datorită temperamentului ei contradictoriu, acea dulce pace o atrăgea şi o speria în acelaşi timp. Contempla oraşul de pe muntele Naranco, către care îşi îndrepta paşii adesea. Drumul nu ajungea încă pe culme. Lena înainta urmărindu-l, şi mergea cît o ducea el. Era un drum greu şi pietros, care părea că nu se mai sfîrşeşte. Dar pe Lena asta n-o speria. Plăcerea de-a merge pe jos, de-a descoperi o imagine nouă a văii o împingea pe urmele micii brigăzi de exploratori care, cu lopata şi tîrnăcopul, cucereau Muntele pentru a-l preda oraşului.

Cîteodată se depărta de drum, se adîncea prin păşuni, prin pădurile mici, prin cătune... Şi aduna toată poezia cîmpiei şi proza sa rustică. Cînd traversa un izlaz, obişnuia să se descalţe şi să meargă cu picioarele goale. Două motive o îndemnau : ca mama ei să nu descopere, după pantofi şi ciorapi, urmele hoinărelilor şi..., în sfîrşit, ceva mai important decît aceste precauţii, plăcerea pe care o trăia atunci cînd umbla desculţă prin iarbă, simţind cum mîngîierea umedă a pajiştii îi gîdilă tălpile. Desculţă sărea, fugea, dansa pe covorul verde... Familia Rivero era o familie de ţărani şi poate în vremurile de început merseseră desculţi pe smaraldul bogat al izlazurilor lor.

Obosită de fuga pe cîmp, cobora spre oraş şi-şi petrecea ore întregi aşezată pe podul Buenavista, privind cum trec trenurile. Un simplu mărfar, care pleca din Oviedo cu o destinaţie necunoscută pentru Lena, îi punea în mişcare imaginaţia trează, purtînd-o într-o lume de fantezie.

Într-o după-amiază, fascinată de vraja unui tren, nu putu rezista ispitei şi coborî pînă la linie, traversă tunelul scurt şi ieşi la Monte Cerrao, dispusă să meargă pînă la Manjoya, de unde să-şi ia bilet pentru o destinaţie oarecare. Avea în buzunar douăzeci şi două de *pesete* pe care tocmai le căpătase din vînzarea unor figurine de lemn. Un capital respectabil, dacă îl comparai cu acela pe care-l avea în ghiozdanul de elevă, cînd plecase, cu doi sau trei ani în urmă, în căutarea lui Heidi. Cele douăzeci şi două de *pesete* i-ar permite să ajungă foarte departe, poate chiar la Madrid, care era, în acele zile, ţelul tuturor viselor ei. Dar amintirea eşecului suferit o obligă să fie mai prudentă. Erau încă prea fragede aripile ei ca să-şi poată lua zborul, gîndi. Şi se întoarse acasă.

Dar nu pe jos, ci cu trenul. Luă rapidul care venea de la Madrid şi intră în Gara de Nord, îmbrîncită de ceilalţi călători, zîmbind satisfăcută de mica aventură.

Lena nu-şi putea permite prea des luxul de-a ieşi la iarbă verde, pierzînd aşadar cîteva ore hoinărind. De cele mai multe ori treburile, cîteodată ploaia limitau excursiile la mici plimbări prin oraş, asta cînd nu era constrînsă să rămînă în casă.

Plimbările pe străzile şi pe ulicioarele oraşului îşi aveau farmecul lor. Nu se ducea pe strada Uría ca fetele *Comandorului*, sau ca cele ale lui „Gran Bazar“ sau ale „Cavalerului cu mîna pe piept“, să se plimbe în sus şi-n jos pe lespezile tocite ale trotoarelor, sperînd să le privească vreun băiat sau, în cazul unei îndrăzneli de ne-

concepuț, să se apropie de ele fără să le fi fost prezentat. Dar în general aceste fete se-ntorceau acasă prost dispuse, lăsau zîmbetul la intrare și redeveneau ursuze, după un nou asalt al celibatului. Lenei îi plăcea să fie considerată domnișoară, dar cum de cele mai multe ori uita ea însăși acest lucru, de fiecare dată cînd ieșea din casă scopul ei nu era de a întinde năvodul să vadă dacă nu pică în ea vreun băiat. Mergea de dragul de a merge, pentru plăcerea de a descoperi noi colțișoare din Ovideo, pur și simplu „pentru a-și dezmorți picioarele", cum îi spunea mamei sale atunci cînd o certa. Cu toate că munca nu o obosea prea tare, faptul că trebuia să meargă să predea ceea ce lucraseră era cea mai bună recompensă. Dacă timpul, scurt sau ploios, nu-i permitea să iasă pe pajiști, o pornea pe străzi, descoperind locuri încîntătoare, pe care pînă atunci nu le știa.

Cînd a văzut prima dată Piața El Fontán, pe înserate, a fost surprinsă de parcă o zînă sau un spiriduș ar fi făcut-o să răsară dintr-o dată, din nimic. „Dar oare existase El Fontán înainte de după-amiaza aceea ?", se întrebă.

Lena cunoscuse piața doar la ora de tîrg, și-atunci era atît de diferită... Peste tot coșuri, saci, lăzi, tejghele de lemn... Femei care își strigă în gura mare mărfurile, cotcodăcit de găini, tocmeli, certuri. Un infern de țipete, strigăte, mirosuri neplăcute...

În afara micului spațiu înconjurat de coloanele bătrînelor case, piața seniorială, invadată și ea de tarabe sub cerul liber, prezenta aspectul unui tîrg

în care vînzătorii își expun, ca pe niște stegulețe, marfa multicoloră.

Doar sub aspectul acesta cunoștea Lena piața, și rămase vrăjită descoperind în acea înserare adevăratul ei farmec. În amurg, piața pustie își dezvăluia frumusețea romantică, senorială... Un lanț de copaci cu coroanele întrepătrunse ca mîinile fetelor la horă înconjura trotuarul pătrat, eliberat, la această oră de tarabe. Palatul Marchizului de San Félix, teatrul vechi și alte case bătrîne cu fațadele lor de piatră înnegrită îi confereau un anume aer de distincție și severitate...

El Fontán avea, sub înfățișarea ei senorială, grația folclorică a unei micuțe piețe, reculeasă între coloane ca un *patio*. Căsuțele dimprejur păreau un grup de băbuțe sprijinite pe cîrjele coloanelor care nu numai că suportau mizeriile bătrîneții, ci ocroteau, în zilele de ploaie, perechile de îndrăgostiți ce nu puteau merge la cinematograf.

Într-una din acele case se desfășurase drama descrisă de scriitorul Ramón Pérez de Ayala în romanul *Tigrul Juan*. Mătușa Mag îi povestise că Tigrul Juan existase cu-adevărat, și mulți dintre locuitorii în vîrstă din Oviedo și-l aminteau. Iar fetița, de cîte ori trecea prin Piața El Fontán, privea plină de curiozitate toate casele, întrebîndu-se în care dintre ele o fi trăit nefericita Herminia.

Pérez de Ayala și Clarín erau, în acea perioadă, marii „prieteni" ai Lenei, și o ajutau să descopere bătrînul Oviedo. El Fontán era unul din locurile ei preferate : îi plăcea să-l străbată metru cu metru, să iasă și să intre prin pasaje, să mîngîie fîntîna care șoptea ca o bătrînă clevetitoare.

Aici se spăla la întoarcerea din incursiuni ca să nu apară în fața mamei cu genunchii murdari și tălpile pline de noroi. Totuși, cînd absența de-acasă se prelungea peste măsură și nu găsea o scuză acceptabilă cu care să se înfățișeze doamnei Rivero, aceasta o pedepsea închizînd-o în odaie pînă ce, silită de împrejurări, o lăsa din nou să iasă. De două, de trei, de patru ori, rezista tentației de a ieși „la chemarea cîmpiei", cum zicea Ger. Dar apoi, o nouă plimbare o purta, ca atunci, la muntele Naranco.

Așezată pe iarbă, respirînd aerul curat, destul de răcoros, al acelei după-amieze de primăvară, contempla întinsa vale Oviedo de la picioarele ei, odihnindu-și privirea pe panorama orașului. Oviedo forma o pată gri pe cîmpia verde. Abia dacă se vedea dintre case turnul zvelt al Catedralei. Totul se cufunda într-o ceață deasă, care înghițea și strada dreaptă ce pornea de la Gara de Nord și se termina dincolo de Campo de San Francisco.

Dintr-o dată, pe marginile acelei fîșii întinse ca o panglică albă peste oraș, începură să se aprindă felinarele și, imediat, alte mii de punctișoare strălucitoare se aprinseră în toate părțile.

Lena Rivero sări în picioare ca arsă. Își puse pantofii, adună caprifoiul împrăștiat și se grăbi să se întoarcă în Oviedo.

Se gîndea că dacă mătușa Mag nu-i va deschide ușa încet ca să poată intra fără să fie văzută de doamna Rivero, primirea pe care mama ei i-o va face în noaptea aceasta va fi nu tocmai plăcută.

Își spusese „noaptea aceasta" și, într-adevăr, cînd ajunse în strada San José, întunericul se lăsase de-a binelea. Dacă măcar l-ar fi întîlnit

pe comandantul Data, sau pe Jáuregui, sau pe Ger..., în sfîrșit, dacă ar fi apărut vreo portiță de salvare... Dar nu se ivi nimic. Bătu în ușă și veni să-i deschidă chiar propria-i mamă.

— Asta-i oră de venit acasă, fetițo ?... Pe unde-ai umblat ?

Nu mai era nevoie să întrebi. Cînd mama o apucă de braț și o zgîlțîi cu destulă violență, căzu la pămînt buchetul de caprifoi și, ridicîndu-l, doamna Rivero văzu că fiica ei avea picioarele goale în pantofi.

— Ce înseamnă nerușinarea asta, Lenita ? Unde ți-ai lăsat ciorapii ?...

Lena își privi buzunarele rochiței. Da, ciorapii erau acolo. Foarte bine strînși, foarte curați. Și-i scosese ca să nu-i rupă și uitase să și-i pună la întoarcere. Își privi mama... Își privi și picioarele... Nu știu ce să răspundă. De fapt, n-avea nimic de explicat. Fusta, ridicol de scurtă, pe care moda anilor 1929 o menținea deasupra genunchilor, lăsa să se vadă, la cea mai mică mișcare, picioarele murdare. În după-amiaza aceea nici nu trecuse prin El Fontán, motiv pentru care probele delictului erau vizibile.

Doamna Rivero bătu în dușumea cu bastonul, sprijinindu-se cu cealaltă mînă de umărul fiicei sale.

— N-a folosit la nimic faptul că am fost îngăduitoare cu tine. Uită-te la sora ta ! Un copil model. Nu iese niciodată din casă decît ca să meargă la biserică sau să se plimbe decent, cum fac toate domnișoarele. Iar tu toată ziua pe drumuri și coclauri, ca un derbedeu... Ba să furi flori, ba fructe...

— Şi Ger se plimbă pe cîmp, se scuză Lena.
— Dar Ger e băiat. Ger e un bărbat !
„Un bărbat ! Ce lucru minunat, să fii bărbat !" gîndi Lena. Cînd o întreba pe María : „De ce nu ne ajută Ger la treabă ?", sora ei îi răspundea : „Ah, nu, Ger e bărbat ! Ger trebuie să învețe ! E singurul bărbat din familie, și mama și-a pus în el toate nădejdile." Dacă o întreba pe mătușa Mag : „De ce cobori tu lada cu gunoi ? Spune-i lui Ger..." „Lui Ger, Nita ?... răspundea domnișoara Quintana scandalizată. Ești nebună ? Să-și murdărească costumul ? În plus, Ger e băiat. Lasă-l la cărțile lui. Și-așa se obosește destul cu ele, îngerașul..." „Fratele tău are întotdeauna dreptate", suspina doamna Rivero. „Și-apoi, e bărbat..."
„Ce lucru minunat, să fii bărbat !" gîndea Lena. Și în acea seară protestă :
— Și eu vreau să fiu bărbat !
Doamna Rivero o smuci de braț cu violență.
— Vrei să fii bărbat ?... Asta-mi mai lipsea s-aud ! Doamne, ce proastă e fata asta !... Ca și cum n-ai fi destul de băiețoasă :... Hai, spune-mi unde ai fost toată după-masa ! Isuse, Doamne, uită-te la ea în ce hal e !... Nu știu de ce te mai întreb cînd se vede clar : ai alergat pe coclauri, ca o capră... Este intolerabil ! Ai reușit să mă faci să-mi pierd răbdarea ! N-ai să mai ieși din casă !
Lena gîndea că mama ei avea dreptate. Nu trebuia să se întoarcă acasă la ora asta. În ceea ce privea plimbarea ei, reproșurile nu i se păreau drepte.
— Nu știu de ce nu trebuie să ies pe cîmp. E obligatoriu să te plimbi pe unde se plimbă

lumea ?... E un păcat să ieși din oraș, să mergi fără nici o țintă, să sari, să fugi, să culegi flori ?
— N-o fi un păcat, Lena, dar e o prostie. Și nu pot accepta ca fiica mea...
Lena dădu din umeri.
— Dar de ce să nu mă plimb pe unde-mi place mie, dacă...
— Dacă așa-mi cere corpul, adăugă Ger, cu un hohot vesel. Doamna Rivero nu vrea să priceapă că atunci cînd *Ranita* e atacată de fluturii ei negri, trebuie să-i scoată la plimbare pe cîmp.
Ger tocmai intrase în casă, surprinzînd scena. După vechiul său obicei, adoptat de pe vremea lui Heidi, atenua întotdeauna cu glume scenele violente, încercînd să le reducă din importanță. Făcu la fel și de data aceasta, hotărît să apere drepturile copilei.
O luă de braț pe maică-sa, ajutînd-o să meargă de-a lungul coridorului lung și frînt, alintînd-o în același timp. Cînd ajunseră la biroul doamnei Rivero și aceasta se văzu comod așezată pe fotoliul ei de piele, Ger deveni dintr-o dată serios și, după o scurtă tăcere, îi spuse :
— Vezi, mamă... De cîtăva vreme voiam să-ți vorbesc de... problema asta a fetelor.
— A fetelor ?... Nu înțeleg. Ce-i cu fetele ?
Ger își mîngîie bărbia, oarecum nehotărît. De fapt nu era prea ușor să abordezi acel subiect cu doamna Rivero. Totuși, trebuia s-o facă. Era obligat s-o facă. Își luă inima-n dinți :
— Nu e nimic cu ele. Și tocmai asta e rău, mamă. Lena a împlinit paisprezece ani. María o să aibă în curînd șaptesprezece. Nici uneia dintre ele nu i se prezintă clar viitorul...

Ger ezită din nou. Simțea nevoia, în acel moment, să-și umple pipa, să tragă fumul adînc de două-trei ori, pentru a putea continua. Dar respectul pe care mama sa i-l inspira — în ciuda glumelor pe care i le făcea și a superiorității cu care o trata — îl împiedica de la gesturi nepoliticoase. Își mîngîie din nou bărbia și se așeză pe brațul fotoliului.

— Mamă, te-ai gîndit vreodată la viitorul fiicelor tale ?

Doamna Rivero se întoarse spre băiat, fără să înțeleagă unde voia să ajungă cu întrebările lui.

— Sigur că m-am gîndit ! Cum să nu mă gîndesc... N-am avut tot timpul grijă ca surorile tale să fie niște domnișoare ?... Nu-i vina mea că Lena e ca un derbedeu, eu nu m-am zgîrcit și-am folosit cu ea toate mijloacele care mi s-au părut potrivite pentru a o aduce pe drumul cel bun. Cu toate că mi-am cam pierdut nădejdea să reușesc. Ce bărbat o să-și ia pe cap o fată ca asta, care n-are nici măcar o calitate ?

Ger se ridică triumfător. Găsise un capăt de care se putea agăța :

— Tu ai spus-o, mamă ! Ce bărbat o să și-o ia pe cap ?... Ei bine, dar eu mă întreb de ce trebuie neapărat să depindă de-un bărbat ?... N-aș vrea să mă gîndesc că surorile mele ar putea fi o povară pentru cineva. Mă întristează gîndul la viitorul lor. Dacă există o problemă care să mă fi pasionat pînă la insomnie, de cînd am început să studiez dreptul și sociologia, aceasta e problema femeii (în special a femeii spaniole), atît de puțin dotată pentru a putea da piept cu viața, atît de subordonată bărbatului, atît de lipsită de apărare... Din fericire, există o mișcare în favoarea drepturilor femeii, și încă de pe-acum mulți părinți își pregătesc fetele pentru a-și putea cîștiga singure pîinea, ca bărbații. Să nu mai vorbim de marile capitale : chiar aici, în Oviedo, sînt multe fete care studiază la Institut, la Școala de Comerț... În sfîrșit, fetele astea vor avea mîine un titlu care le va permite să exercite o profesiune și să trăiască din propriile lor venituri, ca bărbații.

Doamna Rivero îl adora pe Ger. Adorația ei o făcea să accepte orice spunea fiul ei. Cîteodată se încumeta să-l contrazică, sigură că Ger avea s-o învingă și fericită de această superioritate absolută a băiatului. Ger avea întotdeauna dreptate. Într-un singur punct doamna Rivero era neclintită : în privința fetelor ei și în legătură cu restricțiile impuse de viața modernă. Își educase copilele așa cum fusese educată ea : pentru a putea conduce o gospodărie. Simțea o profundă aversiune față de femeile bărbătoase, pe care le considera sufragete, și apăra din toate puterile ceea ce ea numea delicatețe, grație. Dacă femeia ieșea din casă pentru a-și cîștiga pîinea, conceptul de cămin tradițional dispărea...

— Îmi închipui, fiule, cam ce vrei să spui. Și știi că în privința asta avem păreri diferite. Eu am primit o educație tradiționalistă, și așa îmi voi crește și eu fetele. Îmi displac ideile tale revoluționare !

— Nu sînt idei revoluționare. Pur și simplu lumea se schimbă, și toate prejudecățile astea care vă orbesc trebuie să dispară.

— Prejudecăți spui, Ger ! îi taie vorba doamna Rivero. Numești prejudecăți obiceiurile noastre sfinte, care au menținut familia creștină ca bază a societății și națiunii ?

Băiatul făcu un gest de nerăbdare, dar apoi zîmbi, mîngîindu-și mama pe cap.

— Liniștește-te, scumpă doamnă Rivero, alungă-ți temerile. N-ai motive să te alarmezi gîndindu-te la o posibilă prăbușire a căminului. Va mai exista el oare într-o societate viitoare ?... Cine știe !... Pentru moment n-ai de ce să te temi de dispariția lui. E un loc destul de confortabil pentru bărbatul cu înclinații burgheze. Cît despre femeie... Femeia, iubită doamnă Rivero, a preferat dintotdeauna ca bărbatul să fie acela care să muncească... Nu cred, în mod sincer, c-ar prefera să muncească înafara casei, atîta timp cît are pe cineva care s-o facă în locul ei. Prin asta și-ar evidenția lipsa de bun gust. Cred, mai degrabă, că vor exista întotdeauna femei dispuse la sacrificiul de a trăi din munca bărbatului lor... Dar mă doare spectacolul acestor femei nemăritate care se transformă în fete bătrîne pline de amărăciune, pentru că nu au nimic care să le țină locul dragostei ce le lipsește. O mătușă Mag, care renunță la propria ei personalitate pentru a trăi parazit pe emoțiile străine, sau o Sara Montoya, care nu vrea să renunțe la tinerețea ei apusă, și se pune întruna în situații ridicole, sînt cei doi poli opuși ai acestei situații amare în care trăiesc femeile nemăritate în zilele noastre. Nu toate femeile se pot mărita, și nici căminul nu poate fi singura aspirație a femeii moderne.

Pe măsură ce vorbea, Ger se aprindea și gîndea cu voce tare, ca și cum ar fi vorbit în fața unui numeros public :

— Mă doare să le văd pe cele cinci fete Girald plimbîndu-și zîmbetele avide pe strada Uría și prin Bombé, așteptînd să se ivească o țintă spre care să-și pornească atacurile. Toate aspirațiile, toate dorințele lor se concentrează în a vîna viu un bărbat care să le întrețină... Spune, mamă, dacă nu-i un spectacol deprimant... Și vorbesc mereu de fetele Girald, pentru că le cunoaștem mai bine, dar mai sînt și cele cinci ale lui Gran Bazar, și mai sînt și „cele nouă muze", și fiicele doctorului Salas, și atîtea altele încă... Ce viitor le-așteaptă pe-aceste fete dacă tatăl lor nu reușește să le „plaseze" ?... O viață mizeră, dintr-o mică pensie, o viață de ființe inutile, o viață de bieți bătrîni pensionari... Și toate astea pentru că mama lor are capul sec iar tatăl nu știe să fie bărbat. Peste douăzeci-treizeci de ani, vom vedea plimbîndu-se pe *Boulevard*, pe strada Uría, prin Bombé, cinci zîmbete ofilite...

— Da, sărăcuțele n-au noroc...

— ...pentru a vîna un soț. Poate că pentru a munci ar avea mai mult. Dar nu-i poți vorbi de așa ceva domnului Girald !... Și bine măcar că acum fetele merg la teatru și la cinematograf, și la plimbare... Se îmbracă, dacă nu elegant, cu oarecare lux, și dacă nu au fericirea să aibă un logodnic, se bucură cel puțin de celelalte iluzii ale tinereții. Dar surorile mele... Hai să vedem, mamă, ce tinerețe au fetele astea ?... Muncesc toată ziua, din zori și pînă-n noapte, completînd chitanțe de taxe, și cînd treaba asta lipsește, fa-

brică jucării de lemn. Toate astea într-o ambianţă sordidă. Fără să ştie ce înseamnă o rochie nouă. Fără să meargă la o petrecere. Ascunzînd sărăcia în care trăiesc pentru ca nimeni să nu afle situaţia precară a familiei...

Doamna Rivero era consternată de impetuozitatea lui Ger.

— Îmi faci reproşuri, fiule, ca şi cum eu aş fi vinovată de asta, eu, care aş vrea pentru voi un tron !...

Lui Ger îi fu milă de mama sa, pe care n-o putea smulge, cu un simplu raţionament, din epoca apusă în care trăia.

— Nu, mamă. Nu ţie îţi reproşez, ci societăţii stupide în care trăim. Aristocraţia îşi poate permite luxul să trăiască cum vrea. Poporul îşi rezolvă problemele în felul lui. Dar clasa mijlocie, răbdătoarea şi vanitoasa clasă mijlocie, mai plină de prejudecăţi decît de bani, trăieşte o viaţă falsă şi de multe ori îngrozitoare, de care eu aş vrea să-mi eliberez surorile. Pentru că, în plus, ar trebui să nu uiţi asta, mamă, fetele astea au în vine sîngele familiei Rivero, şi nu se vor resemna multă vreme să vegeteze în acest mediu asfixiant.

— Şi ce pot face eu, fiule ? izbucni în plîns doamna Rivero, mîngîind distrată bastonul în care se sprijinea la mers, din cauza piciorului. Cunoşti la fel de bine ca noi adevărata situaţie a familiei, sacrificiile pe care le facem pentru studiile tale... Doar n-ai vrea să studieze şi surorile tale, cum fac fetele alea pe care zici că le ai colege, şi nici să le duc la baluri... Facem destul salvînd situaţia asta grea, de care nu sîntem vinovaţi.

Ger înţelese că sosise momentul să-i propună mamei sale proiectul la care se tot gîndea de cîteva zile. Ocazia se prezentase şi trebuia folosită. Se aşeză iar pe braţul fotoliului şi-şi petrecu mîna pe după umerii doamnei Rivero.

— În parte, sîntem şi noi vinovaţi de situaţia asta, mamă. Chiar acum ni se prezintă ocazia să ieşim din ea, dacă ştim s-o folosim. Un prieten... Ei bine, ce să mai umblăm cu ocolişuri. Să trecem direct la subiect. Se zice că la Teatrul Campoamor o să angajeze plasatoare. Am pe cineva acolo, şi m-am gîndit că surorile mele...

Doamna Rivero se făcu că nu a auzit bine :

— Cum ai zis, băiatule ?... Unde vrei să se angajeze surorile tale ?

Odată gheaţa spartă, Ger continuă curajos :

— La Campoamor, ca plasatoare. Ca atîtea alte femei care-şi cîştigă cinstit pîinea. Dar dacă munca asta nu-ţi place, poate într-un magazin, într-un atelier, într-un birou... Eu le-aş putea pregăti.

Capotul de catifea albastră, brodat cu fir negru, destul de uzat şi decolorat de vreme, se ridică în picioare îndurerat şi ieşi din încăpere tîrîndu-şi umilinţa :

— Isuse, Isuse Doamne !... Cum mă dor cuvintele tale, băiatul meu... Surorile tale... plasatoare într-un teatru. Surorile tale într-un magazin, într-un birou, printre bărbaţi ! Surorile tale într-un atelier, ca fetele portăresei... Eşti nebun, băiatule, eşti nebun !... De-asta v-am crescut ca pe nişte conţi ?

Şorţul de culoare cafenie, cîrpit şi răscîrpit, ieşi şi el din biroul doamnei Rivero, urmînd un" capotul decolorat.

— Nu. Fetele nu trebuie să iasă din casă. Nici o fată din familia noastră n-a ieşit vreodată din casă ca să-şi cîştige pîinea. Dar eu... eu aş putea... ştii ce bine calc. Aş putea primi rufe...

Doamna Rivero se întoarse spre sora sa, dojenind-o cu asprime :

— Eşti nebună ? Ce vrei să spui cu asta, Mag ?... Ca să afle toată lumea ?... Sigur că da. Atunci calcă rufele vecinilor, ba chiar du-te să le şi duci la uşă !

Fetele, ca întotdeauna, asistau în tăcere la aceste scene triste. Nici uneia nu i se părea deplasată propunerea lui Ger, căci aşa şi-ar fi putut ameliora situaţia financiară. În ceea ce privea ieşirea mătuşii Mag, lucrul li se păru într-adevăr deplasat. Ar fi împiedicat-o chiar ele să muncească mai mult decît muncea, făcînd toate treburile mai grele din casă.

Mătuşa Mag îşi înăbuşi un suspin. Era clar că nu reuşea niciodată să-i intre în voie surorii ei.

Pe doamna Rivero o durea să-şi arate în faţa prietenilor sărăcia, aproape mizeria care se abătuse asupra familiei. Orgoliul rănit nu se vedea recompensat de bucuria de a-şi şti fetele ieşind de la atelier sau de la birou, primind complimentele colegilor, bucurîndu-se din plin de tinereţea lor.

Ger găsea absurdă acea împotrivire. În orice caz...

— În orice caz, mamă, eu voi fi acela care va pleca, îi propuse. Mi se pare o laşitate să-mi sacrific surorile, să vă fiu o povară, în loc să vă ajut.

Doamna Rivero îşi privi fiul cu duioşie, plină de admiraţie pentru acel gest. Dar nu putea admite :

— Astăzi poate că muncim cu toţii pentru ca tu să înveţi, dar mîine...

— Mîine, mîine... Cine ştie ce se poate întîmpla mîine ?... Lasă-mă să arunc cărţile şi să mă îmbarc ! America nu mai e astăzi ce era, dar eu sînt sigur că....

— Ger !... Fiule, să nu mai aud aşa ceva ! Nu vei pleca ! N-am să te las niciodată. Mi-am pus în tine toate speranţele. Toate iluziile familiei. Vreau să ajungi, ca şi verii tăi, om cu şcoală. Şi mai ales, fiule, vreau să te am mereu lîngă mine. N-aş putea suporta absenţa ta, gîndul că... Nu, nu, te rog, dragul meu ! Nu se poate să pleci !... Dacă ambiţia te împinge la asta, şi aici vei putea străluci. Eşti inteligent. Vei reuşi...

— Da. Mai ales, spuse Ger cu amărăciune, îndreptîndu-se spre uşă, mai ales dacă voi fi „un om cu şcoală“, ca verii mei... Ce prostie ! Nu oamenii cu şcoală reuşesc să adune un capital. Orice comerţ... !

— Comerţ ?... Comerţ, fiule ?... Ca tatăl tău ! Ca bietul tău tată... Multe afaceri, multe călătorii, mulţi bani... pentru a-şi sfîrşi zilele vînzînd alimente în spatele unei tejghele !

Ger dispăruse pe coridor, în drum spre camera sa, în timp ce doamna Rivero continua să apere unica poziţie care i se părea acceptabilă pentru fiul ei :

— Comerţ... comerţ... Ca taică-său, Doamne !...

Mătuşa Mag porni pe urmele băiatului, dojenindu-l cu blîndeţe, strecurînd, pentru o înţelegere mai bună a situaţiei, unul din proverbele ei :

— Ascultă, ascultă de maică-ta, Ger. Şi nu mai spune că ne părăseşti. Afaceri ?... Prostii !... Banul, pasăre cu aripi...

XVI

GALERIA casei Rivero primea la acea oră ultimele raze de lumină ale după-amiezii. Perdelele ridicate şi legate două cîte două, într-un fel prea puţin estetic, îi permiteau Lenei să-şi continue lucrul, fără a recurge la lumina artificială. Nu numai din economie, dar lucrul ei cerea lumina zilei : colora şi lăcuia jucării.

Cu fiecare zi ce trecea, Lena era tot mai mulţumită de munca ei şi, de cînd cîştigase îndemînare, fetiţa i se dedica cu adevărată pasiune. Această muncă era mult mai interesantă decît completarea chitanţelor, şi dacă putea să schimbe peniţa cu pensula, ca în acea după-amiază cînd mama lipsea, plăcerea ei era totală.

Cînta în timp ce amesteca vopselele pe paletă, şi le întindea, cu mînă sigură şi precizie matematică, pe jucării. Fără îndoială că Ger exagera atunci cînd spunea că munca de artizan era greoaie, costisitoare şi tristă. Costisitoare... desigur. Greoaie... depinde cum o priveşti. Tristă ?... Nici vorbă ! Plăcerea de a crea, de a te simţi puţin artist, anula tensiunea efortului şi bucura sufletul fetiţei. Nu era la fel cu scrierea chitanţelor, unde

se repetau de-o mie de ori aceleaşi date, aceleaşi sume de bani, schimbîndu-se doar numele contribuabilului. Cînd completa chitanţele de taxe, cu mîinile înţepenite de frig, degerături şi de durerea crăpăturilor care-i ardeau pielea, cînd pleoapele i se lăsau de oboseală, cînd răpusă de efort o dobora somnul, cînd făcea acea muncă de rutină, fără nici o răsplată pentru suflet, Lena Rivero se gîndea la munca din Siberia pe care *Amintiri din Casa Morţilor* a lui Dostoievski i-o dezvăluise. Dintre toate pedepsele deportaţilor, cea mai îngrozitoare era, fără îndoială, aceea a inutilităţii muncii lor. Munca ei nu era inutilă. Ştia ea bine. Dar repetarea continuă a unui singur lucru îi producea impresia acelei grămezi de pămînt care nu folosea la nimic pentru că, odată înălţată, o împrăştiau din nou pentru a o lua iar de la capăt... Aşa i se întîmpla ei cu chitanţele : cînd termina un bloc, trebuia să înceapă altul, repetînd acelaşi lucru, ca şi cum munca de pînă atunci n-ar fi avut nici o valoare. Lena ştia că fiecare bloc terminat valora cincizeci de *centime*. Nu era efort zadarnic. Şi totuşi, senzaţia era aceeaşi.

Cu jucăriile era altceva. Exista cîte un detaliu, o piesă, o simplă variaţie de culoare care-i permiteau o schimbare, şi astfel se simţea o creatoare. Ideea de a fabrica jucării n-a apărut dintr-o dată, ci a suferit o lungă evoluţie, de cînd îi venise în minte, în urmă cu cîţiva ani, şi pînă în acea zi în care îşi executa opera cu-atîta măiestrie.

Cînd a apărut moda jucăriilor decupate, din nişte bucăţi de carton tare, pe care un trecător le lăsase la prăvălia *Uva de Oro*, Lena construise

cîteva căsuţe. Dar se plictisise repede de munca aceea care cerea răbdare şi nemişcare, imposibile pentru ea. Căsuţele s-au vîndut de Crăciun la un preţ de patru sau chiar de şase ori mai mare decît valoarea bucăţilor de carton. Atunci nimeni n-a dat importanţă faptului. În prima noapte de Crăciun pe care familia Rivero a petrecut-o în casa din strada San José, cînd începuseră să vîndă atîtea lucruri pentru a se salva din situaţia aceea dificilă, fetele au renunţat la vicleimul pe care nu-l mai montaseră de la moartea lui *Aguilucho*. Lena a dus la un magazin căsuţele de lut, de carton şi de plută, şi figurinele, şi a observat că nu erau plătite prost. E drept că le vopsiseră şi păreau noi... „Dacă ar fi noi şi originale, gîndi Lena, mi le-ar plăti mai bine." Şi în dorinţa ei de a cîştiga nişte bani, îşi aminti de vechea-i îndemînare de a face jucării şi cumpără cîteva bucăţi de carton pe care apoi le decupă, le coloră şi le vîndu, obţinînd pe puţin triplul valorii lor. După căsuţele de hîrtie au urmat avioane, maşinuţe, fîntîni, ferme, bisericuţe, leagăne, care i se cumpărau în orice magazin pentru că se vindeau cu un cîştig bun şi efort mic din partea negustorului, care nu făcea decît să le expună. Cumpără atunci plăci de plută, cartoane, lemn fin, uşor de lucrat, şi începu o muncă într-adevăr artistică şi originală. Ceea ce se vindea cel mai bine erau *horreos*, grînarele tipic asturiene, pe care străinii, mai ales emigranţii bogaţi, le plăteau bine, pentru a le lua cu ei în America. Materialul nu era scump. Acoperişurile îi ieşeau aproape pe nimic. Lena le improviza din

conurile de brad pe care mătuşa Mag le folosea pentru a aprinde focul.

Picta cu acuarelă şi-şi lăcuia apoi jucăriile dîndu-le un aspect strălucitor şi vesel, spre bucuria copiilor. Grînarele nu erau lăcuite dar aveau, în schimb, nisip, muşchi, pietricele lipite de pereţi şi stîlpi, şi erau ca adevărate, ceea ce le mărea valoarea şi... preţul ! Asta era foarte important. Ah ! Şi îi permitea Lenei să-şi continue excursiile pe cîmp, însoţită cîteodată de María, fără ca mama să mai vorbească atît de vagabondajul ei inutil. Degetele micuţei Rivero nu mai mîngîiau clapele de fildeş ale bătrînului Erard, smulgîndu-le romanticul *Vis de Dragoste* al lui Liszt, *Nocturna în mi bemol* de Chopin sau *Serenada* lui Schubert... pentru că pianul dispăruse din salon, înghiţit de nevoile prozaice ale bucătăriei. Dar acum, aceleaşi degete agile dădeau viaţă unor mici fiinţe care se năşteau, creşteau şi păşeau în viaţa reală, legănate de visele fetiţei.

În timp ce lăcuia un căluţ de lemn, care în stilizarea ei avea întreaga graţie înaripată a unui mic Pegas, Lena rîse amintindu-şi de conferinţa pe care fratele ei i-o ţinuse seara trecută despre diviziunea muncii. Prima ei lecţie de sociologie !... Avea impresia că Ger făcuse repetiţie pentru a ţine un discurs la o întrunire. I-o spusese. Băiatul a rîs atunci şi el, fără să se supere de gluma Lenei. Şi insistase asupra necesităţii de a lucra în serie, pentru a economisi efortul individual, pentru a cîştiga timp şi a obţine material la un preţ redus. Vorbise de concurenţă, de salarii, de repartiţia echitabilă a cîştigului.

Toate acestea fetiţei i se păreau ciudate. N-o plictisea conversaţia cu Ger. Ajutorul pentru eliberarea clasei muncitoare era o operă demnă de un om ca fratele ei, visător, idealist şi neliniştit. Nu încăpea îndoială că trebuia eliberat omul-masă, eternul minor, care trebuie să-şi unească efortul cu al celorlalţi, pentru a-şi desăvîrşi opera. Dar ea, îngrozitor de independentă şi indisciplinată, ea, care muncea cînd şi cum avea chef, transformînd coridorul în atelier, iar atelierul într-un Olimp cu divinităţi amuzante şi absurde, nu simţea deloc nevoia să-şi asocieze visele cu lucruri materiale, nici să le supună criticii. Cînd se îndrăgostea de vreun obiect ieşit din mîinile ei, nu-l vindea, în ciuda împotrivirii acelora care vedeau în asta un capriciu. Obiectul intra în familie ca şi Kedi-bey, ca Ursus, comandantul Data, ca bătrînele ruine ale Fortăreţei, o fiinţă legată de viaţa ei într-o unitate indestructibilă...

Teoriile lui Ger erau altceva. Cînd Ger îi amintea că odinioară îşi bătuse joc de Heidi pentru că-şi petrecea ceasuri întregi făcînd acea minunată dantelă „care în magazine putea fi cumpărată la un preţ mic“, datorită tocmai mecanizării, a diviziunii muncii, a vieţii în societate, Lena recunoştea că fratele ei avea dreptate. Da. Viaţa modernă impunea mai ales economie de efort şi de timp, dar ea trăia la marginea tuturor acestor realităţi şi acea muncă indisciplinată, acea muncă de artist în care punea parte din sufletul ei, avea un farmec pe care nici un raţionament nu i-l putea anula.

Noaptea se strecură la Lena Rivero prin ferestrele galeriei, privind-o de marea ei plăcere.

Puse căluţul pe masă, să se usuce, şi lăsă perdelele. După ce aprinse lumina, deschise sertarul mesei şi scoase o hîrtie. Era o veche chitanţă de la *Uva de Oro*, una din acelea pe care doamna Rivero le destina focului, deoarece expirase termenul unei posibile reclamaţii. Fetiţa o salvase de la pedeapsă, aşa cum salva orice hîrtie care avea un spaţiu alb : cu scrisul ei mărunt, care amintea de cel al lui *Aguilucho*, Lena aşternea pe hîrtie primele încercări literare...

Poemul era neterminat. În timp ce-l scria, noaptea trecută, în camera lui Ger, mătuşa Mag o chemase s-o ajute să pună masa, şi Lena nu refuză apelul prozaic care-i spulbera visul legănat în minte. Dar acum era singură, putea să scrie...

Însă nu reuşi. Clanţa, acel mîner auriu care îi aducea atît de puţine surprize, scîrţîi vesel exact în clipa aceea. Deveni atentă. Da, cineva bătuse în uşa de la intrare. Şi nu putea fi comandantul Data aşa de devreme. Poate familia Jáuregui ?... Îi vedea rar, pentru că locuiau foarte departe, dar n-ar fi fost chiar un miracol...

Lena lăsă hîrtia pe masă şi alergă să deschidă. Trecînd prin bucătărie, aprinse lumina şi luă mătura : o măsură de precauţie pe care n-o uita niciodată atunci cînd trebuia să străbată coridorul pe întuneric. În plus, aprindea toate luminile. Casa din strada San José, ca şi cea de lîngă Universitate, ca toate casele vechi din Oviedo, colcăiau de gîndaci, îngrozitorii duşmani ai Lenei Rivero. Nici curăţenia, nici grija de a astupa găurile, nici prafurile nu le veneau de hac. Intrau odată cu cărbunele şi puneau stăpînire pe casă îndată ce se lăsa întunericul.

Poate că precauţia de-a se înarma cu o mătură mai avea pentru Lena şi alt scop, date fiind frica de întuneric şi laşitatea ei, dar, în cazul acesta, scopul nu fesese mărturisit niciodată.

Înainte de-a deschide uşa întrebă cine este şi vocea căpitanului Jáuregui îi răspunse de-afară :

— Fie ca pacea să coboare peste căpşorul tău minunat, Lena Rivero. Îţi aduc în dar vizita mea. Dacă vrei s-o accepţi, deschide uşa.

Cînd deschise, căpitanul se prefăcu speriat, văzînd-o înarmată :

— Aşa-ţi întîmpini prietenii ? Atunci pe duşmani cum îi primeşti ?

Lena, rîzînd, se agăţă de braţul lui şi-l conduse în coridor.

— Vii singur, căpitane ?

— Veneam singur, dar acuma sînt cu tine. Am lăsat femeia pe care Dumnezeu mi-a dat-o de soţie în biserica Santo Domingo, unde-l ascultă prostită pe părintele Tovar, care se străduieşte să-i salveze sufletul.

— Păi vrea să salveze şi sufletele doamnei Rivero, al mătuşii Mag şi al Maríei. S-au dus toate trei să-l asculte. Au plecat foarte devreme, pentru că mama trebuie să meargă încet din cauza nefericitului de picior. Aşadar sînt singură. Dacă nu ţi-e frică să te plictiseşti în compania mea, intră şi ia loc.

— Minunat ! răspunse Jáuregui, petrecîndu-şi cu familiaritate braţul pe după umerii fetiţei. Deci în seara asta îţi pot face curte fără să ne deranjeze nimeni. Azi o să-mi spui că mă iubeşti de te topeşti.

Glumele căpitanului n-o nelinişteau pe Lena, chiar şi atunci cînd, ca în acea seară, se afla singură cu el. Dacă o deranja ceva, era faptul că Jáuregui continua s-o considere o copiliţă. Nu-l ura pe Jáuregui pentru că-l ştia un bun prieten al familiei, un prieten care nu aţîţase niciodată focul discordiei, ceea ce în ochii Lenei reprezenta o mare virtute, dar păstra totuşi faţă de el un anumit resentiment de cînd, într-o zi, cu mulţi ani în urmă, o necăjise rîzîndu-şi de ea.

Luis Jáuregui vizita des familia Rivero, la întoarcerea lui din Maroc, de unde fusese mutat la garnizoana din Oviedo. Cu toate că familia mamei lui era din acest oraş, Jáuregui nu avea prieteni în Oviedo, şi casa familiei Rivero a fost pentru el un plăcut refugiu. Luis apărea la orice oră din zi cu încrederea dată de faptul că era fiul unei vechi şi dragi prietene a doamnei Rivero.

Într-o seară veni în prăvălia *Uva de Oro* însoţit de locotenentul Medina, care dorea să fie prezentat lui Heidi. Ca întotdeauna intră glumind şi imitînd limbajul colorat al Islamului :

— Fie ca pacea să coboare asupra prăvăliei *Uva de Oro* şi a ospitalierilor ei stăpîni... Venim la vînătoarea şi capturarea celor trei dulci domniţe care s-au rătăcit în Sahara... Trei fete ca trei roze de Alexandria... Ca Virtuţile şi Graţiile... Trei ca prinţesele din poveşti... Unde-şi ascunde doamna Rivero cei trei boboci ?

Doamna Rivero zîmbi înţelegătoare :

— Ce hoţoman eşti, băiete ! Oare n-o să-ţi vină niciodată mintea la cap ?

Jáuregui protestă :

— Vai, dragă ! Nu mintea-mi lipseşte mie !

Gluma era destul de proastă, dar Lenei îi plăcu și-și slobozi rîsul vesel. Atunci căpitanul o descoperi pitulată după tejghea, cu tăblița pe genunchi, încercînd să rezolve o problemă grea, unde virgulele erau sîrma ghimpată care o împiedica să ia cu asalt tranșeele decimalelor și să le bată în toată legea. Dăduse aproape gata, cu dințișorii ei mărunți, jumătate din condei, cînd Jáuregui o descoperi și strigă triumfător :

— Salut ! Iat-o pe *Ranita*, cea mai mică dintre cele trei surori !... Veniți aici, imediat ! Vreau să-l prezint pe locotenentul Medina tinerei domnișoare Lena Rivero, alias *Ranita*, care posedă, între alte abilități, pe aceea de a-și da drumul pe balustradă ca pe-un adevărat tobogan.

Și Jáuregui se înclină curtenitor în timp ce făcea prezentările, dar apoi o apucă pe Lena de codițe și o sărută pe obraji.

Acele sărutări o deranjau. Pe surorile ei le saluta abia atingîndu-le vîrful degetelor, dar pe ea o trata ca pe-un copil, și doar împlinise nouă ani ! Și, pe deasupra, în seara aceea a rîs de rochița ei cu dungi albe și albastre, de care era așa de mîndră.

— Cum așa ? *Ranita* are o rochiță nouă și nu i-am făcut nici un compliment... ! Ia să vedem... ia să vedem... ! Ce nume să-i dăm rochiței ?... Gata, am găsit ! O să-i spunem „Vacanța fără Kodak este o vacanță pierdută".

Toți, inclusiv domnul Rivero, rîseră de gluma căpitanului, amintindu-și faimosul slogan publicitar. Dar Lena era gata să plîngă și fugi să se adăpostească în camera ei, unde își scoase rochița pe care nu și-o mai puse niciodată.

Din ziua aceea data resentimentul Lenei față de căpitan.

Pe de altă parte, căpitanul o considera un copil năzdrăvan și de nestăpînit, lipsit de orice farmec feminin. Nici nu băgă de seamă schimbarea produsă în Lena odată cu înflorirea rodiului de sub balconul ei. Găsi foarte natural că o dată cu precipitarea evenimentelor care au schimbat viața familiei, fetița a abandonat joaca și zburdălniciile și s-a apucat să completeze chitanțe de taxe și să fabrice jucării de lemn. Cînd își tăie codițele, el nu interpretă gestul ca pe ofranda unei femei pe altarul modei. Doamna Rivero pedepsi fapta ca pe orice poznă, și Jáuregui comentă cu comandantul Data :

— Drac de copil ! A vrut să fie băiat și de data asta a cam reușit.

Dar atitudinea căpitanului Jáuregui față de ea avea să se schimbe din seara aceea în care descoperi, întîmplător, că Lena nu mai era copil.

— Ia să vedem, *Ranita* ce-ai mai lucrat azi ? îi spuse intrînd și simțind un anume miros pătrunzător. Azi a fost ședință de lăcuit. Călușul ăsta...

— Nu-l atinge ! îl avertiză fata. Nu-i uscat.

— Drace ! cît pe ce să fac o prostie, se scuză Jáuregui, ștergîndu-și degetele cu o hîrtie pe care-o găsi pe masă.

Lena se grăbi să recupereze hîrtia pe care căpitanul o mototolise între degete. O făcu cu-atîta grabă încît el, intrigat, refuză să i-o înapoieze.

— Hopa, hopa, fetițo !... Așa care va să zică ?... Scrisorele de dragoste ?...

Cu fața îmbujorată ca macul, se lupta cu căpitanul să-i smulgă hîrtia. Disperarea ei îi ațîța căpitanului curiozitatea.

— Te rog, Luis, n-o citi !... Nu-i o scrisoare de dragoste. Te-asigur. E o simplă hîrtie, fără importanță...

— Fără importanță ?... Bănuiesc, Lena Rivero, că hîrtia mă va introduce, ca o cheie fermecată, în sipetul în care-ți ții secretele.

Și căpitanul citi cu interes și curiozitate din ce în ce mai mare acel poem scris cu litere mărunte și dezordonate pe o veche factură de la *Uva de Oro.*

Terminînd lectura, privi la Lena uimit :

— E poemul tău, Lena ?... Ești sigură că-i al tău... că l-ai scris tu ?

Lena își plecă ochii, tulburată. Nimeni pînă în după-amiaza aceea nu citise micile ei poeme, și acum tocmai căpitanului Jáuregui îi căzuseră ochii pe hîrtia virgină, care ascundea sufletul Lenei. „Tocmai", pentru că Jáuregui știuse să trezească cu glumele lui instinctul cochetăriei, propriu fiecărei femei, cînd Lena avea doar nouă ani și se simțea umilită de adolescența triumfătoare a surorilor ei. Mai tîrziu, atunci cînd ea, crezîndu-se deja femeie, și în dorința de a plăcea bărbaților, își tăiase codițele, Jáuregui îi spusese că părea un băiat. Și-acum el era primul care-i citea poemele și-și exprima părerea despre ele.

Jáuregui citi cu voce tare, cîntărind cu admirație fiecare cuvînt al acelei proze atît de simple :

— *Buzele mele sînt ca o fîntînă pecetluită. Nu lasă pasiunea să țîșnească din sufletul prea plin.*

La fel ca munții înalți, ascund cu o mantie de zăpadă focul dinlăuntru...

Își întrerupse lectura și rămase privind-o fix pe Lena, care se juca nervoasă cu pensulele. Privirea căpitanului nu era doar privirea curioasă a cititorului care face o descoperire literară. Era privirea pătrunzătoare a bărbatului care descoperă o femeie. Bun cunoscător al acestora, căpitanul o cercetă pe Lena minuțios, întrebîndu-se mirat cum de n-o văzuse pînă atunci. Cum putuse să treacă neobservată metamorfoza acelei copile care apărea acum, în ochii lui, în toată feminitatea ei strălucitoare.

Fără să ridice privirea de pe paletă, Lena îl întrebă plină de neliniște :

— Nu ți se pare prea prost ?...

— Magnific ! spuse Jáuregui, cu toate că în realitate elogiul nu părea să se adreseze acelei hîrtiuțe pe care o ținea în mînă.

O puse pe masă. Se apropie de Lena. Îi prinse fața tremurătoare între mîinile lui puternice și o întrebă, privind-o în ochi :

— Cine e el ?

Lena Rivero nu înțelese întrebarea și-l privi pe căpitan dezorientată.

— Pentru că, fără îndoială, există un „el" adăugă Jáuregui, privind la fetiță cu răutate. Bărbații scriu pur și simplu. Pentru că așa au chef. Se vorbește mult despre muze... Puah !... Se poate că uneori impulsul creației să le vină bărbaților de la un Parnas, mai mult sau mai puțin ideal, care ar putea fi bijuteriile, blănurile, îmbrăcămintea... Pf ! Principalul resort care îl împinge pe bărbat să scrie e vanitatea. Cînd o femeie scrie,

trebuie să ne gîndim că a iubit mult sau că dorește să iubească. Și de obicei în încercările ei este un vis pe care nu-l poate concretiza... Deci, ia să vedem, Lena Rivero, cine e „el" ?... Poemul ăsta e dedicat cuiva... și n-o să-mi spui că ți l-a inspirat motanul sau balustrada de la *Uva de Oro*, pentru că nu te-aș crede.

— Ah ! sigur, domnule. Motanul are și el poemul lui spuse Lena, înfrîngîndu-și neliniștea și timiditatea cu șuvoiul cristalin al rîsului. Un rîs copilăros care destrăma vraja emanată de poem. Este cel dintîi pe care l-am scris. Cu toate că, de fapt, Kedi nu-l merita, pentru că era un laș. Dacă există un iad și pentru pisoii încăpățînați, atunci acolo i se perpelește blana.

Lena rîdea, căci învinsese timiditatea și surpriza produsă de faptul că niște ochi străini priviseră plini de curiozitate la poemele ei. Deschise sertarul mesei și scoase dinăuntru niște hîrtii.

— Da, aici am toate poemele și povestirile mele. Le scriu pe caietele de școală, pe chitanțele vechi pe care mama le aruncă la foc. Dacă n-o să rîzi de mine, te las să le citești.

Jáuregui nu știa dacă să rîdă sau să ia în serios acel duios poem dedicat pisoiului, în care expresiile de durere se amestecau cu blestemele unei țigănci... Acel poem, scris cu aproape doi ani în urmă, la moartea lui Kedi-bey, păstra prospețimea și ingenuitatea durerii unui copil. Dar mai erau și celelalte, niște versuri pasionate și revelatoare.

Strîngînd în mîini hîrtiile, cu senzualitatea cu care ar strînge niște fructe coapte ca să le stoarcă zeama, căpitanul se duse să se așeze pe sofaua

din salonul doamnei Rivero, aprinzînd lampadarul care creă în încăpere o atmosferă intimă.

De pe sofa se uită din nou la Lena cu o privire lacomă. Ea, nerăbdătoare, îl privi. Îi încredințase comoara viselor ei, și un cuvînt, un gest de-al lui putea să distrugă iluzia pe care visele o creaseră.

Dar bărbații nu visează. Și căpitanul Jáuregui nu împărtășea visele fetiței, ci o idee mult mai interesantă pentru el : în mîinile lui se afla adolescența acelei copile care pătrundea în viață, dornică să afle totul.

Cincisprezece ani plini de vise, de promisiuni, de speranțe. O imaginație debordantă... Materie ductilă și maleabilă... Frumoasă treabă să iei în mîinile tale acea bucată moale de argilă și să modelezi din ea o eroină ca în Pitigrilli, Guido Da Verona, Paul Margueritte... !

Jáuregui își frecă mîinile mulțumit de descoperirea lui. Dat fiind că el era un bărbat inteligent și cult, din ziua aceea lua cu plăcere sub tutela lui educația literară a micuței Rivero. Și încă de pe-acum începu să savureze serile pe care avea să le petreacă cu acea copilă, plină de neliniști și dorințe, care va deschide cu uimire ochii ei mari, cînd el îi va spune...

XVII

LENA RIVERO intră în Catedrală cu pas șovăitor. Era pustie. Jáuregui prevăzuse asta cînd îi spusese să vină la ora aceea. Nu era oră de

slujbă. Canonicii tocmai părăsiseră templul. Nu se vedea nimeni. Tăcerea era absolută. Mirosea a tămîie și umezeală...

Catedrala din Oviedo are, în afară de răcoarea adîncă a celorlalte temple gotice, umezeala unei catacombe. O umezeală milenară, prinsă de coloane și bolți ca o iederă invizibilă. Marile lespezi albe și negre cu care e pardosită produc de multe ori senzația că au fost de curînd spălate. Este umezeala caracteristică palatelor și caselor vechi asturiene, pe care încălzirea centrală nu reușește s-o înlăture. Primăvara și vara se opresc pe străduțele care înconjoară templul, în piață, în galerie... În interiorul Catedralei, umezeala și răcoarea domnesc nestingherite.

Lena avansa prin naosul din dreapta, cu pasul nesigur al femeii care vine pentru prima dată la o întîlnire. Zîmbi amintindu-și că în urmă cu șase ani intrase în Catedrală de mîna unchiului Pedro și ascultase slujba de la ora nouă la altarul lui San Antonio, gîndindu-se că, dacă San Salvador ar lăsa să-i cadă bila pe care o ține în mînă, lumea s-ar face bucățele. Mai fusese și înainte de asta în Catedrală, cu Heidi și cu María, la slujba de douăsprezece, la altarul cel mare. Dar după aceea, în timpul perioadei de doliu, se duceau la Carmelite dimineața, iar după plecarea lui Heidi nu mai intrase în nici o biserică. Prefera să iasă pe cîmp și să vorbească cu Dumnezeu în mijlocul naturii, în timp ce șterpelea fructe verzi și-și umplea brațele de caprifoi. Firește că doamna Rivero n-a aflat niciodată despre aceste rituri păgîne.

În după-amiaza aceea, nu cucernicia o adusese pe Lena acolo, ci întîlnirea fixată de căpitanul Jáuregui. Pretextul pe care Luis Jáuregui îl inventase pentru a o chema pe Lena la Catedrală era un album de fotografii cu sculpturi de la Muzeul Secret din Napoli, pe care doamna Rivero nu trebuia să le vadă. Doamna Rivero — afirma Jáuregui — nu avea simțul estetic dezvoltat și orice obiect de artă i se putea părea obscen. Dar Lena, care era fată inteligentă, avea datoria să-și cultive spiritul și să descopere frumusețile artei.

Lena mușcase momeala. Și în acea după-amiază de iunie alergă spre Catedrală pentru a-l întîlni pe Jáuregui.

Niciodată nu i se păruse Catedrala atît de mare și de pustie. Pașii ei răsunau pe mozaicul pardoselei, producîndu-i o ușoară senzație că merge într-o lume ireală. Prin înaltele vitralii gotice se strecurau palide raze de soare care desenau pe lespezile albe și negre minunate arabescuri. În jocul de lumini și umbre, piatra altarelor căpăta și ea diverse tonalități, pînă și sfinții, vineții, albaștri, aurii, roșii, sub lumina capricioasă care se filtra prin policromia vitraliilor, păreau ființe fantastice.

Ajungînd în fața imaginii lui San Salvador, în transeptul templului, se opri brusc, paralizată de senzația că nu era singură. Se auzeau doar pașii ei. Nici un alt zgomot. Nici o voce. Dar ceva trăda prezența altei ființe în apropiere.

Impresionată de senzația fizică a prezenței umane, se întoarse brusc spre dreapta, unde se aflau cele două uși ce dădeau în galerie și în coridorul îngust care ducea spre ieșirea din străduța Santa Ana. În unghiul format de aceste uși cu

cea mică, de acces la scara Camerei Sfinte, stătea Jáuregui.

Cu brațele întinse înainte, ca hipnotizată, Lena Rivero porni spre căpitan. Jáuregui îi ieși în întîmpinare, surîzător. Cizmele lui grele, cu talpă de cauciuc, nu făceau nici cel mai mic zgomot pe marmură. Părea că în loc să meargă, se tîrăște...

Strînse cu atîta putere mîinile pe care i le întindea Lena, de parcă voi să i le rupă. Apoi o luă de braț și, fără nici o împotrivire din partea ei, o conduse spre galerie.

— Ți-a fost frică, scumpo ?

— Nu... chiar frică nu... Doar că... să vezi... Catedrala mi s-a părut atît de mare ! Atît de mare și atît de ciudată, de parcă aș fi văzut-o pentru prima oară ! Mă simțeam pierdută. Dintr-o dată am înțeles că nu eram singură.

— Eu te chemam.

— Nu ți-am auzit vocea, spuse Lena surprinsă.

— Bineînțeles că n-ai auzit-o. Dar *ai simțit-o*. Dovadă e că te-ai întors brusc spre mine.

— Ți-am spus că mi s-a întîmplat ceva curios. O senzație ciudată mi-a trădat prezența ta.

— Ciudată ? Absolut deloc. Ba chiar foarte naturală. M-ai *simțit* aproape de tine, pentru că între spiritele noastre există o afinitate așa de mare, încît n-a fost nevoie să folosesc limbajul obișnuit pentru a te chema. Te-am văzut, a fost de-ajuns să doresc cu putere ca tu să mă privești, pentru ca în aceeași clipă să te întorci spre mine.

Ea îl privi plină de curiozitate. Într-adevăr, ceva bizar se întîmplase. Își dăduseră întîlnire în spatele corului și totuși ceva îi trădase prezența căpitanului în transeptul templului. Ce anume ?...

N-ar fi putut să precizeze. De multe ori i se întîmplau asemenea lucruri. La cinema, pe stradă, avea senzația că e privită. Întorcea capul și întotdeauna întîlnea o privire care o fixa. Cîteodată, în continua ei hoinăreală pe străzile și străduțele orașului, avusese din nou senzația sau presimțirea că avea să se întîlnească cu cineva imediat ce dădea colțul. Și se întîmpla exact așa... Nu auzea pașii. Nici vreo voce. Nici un zgomot. Dar îndată ce dădea colțul, era imposibil să nu se întîlnească cu cineva.

Lena zîmbi gîndindu-se că dacă într-adevăr exista cel de-al șaselea simț, ea trebuia să-l aibă foarte dezvoltat.

— Vino pe-aici, fetițo, îi spuse Jáuregui cu oarecare grabă. Vino să privim, dacă-ți face plăcere, acest minunat filigran de piatră, pe care poate nu l-ai mai văzut.

Într-adevăr, Lena nu-l mai văzuse. Se născuse și trăise în Oviedo și nu-și amintea să fi văzut vreodată acea minunată galerie a Catedralei.

Puțin rușinată de ignoranța ei, trebui să recunoască :

— Nu... nu l-am mai văzut.

Străbătură toată galeria. Era la fel de solitară ca și templul. Și cum locurile solitare exercitaseră totdeauna asupra ei un fel de vrajă, rămase ca fermecată, contemplînd frumusețea galeriei, pentru ea de două ori atrăgătoare. Delicata arhitectură, tăcerea, pacea ei mistică și suavă, tulburată doar de cîntecele păsărelelor, îi produceau o senzație curată de plăcere, încît uită de adevăratul motiv al vizitei. Uită de cărți, de album,

chiar și de căpitan, impresionată de frumusețea și seninătatea galeriei.

— Ce minunăție ! exclamă în culmea admirației. Ce lucruri mărețe fac uneori oamenii !

Jáuregui nu era un bărbat inteligent. Cel puțin în ce privește cunoștințele despre femei. În ciuda relațiilor lui cu femeile și a aventurilor, mai mult sau mai puțin trecătoare și tainice, nu cunoștea psihologia femeii și avu nefericita inspirație de a încerca să întrerupă entuziasmul artistic al fetiței cu o galanterie vulgară :

— Nu trebuie să ridici ochii la cer pentru a crea o minune. Domnul Rivero stă mărturie... Tu ești mult mai frumoasă ca pietrele astea. Mult mai frumoasă, Lena...

Jáuregui se așezase în spatele tinerei, cuprinzîndu-i ușor umerii. Gura lui era așa de aproape de părul ei, încît respirația îi gîdila ceafa. Cea mai mică mișcare pe care Lena ar fi făcut-o întorcîndu-se spre el i-ar fi permis acestuia să-i atingă obrajii, ba chiar să ajungă la buze.

Dar Lena Rivero nu se mișcă.

Contempla dantela de piatră, mai frumoasă, după părerea ei, decît dantela făcută de Heidi... În umbra care începuse să pună stăpînire pe colțurile galeriei, piatra splendidă a arcadelor părea o mantie albă de mătase prinsă în părul unei femei brunete. „Ce degete măiestre au știut să smulgă din piatra dură acea spumă de argint ?"

Nu înțelegea cum Ger, iubitor al artei și al lucrurilor frumoase, nu o adusese niciodată în galeria Catedralei, ca să-i descopere frumusețea. „Dar dacă nici Ger n-o cunoștea ?..." Se întîmplă de multe ori să admiri operele de artă din locuri străine și să nu le cunoști pe-ale tale.

Dar mai mult decît arta în sine, pe Lena o vrăjise seninătatea maiestuoasă a galeriei. Acea pace simplă care contrasta cu ideile confuze și cu hoinăreala ei continuă și dezorientată. Își amintea mereu, cum își amintește drumețul în deșert trecerea printr-o oază, acele trei zile petrecute în casa unchiului Pedro Quintana. N-ar fi putut să trăiască acolo. Atmosfera ar fi sufocat-o. Dar își amintea mereu de ele ca de-o alinare, în vîrtejul vieții ei dezordonate. Și-atunci, în grădina galeriei i se părea că se află într-o mică oază, un minunat refugiu pentru incursiunile ei. Simțea dorința să sară peste balustradă și să se așeze pe covorul de iarbă și, de-acolo, cu ochii închiși, să asculte ciripitul păsărelelor. Dar nu îndrăzni să sară. Spuse vrăjită :

— Totul e minunat !... Simt ceva ciudat privind atîta grandoare și covorul ăsta verde și strălucitor care parcă e făcut din catifeaua cea mai fină. Ce mult mi-ar place să am o casă cu o grădină ca asta ! O grădină cu arcade de piatră filigranată și cu o fîntînă în mijloc...

Și se întoarse spre căpitan, întrebînd :

— De ce n-o fi avînd o fîntînă ? N-ar fi deloc rău, nu-i așa ?

Căpitanul atinse cu buzele părul fetiței. Și-i vorbi aproape de ureche, aproape de gură :

— Nu. N-ar fi rău, într-adevăr. Dar nu-i ușor să găsești o fîntînă în galeria unui templu gotic... Sînt sigur că ți-ar plăcea să trăiești în Andalucía. Sau și mai mult, în Africa. Acolo toate casele au o grădiniță fără grandoarea galeriei unei

mănăstiri sau a unei catedrale, dar au păsărele și flori și o fîntînă în mijloc... Sînt grădinițe care par că sînt făcute anume ca decor pentru o frumoasă idilă...

Jáuregui se opri o clipă, calculînd efectul cuvintelor sale. După o mică pauză, continuă :

— O să te duc o dată în Maroc. Vom străbate împreună toate ținuturile acelea. Nu crezi c-ar fi minunat, draga mea ?

Ea nu înțelese semnificația acelei propuneri.

— Imposibil de realizat, îi răspunse, fără a-și părăsi lumea de vis.

— Nu așa imposibil cum crezi ! Noi doi, împreună... Singuri ! Uitînd de toate.

Se apropie mai mult de ea. Brațele sale o strîngeau tot mai tare.

— Te rog, Luis, nu sta așa aproape, ne vede lumea!

— Taci !

— Ne aude...

— Taci, Lena ! O să ne audă dacă țipi așa. Mie nu-mi pasă de nimic. Cred că bănuiești. De nimic în afară de tine... De tine, iubito !... Am nevoie de tine, Lena. Te doresc cum poate nu te va mai dori alt bărbat !

— Ești nebun, căpitane, îi spuse Lena, îndepărtîndu-l cu coatele. Lasă-mă, te rog. Ne vede lumea.

— Ne-ar crede doi turiști îndrăgostiți.

— Doi turiști care se îmbrățișează în galeria unui templu ?

— Prostuțo ! Ce crezi că fac toți tinerii căsătoriți din lume ? Teatre, temple... Toate sînt locuri prielnice pentru îndrăgostiți. Și nimeni nu

se scandalizează dacă o pereche de tineri căsătoriți...

— Noi nu sîntem, îl întrerupse Lena.

— Dar am putea fi... Și, apropo de turiști, spuse el rîzînd, încercînd să mute conversația pe un teren mai puțin grav. Apropo de turism, încă nu m-ai întrebat, Lena, de fotografiile noastre de artă. Nu cred c-ai fi o tovarășă prea bună de drum... Nu vrei să le vezi ?

Lena încuviință din cap.

— Uitasem, spuse.

Jáuregui scoase din servieta de piele un plic mare,albastru, destul de uzat, și i-l dădu.

— Sper să nu te sperii, îi spuse. Sînt fotografii de artă. Grecii și romanii, maeștrii clasici ai umanității, au creat ceea ce nici Renașterea n-a putut să reînvie.

Lena, cu pleoapele întredeschise, păstrînd încă în pupile seninătatea maiestuoasă a galeriei, privi prima fotografie scoasă din acel plic albastru, care se vedea că trecuse prin multe mîini. Și albul marmurei o orbi. Reproducea legenda mitologică greacă a Posesiunii Ledei de către Jupiter, transformat în lebădă. Era atît de impresionantă perfecțiunea liniilor, delicatețea acelui frumos grup sculptural, încît ochii nevinovați ai micuței Rivero nu captaseră lascivitatea scenei. O privi cu bucurie, cu admirație, cu aceeași seninătate cu care contemplase mai înainte arcadele de piatră. Dar emoția ei nu se exterioriză în expresii exagerate.

— Ce frumoasă sculptură ! spuse simplu.

Și, după ce-o privi o clipă, căută în plicul albastru altă fotografie. Scoțînd-o pe-a doua, se

tulbură în mod vizibil. Acea fotografie nu reprezenta nudul senin al unui Apolo, nu era nici măcar torsul unei sculpturi anonime, nu era o bucată de marmură... Nevinovăţia n-o împiedica să-şi dea seama de ceea ce reprezenta şi o respinse scîrbită. Vru să-i înapoieze căpitanului plicul, dar mîinile îi tremurară şi plicul căzu, lăsînd să se împrăştie pe lespezile caste ale galeriei murdăria unor scene de lupanar.

Căpitanul, care studia reacţiile Lenei, desigur foarte deosebite de ceea ce se aşteptase, se aplecă să adune fotografiile şi, ridicîndu-se, mîngîie cu mîna picioarele fetei.

— Te-ai speriat, Lena ?... Se vede că eşti un copil. Totuşi, într-o bună zi te vei mărita...

— Nu !... N-o să mă mărit niciodată ! spuse ea repede, ascunzîndu-şi faţa între mîini. N-o să mă mărit niciodată ! Nu vreau să mă mărit !

Jáuregui îi prinse mîinile şi i le duse la spate pentru a-i împiedica orice mişcare, şi o atrase spre el. Şi, înainte ca fata să-l poată împiedica, îşi lipi buzele groase de gura ei.

Lena scutură capul şi se luptă, folosind pumnii şi genunchii, pentru a se depărta.

Cînd, în sfîrşit, reuşi să se desprindă din braţele căpitanului, două lacrimi i se rostogoliră pe obraji. Jáuregui vru să i le şteargă cu batista sa, dar fata îl îndepărtă cu un brînci. În ochii ei sclipea o flacără de ură pe care Jáuregui n-o văzuse niciodată în docilele pupile feminine. Şi înţelese că partida era pierdută. Lecţiile lui antimoralizatoare, eforturile lui nu reuşiseră s-o transforme pe Lena Rivero într-o docilă şi încîntătoare jucărie.

Furios că jocul lui mîrşav fusese respins, căută ceva cu care s-o rănească pe fetiţă, şi-i spuse cu dispreţ :

— Eşti o biată copilă, Lena Rivero ! Şi aşa vei rămîne. Curajoasă în promisiuni, în ispitiri... Dar laşă atunci cînd e vorba să îndeplineşti ceea ce ai promis.

— Eu n-am promis nimic, spuse ea sec.

— N-ai promis nimic ?... Ştii prea bine că da. Ai cochetat cu mine, ca să-mi vii acum cu ifosele astea de călugăriţă ?... Eşti o biată copilă ! O biată copilă proastă şi laşă !

Jáuregui se înfăşură în frumoasa lui capă colorată în albastru şi roşu. Zîmbi dispreţuitor şi, mergînd fără să facă cel mai mic zgomot, ca şi cum s-ar fi tîrît, ieşi din galerie.

Pleca decepţionat. Micuţa Rivero se dovedise a fi foarte deosebită de ceea ce-şi imaginase el. Nevinovatele poeme pline de pasiune, o adevărată confesiune a dorinţelor ei, obişnuita ei hoinăreală, acea revoltă înnăscută împotriva unei societăţi care o sufoca, acea trăire cu capul în nori nu erau oare un teren propice pentru a-l face să nutrească speranţa că fructul operei sale putea fi cules ? Pentru că el era sigur că planul pe care îl concepuse era bun. Şi-atunci ?...

Căpitanul Jáuregui nu era un bun observator. Nu era nici un bun psiholog. În ciuda prieteniei cu familia Rivero, nu-i cunoştea. Altfel nu şi-ar fi pus această întrebare ingenuă. Pentru că familia Rivero, chiar dacă era o familie de indivizi greu de controlat, care de multe ori trăiau după propriile lor legi şi obiceiuri, dacă adesea săvîrşeau fapte extravagante, nu erau în schimb

capabili să comită josnicii și urau vicleșugurile, micile ticăloșii, trădările. Respingîndu-le, Lena nu-și dezmințea originea. Căpitanul știa, ca toți prietenii lor, că femeile din familia Rivero fuseseră foarte originale. Și așchia nu sare departe de trunchi, ar spune mătușa Mag. Însă căpitanul Luis Jáuregui ignora un amănunt foarte important: că în brațele unei Rivero se putea ajunge numai pe calea inimii.

Cînd Lena îl văzu depărtîndu-se, respiră adînc, ușurată. Nu înțelegea motivul acelui asalt brutal, nici limbajul grosolan al prietenului ei. Nu-și amintea să fi cochetat cu el, aproape că nici nu știa ce înseamnă asta. „Sau poate căpitanul înțelegea prin cochetărie faptul că îi dăduse să-i citească poemele, că îi vorbise de visurile ei, de proiectele ei, în sfîrșit, faptul că-i deschisese micul ei sanctuar, totdeauna închis pentru cei din jur ?... Oare Luis Jáuregui era îndrăgostit de ea ? Oare «asta» era dragostea ?... În acest caz, avea mare dreptate doamna Rivero cînd îi spunea lui Heidi că nici o domnișoară binecrescută nu trebuie să simtă pasiune, că la căsătorie trebuie să ajungi ca la o obligație sfîntă, pentru a da fii Cerului și Patriei, supunîndu-te cu resemnare soțului. Mama ei spunea că numai femeile ușoare își exteriorizau dragostea, și că frumoasele himere sînt vise stupide și prostii.

Da. Poate că doamna Rivero are dreptate“, își spuse Lena în cele din urmă, ștergîndu-și buzele cu dosul palmei, încercînd să alunge de pe ele urma acelui sărut murdar.

Și Lena Rivero era indignată, cu toate că din alte motive decît căpitanul. El eșuase în acea josnică încercare. Ea văzuse prăbușindu-se acel idol de lut, la picioarele căruia depusese, timp de cîțiva ani, ofranda unei admirații curate.

Ieși din galerie după ce calculă că Jáuregui părăsise templul. Dar văzîndu-se singură pe coridor, simți cum un fior de teamă îi străbate tot corpul. La acea oră, galeria încă mai primea ultimele raze al crepusculului, dar coridorul lung și îngust care ducea în Catedrală prin portalul din ulicioara Santa Ana se cufundase de-acum în întuneric. Flacăra slabă a unei candele proiecta pe pereți, într-un dans macabru, umbrele oscilante ale tremurului ei. Niște umbre care începură să se pituleze, să se înalțe, să se ia la trîntă în dansul lor nebun, atunci cînd Lena deschise ușa și vîntul din grădină mîngîie flacăra candelei.

Lena nu era curajoasă. Întotdeauna întunericul o speriase, și acea năsăbuită procesiune de umbre îi dădea senzația de agonie. Dacă cel puțin ușa dinspre stradă ar fi fost deschisă, fuga ar fi salvat situația. Dar erau închise toate ușile, trebuia să le deschidă, și, între timp, umbrele s-ar arunca asupra ei, pe la spate, împiedicînd-o să fugă. Totuși, umbrele se liniștiră cînd vîntul încetă să mîngîie flacăra și Lena interpretă aceasta ca pe un răgaz în care i se dădea voie să iasă de-acolo.

Cu spatele lipit de peretele opus, cu ochii ațintiți la neagra cavalcadă, Lena Rivero încercă să se strecoare pînă la ușă, dar picioarele i se împiedicară de ceva tare și rece, care îi stătea în cale. Era o mică piatră funerară, rămasă uitată

în coridor și pe care n-o observase cînd trecuse spre galerie, ținîndu-l pe căpitan de mînă. Atunci frica pe care fetița o simțea se transformă în groază, picioarele i se înmuiară de parcă erau de cîrpă, o sudoare rece îi scăldă tot trupul ; nu mai putea respira... Gîndi : „O să leșin", și ridică ochii spre candela care lumina Catedrala întunecoasă, căutînd puțin curaj.

Ceva o liniști pe dată : candela lumina imaginea unui Ecce Homo, pusă într-un fel de nișă nu prea adîncă. Era un basorelief de mărimea unui tablou obișnuit. În ramă, abia vizibil, se distingeau mîinile lui Isus, legate cu o sfoară. Expresia feței lui era atît de blîndă, de îndurerată, încît Lena uită de frică și încercă să-i zîmbească cu duioșie.

— Nu-ți fie teamă, îi spuse cu naturalețea cu care îi vorbea întotdeauna. Îți voi dezlega mîinile și voi sta cu tine. Nu-ți fie frică de umbre.

I se păru că tabloul creștea, că se apropia de ea... Degetele tremurătoare ale fetiței mîngîiară mîinile legate ale lui Ecce Homo. Atunci își dădu seama că imaginea rămăsese la locul ei, în mărimea ei naturală, și ea fusese aceea care se apropiase de el și, în vîrful picioarelor, reușise să-l atingă. În orice caz, acea tovărășie era plăcută și-i alunga teama.

Dedesubt, abia luminată de flacăra candelei, era agățată o placă de lemn mîncată de cari. Cu greu se putea citi inscripția, aproape ștearsă de patina vremii. Lena silabisi cu mare efort :

Trecătorule, privește-mă... Contemplă-mi o clipă rănile... și vei vedea cît de puțin plătești... pentru sîngele pe care l-am vărsat.

Ridică din nou ochii spre imagine și i se păru că sîngele acela se păstra încă proaspăt pe fața lui. Într-adevăr, ea plătise puțin acel sînge vărsat pentru mîntuirea oamenilor.

Sugestionată de acel loc, de penumbră, acționînd în mare parte sub influența excitației nervoase pe care scena galeriei i-o produsese, simți cum genunchii i se îndoaie docili și, prosternată pe lespezi, se eliberă de zbuciumul care o copleșea izbucnind în lacrimi. Un plîns nervos o scutura cu violență, dar îi făcu bine. Și încet-încet, se liniști.

Sfîrși prin a se simți cuprinsă de o senzație plăcută, nouă pentru ea... Spiritul i se liniștea, și o pace cum pînă atunci nu mai cunoscuse o învălui.

Vocea înaripată a imaginației sale, gata oricînd să se avînte în orice direcție, o sfătuia :

„Da, e tocmai ce căutai tu, Lena Rivero. Ceea ce tu doreai. Ceea ce sufletul tău jinduia cu ardoare de-atîta vreme. Pacea mănăstirii te așteaptă. Vei avea, așa cum doreai, o casă cu o curte închisă privirilor murdare ale bărbaților. Și, în curte, multe păsărele și flori... și un clopot de argint care-ți va cînta la ureche, chemîndu-te la rugăciune..."

Imaginația ei se înălță și mai mult :

„...și dacă Domnul va avea milă de roaba lui, poate într-o bună zi îi va dărui miracolul unei viziuni..."

Lena Rivero se legăna pe un nor de tămîie, ca în vremurile îndepărtate ale viselor lui Heidi, cînd simţi în spatele ei nişte paşi uşori. Nişte paşi care păreau că se apropie, că se depărtează, că se apropie, că iar se depărtează...

O spaimă nebună o cuprinse din nou, risipindu-i liniştea. Nu vedea pe nimeni, dar continua să audă paşii uşori ai cuiva care se apropia de ea pentru ca apoi să se departeze iar... Paşii sunau clar şi distinct, cînd mai apropiaţi, cînd mai depărtaţi, fără ca ea să poată preciza de unde anume veneau. Din galerie ?... Din Camera Sfîntă ?... Din interior ?...

Neliniştea ei luă proporţii. Paralizată de frică, simţi cum i se făcea părul măciucă, iar în gîtul strîns ca de o menghină îşi înăbuşea un ţipăt. Îşi aminti în clipa aceea de ispitele sfinţilor, pe care mama sa i le povestise de atîtea ori cînd era mică, şi acel gînd sfîrşi prin a-i zdruncina complet nervii. Mai rămase un timp îngenuncheată, incapabilă să se mişte, căci picioarele refuzau s-o susţină... Cînd putu să se ridice, urmărită de umbrele pe care candela le făcea să danseze pe pereţi, se apropie de uşă. Dar frica o orbea atît de tare, că nu nimerea s-o deschidă. În sfîrşit reuşi, respiră adînc şi se năpusti în stradă.

La ieşire fu cît pe ce să doboare la pămînt o bătrînică. Femeia ridică mătăniile care-i căzuseră din mînă şi nu mai contenea cu văicărelile :

— Ia te uită ce nebună !... Ferească-mă Domnul Dumnezeul nostru... Parcă ar urmări-o toţi dracii.

Fata nu se opri din goana ei pînă ce nu se văzu pe Corrada del Obispo. Şi-acolo izbucni în rîs. Închipuirile şi frica dispăruseră. Şi rîsul ei

se revărsa într-o cascadă de clopoţei de argint. Rîdea din toată inima de teama şi de hotărîrea ei fermă de a abandona hoinăreala prin oraş, pentru a se închide într-o mănăstire.

„Ea, închisă într-o mănăstire, dedicîndu-se vieţii contemplative ?... Ce idee !... Şi toate astea pentru că Jáuregui... Pentru că acel biet Isus abandonat... Nu ! Hotărît, nu ! îşi spuse. „Eu n-am avut niciodată vocaţie... A fost o nebunie."

Dar din clipa aceea, Lena Rivero începu să se gîndească la acest lucru care o speria într-atîta, atrasă de o forţă irezistibilă. Şi nu printr-o lină perioadă de tranziţie, ca urmare a unei convingeri ferme. A fost aşa, dintr-o dată... Temperamentul ei aprins şi firea ei schimbătoare nu cunoşteau nuanţe, nici stări sufleteşti pregătitoare. Ca o giruetă fragilă, săgeata ei semnala punctele cardinale, printr-o rapidă învîrtire.

În noaptea aceea nu putu să doarmă : îşi petrecu mare parte din ea rugîndu-se. Fusese o fetiţă prea puţin credincioasă, rece, insensibilă, uşuratică... Se amuza de orice, visa deşertăciuni, se delecta citind cărţi nesfinte... În sfîrşit, ducea o viaţă complet diferită de cea pe care trebuia s-o ducă o bună creştină.

O infinită milă, o duioşie fără margini o cuprindeau pe Lena cînd îşi amintea de Isus cel abandonat. Între toate întruchipările Domnului, imaginea aceea, în faţa căreia se oprise se bucură de cea mai mare simpatie. De ce oare o puseseră tocmai în acel loc trist şi plin de groază ?

Într-un moment de abnegaţie promise, eroic, să-i ţină tovărăşie în fiecare zi. În felul acesta n-avea să se mai simtă atît de trist şi părăsit. Su-

ferința de-a se vedea din nou singură în coridorul Catedralei îi producea o ciudată senzație de plăcere și neliniște, care o captiva. Era o plăcere dureroasă.

Dimineața următoare, se întoarse plină de emoție în coridorul Catedralei, sperînd să simtă din nou senzațiile profunde pe care le trăise în după-amiaza trecută. Și suferi o decepție. Ușa dinspre stradă, larg deschisă, lăsa să treacă un torent de lumină care alunga întunericul din coridor, străbătut la acea oră de oameni care intrau și ieșeau întruna. De la toate altarele ajungeau, mai mult sau mai puțin estompate de distanță, sunete de clopoței de argint care anunțau celebrarea Sfîntului Sacrificiu... Păsărelele cîntau în galerie. Nimic care să provoace teamă, neliniște... Doar pace. Pacea sufletelor împăcate. Pacea îngerilor... Pînă și imaginea lui Isus avea o înfățișare liniștită.

Lena Rivero ieși.

Dar se înapoie în aceeași după-amiază. Și, spre marea-i bucurie, putu să simtă din nou senzația de durere și tristețe care cu o zi înainte o făcuse să îngenuncheze în fața acelei imagini.

De data aceasta aducea un dar: un pumn de pietricele mici pe care și le puse sub genunchi, în timp ce se ruga cu brațele încrucișate, așa cum obișnuia María. Se ruga cu toate simțurile treze, gata să perceapă cel mai mic zgomot. Dorea să simtă din nou teamă, acea senzație de neliniște care o copleșise cu o zi în urmă. Și avu norocul să simtă același lucru cînd, odată cu lăsarea întunericului, răsunară în spatele ei misterioșii pași care ba se apropiau, ba se depărtau, fără ca ea să-i poată localiza.

În acea după-amiază, nu numai ciudații pași îi tulburară sufletul și rugăciunea: alte mici zgomote asaltară tăcerea coridorului, mărindu-i teama și neliniștea pe care ea dorea să i le ofere lui Isus.

Totuși, rutina e un narcotic care adoarme senzațiile, și Lena, care continuă să-și viziteze Prietenul în fiecare după-amiază, se obișnui cu umbrele, zgomotele, pașii aceia misterioși... Nu reuși să le descopere originea, dar ajunse să se încredințeze că nu era vorba despre ceva supranatural. În schimb, într-o seară descoperi pe micii autori ai anumitor zgomote care de asemenea o speriaseră. Erau doi șoricei ce-și aveau cuibul sub lespedea funerară uitată lîngă ușa galeriei. Poate că nu erau o pereche, iar ascunzătoarea lor poate că nu era un cuib al dragostei. Lena nu era prea sigură de acest lucru. Dar micile animale erau simpatice și ea le boteză cu numele de Mickey și Minnie, punînd pe seama lor tot felul de aventuri. La început, șoriceii nu aveau încredere în sincera prietenie pe care le-o oferea Lena. O priveau cu aceeași curiozitate cu care și fetița îi privise. Puțin cîte puțin gheața se topi. Lena, cum făcea pe vremuri cu motănașul, păstra pentru ei o parte din mîncare. Buzunarele îi erau mereu pline de pietricele mici și de firimituri de pîine. De îndată ce punea firimiturile pe podea, prietenii ei se grăbeau să le devoreze iar apoi se plimbau și se jucau, în timp ce Lena își făcea rugăciunea.

Cîteodată erau întrerupți de vreo persoană care intra sau ieșea. De cele mai multe ori se împiedica de picioarele ei proprii și puțin îi lipsea să-și

piardă echilibrul, căci genunchii nu stăteau prea bine pe pietricele. Fără să crîcnească, îi oferea lui Dumnezeu acel efort cu o simplitate şi o umilinţă care ar fi uimit-o pe doamna Rivero, dacă ar fi aflat despre asta. Dar nici doamna Rivero, nici mătuşa Mag, nici Ger, nici María nu ştiau nimic despre penitenţa fetiţei, oarecum pitorească, desigur, dar foarte sinceră.

Aproape un an întreg trăi Lena acel val de misticism şi de-a lungul acestui an dori în mod sincer să renunţe la viaţa lumească. La început, fervoarea ei era atît de mare, încît uită pînă şi de hoinărelile prin oraş. De cîte ori reuşea să iasă, cu sau fără permisiunea mamei, se îndrepta spre Catedrală pentru a-i ţine tovărăşie Prietenului ei.

Ajunse astfel să cunoască toate ungherele Catedralei, la fel de bine cum cunoştea întregul Oviedo. Ştia la ce oră se putea ruga netulburată, fără ca cineva să intre sau să iasă ; la ce oră şi în ce altar sau capelă se ţinea slujba ; cînd intrau canonicii în cor. Galeria era în general încuiată, dar Lena pătrundea acolo ori de cîte ori găsea deschis şi se plimba pe sub arcadele ei, desfătîndu-se în acea atmosferă de pace.

Toată iarna Lena Rivero s-a refugiat cu neliniştea ei în Catedrală. Dar odată cu primăvara a ieşit din nou la cîmp, sub pretext că-i aduce Prietenului ei buchete de ierburi mirositoare, margarete şi alte flori. Pretextul se transforma în lungi excursii, iar timpul pe care-l petrecea în Catedrală era din ce în ce mai scurt. Nu se mai gîndea să se retragă la mănăstire, dar continua să-l viziteze pe Isus şi încă o Prietenă pe care, de asemenea, o întîlnise în Catedrală. O numea „Fecioara alăptînd", „Mama Copilului." Nu era vorba de vreo Fecioară venerată de credincioşi, nici nu avea un altar strălucitor ca Fecioara din Covadonga, del Pilar, sau de los Angeles [1]. Era, la fel ca Isus din coridor, o Fecioară la care nimeni nu se ruga. Piedestalul ei se afla între două uşi, în partea opusă galeriei, la celălalt capăt al transeptului, şi care comunicau cu capela Regelui Neprihănit. O descoperi într-o dimineaţă cînd ieşea din capelă. Venise în ziua aceea la Fecioara del Pilar, căreia aragonezii care trăiau în Oviedo îi închinau o sărbătoare. Lena asistă la slujbă şi la ieşirea din capelă, uitîndu-se ca de obicei în jurul ei cu mare curiozitate, îi atrase atenţia Fecioara aceea care îi oferea Divinului Copil sînul.

Fecioara din capela Regelui Neprihănit deşteptă în ea un sentiment de duioşie faţă de propria ei mamă, gîndindu-se că aceasta o ţinuse în braţe şi îi dăduse lapte la sînul ei. Cu toate acestea, relaţiile între mamă şi fiică erau la fel de puţin cordiale ca şi pînă atunci.

Primăvara anului 1931 a adus, în afară de flori şi ierburi parfumate, un alt important eveniment care avea s-o departeze şi mai mult pe Lena de planul ei de a se retrage la mănăstire. Un şoc prea puternic pentru mintea ei fragilă o aruncase în braţele Iubitului. Alt eveniment important avea s-o departeze de acel drum...

În ziua de 14 aprilie ieşi mai devreme ca de obicei din Catedrală. Peste tot se închideau uşile,

[1] A îngerilor (sp.).

iar oamenii alergau dintr-o parte într-alta, de parcă un vînt rău ar fi suflat în toate direcţiile. Cu toate că se lăsa înserarea, se gîndi să meargă la Buenavista, să se uite cum pleacă expresul de Madrid. Ieşi din Catedrală, coborî pe îngusta străduţă Aguila pînă la Jovellanos şi merse pe vechiul drum al Lînăriei înspre Escandalera. Dar un puhoi de oameni o opri cînd ajunse la mica Piaţă Santa Clara. Era o mulţime care îşi exterioriza bucuria strigînd „Trăiască Republica" şi purtînd mari pancarte.

Instinctiv, Lena alergă să se refugieze sub primul portal pe care îl întîlni în cale, temîndu-se de tulburări. Dar apoi înţelese că era vorba de o manifestaţie paşnică pe străzile oraşului, sărbătorind proclamarea celei de a Doua Republici Spaniole [1]. Studenţi, muncitori, funcţionari, negustori, boemi, cu toţii se înlănţuiau într-o cordială camaraderie.

Desigur, de la acea manifestaţie nu putea lipsi Ger. Lena îl văzu imediat, cu cămaşa descheiată şi părul răvăşit. Avea faţa aprinsă de emoţie şi ţinea în mîini, cu mîndrie, o lozincă mare pe care se putea citi : *Pace şi Pîine.*

Lena avea o idee foarte sumbră despre revoluţii, şi o uimea faptul că în Spania o schimbare a unui regim se făcea la fel de uşor ca o sărbătoare, ca o paradă militară... Afişe lipite pe vitrinele de la Café de la Paz, anunţau că Maiestatea-Sa Re-

[1] A Doua Republică Spaniolă proclamată la 14 aprilie 1931, în urma revoluţiei burghezo-democratice, caracterizată prin lupte îndîrjite între forţele progresiste şi extremiştii de dreapta, lupte care au dus la Războiul civil (1936—1939).

gele plecase spre Cartagena şi că Maiestatea-Sa Regina şi Alteţele-Lor Regale, Infanţii, se pregăteau să plece spre frontiera franceză. Nu se menţiona nimic despre Principele de Asturias, pe care Lena continua să-l adore în taină. Dar faptul n-o nelinişte. Dacă Regii şi Infanţii puteau să iasă din Spania fără dificultăţi, era de presupus că şi Principele se afla la adăpost.

Aceste ştiri, publicate cu tot respectul de *La voz de Asturias*, şi proclamarea Republicii Spaniole o linişti pe Lena care se îngrozea la ideea unei posibile revoluţii sau război civil. Ea, care moştenise cea mai mare parte a calităţilor şi defectelor familiei Rivero, nu le moştenise, desigur, curajul şi dispreţul pe care îl arătau vieţii. Era fricoasă şi laşă.

Ajunse acasă mulţumită. Nimeni nu aflase vestea. În casa din strada San José ştirile ajungeau întotdeauna cu întîrziere. Ca şi cum ar fi fost o insulă departe de civilizaţie. Dacă nu le aducea Ger sau comandantul Data, nimeni nu afla nimic. Lena era mîndră că în acea zi le-o luase tuturor înainte cu ştirea despre extraordinarul eveniment.

Doamna Rivero îşi făcu cruce şi începu să facă prevestiri negre pentru viitorul Patriei.

— Isuse, Doamne !... Ce nou potop ne trimiţi ?... Spui că oamenii cîntă, Lena ?... Curînd vor plînge !... Lucrurile astea nu vin niciodată fără vărsare de sînge. Dumnezeu să ne aibă în pază !

Deodată îşi aminti de Ger. Băiatul era ca un spin dureros înfipt în inima ei. Dacă doamna Rivero păcătuise vreodată în viaţă, dacă greşise în educarea copiilor, îi fusese dată spre ispăşire acea cruce de dragoste pe care o ducea în spinare.

Neastîmpărul băiatului era pentru mamă un motiv de continuă nelinişte.

— Şi Ger ? Unde-o fi Ger ? întrebă. Cum de n-a venit încă ?

— Mamă, n-are rost să te-ngrijorezi. Cum o să vină Ger acasă cînd e atît de devreme ? o linişti María. Comandantul nici n-a venit încă, şi doar ştii că Ger obişnuieşte să vină cînd Data se pregăteşte de plecare.

— Bine, dar astăzi... cu tulburările astea... Nu-mi place ca Ger să umble pe străzi. Nu, nu-mi place. Sper că nu i-a dat prin minte să participe la manifestaţiile calicilor ăstora...

Lena dădu din umeri.

— Şi dac-ar fi aşa, ce ?... Doar nu-i nici un delict. Republica o să ne aducă multe lucruri de care Spania avea nevoie. O să vezi !... Ger spune mereu că situaţia noastră se va aranja imediat, ca şi toate celelalte probleme ale spaniolilor. Republicanii...

Domnişoara Quintana îi tăie vorba nepoatei cu un torent de gesturi şi cuvinte de reproş. Iar la urmă găsi şi proverbul potrivit :

— Ia mai taci, te rog ! De ce-o faci pe maică-ta să sufere... Republicanii !... O să rezolve problemele poporului, zici ?... Vorbe !... Lupu-şi schimbă părul, dar năravul ba.

XVIII

VIZITA CARINEI RIVERO în casa din strada San José a fost un eveniment memorabil. Bătrîna domnişoară Quintana pătrunse în galerie tîrîndu-şi papucii peticiţi şi tremurînd de frică la ideea că trebuia să anunţe o vizită. Musafirii erau primiţi fără prea multă plăcere în sărăcăciosul cămin al familiei Rivero, altădată atît de ospitalier. Se simţeau umiliţi pentru faptul că nu puteau să-i primească cum se cuvine. De fapt, familia Rivero primea foarte puţine vizite după completa ei ruinare, şi rarii oaspeţi erau întotdeauna ori necunoscuţi, ori rude îndepărtate care ignorau adevărata situaţie a familiei.

Luată prin surprindere, mătuşa Mag se văzu obligată să anunţe neaşteptata vizită :

— A venit o doamnă care zice că e rudă cu bărbatul tău (Dumnezeu să-l odihnească !). Am poftit-o în salon.

Doamna Rivero nu făcu nici un gest care să denote că a auzit. Stătea adîncită în fotoliul ei de piele, jupuit şi sărăcăcios, privind pe fereastră la ploaia ce cădea neîncetat, învăluind peisajul verde într-un nor gri de melancolie. Un pled, tot foarte uzat, îi acoperea genunchii, şi pe el se afla veşnica broderie la care lucra. Scoase o mînă de sub pled şi arătă spre fereastră, privind în sus.

— Încă o crăpătură, Doamne !... O să se prăbuşească tavanul dacă nu vin mai repede să repare acoperişul. Şi blestematul ăsta de proprietar, care se face că nu vede, pentru că nu-l lasă să mărească chiria... Ce om fără suflet !

Într-o trecere bruscă, văicăreala i se prefăcu în poruncă :

— Mag, adu repede un lighean şi pune-l aici lîngă picioarele mele, ca să nu se facă băltoacă pe podea.

Mătuşa Mag aduse din bucătărie un lighean vechi şi, după ce-l potrivi sub crăpătură, atinse uşor umărul doamnei Rivero şi-i repetă iritată:

— Ţi-am zis că o doamnă care spune că e rudă cu bărbatul tău (Odihnească-se în pace!) aşteaptă în salon.

Doamna Rivero îşi duse din nou mîinile la cap într-un gest de dezolare. Apoi privi în jur ca şi cum ar fi căutat ceva. Dădu cu ochii de Lena, ghemuită într-un colţ şi-i porunci sec:

— Hai, fata mea, du-te tu. Şi expediaz-o cu amabilitate. Spune-i că sînt bolnavă, foarte bolnavă. Că a venit într-un moment nepotrivit şi că regretăm că n-o putem primi. Dacă mă duc eu, ne vom vedea obligaţi să-i punem casa la dispoziţie, s-o invităm la masă şi... în sfîrşit, Lena, mă înţelegi. Nu ne putem permite nici o cheltuială în plus. Du-te tu şi expediaz-o cît poţi de amabil. Doamne, Doamne, ce migrenă!

Tînăra se ridică în silă din colţul în care stătuse nemişcată contemplînd ploaia. Zilele ploioase, atît de frecvente în Principat, îi paralizau obişnuita energie, reducînd-o la o furioasă neputinţă. Doamna Rivero n-o lăsa să iasă ca să nu-şi strice pantofii şi aşa destul de scîlciaţi. Şi dacă nu găsea nici un pretext să iasă, Lena rămînea în casă ca un leu în cuşcă. Pentru a se odihni după atîta muncă, se învîrtea prin toate încăperile, aranjînd lucrurile, schimbîndu-le locul, răvăşind şifonierele şi, la sfîrşit, se aşeza pe podea, în orice colţişor, cu genunchii la gură, în poziţia ei caracteristică, şi-şi lăsa imaginaţia să zboare, în timp ce contempla apa care se prelingea uşor pe geamuri.

Pentru micuţa Rivero, zilele ploioase erau exasperante, şi în dimineaţa aceea era prost dispusă. O ascultă pe maică-sa fără prea multă plăcere.

— Pe cine trebuie să primesc?

Interveni mătuşa Mag:

— O doamnă care spune că e rudă cu tatăl vostru (Fie-i ţărîna uşoară!).

Chipul fetiţei se lumină de bucurie.

— Cu tata?... Ai zis că e rudă cu tata?

— Aşa am spus, fetiţo. O doamnă Rivero. Şi aşteaptă în salon.

Lena sări imediat în picioare dispusă s-o primească pe doamna aceea cu toate onorurile. Dacă era vorba de o Rivero, era fără îndoială o femeie interesantă, pe care Providenţa o trimitea să rupă monotonia acelei dimineţi triste. Vizita unei rude a tatălui ei era o surpriză, lucru la care nu te puteai aştepta de la un Quintana. Rudelor Quintana li se putea face cu anticipaţie o fişă vegetală:

„Se naşte, creşte, se dezvoltă, se reproduce... şi moare. Suferă în prima fază a vieţii de bolile tipice copilăriei şi de inevitabilele diplome de onoare. Se joacă în parcul San Francisco. Se plimbă pe strada Uría. Se licenţiază în vreo ramură a cunoaşterii. Asistă la premierele de la Teatrul Campoamor şi la concertele de la Filarmonică. Merge la slujba de la ora douăsprezece la Catedrală. Priveşte de la Real Automobil Club la lumea ce se plimbă pe strada principală a oraşului. Se uneşte prin căsătorie cu o familie cu situaţie, urcînd totdeauna o treaptă pe scara socială. Şi dacă moda o cere, închiriază garsonieră unei iubite în oraşul învecinat, Gijón. Despre unele

activități demne de atenție (exceptînd, bineînțeles, aventurile amoroase) afli din rubricile mondene ale ziarelor locale: *A plecat la Madrid domnul Quintana, ilustrul profesor de la Universitatea noastră... La întoarcerea sa din călătoria de nuntă în străinătate, am avut plăcerea de a-l saluta pe ilustrul doctor Quintana și pe frumoasa lui soție* (neé *Maria Fernanda del Río*)... *Eminentul elev Jaime Quintana a absolvit în mod strălucit bacalaureatul, prilej cu care transmitem cele mai călduroase felicitări tatălui său, bunul nostru prieten, onorabilul locotenent-colonel de Artilerie, domnul Quintana...*

Magnificii Quintana, cunoscuți și onorați în întregul Oviedo!... Totul în viețile lor era prevăzut, îndrumat, obișnuit... Nici un amor scandalos. Nici o *affaire* strălucitoare. Nici o înfrîngere vizibilă...

Stăpînită de o adevărată curiozitate, Lena ieși în întîmpinarea acelei doamne care zicea că e rudă cu tatăl ei și care venea să-i salute. Dar înainte de-a se duce s-o primească, îi ceru Maríei capotul și papucii, deoarece cu ai ei nu se putea prezenta. Degetele de la picioare se bucurau, în calda lor încăpere, de mari ferestre prin care se arătau lumii fără nici un fel de jenă, sărbătorindu-și sălbatica libertate. La fel și coatele — îi apăreau prin mînecile capotului cu o lipsă de pudoare comparabilă doar cu aceea a degetelor ei îndrăznețe. În schimb, „Santa María Tota Pulchra“ își păstra lucrurile intacte, și Lena chiar bănuia că singurul lucru pe care îl deteriora sora ei erau genunchii. La María alergă ea în acel moment de cumpănă.

— Ia papucii mei, îi spuse María, încredințîndu-i comoara. Dar nu-i călca la spate. Încalță-i bine, nu-s tîrlici.

— Liniștește-te, „doña Perfecta“. I-am încălțat pîn-la os... Acum dă-mi capotul... Așa!... E bine, sau l-am îmbrăcat pe dos?

María zîmbi resemnată și Lena ieși în întîmpinarea misterioasei doamne, dispusă s-o expedieze cu amabilitate, așa cum îi ordonase maică-sa, dar, în realitate, dornică s-o cunoască și să-i asculte istorisirea.

Pătrunzînd în salon, Lena avu o mare decepție. Unde era eleganta doamnă pe care și-o închipuise?... Lîngă balcon, fără îndoială neîndrăznind să se așeze pe canapea, unde mătușa Mag o poftise să ia loc, se afla doar o femeie bătrînă, mărunțică... Neînsemnată. Părea și mai mică, intimidată de faptul că se afla pentru prima dată în casa unor rude necunoscute.

Purta o fustă largă și un șal din cele care se chemau „păr de capră“, iar părul cărunt și-l acoperise cu un batic de mătase neagră, după obiceiul bătrînelor țărănci asturieme. Pe mantaua ei neagră străluceau, ca niște mici diamante, mii de picături mărunte de apă. *Orbayu* părea să fi brodat cu fir de argint șalul țărăncii. Baticul care îi acoperea capul, la fel de ud, și el, lăsa descoperită fruntea înaltă pe care se desena, la fiecare gest, cuta circumflexă pe care de-atîtea ori o surprinsese Lena pe fruntea tatălui ei. Ochii ei erau inconfundabilii ochi ai Riverilor. Finețea nasului, ușor acvilin, purta și ea pecetea familiei. Pînă și gura puțin adîncită, pentru că bătrînei îi lipseau cîțiva dinți, îi era Lenei familiară. În ansamblu,

o figură plăcută, pe care regăsi în amănunţime toate trăsăturile lui *Aguilucho.* Salutînd-o, avu senzaţia că salută o persoană de mult cunoscută.

— Bună ziua, draga mea doamnă... Rivero, nu-i aşa ?... Luaţi loc, vă rog.

Bătrîna se aşeză pe canapea, încercînd să ascundă sub fusta-i largă pantofii grosolani de ţărancă. Şi rămase cu privirea aţintită la fetiţă.

— După cum se pare, am plăcerea să salut o rudă a tatălui meu, nu-i aşa ? întrebă Lena, zîmbind cu amabilitate ţărăncii.

— Sora... Sînt sora tatălui vostru, răspunse bătrîna, după o oarecare ezitare. Tatăl tău nu v-a vorbit niciodată de mătuşa Carina ?

Fetiţa rămase descumpănită. Într-adevăr, domnul Rivero nu pomenise niciodată de o astfel de soră. E drept că vorbea puţin despre familia lui şi de multe ori îi vizitau rude de a căror existenţă nu ştiau nimic. Dar, în orice caz, era destul de ciudat că în conversaţiile lui nu amintise niciodată de această soră. Nici unchiul Henri, nici mătuşa Nora, soţia lui, cînd veniseră de la Chicago. Nici una dintre rudele care, în diferite ocazii, îi vizitaseră, nu menţionase în faţa copiilor pe această Carina Rivero care venea acum să-i salute, spunînd că e sora tatălui ei.

— Parcă... da... se prea poate... Dar au trecut atîţia ani de cînd tata... ne-a părăsit, încît, într-adevăr... nu-mi amintesc. Vă rog să mă iertaţi, am o memorie atît de proastă... Îmi dai voie să te îmbrăţişez, mătuşă Carina ?

— Tu eşti Nita ! o întrerupse bătrîna, strîngînd-o în braţe. Mititico !

Se îndepărtă ca să-i privească mai bine chipul şi o strînse iar la pieptul ei, adăugînd cu mîndrie :

— Eşti de-a noastră ! Eşti Rivero ! O Rivero adevărată !... Ah, dac-ai fi băiat... ai fi de-acum în America, sau în Australia... ! Oriunde, numai în casa asta nu. Nu înţeleg cum de Ger nu pleacă.

— Ger trebuie să înveţe. A terminat facultatea, iar acum se pregăteşte pentru un concurs ca să ocupe un post.

— Învaţă, învaţă ! o întrerupse bătrîna. Cheltuieşte bani în loc să-i cîştige... E o prostie ! Asta face oricine. Nu seamănă cu taică-tău. Mai rar bărbat ca el ! E drept că risipea banii, dar ştia să-i cîştige... Da, da, nu-i nevoie să-mi spui. Ştiu că băiatul zice că Republica are nevoie de el, că trebuie să realizeze ceva foarte important, că Spania trebuie salvată... Ca şi cum fără sluta nu se face nunta ! Sper că nu-l împiedică maică-sa !... O să-i distrugă viaţa cu egoismul ei. Şi-o să scoată din el un conţopist, dacă băiatul nu se grăbeşte să facă o nebunie. Păcat de el !

Lena o asculta pe mătuşa Carina cu din ce în ce mai multă uimire, neputîndu-şi explica cum de nu aflase niciodată despre femeia aceasta care părea că-i cunoaşte atît de bine pe toţi. Tocmai se pregătea s-o întrebe ceva, cînd în spatele ei se auzi o hărmălaie în toată legea. Se întoarse speriată.

Jos, lîngă canapea, se afla un coş enorm, cu două capace, mult mai mare decît acela pe care îl căra Petrona odinioară la piaţă. În el, doi pui se încăieraseră, disputîndu-şi cu înverşunare spaţiul prea strîmt. Mătuşa Carina se adresă puilor cu reproş :

— Sst ! Blestemaţilor, tăceţi odată !... Încă nici n-aţi fost prezentaţi stăpînei casei şi aţi şi luat-o cu asalt, bătîndu-vă ca două vecine nebune... Vă poftesc să vă purtaţi ca nişte cavaleri, pentru ca această domnişoară să nu rîdă de rudele de la ţară !

Umorul mătuşii Carina o făcu pe Lena să izbucnească într-un rîs deschis şi sincer. Atunci bătrîna puse în braţele nepoatei cei doi pui, în timp ce făcea prezentările :

— Sînt ai tăi, Lenita. De multă vreme doreau să te cunoască. Sînt Pichi şi Paco, cei mai simpatici din ograda mea.

Şi, adresîndu-se acestora, le zise, trăgîndu-i de creasta abia mijită :

— Hei ! Ce-i spuneţi Nitei ?... Că e o domnişoară frumoasă şi că doriţi să rămîneţi în compania ei, nu-i aşa ?... Parcă nu vă cunosc eu ?... Că de nu, o să vă creadă două găini bătrîne.

Pe Lena o distra scena, dar se simţea oarecum stînjenită în faţa minunatului dar. Şi protestă slab :

— Mătuşă Carina, eu nu pot... nu trebuie...

— Ce nu poţi ? Să-i primeşti ?... Doar n-o să-mi spui că-ţi face rău carnea de pui, pentru că n-o să te cred. Toţi din familia Rivero avem gusturi fine. Ah, dac-ar trăi taică-tu !... În sfîrşit, vă aduc ceva din sărăcia mea, aşa cum se cuvine din partea unei rude de la ţară, spuse, arătînd spre coşul încărcat. Of, nepoată, ştiu că nu asta trebuie să dăruieşti unor domnişoare ! Ar fi trebuit să vă aduc flori şi bomboane şi alte lucruri mai fine, dar cum asta aveam în casă... În casa voastră, fetiţo. Poate că tatăl tău nu v-a vorbit nici despre *El Puntal* [1], ferma voastră... Ei, acum nu face doi bani. Casa e pe jumătate în ruină, iar pămînturile au încăput pe mîna cămătarilor, desigur pentru ca blestemul să se împlinească. Dar încă ne-a mai rămas grădina şi, la naiba ! m-am gîndit că nepoţii mei au dreptul să guste din minunatele ei roade.

Lena înţelese că mătuşa Carina le venea în ajutor dar cu mare delicateţe. Şi o îmbrăţişă încă o dată, emoţionată, uitîndu-se peste umărul ei, la coşul deschis. Şi, privindu-l, simţi ameţeala pe care fără îndoială o simţise şi Ali Baba la vederea comorilor din peştera hoţilor : mere, pere, unt, ouă, brînză...

Fetiţa se apropie încet de coş şi căzu în genunchi în faţa lui, neîndrăznind să se atingă de ceva. Mirosul merelor coapte o ameţea. Fără să lase puii pe care-i strîngea la piept, stătea cu ochii aţintiţi la coşul deschis, privindu-l vrăjită, tremurătoare... Apoi, cu o mînă mîngîie uşor comoara, temîndu-se ca la atingerea ei să nu dispară ca un vis.

Văzîndu-i nehotărîrea, mătuşa Carina spuse :

— Sînt pentru tine, mititico. Pentru voi... Hai, Nita, hai mănîncă un măr ! Şi spune-mi dacă există fructe mai minunate decît la Villaviciosa.

Lena simţea cum o sufocă emoţia. O emoţie sinceră, provocată de gestul duios al femeii străine, complet necunoscută pînă în ziua aceea, şi o emoţie oarecum fiziologică, emoţia stomacului recunoscător... Un amestec de sentiment de recunoştinţă, de plăcere fizică... O întreagă gamă de senzaţii necunoscute ei, iată ce simţea, prosternată

[1] Pilon (sp.).

în fața uriașului coș. Lăsă puii pe podea și, îmbrățișînd fusta largă a bătrînei, izbucni în plîns, sughițînd nervos :

— Ah, mătușă Carina... mătușă Carina, ce bună ești !...

Carina Rivero își adînci degetele descărnate în părul fetiței, mîngîind-o duios, așa cum făcea și tatăl ei cînd era mică. Apăsarea ușoară a acelor degete îi făcu bine și, puțin cîte puțin, își recăpătă stăpînirea de sine.

— Copila mea !... Biata mea fetiță !...

Mătușa Carina înțelese dintr-o dată reacția nepoatei. Dar, spre marea ei surpriză, în timp ce condamna ceea ce considera o prostie din partea cumnatei sale, o văzu pe Lena că se ridică, într-una din acele schimbări bruște care o caracterizau, izbucnește într-un șir răsunător de hohote, acoperind cu sărutări fața brăzdată a bătrînei și, luîndu-i pe Pichi și Paco în brațe, se năpustește pe coridor, amestecîndu-și țipetele cu cotcodăcitul puilor :

— Mamă !... Mătușă Mag !... María !... Priviți, priviți ce ne-a adus mătușa Carina... Pichi și Paco vă salută !

Pătrunse în galerie ca un uragan și depuse puii în brațele doamnei Rivero. Aceasta se feri și, cu un gest brusc, aruncă păsările pe podea.

— Nebuno, nebuno !... Ce-i cu tine ?... Ce-i asta ?

— Mătușa Carina... mătușa Carina, murmura Lena gîfîind. I-a adus mătușa Carina, care e sora lui tata și-i milionară !

María o întrerupse, ironică :

— Fetițo, ce imaginație !

— Nu crezi ?... O să vezi îndată ce ne-a adus !

Doamna Rivero aruncă la pămînt pledul care-i acoperea genunchii și încercă să se ridice, roșie de furie :

— Cum ai spus ?... Mătușa Carina !... Carina Rivero în casa mea !... Ia puii ăștia și înapoiază-i imediat acestei... doamne. Spune-i din partea mea că încă n-am ajuns să primim pomană.

Accesul de mîndrie al mamei îi păru Lenei mai mult decît nepotrivit. Mătușa Carina nu încerca să-i umilească. Pe de altă parte, cu toate că era țărancă, avea gesturile fine ale unei doamne de la țară și nu era o rudă de disprețuit. Interveni cu energie în favoarea ei :

— Mamă, Carina Rivero nu e o doamnă necunoscută, e mătușa noastră și ne poate face un dar fără să ne jignească. Nu-i nici un motiv de supărare. Mătușa Carina are o fermă...

— Aha !, o întrerupse iar María. Acum nu mai e milionară, e doar fermieră.

Lena se întoarse spre María, scoțînd limba la ea cu nerușinare :

— Proasto !... E o fermieră foarte bogată, ca să plesnești tu !... Și ne aduce un coș plin cu pui, mere, pere, unt, brînză... Ah, dac-ai vedea ce mere ! Niște mere galbene, parfumate și mari cum n-ai văzut. Ca acelea pe care le mîncam cînd aveam *Uva de Oro*. Niște mere și niște pere !...

Lena vorbea repede, bolborosind cuvintele, aproape sufocîndu-se, încercînd s-o convingă mai mult pe maică-sa decît pe María :

— Mătușa zice că trebuia să ne aducă flori și bomboane, pentru că doar știi că așa ceva se dăruiește la domnișoare. Dar cum are fermă...

Ştii ?... Are şi o casă cît un castel, înconjurată de grădini şi livezi. Şi totul e al nostru ! Totul e pentru noi !...

Mătuşa Mag, cu ochii larg deschişi şi braţele încrucişate pe piept, o asculta uimită, murmurînd plină de fericire :

— Un dar, Dumnezeule !... E un dar al Cerului. Ni-l aduce o soră a bărbatului tău, plecat în Împărăţia Cerului... Domnul fie lăudat !... Isuse Doamne !...

Doamna Rivero înaintă încet, pînă ajunse în mijlocul încăperii şi luă un aer de tragedie greacă. Oh ! Doamna Rivero avea o adevărată înclinaţie pentru efectele teatrale. Ca şi fratelui ei, Pedro, îi plăcea să pronunţe fraze răsunătoare, cu un înţeles misterios, care să lase auditoriul perplex. Ajunse deci pînă în mijlocul galeriei şi, apăsîndu-şi pieptul cu o mînă pentru a împiedica inima să se frîngă de durere, întinse celălalt braţ, arătînd spre uşă :

— Carina Rivero în cinstitul nostru cămin !... Expediaz-o imediat, Lena ! Nu vrem nici o pomană, nici nu putem primi în casa noastră pe... Samariteana !

Mătuşa Mag îşi făcu cruce fără să înţeleagă, intimidată de gestul dispreţuitor şi arogant al doamnei Rivero :

— Isuse, Isuse sfinte !... Şi zicea Nita că ne aduce mere şi unt şi...

María, fără să ridice privirea de pe covor, îi reproşă mamei sale cu blîndeţe :

— Nu crezi, mamă, că respingînd-o sîntem nedrepţi cu ea ? Indiferent ce e această femeie, mila creştinească ne obligă să-i iertăm purtarea şi să-i

deschidem uşile casei noastre. Gîndeşte-te că bunul Isus a băut apa pe care i-a oferit-o în ulciorul ei adevărata Samariteană. Nu te lăsa orbită de trufia de-a te crede mai bună ca Domnul. Mila creştinească...

— Mila, fata mea ?... Dar onoarea noastră ?... Dar numele nostru ?... Ah, Dumnezeule... Dacă lumea ar afla că această femeie ne-a călcat pragul ce ruşine !... Ce ruşine, Doamne !... Întregul Oviedo ar crede că acceptăm... că trăim din... Nu, nu, nu !... Nu, Isuse !... Nici vorbă !... Ce umilinţă !... Ar fi oribil !

Doamna Rivero se prăbuşi în fotoliu, ascunzîndu-şi în mîini faţa scăldată în lacrimi. Din piept îi ieşeau valuri de suspine adînci. Reacţia doamnei Rivero era invariabil aceeaşi. După un gest mîndru se prăbuşea distrusă, plîngînd.

— Doamne, Doamne, la ce încercări îngrozitoare mă supui !

Mătuşa Mag începu şi ea să plîngă, părîndu-i-se, fără îndoială, lucrul cel mai potrivit. Dar asta nu o făcea să uite coşul plin despre care vorbise Lena. Ce de surprize îţi oferea viaţa !

Lena îi luă pe Pichi şi Paco în braţe şi, pornind înapoi pe unde venise cu strigăte de bucurie şi cotcodăcit vesel, ajunse în salon.

„Samariteana !... De ce i-or fi zicînd Carinei Rivero, Samariteana ? se gîndea străbătînd coridorul. Oare ce ascunde trecutul acelei bătrîne care le venea în ajutor cu atîta delicateţe ?..." Pichi şi Paco cunoşteau desigur secretul dar, la fel ca mătuşa Mag, erau laşi şi se simţeau intimidaţi de gestul melodramatic al uzatului şi mîndrului capot albastru şi, strîngîndu-se unul într-altul, ui-

tară de vechea lor vrajbă. Într-o asemenea stare sufletească, orice încercare de a-i face să vorbească ar fi fost inutilă.

Intră încet în salon. Mătuşa Carina privea strada pustie prin geamurile balconului udate de ploaie. Auzind-o pe Lena intrînd, spuse calm, ca şi cum ar fi vorbit cu ea însăşi :

— Trebuie să fie trist să trăieşti pe-o stradă atît de îngustă şi tăcută, fără alte orizonturi decît acest gard ca de cimitir. Iar mai încolo, zidul de la colţ, cu geamurile alea mici şi zăbrelite, ca de fortăreaţă medievală !... E îngrozitor să trăieşti pe-o stradă atît de îngustă.

— Eu îi zic strada Moartă, spuse Lena, punînd puii în culcuşul din coş.

Carina surprinse manevra şi înţelese.

— Nu vrea să le primească, nu-i aşa ?

— Mama spune că nu trebuie să acceptăm nici un dar. Ştii doar cum e mama... Cam prea mîndră. Şi o doare... În sfîrşit, trebuie să înţelegi, mătuşă Carina.

Bătrîna zîmbi cu amărăciune. Accentul circumflex se desena şi mai adînc pe fruntea ei.

— Nu te osteni s-o scuzi, copila mea. Nu asta a spus mama ta. Ştiu că mă dispreţuieşte. Dar n-are rost să ne amărîm. Fiecare e aşa cum e...

Bătrîna Rivero ridică din umeri şi lăsă fraza neterminată. Apoi spuse nişte cuvinte pe care Lena le auzise de-atîtea ori.

— ...ei bine. Aşa sîntem noi, familia Rivero. Şi mama ta ne urăşte. Dar chiar dacă pe ea o doare, voi sînteţi Rivero, aveţi sîngele nostru şi...

Din nou mătuşa Carina se poticni. Se apropie de nepoată, îi prinse faţa fragedă între mîinile ei aspre şi, privind-o în adîncul ochilor, spuse rar :

— Tu eşti de-a noastră, Magdalena Rivero. Mult mai de-a noastră decît oricare din fraţii tăi. Aş vrea să te sfătuiesc să nu faci nebunii, dar... ştiu că mi-aş pierde vremea... Mama mea era, ca şi mama ta, o femeie înţeleaptă, rece, mîndră. A încercat să ne domine, să ne oblige să mergem pe drumul hotărît de prejudecăţile ei şi... s-a văzut rezultatul ! Nici unul singur din cei cinci copii n-a reuşit să scape de destinul ştiut.

Degetele bătrînei Rivero, apăsîndu-i cu mai multă forţă tîmplele, se adînciră în părul fetiţei, într-un gest mai elocvent decît cuvintele. O strînse încă o dată la pieptul ei, apoi, îndepărtînd-o brusc, îi prinse din nou faţa în mîini şi îi spuse, privind-o în ochi :

— Ascultă, Magdalena Rivero. Dacă vreodată în viaţa ta te vei simţi singură, îngrozitor de singură şi fără apărare, nu uita de bătrîna Carina. Nu am copii. Nu am alte rude decît pe voi. Voi sînteţi ultimii Rivero. Şi al vostru este *El Puntal*. Ţi-am spus că *El Puntal* nu e tocmai un castel... Casa se prăbuşeşte aşa cum ne-am prăbuşit şi noi, cei din neamul Rivero. Dar atîta timp cît cei patru pereţi mai rămîn în picioare, aceşti pereţi sînt ai voştri. Şi ale voastre sînt şi puţinele pămînturi dimprejur. Nu uita asta, *Ranita*.

— Mătuşă Carina !

— Fetiţo, fetiţo... E bine să întrebi de Samariteana... Toată lumea mă cunoaşte în Villaviciosa.

Mă cunosc și în tîrgurile apropiate. *Villaviciosa și Colunga, Cangas și Ribadesella*...

Bătrîna tăie finalul poezioarei care, după cît se pare, în vesela ei tinerețe, circula din gură în gură ca o strigătură de dragoste. Și fața i se lumină într-un zîmbet tînăr, vesel și trist în același timp. Un zîmbet enigmatic pe buzele unei țărănci bătrîne cu o înfățișare atît de pașnică.

Apoi, legîndu-și peste brîu șalul de păr de capră și înnodîndu-și sub bărbie baticul de mătase neagră, părăsi încăperea cu un aer de prințesă detronată, atît de impropriu unei țărănci.

— Mătușă Carina !... Mătușă Carina ! strigă Lena, văzînd-o cum deschidea ușa și ieșea fără să fi luat enormul coș.

„Nu era cu putință, gîndea Lena, încercînd să-l ridice de pe podea, ca mătușa să fi cărat singură greutatea aceea. Fără îndoială că i l-a dus cineva, pentru că prea e greu coșul..."

— Ți-ai uitat coșul, mătușă Carina ! îi repetă, încercînd să-l tîrască spre ușă.

— Coșul vostru, fetița mea, coșul vostru... Tot ce e în el e al vostru. Spune-i doamnei, mama ta, că nu e vorba de-un dar. Cu mulți ani în urmă, cînd am fost internată în spital, tatăl tău mi-a împrumutat cîteva mii de *reali* și trebuie să-i înapoiez cum pot. Așa să-i spui mamei tale, Magdalena Rivero. Și mai spune-i că e obligată să primească. Samaritenei i se apropie ceasul socotelilor și vrea să aibă conștiința împăcată.

Pantofii din piele de juncan ai țărăncii răsunau ca niște saboți potcoviți pe piatra tocită a

scării. Pe prima treaptă se opri, privi în sus și strigă vesel, făcînd cu ochiul nepoatei :

— Ei ! *Ranita*, nu uita că *El Puntal* are merele cele mai bune din întreaga Asturie... Și nu uita că merele astea sînt ale voastre !

„Ciudată femeie ! gîndi Lena, în timp ce închidea ușa după Carina Rivero. Ce naiba putea ascunde trecutul acelei bătrîne atît de simple ?"

Alergă la balcon să-i facă cu mîna. Mătușa Carina naviga în susul străzii, sprijinindu-se în bastonul ei de bambus, cu aerul calm și liniștit al unei venerabile bătrîne. Mergea cu oarecare greutate. Pe pietroaiele străzii, apa se rostogolea cu repeziciune și zgomot ca un pîrîu de munte ; se aduna la gurile de canal, totdeauna înfundate, continuînd apoi impetuoasă spre Postigo, unde forma o băltoacă de netrecut.

Ploaia se înteți din nou. Curînd o perdea de apă acoperi strada. Gardul alb, ca de cimitir, îi închidea orizontul. Mărunta figură a Carinei dispăruse în ploaie, ca o mică barcă acoperită de valuri.

„Și i se zice Samariteana... De ce oare ?" gîndea Lena.

În fața enigmei Carinei Rivero, îi veni în memorie burta rotundă a *Comandorului*, zguduindu-se de valuri de rîs, în timp ce povestea legenda care apăsa asupra familiei Rivero : „În ceea ce privește femeile din familie... hm ! mai bine să nu vorbim. Din respect pentru doamne, nu voi povesti..."

Își amintea de asemenea și de cuvintele Carinei : „Mama mea era, ca și mama ta, o femeie

înţeleaptă, rece, mîndră... A încercat să ne domine, să ne oblige să mergem pe drumul hotărît de prejudecăţile ei şi... s-a văzut rezultatul !... Nici unul singur din cei cinci copii n-a reuşit să scape de destinul ştiut."

Că nici unul dintre bărbaţi nu a reuşit să se sustragă destinului său furtunos, era un lucru pe care familia îl ştia din experienţă. „Dar femeile ?... O fi adevărat că femeile Rivero aveau în sîngele lor odioasa tară a acestei moşteniri ?"

Iat-o pe Carina, Samariteana, unica predecesoare pe care ea o cunoscuse, ivindu-se dintr-un trecut vijelios. Apoi Heidi, draga ei Heidi, învăluită în ceaţa unui viitor pentru toţi plin de incertitudini... Dar María ?... María nu era şi ea o Rivero ? Da ! Şi aprinsa ei dragoste mistică ar putea-o împinge spre aventuri sfinte.

În sfîrşit, rămînea ea, Magdalena Rivero. Cum să explice reacţia ei faţă de căpitanul Jáuregui ?... Ea nu avea convingeri precise, nici de tip religios, nici de tip social. Scrierile ei — el o spusese — demonstrau un temperament pasionat. Prin vinele ei curgea, roşu şi cald, sîngele nebun al familiei Rivero. Cu toate acestea, respinsese atacul lui brutal din acea după-amiază, în galeria Catedralei, şi era sigură că l-ar respinge ori de cîte ori ar încerca un nou asalt. De ce ? Nu era aceea o ocazie care i se oferea pentru a-şi satisface curiozitatea amoroasă ?

Fără să găsească răspuns la întrebările ei, îşi strînse capul în mîini şi constată că-i arde fruntea. Ar fi mai bine să nu se gîndească la nimic. Ger spunea mereu că toate astea erau prostii şi

că trebuia să-şi scoată din gînd acea presupusă anomalie ereditară.

Oarecum mai liniştită şi căutînd răcoarea umezelii, îşi sprijini fruntea de geam şi încercă să urmărească şuvoiul monoton al apei pe pietroaiele străzii. Parcă erau albia unui rîu strîns între cele două trotuare cu lespezi bătrîne şi roase. În spaţiile dintre lespezi şi dintre pietroaie creştea o iarbă măruntă, ca muşchii de lîngă bălţi şi de pe stînci, pe care soarele nu ajungea niciodată s-o îngălbenească. Soarele abia dacă se vedea pe strada aceea îngustă şi uitată care, deşi se afla în inima oraşului, părea o adevărată uliţă de ţară... Cu fruntea lipită de fereastră, mica Rivero se gîndea din nou la Heidi, la María, la Carina... la propriul ei destin.

Clopotul mic de la călugăriţe sfîşie tăcerea din strada Moartă, chemînd la masă. Apoi urmă alt clopot, care îşi muie şi el dangătul în dimineaţa mohorîtă.

Lena simţi cum o părăseau puterile. Nu mai suporta. Nu, nu mai suporta !... Apa care cădea necontenit... dangătul clopotelor... liniştea înnebunitoare a străzii... O furnicătură violentă, atît de binecunoscută ei, îi urca prin picioare, îi străbătea tot corpul, îi tulbura creierul... Da ! Erau fluturii ei negri ! Îi asculta fîlfîind în jurul ei, auzea vîjîitul lor surd, ca motorul unui bombardier îndepărtat, încingîndu-i fruntea...

Ţipă. Bătu cu pumnii în ferestre. Se învîrti prin încăpere, izbind cu piciorul în toate mobilele ce-i ieşeau în cale. Se înverşună mai ales contra enormei canapele de gutapercă, asemănătoare unui catafalc şi ale cărei picioare — puternice ghiare

de vultur — aveau la capăt șase bile de metal aurit. În timp ce izbea în ea cu picioarele, își aminti că era încălțată cu papucii împrumutați de *Sfînta María*, păstrați ca prin miracol întregi de-a lungul atîtor ani. Dar nu acest gînd o calmă ci o idee năstrușnică pe care i-o inspiră coșul lăsat de Samariteană lîngă ușă.

Bucurîndu-se de pe acum de ce-avea să se întîmple, dezlegă păsările, le dădu drumul pe coridor și, țipînd și bătînd din palme ca să le sperie, fugi după ele pînă în galerie, în care pătrunse rîzînd, odată cu cotcodăcitul îngrozit al puilor.

Mama fu cît pe ce să leșine, dar Lena reușise, pentru moment, să alunge fluturii cei negri.

XIX

DAR O ÎNTÎMPLARE din după-amiaza aceea avea s-o tulbure îngrozitor, și zbuciumul s-o stăpînească multă vreme, ca o obsesie. Dacă cineva ar fi întrebat-o pe Lena cum s-au petrecut lucrurile, n-ar fi putut să explice.

Doamna Rivero hotărîse ca unul dintre pui să fie sacrificat pentru cină. Nu din lăcomie, ci pentru a nu adăuga la cheltuielile casei și hrana păsărilor. Știrea a fost primită cu bucurie de toată familia. Ger spuse că va aduce două sticle cu vin de Rioja iar mătușa Mag se surprinse îngînînd un cîntec vechi rătăcit printre amintirile tinereții. Plictisul și lîncezeala au dispărut brusc făcînd loc unei activități febrile. Curăță bucătăria ; făcu să strălucească puținele și tocitele vase de aluminiu. Umilele farfurii de faianță de San Claudio așteptau curate, stivuite pe masa de marmură, gata să iasă în sufragerie și să țină rangul frumoasei vesele englezești de mult dispărute. Lîngă ele, pahare desperecheate, de diferite mărimi, rămășițe din serviciile de cristal șlefuit ale familiei Rivero, se aliniau, strălucitoare ca niște soldați la paradă. Totul se pregătea pentru marele eveniment. De cînd abandonaseră *Uva de Oro*, în bucătărie nu mai intraseră alte animale decît blestemații de gîndaci, care puneau stăpînire pe ea imediat ce se stingea lumina. Acum însă aveau doi oaspeți pe care se cădea să-i întîmpine cu toate onorurile.

Totuși neașteptații oaspeți o puseră pe ingenua domnișoară Quintana în fața unei grave probleme : trebuiau tăiați. Dar mătușa Mag nu tăiase niciodată un pui. Petrona făcea odinioară treaba asta, răsucindu-le gîtul cu o îndemînare demnă de bicepșii ei robuști, iar Petrona nu mai era în serviciul familiei, și mătușa Mag trebuia să se înfrunte în după-amiaza aceea cu o victimă nevinovată.

Urîtă treabă ! Temîndu-se că nu-și va putea îndeplini rolul de călău, o chemă pe Lena în gura mare, încercînd s-o atragă în tenebroasa acțiune :

— Nita !... Nu vrei să m-ajuți, fetița mea ?... Am impresia că singură nu-i voi putea veni de hac puiului ăstuia blestemat.

După care mătușa Mag își făcu cruce în dreptul buzelor și-i ceru lui Dumnezeu iertare pentru acel cuvînt necugetat. Dumnezeu le trimisese da-

rul iar ea îl blestemase în marea zăpăceală ce-o cuprinsese.

Din galerie, unde Lena făcea ultimele retușuri unui hambar de lemn, ajunse pînă la bucătărie vocea ei, refuzînd treaba care i se propunea :

— Nu vin, nu vin, nu vreau !... Cheam-o pe mama sau pe María.

Tot în gura mare, mătușa Mag insistă :

— María zice că preferă să nu mănînce pui decît să-l omoare. Maică-ta... știi prea bine că leșină cînd vede numai și sclipiciul lamei de cuțit.

Ultimele cuvinte ale mătușii Mag sfîșiară subconștientul Lenei ca un fulger cerul, cu o copleșitoare putere de sugestie pentru mintea ei iscoditoare. „Oare cum sclipește lama unei arme albe înainte de-a se adînci în carnea unei ființe vii, înainte de-a tăia fibrele palpitînde ale măruntaielor ei ?“

Lena Rivero simți dintr-o dată dorința de a mîngîia cu mîinile ei o lamă fină de oțel, de-a o vedea pătîndu-se cu sînge, de-a simți strigătul de durere al cărnii torturate...

O forță ancestrală necunoscută, o putere atavică superioară voinței ei o incita să încerce ceva ce conștiința refuza să accepte. „Uite ce prostii sînt în stare să gîndesc !“ își spuse. Dar vocea obosită a mătușii Mag răzbătu din nou dinspre bucătărie, implorînd-o s-o ajute, și tînăra se hotărî, în sfîrșit, să ia parte la scenă.

— Hai, te rog, fetițo, vino să mă ajuți !

Mătușa Mag se pregătea să-l sacrifice pe Pichi, care o privea nevinovat, cu ochișorii lui rotunzi și mirați. Lena îngenunche lîngă el și începu să-l mîngîie cu duioșie :

— Sărăcuțul meu Pichi, cît ești de simpatic și de alb !... Cu cîtă dragoste te-a crescut Carina, și acum noi... noi... !

Îmbrățișînd puiul, izbucni în hohote de plîns. Ținînd cuțitul în mînă, mătușa Mag o privea descumpănită.

— Isuse, Isuse Doamne !... Păi dacă nu-i tăiem, atunci spune tu, ce să facem cu ei ?... Să-i hrănim numai ca să se plimbe prin salon ?

Lena își șterse lacrimile cu mîneca rochiei, fără să lase puiul din brațe.

— Nu, înțeleg... înțeleg că trebuie. Dar mi-e tare frică. Nu vreau să văd. Nu vreau.

Apăsa pe ultimele cuvinte, încercînd să se convingă pe ea însăși. Nu voia să vadă, dar ochii nu i se depărtau de la strălucitoarea lamă a cuțitului, pe care mătușa Mag îl ținea în mîna tremurătoare. Mătușa Mag, atît de blîndă, de sentimentală, în șorțul ei de culoare cafenie, ținînd cuțitul în mînă, avea teribila înfățișare a unui călău. Și Lena, îngenunchiată la picioarele ei, cu Pichi în brațe, o privea ca hipnotizată, fără să fie în stare să se ridice și să fugă.

Un suspin adînc al călăului o trezi pe Lena din visare. Și propuse cu timiditate :

— Și dacă l-am aștepta pe Ger să taie el puiul ?

— Fratele tău ?... Ferească-ne Dumnezeu, fetițo, cît de puțin îl cunoști ! Ți-ai și găsit cine să facă așa ceva ! Ger al nostru nu e în stare să omoare nici un gîndac, și tu vrei să taie un pui !!... E drept, a zis că în seara asta o să mănînce jumătate de pui el singur. Dar să-l taie ?... Ce prostie !

Deci nu exista altă soluție decît să se hotărască. Lena îl predă pe Pichi călăului și, culmea lașității, i-l dădu cu picioarele legate. Dar se grăbi să-l ducă pe Paco în cămară, ca să nu asiste la îngrozitoarea scenă.

— Cît ești de naivă, fetițo ! Crezi că pasărea și-ar fi dat seama că-i omorîm tovarășul ?

Lena se pregătea să răspundă că nu are dreptate cînd spune că puii sînt proști. „Cum puteau să nu-și dea seama de ce însemna moartea și durerea ?..." Dar nu răspunse, din nou sugestionată de cuvîntul moarte. „O fi oare greu să iei viața unei ființe ?... Murea cineva bolnav, se spărgea un obiect ciobit, dar ceva plin de viață, de tinerețe, putea să dispară atît de ușor, printr-un act de voință proprie sau străină ?... Ar fi interesant să vezi prăbușindu-se ceva în plinătatea tinereții și a forței sale. Ca un idol care s-ar face cioburi !... Și ea avea să asiste la durerea și moartea unei mici ființe. Ea, care era atît de slabă în fața durerii fizice. Atît de fricoasă, atît de lașă ; și acum..."

Cu un ultim efort vru să iasă din bucătărie, dar picioarele îi rămîneau țintuite în podea, ca și mai înainte. Nemișcată, lîngă ușă, o văzu pe mătușa Magdalena așezîndu-se pe scăunelul mic de nuiele, în fața castronului mare de lut pe care-l folosea la curățat cartofi. O văzu prinzîndu-l pe Pichi între glezne, apucîndu-i capul cu o mînă și ținînd în cealaltă cuțitul de oțel. Ezita în fața unei sarcini noi pentru ea, și privea în toate părțile, parcă cerînd ajutor.

— Doamne, Doamne !... Un lucru atît de obișnuit ca tăiatul unui pui, și noi... Lipsa de experiență. Și cînd te gîndești că atîția oameni fac treaba asta cu ușurință !...

Cuțitul străluci în aer. Lena scoase un țipăt și-și acoperi fața cu mîinile. Voia să fugă, să se ascundă, să nu vadă... Dar o forță superioară voinței sale o țintuia la podea și-i smulgea mîinile de pe față. Degetele, pe care încerca să le țină strînse peste ochi, se relaxară treptat, deschizîndu-se în evantai. Învinse curiozitatea asupra fricii, și văzu cum cuțitul secționa gîtul păsării și păta cu roșu alba-i nevinovăție.

Nesănătoasa curiozitate se transforma în plăcere, în delectare... I se părea că mătușa Mag proceda cu neîndemînare. Ea ar fi... da !... ea ar fi dat o lovitură mai hotărîtă, mai rapidă. Un lucru atît de simplu ca... ca... !

— Hai, dă-mi cuțitul !... Lasă-mă pe mine !... îi ceru, gîfîind, mătușii Mag.

Pe bătrîna o treceau toate nădușelile. Cînd Lena se apropie, mătușa, mîndră de-a fi realizat în sfîrșit greaua sarcină, o îndepărtă cu cotul :

— Lasă, du-te, fetițo ! Nu mai am nevoie de tine.

Capul păsării se rostogoli la podea și mătușa Mag, lăsînd la o parte cuțitul, trebui să țină cu amîndouă mîinile trupul încă palpitînd, deasupra castronului de lut.

Sîngele țîșnea cald, gîlgîind. Cădea în picături groase în castron, stropind podeaua, mîinile și șorțul cafeniu al mătușii Mag. Stropi și rochia și mîinile fetiței, care îngenunchease în fața ei.

Spectacolul sîngelui curgînd dintr-o rană îi producea Lenei întotdeauna o stranie senzație de rău. În după-amiaza aceea, o îmbăta. Aburul cald

și roșu i se urca la cap ca vaporii de alcool. Părea că nu numai mîinile ei se pătau cu roșu ci și podeaua, pereții... Totul devenea stacojiu și limbi roșii de foc strigau acuzîndu-le de moartea unei ființe nevinovate.

Mătușa Mag avea și ea fața roșie și zîmbea batjocoritoare. Dar în mîini nu-i mai strălucea cuțitul. Lena Rivero îl strîngea cu furie într-ale ei, privind halucinată lama pătată de sînge care îi murdărea degetele.

— Sînge pe mîinile mele! Sînge pe mîinile *Ranitei*... Nimeni n-ar spune privind această fetișoară de înger că ai fi în stare să-ți pătezi mîinile cu sîngele unui bărbat!... Cu sîngele unui bărbat!... Dar ăsta era sîngele lui Pichi... Sînge pe mîinile mele! Sînge pe mîinile mele! repeta Lena, țipînd ca o isterică.

În ochii ei, totul era un lac de sînge. Și din lac apărea o țigancă, rîzînd cu o gură știrbă și ochi de vrăjitoare... Profeția bătrînei o tortura, izbindu-i creierul ca un ciocan. Dar atunci sosi Ger, îi sărută mîinile însîngerate și-i mîngîie părul îmbibat cu sudoare. Se întoarse apoi spre țigancă și, ridicînd o sapă grea, o izbi cu ea pînă ce-o afundă în mocirla roșie și groasă care-i înconjura. „Mori, mori, viperă scîrboasă!", striga Ger înfuriat. „Du-te la dracu cu prevestirile tale cretine! Sînge pe mîinile unei fetițe care strînge un pui alb la pieptul ei!... Na, babă scîrboasă, na! ...Și lua-te-ar naiba! *Ranita* nu e în stare de-o crimă."

Dar iată-l acolo pe Pichi sacrificat, acuzîndu-i cu sîngele lui. Din carnea, care încă palpita, izvora un șuvoi nesecat de sînge... Sînge pe mîini, sînge pe podea, sînge pe ușă, sînge pe pereți... totul era roșu ca o flacără acuzatoare.

Lena Rivero rîdea. Rîdea, strîngînd între degete lama însîngerată.

Deodată se petrecu ceva foarte curios: sîngele începu să se întunece, să se transforme într-un lichid cenușiu și fără miros. Tot ce o înconjura pe fetiță nu mai era roșu, ci negru. Tenebrele începură s-o învăluie, ca și cum cineva ar fi înfășurat-o într-o mantie neagră, legînd-o fedeleș și împiedicîndu-i orice mișcare. Nu mai putea să țipe. Și nici măcar să respire.

După acea spaimă care o înăbușea, avu o senzație de ușurare și plăcere, comparabilă doar cu dulcea senzație pe care o simți în cele cîteva clipe dinaintea somnului. Poate că a durat doar o zecime de secundă, dar a fost suficient pentru ca Lena să-și dea seama că mușchii ei crispați se relaxau iar creierul torturat se lăsa pe o pernuță de puf. O pace infinită și apoi umbrele...

Cît timp rămase adormită?... N-ar fi putut preciza. În întuneric începu să apară o crăpătură prin care se strecura o lumină albă ce părea că se filtrează printr-un geam mat. Lumina începu să crească, să crească, pînă învinse complet tenebrele care o învăluiau.

Cînd Lena deschise ochii, orbită de lumină, comandantul Data îi lumina fața cu lampa pe care odinioară *Aguilucho* o ținuse pe biroul lui. Comandantul o privea atent.

— Nu-i nimic. Și-a revenit... Vă spuneam eu că nu-i nimic...

— Totdeauna a impresionat-o sîngele, le explică María. Era așa de tulburată, încît n-a fost

chip să-i luăm cuțitul din mîini. Și, bineînțeles, s-a tăiat puțin...

Mătușa Mag își făcu cruce cu pioșenie :

— Ferească-ne Dumnezeu Atotputernicul ! Și țipa de parcă era posedată de diavol ! Chiar am crezut că un duh rău a pus stăpînire pe trupul ei.

Lena se ridică în fotoliu și-și privi cu mirare mîinile bandajate.

— Mi-am retezat degetele ! Nu mai am degete ! țipă disperată. Degetele mele ! Degetele mele !

— Nici vorbă ! o asigură María. Te-ai tăiat doar. Strîngînd cuțitul te-ai tăiat puțin la mîini și, cum nu ești prea curajoasă, cînd ai văzut sîngele, ai leșinat. Și nici măcar n-ai făcut-o ca la teatru. A fost un simplu leșin caraghios.

Comandantul Data constată, luîndu-i pulsul :

— Fetița asta e în realitate foarte slăbită. Are anemie. Sîngele care a făcut-o să leșine nu era al ei, ci al puiului. Lenita n-are altceva în vine decît apă chioară. Priviți ce fetișoară palidă ...Și ce de cearcăne !... Copilul ăsta trebuie îngrijit, altfel scene ca asta vom avea în fiecare zi.

Mătușa Mag se grăbi s-o însuflețească cu o enormă ceașcă de supă, în care topise o bucată zdravănă de unt. Era supa hrănitoare și consistentă care obișnuia să se dea lehuzelor ca să-și recapete puterile.

— Hai, micuțo, bea supa asta, și scoate-ți cîrpele de la mîini. Cine te vede poate să creadă că ți-ai retezat degetele.

— Cine te vede poate să creadă că ești nebună, fata mea... Nu faci altceva decît să mă superi cu prostiile tale, adăugă mama.

Doamna Rivero vorbea, așezată pe canapeaua din birou. Mîinile ei albe — cu fiecare zi mai albe și mai descărnate — se odihneau pe pătura veche care îi acoperea genunchii. Profund abătută, rostea cuvintele rar, fără vlagă :

— Nu știu ce mare păcat am săvîrșit de Dumnezeu mă pedepsește în felul ăsta... Ce noroc a avut cumnată-mea Eliza cu copiii ei !... Sînt așa de serioși și cuminți... Iar fata asta, Doamne, fata asta mă omoară cu zile !

Comandantul Data îndrăzni s-o scuze :

— Eu cred că Magdalena e o fetiță de treabă. Poate puțin cam nervoasă... Hm ! Da, puțin cam nervoasă... Și nu se poate nega și că are prea multă imaginație. Dar... atît și nimic mai mult !

Doamna Rivero se îndreptă în canapea cu oarecare dificultate și dădu din cap cu un gest de dezolare.

— Și ți se pare puțin, dragă Data ? Prea multă imaginație și lipsă de bun simț... Asta mă întristează ! Mă îngrijorează profund mintea ei buimacă. O Rivero, o autentică Rivero, afirmă ea, cu mîndrie... Și nu minte draga de ea ! E la fel ca ei... Cîtă dreptate avea fratele meu Pedro cînd zicea că fetița asta o să-mi aducă multe necazuri. Care țigancă, ce bărbat asasinat !... Pe mine o să mă asasineze ea, cu fanteziile astea stupide !... Nu, n-o scuza, dragă Data. Nici vorbă de fluturi negri. Lena are draci, asta e, și pe deasupra mai e și nesimțită, și nici nu-și stăpînește nervii. Isuse mare și bun, ce pedeapsă copilul ăsta !

Doamna Rivero avea dreptate. Oricare ar fi fost cauza neliniștii Lenei, era evident că fata

avea o imaginație debordantă și o absolută lipsă de control asupra propriilor ei nervi.

Dar criza trecu și în noaptea aceea mîncară veseli, comandantul Data fiind invitatul de onoare. Ger aduse două sticle de la López Heredia — una din casele de la care se aproviziona *Uva de Oro* — pentru „a boteza“ puiul și, însuflețiți de neașteptatul ospăț, își amintiră de vremurile fericite din strada Universității, care reînviau ca prin farmec, din trecutul îndepărtat...

Mîncară și vorbiră cu însuflețire. Data abia de gusta cîte puțin din fiecare fel de mîncare, pentru a nu-și schimba regimul obișnuit, dar privea cu plăcere la copii, și în special la fiica preferată a lui *Aguilucho*. Mîinile bandajate n-o împiedicau pe Lena să mîngîie fructele care o ispiteau din culcușul lor de cristal și să le înfulece cu evidentă plăcere. Doamna Rivero trebui să-i atragă de cîteva ori atenția că era lacomă :

— Nu mînca așa, fata mea. Nu fi prost crescută.

— Dar mi-e foame, mamă.

— Foame ?... Nu trebuie să pronunți cuvîntul ăsta. Nu sună bine pe buzele unei domnișoare.

— Dacă-i adevărat, de ce să nu spun ? Sînt în restanță cu mîncarea. Lasă-mă să mănînc pînă mă satur, acum, că am ce...

Doamna Rivero lăsă cuțitul și furculița pe farfurie și privi cu severitate la Lena. Înainte ca explozia să se producă, interveni băiatul cu obișnuita lui ironie :

— Iubita mea, doamnă Rivero, bine faceți că-i interziceți fiicei dumneavoastră să pronunțe cuvîntul foame. Sună a mizerie, a lupte sociale... Cine se respectă nu pronunță niciodată cuvîntul acesta, chiar dacă o simte. Spre deosebire de celelalte cuvinte, care se pronunță dar nu se simt. De-acord, doamnă Rivero, nu-i permite fiicei tale să pronunțe îngrozitorul cuvînt, dar... Las-o să se ghiftuie pînă s-o sătura, astăzi, cînd poate s-o facă. La urma urmelor, mamă, face exact la fel ca distinsele persoane din anturajul tău, cînd participă la un banchet.

Doamna Rivero zîmbi. Expresia dură de pe fața ei se îndulcea ori de cîte ori îl asculta pe Ger. Primul născut al familiei Rivero avea o putere de convingere absolută asupra mamei sale. Reproșurile pe care ea i le adresa nu depășeau tonul unor ușoare păreri, la care Ger îi răspundea cu părerea lui, impunîndu-i-o într-un mod categoric.

Și mătușa Mag accepta tot ce spunea băiatul, dar nu se obosea să mai și discute. Fără să ia aminte la ironia nepotului, se grăbi să confirme :

— Are dreptate Ger al nostru. Lumea mănîncă zdravăn la banchete. Că doar de-asta sînt banchete, să mănînci... Las-o pe fetiță să mănînce, iar tu, Ger, mai toarnă-mi... mătușa Mag roși pînă în vîrful urechilor — mai toarnă-mi puțin vin.

— López Heredia și Compania, Haro, Rioja, același pe care îl beam la *Uva de Oro* spuse Ger, umplînd pînă la gură paharul preafericitei domnișoare Quintana, care mulțumi nepotului cu cel mai suav dintre zîmbete.

— Chiar dacă, după cîte-mi amintesc, continuă Ger, *Ranita* prefera vinul de Valdepeñas, pentru gustul lui dulce ca de Jeres...

Lena dădu din cap, dar îi întinse lui Ger paharul, privindu-l cu un zîmbet rugător, iar pe maică-sa cu teamă. Totuşi, doamna Rivero nu spuse nimic, restabilindu-se astfel cordialitatea pe care o masă bine servită o conferă ambianţei. Ger povesti glume şi anecdote, vorbi despre colegii lui, de munca sa, discută despre fotbal cu Data, spuse cîteva cuvinte dulci doamnei Rivero şi mătuşii Mag, glumi pe seama surorilor... Dar nu fu pronunţat nici un cuvînt, nici un toast, nici o aluzie la bătrîna rudă care le prilejuise acel festin.

Curiozitatea Lenei creştea clipă de clipă. „De ce nici măcar nu i se pomenea numele ?... Mătuşa Carina părea că-i cunoaşte foarte bine pe toţi. De ce ?... Prin cine ?... Desigur că Ger ştia ceva. Şi era sigură că dacă Ger ştia ceva despre Samariteană, îi va povesti. Chiar dacă o făcea să turbeze cu glumele lui, Ger îi vorbea ca unui băiat, ca unui camarad."

După ce masa fu strînsă, Lena îl conduse pe comandant la uşă, dar în loc să se întoarcă în sufragerie, sau să se îndrepte spre camera ei, intră la Ger, hotărîtă să afle amănunte despre acea rudă ciudată care-i vizitase dimineaţa.

XX

CAMERA LUI GER prezenta acelaşi aspect de veselă dezordine pe care altădată îl găseai în

mansarda casei din strada Universităţii. Dar aici nu mai exista nostima fereastră de pe acoperiş în faţa căreia îşi dădeau întîlnire toate turnurile oraşului. Era o încăpere fără orizonturi, fără soare, fără nori... În schimb, aduna, prin larga curte de lumină, toate bîrfele vecinilor. Pînă la camera lui Ger ajungeau, învăluite în cîntecele şi comentariile acestora, mirosurile, nu întotdeauna plăcute, ale bucătăriilor, ţăcănitul monoton al maşinii de cusut — proprietatea fetei de la mezanin, plînsul intempestiv al copiilor de la mansardă...

Hotărît lucru, camera lui Ger nu mai era un minunat turn de fildeş, în care putea să se izoleze de restul lumii. În schimb, păstra acelaşi aspect de cîmp de bătălie şi dezordine care întotdeauna a caracterizat „domeniile lui". Rabindranath Tagore continua să ocupe locul de onoare pe perete, dar Charito de Triana, acea balerină care, după spusele lui Heidi, era prietena lui Ger, fusese înlocuită de efigia Marianei Pineda. Sub portretul poetului indian era agăţat portretul lui *Aguilucho*, într-o mică ramă de catifea roşie, care aparţinuse lui Juan Rivero. I-o brodase Heidi, pe vremea cînd stătuse în internat la colegiul călugăriţelor de la mănăstirea Salesas, ca dovadă de sîrguinţă şi dragoste faţă de respectabilul unchi. Mai împodobeau pereţii şi alte lucruri eterogene : o copie după *La Maja desnuda*, de Goya ; oglinda în faţa căreia se bărbierea Ger, pentru că în cameră nu avea nici dulăpior, nici măsuţă de toaletă ; o potcoavă adevărată şi tocită ; un mic mulaj de ghips, reprezentînd capul lui Moise, de Michelangelo ; un covoraş care părea un paravan

chinezesc, așezat în așa fel încît să astupe gemulețul prin care doamna Rivero ar fi putut vedea lumina cînd Ger nu dormea...

Ziare și cărți zăceau împrăștiate în toate părțile, pe masă, pe pupitrul cu mușama care îi servise lui *Aguilucho* de birou, pe rafturi, pe sobă (acum întotdeauna stinsă).

Lena le răsfoise din curiozitate, simțindu-se incapabilă să se adîncească în acel hățiș revoluționar de critici, de idei și planuri, de oameni care poate că acționau cu bună credință, pretinzînd să făurească o nouă ordine pe ruinele unei civilizații pe care o considerau apusă. Dar Lena nu se gîndea pe-atunci la problemele umanității, ci la ea însăși. Și singura hrană spirituală pe care o devora în zilele acelea erau romanele — de autori spanioli și străini — pe care Ger le aducea acasă, de la Ateneu. De îndată ce băiatul ieșea, Lena intra în camera lui, adulmeca noutățile și lua cu ea cîte o carte pe care o citea în ascuns, fără ca doamna Rivero să afle. Acel mod de a citi o făcea să se identifice treptat cu fratele ei în gusturi și preferințe. Făcea progrese la limba franceză — al cărui studiu abia îl începuse la Colegiu — tot traducînd cărți franțuzești care îi ațîțaseră curiozitatea. Una dintre ele erau poeziile lui Baudelaire, *Florile Răului*. Textul era în franțuzește și nu era chip să afle despre ce e vorba, dacă nu se înarma cu răbdare și cu dicționarul. La început i-a fost foarte greu. În afară de conjugări, de cîteva adjective, substantive, de formulele tip din gramatica ei franceză, nu avea alte cunoștințe. Dar fetița învinse acea cursă cu obstacole ca un veritabil pur-sînge și, cînd ajunse

la ultimele poezii, citea cu relativă ușurință. Pe urmă începu să înghită orice îi cădea în mînă, roman, poezie ori eseu de autori francezi.

În seara aceea nu intră la Ger în căutarea vreunei cărți, ci a unei istorii vii, care îi aprinsese curiozitatea.

Tolănit pe bătrînul și comodul divan, Ger citea la lumina micuței lămpi de masă. Văzînd-o pe sora lui, închise cartea și o privi cu neîncredere :

— Ce-i cu tine, *Ranita ?*

Lena căuta să vadă pe copertă titlul cărții pe care o citea Ger : *Salvarea Civilizației*, de H. G. Wells... N-o interesa. Ridică din umeri și, fără alte ocolișuri, se așeză pe pat. Spuse :

— Vreau să-mi vorbești de Carina Rivero. Tu o cunoști, nu-i așa ?

Ger făcu un gest ambiguu :

— Hm !... Am văzut-o cîndva, dar știu despre ea cam cît știi și tu.

— Cît știu și eu ? Pînă în dimineața asta nici măcar nu știam că există. Mama i-a zis Samariteana și a refuzat s-o primească. Asta mă face să presupun că a avut un trecut furtunos...

Ger zîmbi malițios :

— Furtunos, n-aș prea zice, mai degrabă galant.

— Mi-ar place să-l aflu.

— Nu-i pentru minori. Pe de altă parte... poți să consideri că-l cunoști. Nu se deosebește prea tare de viețile romantice ale eroinelor din romanele pe care ți le împrumuta prietenul tău Jáuregui.

Lena roși pînă în vîrful urechilor. „Dracul ăsta de Ger trebuia să afle întotdeauna lucruri care

nu-l priveau !" Nervoasă, începu să-și muște unghiile.

— Cine ți-a spus de Jáuregui ?... întrebă ea cu un firicel de voce.

— Cu toții am ascuns sub saltea anumite romane care nu trebuiau să cadă în mîinile doamnei Rivero. Dar nu-ți mușca unghiile, surioară. O să-ți mănînci bandajele și așa ceva nu se cade la o domnișoară.

Ironiile lui Ger n-o tulburau niciodată pe Lena, obișnuită cu glumele lui, dar ce afla acum o deranja.

— Și de unde știi că mi le dădea Jáuregui ?

Ger se ridică, își desprinse bretelele care îi apăsau pieptul și, făcînd o strîmbătură ce îi adîncea pe frunte accentul circumflex, rămase cu privirea ațintită asupra surorii lui.

— Ascultă, micuțo. Mătușa Mag ar zice „să nu vinzi castraveți grădinarului". Și cu toate că eu n-am săvîrșit ticăloșia de-a pune în mîinile unei copile un roman pornografic, sînt bărbat, scumpa mea *Ranita*, și cunosc procedeele pe care le folosesc anumiți donjuani de proastă calitate.

Ea gîndi oarecum alarmată : „Dacă Ger ar ști că citesc franțuzește, ar ascunde din bibliotecă anumite cărți «nepotrivite» pentru mine. Dar nu-mi pare rău că le-am citit. E mai bine să le afli pe toate, ca să știi ce-i bine și ce-i rău. Nu mai sînt copil. De ce se teme Ger că un roman ar putea să-mi dăuneze ?... Și totuși e ciudat că n-a împiedicat prietenia mea cu Jáuregui."

Lena observă că fratele ei, la rîndul său, o privea, încercînd să-i urmeze firul gîndurilor.

— Atunci, dacă știai...

— Știu ce-o să mă întrebi, Lena, o întrerupse Ger. De ce am îngăduit... De ce nu i-am spus doamnei Rivero. Nu-i așa ?

— Așa e.

Ger se ridică în capul oaselor și, dintr-un salt, se așeză pe marginea patului, spunînd în timp ce-și mîngîia bărbia bine rasă :

— L-ai citit pe Rousseau ?

— Nu.

— Bine. N-ai pierdut cine știe ce. Să nu-ți închipui că mă convinge. Totuși, în cărțile lui am găsit întotdeauna cîte-o idee folositoare. Ascultă : într-o anumită împrejurare, Émile, cel din faimosul lui roman, a spart un geam de la camera lui. Perceptorul nu l-a certat, urlînd, așa cum ar fi făcut mătușa Mag : „O să te spun maică-ti !" Nici n-a început să se vaicăre tot ca ea : „Dumnezeule mare, ce copii ! Are dreptate unchiul Pedro cînd spune că sînt niște descreierați..." Nu. Perceptorul elvețian... pur și simplu n-a înlocuit geamul. A venit iarna și Émile a trebuit să sufere consecințele năzdrăvăniei sale. Asta se cheamă a te învăța minte pe propria-ți piele.

Lena i-o taie, scurt :

— Perfect. Dar dacă Émile ar fi murit de pneumonie la ce i-ar mai fi servit experiența asta ?

Ger dădu din umeri. O privi zîmbind ironic și continuă :

— Sigur că Émile ar fi putut foarte bine să facă o pneumonie, ba chiar ar fi putut să moară de pe urma ei. Și toate astea pentru c-a spart un geam. Dar dacă în inconștiența lui îl spărgea de două sau de trei ori, nu crezi că s-ar fi putut îmbolnăvi la fel de bine ?... Din

fericire, Émile n-a murit de pneumonie, dar nici n-a mai spart vreun geam.

Şi tot din fericire Lena Rivero a scăpat şi ea de capcana care i se întinsese. Dar dacă ar fi căzut în ea ?

Accentul circumflex rîse de Lena :

— Să recurgem, ca întotdeauna, la desaga cu proverbe a mătuşii Mag şi să scoatem unul care se potriveşte ca o mănuşă : Păzeşte-mă, mamă, păzeşte-mă, tată, că dacă nu mă păzesc eu, nu mă păzeşte nimeni. Dacă n-ai fi reacţionat la timp, oprindu-te din propria-ţi voinţă atunci cînd umblai ca oarbă, dacă cineva ţi-ar fi atras atenţia să te fereşti de el, tu ai fi făcut exact contrariul.

— Şi de aceea nu ai făcut-o.

— Sigur că da. Nu-ţi sînt tată. Nici bărbat. Nici măcar perceptor. Dar, chiar dacă aş fi, n-aş face un pas ca să te opresc. Într-o bună zi, din nefericire nu prea îndepărtată, va trebui să mergi singură prin viaţă, şi trebuie să te obişnuieşti să fii stăpînă şi să răspunzi de actele tale. Pe de altă parte, aveam certitudinea...

— Că nu se putea întîmpla nimic ?

— Exact.

— Mulţumesc.

— Nu-mi mulţumi. Asta nu înseamnă că te consider o fată perfectă, în felul *Sfintei María*. Această certitudine mi-o dădea el. N-are tactul unui seducător, şi se fereşte să se compromită. Eşti minoră şi pe deasupra, eşti şi fata unor buni prieteni. Un scandal i-ar putea prejudicia cariera...

— Tu nu l-ai văzut în după-amiaza aceea ! spuse Lena, jignită în amorul ei propriu. Sînt sigură că Luis nu judeca atît de rece cum o faci tu acum. Să nu crezi că mi-a fost uşor să-l resping.

Dar îndată ce făcu această mărturisire, îşi muşcă buzele ruşinată.

Ger trebui să-şi înăbuşe rîsul, pentru a n-o necăji şi mai tare. Serios, începu să analizeze problema din alt punct de vedere, ceea ce îi dădu oarecare siguranţă că faptul nu constituia un pericol grav pentru ea.

— Mai era şi mîndria ta. Tu eşti o Rivero, şi un Rivero se opune oricărei constrîngeri, oricărei capcane ori înşelătorii... Sînt sigur că, în ciuda curiozităţii tale nepotolite, scena ţi-a displăcut. Cu toate astea, ceea ce nu s-a întîmplat atunci s-ar putea întîmpla în ziua în care vei întîlni în drumul tău bărbatul care să-ţi trezească simţurile cu o pasiune adevărată sau cu iluzia unui amor curat.

— Aşadar, tu crezi că...

— Nu cred nimic, *Ranita*. Spun doar că s-ar putea întîmpla...

— Şi asta a întîlnit Carina în drumul ei ?

— Hm ! Nu ştiu... Ţi-am mai spus că despre Carina Rivero ştiu cam tot atît cît ştii şi tu.

— Eu nu ştiu nimic.

— Dar îţi imaginezi destule.

— Presupun că trecutul ei n-a fost chiar fără pată din moment ce mama n-a vrut s-o primească, iar tata nu ne-a vorbit niciodată de ea. Şi totuşi, mătuşa Carina ne cunoaşte bine pe

toţi. Ştii că m-a invitat să merg la *El Puntal?* Zice că ferma e a noastră.

— Ferma ?... Ce optimistă e bătrîna ! *El Puntal* nu mai e decît o palmă de pămînt care înconjură o căsoaie ce stă să se prăbuşească, aşa cum s-au prăbuşit, pe rînd, cei din familia Rivero. Doar din punct de vedere sentimental ne poate interesa azi ceea ce altădată a fost, fără îndoială, una din moşiile cele mai roditoare din Principat. Cînd eu am văzut-o, acum... aproape...

— Tu ai văzut-o ?

Sări în sus de bucurie şi se cuibări pe genunchii fratelui ei, petrecîndu-i un braţ pe după gît, cu gestul de pisicuţă alintată pe care îl folosea cînd voia să obţină ceva de la *Aguilucho.*

— Hai, povesteşte-mi, Ger : vezi că ai lucruri interesante de dezvăluit ?

— Nu prea multe, dragă *Ranita.* Aveam pe-atunci şapte ani, şi la vîrsta asta nu prea poţi înţelege bine lucrurile. Îmi amintesc doar că tata m-a dus la Villaviciosa pentru că... în sfîrşit, nici nu-mi amintesc motivul pentru care ne-am dus la *El Puntal.* Probabil că era necesară prezenţa tatii pentru a termina vreunul din numeroasele procese de care, după cît se pare, familia nu scăpa niciodată. Sau poate că s-a dus să vîndă o bucată de moşie... Ţi-am spus că nu ţin minte motivul. Dar îmi amintesc ceea ce îşi poate aminti un copil de şapte ani : că la Villaviciosa ne aştepta un cal din rasa cea mai pură. Avea un căpăstru frumos cu clopoţei, care sunau vesel. Tot drumul, de la tîrg pînă la *El Puntal*, clinchetul lor a însoţit tropăitul uşor al calului. Trăsura era condusă de un bătrîn foarte simpatic, vechi slujitor de-al casei. Un bărbat micuţ, rotofei, roşcovan şi pişicher. De departe se vedea că e mare băutor de cidru. Era bun de gură. În puţinul timp cît a durat drumul, l-a pus pe tata la curent cu tot ce-l putea interesa şi, bănuiesc, că şi cu ceea ce nu-l interesa prea tare.

— În legătură cu Carina ?

— Îţi poţi imagina. Ba chiar a început să fredoneze un cîntecel vechi pe care, în tinereţea ei îndepărtată, i-l cîntau mătuşii Carina curtezanii. Începea, dacă-mi amintesc bine, *Villaviciosa şi Colunga, Cangas şi Ribadesella, o proclamă pe Rivero drept cea mai frumoasă fată.* Fără îndoială, cîntecelul spunea şi ceva ce eu nu trebuia să aud, pentru că tata a atins cu bastonul umărul slujitorului, iar acesta s-a oprit din cîntat. S-a întors spre noi, a îndemnat calul şi a continuat cîntecelul fluierînd numai melodia. Se zărea de-acum *El Puntal*, ridicîndu-se pe vîrful unui mic promontoriu care înainta spre mare. Chiar în locul unde se vărsa rîul în mare, se afla casa. În alte vremuri trebuie să fi fost o casă bună, solidă şi curată ca un castel feudal. Avea o uşă mare, ţintuită, cu lemnul mîncat de carii. Deasupra uşii, o figură de piatră adăpostea blazonul, şters de vreme, al familiei Rivero. Antón mi-a spus că figura reprezenta mascaronul de proră al navei care îl adusese în port pe primul Rivero. Şi în legătură cu mascaronul, mi-a povestit o istorie minunată, care pe-atunci mi s-a părut verosimilă, dar pe care azi o pun la îndoială... Fantezia strămoşilor noştri era egalată doar de îndrăcita lor sete de aventură.

— Nu înţeleg de ce nu mi-ai vorbit niciodată despre *El Puntal*, nici despre mascaronul de proră, nici despre aceşti strămoşi aventurieri. Totul e atît de frumos !... Mi-ar place să cunosc *El Puntal* şi istoria pe care au trăit-o zidurile lui.

— Se pare că în urmă cu ani... nu prea mulţi însă, pentru că Antón a cunoscut vremea aceea... *El Puntal* avea pe faţada dinspre mare un parapet de piatră, căruia i se zicea „balconul doamnelor". Nu ştiu dacă a căzut sau l-au dărîmat. Cînd am vizitat eu ferma, în locul lui aşezaseră o galerie verde ca o cataplasmă, contrastînd cu arhitectura sobră a casei. După cum mi-a explicat Antón, mătuşa Carina, care fugea pe-atunci de umbre, îşi petrecea acolo toate orele libere, contemplînd marea.

— Ţi s-a părut frumoasă mătuşa Carina ?

— Hm !... Nu prea, dacă e să fiu sincer. Dar era simpatică şi atrăgătoare şi avea aerul unei şcolăriţe în vacanţă. Cînd a văzut trăsura, a ieşit să ne întîmpine pe scara de piatră de la intrare şi, înainte ca tata să fi coborît, ea se şi aruncase în braţele lui acoperindu-l cu dezmierdări. Acum cred că făcuse asta pentru a-l dezarma. Tata, care ar fi vrut să fie mai sever, sfîrşi prin a o îmbrăţişa cu aceeaşi efuziune şi, ţinîndu-se de mînă ca doi copii, intrară în casă.

— Ţie nu ţi-a spus nimic ?

— Ba da ! Pe mine m-a privit o clipă, plină de curiozitate. Cred că nu i-am plăcut prea mult, pentru că mi-a spus că nu par a fi un Rivero, că, judecînd după înfăţişarea mea, par mai degrabă un băieţaş moliu şi alintat. Şi ca să poată vorbi în voie cu fratele ei, m-a încredinţat bătrînului Antón, poruncindu-i să mă ducă să văd grădina şi debarcaderul. În ciuda dispreţului pe care mi-l arăta, mătuşa Carina mi s-a părut foarte plăcută.

— De ce oare ?

— N-aş putea să-ţi explic. Poate pentru că am găsit-o foarte copilăroasă. Foarte puţin serioasă, dacă o compari cu toate rudele mamei. În rest, era o femeie obişnuită. Vorbea foarte rar, cu accentul de neconfundat din orientul asturian. Purta îmbrăcăminte ţărănească, dar avea un colier de perle şi nişte cercei care mi-au atras atenţia prin strălucirea lor. Mi s-a părut o ţărancă cu maniere de doamnă, sau o doamnă îmbrăcată ţărăneşte din comoditate sau din obişnuinţă.

— Şi asta-i tot ce-mi poţi povesti despre mătuşa Carina ?

Ger o îndepărtă puţin pe Lena, care se cuibărise liniştită pe genunchii lui, şi începu să-şi umple pipa. O aprinse, trase cîteva fumuri şi, cînd se convinse că totul e în regulă, continuă povestirea :

— În timp ce tata vorbea cu ea şi cu alţi prieteni care veniseră să-l salute, eu am străbătut grădina lui Antón, m-am ghiftuit cu fructe verzi, am rupt leagănul prins între castani şi m-am îmbarcat pe o şalupă cu vîsle care era legată lîngă debarcaderul de la *El Puntal*. Atunci mi s-a părut un amărît de debarcader, dar azi înţeleg că pentru unul particular nu era deloc rău : şase trepte de piatră, săpate în stîncă şi roase de salpetrul apei care le acoperea în întregime, cînd creştea mareea. Şalupa era o simplă bărcuţă, care purta scris pe una din laturi numele stăpînei sale : *Micuţa Rivero*. M-am năpustit cu

entuziasm spre bărcuţă şi, timp de două ore, ne-am plimbat prin estuar, printre ambarcaţiunile încărcate cu cidru. Totul era nou şi mă captiva în aşa grad încît cu dragă inimă aş fi rămas la mătuşa Carina, în ciuda lipsei de simpatie pe care mi-o arăta. Mai era şi Antón, care în ochii mei apărea ca o fiinţă extraordinară, în stare să mîne caii de la trăsură, să vîslească, să grădinărească şi să spună poveşti...

Antón ştia să servească la masă la fel de bine ca cel mai stilat majordom. În seara aceea a avut ocazia să ne-o demonstreze, lucru ce a făcut să-mi crească şi mai mult admiraţia. A trebuit să petrecem noaptea la *El Puntal*. Şi am cinat în marea sufragerie de la parter, destinată oaspeţilor de onoare. Încă nu se introdusese lumina electrică în satele mici, şi *El Puntal* se ilumina cu gaz. Instalaţia nu funcţiona prea bine şi mătuşa Carina îi porunci lui Antón să aprindă candelabrele. Admiraţia mea pentru Antón creştea pe măsură ce-l vedeam cum aprinde candelabrele şi le pune pe masă. Şi ajunse la culme cînd l-am văzut servind purtînd mănuşi albe şi cu o eleganţă pe care Petrona n-a reuşit niciodată s-o atingă în lunga ei experienţă. Hotărît lucru, acel minunat slujitor îmi absorbea complet atenţia şi mă împiedica să văd ce se petrecea în jurul meu. Cu toate acestea, îmi amintesc că tata îi reproşa Carinei, pe-un ton blînd, risipa. De trei ori i-a luat din mînă sticla, cînd tocmai voia să-şi umple paharul, şi încercă să-i dea sfaturi pe-un ton părintesc. Înainte ca cina să se fi sfîrşit, cred c-am adormit pe masă. Presupun că admirabilul Antón a fost acela care m-a dus în

pat. A doua zi am plecat foarte devreme şi au trecut cîţiva ani pînă să aud iar vorbindu-se despre Samariteană. Doar ştii că în casă nu se vorbea niciodată despre ea.

— Exact, niciodată. Eu nici măcar nu ştiam că există. Dar povesteşte mai departe, mă interesează foarte mult. Cînd ai văzut-o din nou? La *El Puntal*?

— Nu. Am văzut-o în Oviedo. S-a întîmplat cu cîteva luni înainte de... în sfîrşit, înainte ca tata să ne părăsească. Mi-a cerut să-l însoţesc la spital, unde se afla Carina. Şi mi-a mai cerut să-i promit că, orice s-ar întîmpla, n-am s-o părăsesc. Atunci, cum eram destul de mare, mi-a povestit că sora lui fusese toată viaţa o nechibzuită, că dusese o viaţă nesăbuită... Dar nimic altceva. Îţi închipui că nu avea să intre în detalii.

Lena era decepţionată. Sperase că Ger avea să-i povestească tocmai detaliile... Pentru că, în linii mari, ştia sau presupunea motivul pentru care doamna Rivero o respinsese.

— Şi, spune, ai văzut-o de multe ori?

— Nu prea. Doar la mari răstimpuri, cînd mătuşa Carina venea la Oviedo şi mă căuta la Universitate. Vorbeam de voi. Mătuşa Carina dorea să vă cunoască... Şi, după cum se vede, s-a hotărît, în sfîrşit, să ne onoreze cu vizita ei.

— Să ne dezonoreze! zice mama. Am crezut că leşină cînd i-am spus cine-o caută. Tocmai purtarea mamei mi-a trezit curiozitatea, şi toată ziua n-am făcut altceva decît să mă gîndesc la mătuşa Carina şi la viaţa ei romanţioasă.

Ger îşi privi din nou sora cu ironie.

— O viață minunată! strigă Lena emoționată.

Dar Ger nu-i împărtășea entuziasmul. Ridică din umeri cu indiferență:

— Chiar atît de minunată, n-aș putea spune. Mai degrabă ciudată. Un exemplar demn de studiu, ca cea mai mare parte a rudelor tatălui nostru. Un bun subiect pentru un roman, *Ranita*... Ai putea chiar pune pe buzele ilustrei noastre mătuși cîteva din frumoasele tale poeme...

— Rîzi de mine? întrebă Lena puțin supărată și se ridică în picioare, gata să părăsească încăperea.

Dar Ger o reținu, obligînd-o să se așeze din nou.

— Nu pleca, *Ranita*. Nu te supăra. Îmi place să te necăjesc. Dar să știi că încercările tale literare nu mi se par rele. Au, mai ales, multă imaginație.

Lena începea să se simtă fericită, încrezătoare, și se pregătea să-i facă lui Ger anumite confidențe. Dar încă o dată blestemata ironie a acestuia o derută și o făcu să strîngă velele.

— O, imaginație! spunea Ger cu entuziasm exagerat. Nu orice poet e în stare să converseze cu o pereche de șoricei, în coridorul îngust și lugubru al unui templu gotic.

Lena, cu obrajii aprinși și pe punctul de-a izbucni în plîns, îndrăzni să-l întrebe:

— De unde știi? Cine ți-a spus că eu vorbesc cu doi șoricei și...?

— Cine?... Chiar tu! îi zise Ger înveselit. Mania ta nenorocită de-a gîndi cu voce tare și de-a lăsa peste tot mărturia splendidei tale fantezii... Și, apropo de asta, aș vrea, surioară, să-ți fac o mică observație: dacă ți-e totuna, scrie pe jupoanele tale sau pe pereți, dar nu pune mîna pe cărțile mele.

— Cărțile tale?

— Da, domnișoară, cărțile mele!... Și uite aici dovada: acum trei săptămîni, trebuia să țin la Ateneu o conferință despre feminism și despre munca femeii de-a lungul istoriei. Pentru a mă documenta, am căutat, între alte opere interesante, o carte de Schreiner, pe care o luasem de de la unchiul Juan. Da, *Ranita*, cred că ți-o amintești dacă faci un mic efort de memorie... Cartea mă interesa nu numai pentru textul ei, ci și pentru că are niște fotografii pe care le puteam folosi la proiecție. Ei bine, ce s-a întîmplat?... Întîi: cartea n-a fost nicăieri de găsit. Cum nimeni nu se atinge de cărțile mele... cel puțin așa credeam eu... fără să mă deranjez să întreb de ea, pentru a nu mă vedea obligat să dau mamei tot felul de explicații despre conferință, am răscolit fără rezultat biblioteca și, negăsind-o, m-am gîndit că am uitat-o, ca atîtea alte lucruri, în mansarda casei de lîngă Universitate. Dar acum urmează bomba. Cu vreo două-trei zile în urmă, căutînd pe dulapul mătușii Mag cutia cu scule...

Lena făcu o nouă tentativă de fugă, văzîndu-se descoperită. De-acum încolo Ger va avea motive în plus să-și rîdă de ea. Se simțea rușinată de prostia ei și se căia că intrase în camera fratelui în seara aceea. Dar n-avea scăpare. Ger o ținea în brațe, în timp ce-și bătea joc de ea, după vechiul lui obicei.

— Ei bine, domnişoară, am găsit cartea. Cartea lui Schreiner, pe care o consideram dispărută. Şi în care, pe marginea paginilor şi pe dosul fotografiilor, un talmeş-balmeş absurd cu o povestire despre mănăstiri, şoricei, chipuri de Crişti abandonaţi, temeri, seduceri, penitenţe, torturi... Nişte versuri pline de aprinsă cucernicie, amestecate cu poeme nu chiar aşa de sfinte... În sfîrşit, povestirea unei anume aventuri stupide, trăită la adăpostul unei mantii, colorată în albastru şi roşu, a unui căpitan de infanterie, între venerabilele ziduri ale Catedralei noastre. Ce bine mă exprim ! Nu-i aşa ? Şi dacă o cunoşti pe autoarea acestor nevinovate confesiuni...

Lena începu să plîngă cu disperare şi, zbătîndu-se ca un copil, reuşi să scape din braţele fratelui său şi să se ridice în picioare. Dar acesta o ajunse înainte ca ea să deschidă uşa şi o tîrî pînă la fotoliul în care se tolăni comod, obligînd-o pe Lena să se aşeze pe genunchii lui. Încercă să-i mîngîie părul, cum făcea *Aguilucho* cînd voia s-o calmeze, şi chiar o trase uşurel de nas. Nu era prea sigur dacă gluma asta nouă este pe placul Lenei, dar se simţea dispus să-i ceară iertare în orice fel, convins că a mers prea departe cu gluma.

— Hai, micuţo, nu te alinta... Şterge-ţi lacrimile, că un Rivero nu plînge nici dacă i se taie capul. Eşti o fată inteligentă şi aştept multe de la tine... Dacă înveţi să te controlezi. Hai, nu mai plînge şi spune-mi ce ţi s-a întîmplat în după-amiaza asta... Da, cînd o ajutai pe mătuşa Mag să taie puiul.

— Nimic extraordinar, răspunse Lena printre lacrimi şi sughiţuri. Eu o ajutam şi, cînd am luat cuţitul...

— ...te-au atacat fluturii tăi negri. Atunci tu, pentru ca să se împlinească profeţia ţigăncii, te-ai năpustit asupra burdufurilor cu vin, luîndu-le drept falnicul căpitan X...

— Nu, te asigur că nu ! Numai cînd m-am tăiat am început să ţip... Ştii doar că mi-e frică de sînge.

— Nu minţi, Magdalena Rivero, că nu-mi plac oamenii mincinoşi. Spune-mi numai adevărul, tot adevărul şi nimic altceva decît adevărul. Ce s-a întîmplat cu tine în clipa aceea ?

Copila îşi ascunse faţa în umărul lui Ger pînă ce se mai calmă puţin. Apoi îl întrebă foarte încet, atît de încet încît Ger mai degrabă ghici decît auzi :

— Ger, crezi că sînt nebună ?

— Bineînţeles, dragă. Nebună de legat. Dar asta nu trebuie să te îngrijoreze. E aerul familiei...

— Vorbesc serios. Foarte serios. Ceea ce s-a întîmplat mă îngrijorează. Dacă n-o să rîzi de mine, o să-ţi povestesc ceva îngrozitor. Ceva ce mă face să cred că au dreptate mama şi unchiul Pedro. Nu-mi pot controla deloc nervii.

— De-acord, fata mea. Cred că ne-ai convins pe toţi de cînd aveai doi ani şi tata a început să vorbească de fluturii tăi negri. Eu cred, ca şi mama, că eşti un copil prost crescut. Mai bine zis, fără educaţie. Tata te iubea mult. Te iubea exagerat de tare şi a început să-ţi scuze ciudăţeniile în loc să-ţi tragă cîteva la fund, din cînd

în cînd. Asta ți-ar fi vindecat crizele și azi ai fi o fetiță echilibrată. Dar nu da prea mare importanță unui fapt care nu merită...

— Tu crezi că nu merită ? Asta pentru că nu știi ceva de care mi-e rușine ori de cîte ori îmi amintesc.

Ger o privi intrigat. „Oare ce nouă istorie i-ar fi putut povesti după descoperirea jocului murdar al căpitanului Jáuregui ? La ce se referea acel «ceva» care o neliniștea ?"

— Hai, povestește-mi ! îi zise, nu sînt eu omul care să se sperie așa ușor. Mi-e mai teamă de-o prostie decît de-un lucru grav. Spune-mi ce ți s-a întîmplat, și vom vedea dacă există motive de îngrijorare.

Lena se sufoca. Nu reușea să explice. În sfîrșit făcînd un mare efort, mărturisi în șoaptă :

— Sînt o criminală înnăscută. Am demonstrat-o în după-amiaza asta.

Ger izbucni într-un hohot zgomotos, dar își acoperi repede gura, temîndu-se să n-o trezească pe mama lor. Surpriza acelei naive confesiuni îl făcu să uite de prudență.

— O criminală înnăscută ? Drace !... Presupun că n-o spui numai pentru c-ai ajutat-o pe mătușa Mag să taie puiul.

— Ba da. Tocmai de asta o spun, afirmă Lena cu seriozitate. Știu că oricine poate tăia un pui. Dar îl taie ca mătușa Mag, părîndu-i rău de ceea ce face... Sau o face ca pe ceva obișnuit, așa cum făcea Petrona care le răsucea gîtul. Dar eu... eu nu voiam, știi ? Și, dintr-o dată, am început să simt o fascinație stranie, o desfătare necunoscută, o...

— O curiozitate...

Ger rămase o clipă pe gînduri. În sfîrșit, spuse cu hotărîre :

— Ascultă, *Ranita*, ai văzut vreodată cum se taie un pui sau, în fine, un animal ?

— Nu... Nu-mi amintesc....

— Pentru copiii de la țară, tăierea unui animal e un lucru obișnuit. Îl văd cum se naște, cum moare, cum la rîndul lui naște, cum se împerechează... Îl taie, îl bat... Sînt mai bine pregătiți ca noi să înfrunte viața, pentru că trăiesc în contact cu natura, îi cunosc tainele, luptă împotriva ei, o înving. De aceea sînt mai sănătoși, mai puțin complexați ca noi și nu au gînduri negre, chiar dacă există cazuri izolate de brutalitate și de crasă ignoranță. Nici un copil de la țară n-ar simți nici cea mai mică curiozitate la tăierea unui pui, nici nu s-ar bucura pentru asta. De ce-ar face-o, cînd e un lucru atît de firesc și de simplu pentru el ?... Pentru tine nu era. Reprezenta un fel de mister, ceva excitant de care ți-era frică, dar pe care-l doreai în același timp. Ceva asemănător se petrecea pe vremuri cu fetele de la oraș abia măritate, și mai ales atunci cînd proveneau dintr-o familie puritană. Fetele se măritau fără ca logodnicul să le fi sărutat măcar o dată. Deseori, fără să fi vorbit între patru ochi cu el... Știau sau bănuiau că primul lor contact cu bărbatul avea să fie dureros și plăcut în același timp și... nu-ți poți închipui ce curioase reacții apăreau în aceste cazuri ! Și nu era vorba de nimic neobișnuit... Nu. Pur și simplu, de surpriză.

Fetița roși puțin și îndrăzni să-l întrebe pe Ger :

— Crezi că-i același lucru cu tăierea unui pui ?

— Pentru descărcarea unei tensiuni nervoase, desigur. Încerc să-ți explic un lucru natural, căruia tu îi acorzi prea mare importanță. Bineînțeles că vina o poartă doamna Rivero și societatea stupidă în care trăiești, care privește cu ochi răi ca o fată să muncească.

— A ! Ți se pare că eu nu muncesc ?

— Cu imaginația, ca o mașină sub presiune. Dar nu de muncă de-asta ai tu nevoie, ci de una care să te oblige să ai relații cu alte fete, să-ți faci prieteni, să-ți dai seama că nu ești o excepție, un caz rar, în nici un sens. Din copilărie trăiești cu obsesia că cei din familia Rivero sînt oameni ciudați și în orice lucru cauți să găsești un simptom al acestui dezechilibru. Pînă la culmea comicăriei, adică a pretinde că ești o criminală potențială...

— Și țiganca...

— Deci asta era ! Nu credeam să te impresioneze atîta profețiile unei vrăjitoare. Dacă n-ai baze atît de solide încît...

— Nu, pînă acum nu m-am îngrijorat. Dar cele întîmplate azi după-amiază m-au făcut să mă gîndesc...

Ger o prinse pe Lena de bărbie, obligînd-o să ridice fața spre el. Și tînăra văzu acea expresie de ironie care ba o supăra, ba o distra, și se simți rușinată.

— Ia să vedem, domnișoară, o întrebă Ger pe un ton degajat, ce crezi că face lumea cînd o grăsană cade din tramvai ?... Rîde, nu-i așa ? E primul impuls al oamenilor, chiar dacă după aceea se grăbesc s-o ajute. Și pleacă liniștiți la casele lor fără să se gîndească la complexe, nici la blesteme, nici la moșteniri îngrozitoare. E ceva omenesc, natural. Crezi că lupta cu tauri e un festin de anormali ? Dar sportul numit vînătoare ?

Ger epuiză toate argumentele împotriva acelei neliniști care o domina pe sora lui. Știa din experiență că Lena, Heidi, María, el însuși nu erau la fel ca verii Quintana, de exemplu. Dar departe de a se simți, ca Lena, copleșit de greutatea acelui temperament pasional și rebel, era mîndru de neliniștea lui și dorea să-și oblige sora să devină iar fetița veselă și fără griji dintotdeauna.

Și era pe drumul cel bun. Ultimele temeri care încă îi mai rămăseseră Lenei se risipeau. Cu capul sprijinit de umărul lui Ger, începu să se simtă liniștită, ca pe vremea atît de îndepărtată în care *Aguilucho* alunga cu mîinile lui fluturii negri. Cînd *Aguilucho* plecase, îi rămăsese Heidi. Și Heidi știa s-o aline și să rîdă cu blîndețe de crizele ei. Dar apoi plecase și Heidi, iar Lena rămase pentru un timp descumpănită, pînă ce descoperi că Ger, în ciuda ironiei și glumelor lui, știa s-o înțeleagă și era un bun aliat care îi lua apărarea în atmosfera aceea ostilă din jurul ei.

Simțea căldura plăcută a corpului fratelui ei, prin vechea cămașă de bumbac pe care o purta Ger, fără să-i pese prea mult de sărăcia lui. Îi simți mîinile încurcîndu-i-se în păr cu blîndețe, la fel cum se jucau mîinile lui *Aguilucho*, și gîndi optimistă : „Tata o iubea pe Carina, așa cum era ea. Și Ger mă va iubi, orice s-ar întîmpla. Întotdeauna îmi va pune mîinile pe frunte, cînd va simți că arde ca-n coșmaruri. E minunat să ai un frate ca Ger al nostru. Ce s-ar întîmpla dacă

Ger... ? Dar nu se poate. Nu ! Nu trebuie să mă gîndesc la asta. Ger spune că e o legendă stupidă..."

Cînd Lena se ridică să plece, Ger își recăpătase buna dispoziție și dorința de a o necăji :

— Vezi să nu visezi iar lucruri îngrozitoare, *Ranita* !

Din ușă, îi făcu un semn vesel cu mîinile ei bandajate.

XXI

ÎN MICUL SALON al doamnei Rivero se trăia cu un secol în urmă.

Viața părea că se oprise în jurul unor personaje care aveau toate caracteristicile unui roman din secolul al XVIII-lea : doamna Rivero, încorsetată, tristă, cufundată în capotul ei de catifea albastră, decolorată, ca o stampă veche. Domnișoara Quintana, umilă, lingușitoare, fără personalitate, gata oricînd să ia apărarea nepoților în fața surorii. Comandantul Data, cu mustățile, cu bastonul și cu aerul său de tigru îmblînzit. María, fragilă și dulce ca un porțelan expus într-o vitrină elegantă...

Lena îi privea cu lehamite cînd se adunau în salon odată cu lăsarea serii, simțindu-se și ea prizoniera acelui tablou deprimant.

Nu mai jucau cărți. Mama le interzisese cînd își dăduse seama de vicleșugurile lui Data în favoarea lor, și din pricina exageratei înclinații pentru joc pe care o arăta mezina. De-atunci, partida a fost înlocuită cu plăcuta conversație a comandantului și cu lectura în comun a vreunui roman.

María citea în vremea aceea *Castelul de catifea*, un foileton din *La Ilustración Católica*, dînd lecturii o notă de dramatism suav. Cînd María ajungea la „va urma" și închidea volumul gros, mătușa Mag leșina de curiozitate și nerăbdare. Doamna Rivero își implora fiica să mai citească un capitol. Era curios faptul că și pe Data, bătrînul comandant aventurier, ars de soarele tropical și înăsprit de-o lungă viață cazonă, îl emoționau foiletoanele din *La Ilustración.*

Din strada Paraiso, îngustă și lungă, lipită de zidul care tăia partea din spate a moșiilor San José și San Vicente, se auzeau sunetele monotone ale unei balade cîntate de copilele din cor :

Marianita, e dusă la închisoare pentru că n-a trădat, iar copiii plîngînd ziceau : pe Marianita o vor omorî !

Recenta proclamare a celei de a Doua Republici Spaniole făcuse să renască pe fragedele buze ale copiilor din sat melodia acelui cîntec vechi, uitat.

Micuțele cîntau cu nota melancolică a fetelor din Nord, lipsite de vitalitatea și dezinvoltura meridionalelor :

Ca pe un crin tăiară crinul, și ca pe un trandafir tăiară trandafirul,
Ca pe un crin tăiară crinul, dar sufletul i-a rămas și mai pur.

Șuieratul prelung al trenului care venea de la Mieres, anunțînd pe locuitorii din Postigo că era ora șapte seara, marca sfîrșitul baladei și le împrăștia pe micile cîntărețe în toate direcțiile.

Lena Rivero apărea în galerie să vadă cum trece trenul. Şi cu faţa lipită de geam, suspina...

Azi aşa, mîine aşa... În fiecare după-amiază, cu mici variaţii, aceeaşi tristeţe a cerului plumburiu, învăluind cu insistenţă oraşul. Aceeaşi baladă care se ofileşte ca o floare pe o stradă pustie. Aceeaşi lectură a foiletoanelor din *La Ilustración Católica* şi *El Siglo Futuro*[1], colecţionate cu grijă. Şi, ca singură noutate, vînticelul răcoros al ştirilor care soseau în salonul mamei folosind ca vehicol pe flegmaticul comandant Data.

O atmosferă care o sufoca pe Lena Rivero ca un gaz soporifer. Cînd María începea lectura *Castelului de catifea*, Lena îşi abandona pensulele şi alerga să se refugieze în camera lui Ger.

Acolo totul era deosebit. Totul era vesel şi modern, în violent contrast cu aceste comedii al căror ultim act se desfăşura „după cincizeci de ani".

Încăperea lui Ger era actul al treilea iar decorul, ritmul, chiar sufletul comediei pe care îl reprezentau părea că se desfăşoară într-o lume nouă : cărţi, ziare, reviste, reflectau actualitatea : Oviedo trecînd în Divizia Întîi ; inaugurarea noului Stadion din Buenavista ; serbarea în cinstea jucătorilor iugoslavi, după meciul internaţional de pe terenul cel nou. Proiecte de reformă a Institutului. Mitinguri de propagandă electorală. Alte proiecte în legătură cu autostrada Oviedo-Gijón. Expoziţii. Conferinţe.

În absenţa lui Ger, Lena îi lua cu asalt camera, răscolea cărţile, stătea de vorbă cu Rabindranath Tagore, asculta la receptorul cu galenă construit de Ger concertele de la Radio Asturias E.A.J. 19, singurul post pe care-l puteau prinde.

[1] Secolul Viitor (sp.).

Camera lui Ger avea pe-atunci pentru micuţa Rivero atracţia puternică pe care altădată o avusese budoarul lui Heidi, chiar dacă Ger nu-i dădea prea mare atenţie. Cînd, la întoarcerea acasă, o surprindea adîncită în lectura unei cărţi, ascultînd un concert la receptorul lui, sau scriind la masa de lucru, obişnuia s-o alunge ca pe o muscă sîcîitoare :

— Haide, şterge-o *Ranita* ! Şi lasă-mă să lucrez.

— Nu te deranjez, protesta ea supărată.

— Nu mă deranjezi, nu-i aşa ?... Te aşezi la masa mea, îmi iei cărţile, îmi mîzgăleşti hîrtiile...

Cîteodată, după o discuţie pe jumătate în serios pe jumătate în glumă, Ger sfîrşea aruncînd după ea cu o carte, urmărind-o pînă în coridor. Dar nu numai fugărită ieşea Lena din camera lui Ger. Într-o după masă încercă să-şi ia o atitudine elevată, demnă de revistele ilustrate. Camera lui Ger n-avea decît o oglindă pentru bărbierit — mică, ovală, agăţată contra luminii, la înălţimea capului lui. Fetiţa nu ajungea să se vadă fără să se urce pe fotoliu. Dar faptul că oglinda îi arăta sau nu imaginea reprezenta un lucru prea puţin important pentru Lena. Încerca fel de fel de figuri şi n-avea nevoie să le vadă reflectate, pentru că mult mai clare decît în oglindă şi le vedea în imaginaţie.

„Nu, nu aşa, Lena Rivero, îşi zicea. Ar fi mai bine să sprijini cotul pe masă şi faţa în palmă, într-o atitudine meditativă. Pe cine am văzut eu fotografiat în atitudinea asta ?... Nu-mi aduc

aminte. Dar e clar că era foarte bine. Toată lumea ar spune văzîndu-l : «E un înțelept ! Un filozof !» Dar cum eu nu sînt deloc filozof, voi renunța la poziția de gînditor. Ar fi mai bine să mă fotografiez așa, cu naturalețe. O fotografie simplă. Și sub ea... Ah, desigur !, sub ea n-o să aibă încotro și-o să scrie : «Frumoasa și celebra Lena Rivero...» Oare nu-i prea mult să pună celebra ?... Dar frumoasa ?... Doamna Rivero e de părere că nu ești o fată drăguță, că ai luat mai mult de la familia tatălui tău, care nu s-a prea întrecut cu frumusețea... Și doamna Rivero are dreptate. Nimic de zis, te-ai schimbat în bine de cînd au înflorit rodiile sub fereastra ta, dar frumoasă... frumoasă în adevăratul înțeles al cuvîntului... Ai curaj și mărturisește că nu ești. Ei da, știm cu toții că oricărei pocitanii i se zice frumoasă în cronicile de societate, și oricărui tip pedant i se spune celebru... Dar oricum ar fi mai bine să renunțăm la frumoasă. La urma urmelor, nu aspiri la un premiu de frumusețe. Și chiar și la celebra. Are dreptate Ger al nostru cînd afirmă că trebuie să ne purtăm mereu cu naturalețe. Bine, atunci să punem simplu : Lena Rivero."

Simți cum plăcerea îi străbătea tot corpul. Visele ei de adolescentă, ușoare ca norii de vară, începeau să capete consistența și forma unei iluzii concrete. Va deveni scriitoare ! Drumul ei era de-acum trasat. Numele ei cu litere de-o șchioapă, fotografiile ei în ziare. Buchete de flori... Interviuri... Venerație... Cînd cineva o va întreba : „Cum s-a născut vocația dumneavoastră ?", ea va spune : „Din copilărie am simțit nevoia să scriu. Cînd Heidi a plecat de-acasă..."

Ajunsă la acest punct al divagațiilor, micuța Rivero se opri, gîndindu-se că ar fi mai bine să n-o menționeze pe Heidi. Era un lucru care nu privea pe nimeni. Va vorbi numai despre ea : „Totdeauna am simțit nevoia să scriu. Ce altceva se poate face într-un bătrîn oraș, adormit între cețuri ?" Și va continua : „Îmi plăcea să mă refugiez în camera mea, să mă așez pe jos, să-mi prind genunchii cu mîinile și să-mi las capul pe ei, visînd..."

Se mai opri puțin în zborul plăcut al fanteziei : „Nu, nu, nici gînd ! Pe cine interesează să știe poziția neobișnuită în care stau eu cînd visez ; ar fi mai bine să le vorbesc despre proprietatea noastră, *El Puntal*, despre mica barcă legată de romanticul debarcader al moșiei, despre apusul soarelui în estuar..." Izbucni în rîs, sări pe fotoliu și se privi în oglinda ovală, care-i reflecta fața estompată de umbrele înserării.

„Minți, Magdalena Rivero !... Ești o vanitoasă amărîtă. La fel de vanitoasă ca Heidi. Ai fi în stare să pui voaluri negre la trăsura unei rude pentru ca întregul oraș să comenteze că «trăsura familiei reflecta doliul inimilor lor»...

Care va să zică *El Puntal* nu-i așa ?... Nici nu l-ai văzut vreodată. Mărturisește că poemele tale se nasc în timp ce-i cîrpești ciorapii lui Ger, în timp ce completezi chitanțe de taxe și ștergi vasele, pe care mătușa Mag le spală căscînd fără-ntrerupere. Mărturisește că scrii pe-ascuns de doamna Rivero, care nu permite să se consume lumina... Prea puțin romantic ?... De-acord, domnișoară. Dar asta-i viața. Viața ! «Nu putem să facem abstracție de problemele complicate pe care ea ni

le pune», spune Ger. Desigur. N-am putea chiar dac-am vrea-o. Cu toate acestea, eu prefer să visez. Să visez !“

Sări din fotoliu pe podea, se opri în mijlocul camerei și începu să salute cu grație niște prieteni imaginari :

„Oh ! Mă simt sincer emoționată, dragi prieteni. Și vă sînt profund recunoscătoare pentru amabilitate.“

Un fluierat modulat cu ironie și un sprinten hohot de rîs o surprinseră pe Lena Rivero în scena aceea. Se întoarse spre ușă. Din cadrul ei, Ger o privea înveselit la culme.

— Ești magnifică, *Ranita !* Magnifică !... Pînă la ce limite te poartă fantastica ta imaginație !

Ger își aruncă pe masă cărțile, își agăță în cuier impermeabilul și, întinzîndu-se de plăcere, puse stăpînire pe fotoliu. Fața lui continua să fie iluminată de acel zîmbet ironic care pe Lena o mîhnea. Înainte ca fratele s-o alunge într-un mod mai mult sau mai puțin diplomatic, începu retragerea. Dar, spre marea ei surpriză, Ger o opri, apucînd-o de un braț.

— Ei, nu pleca, micuțo !

— Nu spui tu că te deranjez ?

— În general, da. Dar azi n-am chef de treabă. Sînt obosit și prefer să stau puțin la taifas cu tine. Mi-a plăcut comedia pe care o reprezentai. Cine-ți erau prietenii aceia atît de galanți, în fața cărora te înclinai cu-atîta grație ?

Lena ezită o clipă. Îl privi pe Ger cu neîncredere și, după un mic efort, se hotărî să-i povestească adevărul :

— Păi... erau ziariștii care veniseră să-mi ia un interviu. Nu rîde, Ger, asta nu-i de glumă. Poate că-ntr-o bună zi...

— Cum o să rîd, draga mea ! Ți-am spus doar că scena mi s-a părut nostimă... Dar ascultă, micuțo ! Chiar dacă viața noastră n-a prea fost un lanț de bucurii, mai ales de cînd am plecat de la *Uva de Oro*, nu s-ar putea spune că te-a-nvățat mare lucru. Trăiești într-o lume falsă, creată de imaginația ta nebună și complet desprinsă de pămîntul pe care calci. Viața, surioară, e ceva mult mai serios decît aceste escapade în stratosferă. Dacă ți-ar da voie mama, tare mi-ar plăcea să te iau cîteodată la Ateneu.

Lena făcu ochii mari, privindu-și fratele. Se temea că n-a înțeles bine :

— La Ateneu ai spus ? Ger !... N-am îndrăznit niciodată să te rog să mă iei cu tine. Și mi-o doream de mult. Chiar acum mă duc să-i cer voie mamei.

Dar Ger o opri :

— Nu !... Așteaptă puțin. Poate ar fi mai bine să nu-i spui nimic. Știi cum e mama. Are o concepție atît de învechită despre lucruri... Dat fiind că poți ieși cînd vrei, cu pretextul că predai ce-ați lucrat, nu cred că mai ai nevoie de permisiunea ei.

— Ger ! îl întrerupse Lena, îmbrățișîndu-l. Sînt fericită ! Foarte fericită ! Vom merge chiar mîine, nu-i așa ?

— Mîine nu se poate. Trebuie să merg la Centrul muncitoresc.

— Și nu pot să merg și eu cu tine ?

Ger o privi lung, fără să răspundă. Accentul circumflex de pe fruntea lui se transformă în semnul întrebării. Fără a-şi îndepărta privirea de la fetiţă, îşi pipăi buzunarele hainei pînă ce-şi găsi pipa şi tabacherea. Îşi umplu pipa şi încercă de trei ori s-o aprindă cu bricheta, o comoară pe care i-o dăruise un tovarăş, muncitor calificat la Fabrica de tunuri din Trubia. Dar aceasta se comportă aşa cum obişnuiesc brichetele care provin din Trubia şi Gibraltar. Atunci îşi pipăi din nou buzunarele, scoase o cutie de chibrituri, scăpără unul de talpa pantofului şi reuşi să-şi aprindă pipa. Trase adînc de două ori şi, învăluit în nori de fum, continuă s-o fixeze pe Lena. Şi-o întrebă brusc :

— Vrei într-adevăr să mergi la Centrul muncitoresc ?

Fără un cuvînt, ea făcu un gest afirmativ cu capul.

Ger o avertiză sec :

— Acolo nu prea merg fetele. Nu-i un loc de distracţie.

— Ştiu asta, spuse, neclintită în hotărîrea ei.

Ger o privi din nou, în tăcere, prin norul de fum care-l învăluia. Apoi se ridică din fotoliu şi începu să se plimbe prin încăpere, fără să-i dea, în aparenţă, nici-o atenţie. Se opri brusc, ca şi cum tocmai ar fi luat o hotărîre importantă. Scoase din gură bătrîna pipă a lui *Aguilucho* şi, punînd o mînă pe umărul surorii sale, îi spuse doar atît :

— Bine, Lena Rivero. Eşti o fată inteligentă şi avem nevoie de fete ca tine. Mîine vei merge cu mine la Centrul muncitoresc.

XXII

ÎN ACEA DUPĂ-AMIAZĂ, Lena Rivero nu ieşi alungată ca de obicei din camera lui Ger.

Nici în după-amiaza aceea, nici în cele ce urmară. Începînd din acea zi, fraţii se transformară în tovarăşi nedespărţiţi. Ger îşi căuta sora la orice oră şi împreună citeau presa, împreună comentau evenimentele politice care îi pasionau. Chiar dacă nu întotdeauna erau de acord în aprecieri. Problemele lui Ger o captară treptat pe fetiţă. Problemele lui. Tovarăşii lui. Lumea lui...

Ger luă în serios ceea ce el numea „educaţia politică a Lenei", cum alădată Jáuregui se ocupase de „cultura ei literară". Dar Ger era sincer şi spera să-şi transforme sora într-un ajutor de nădejde în munca lui politică şi în viaţa particulară. Dar ceea ce la Ger era o necesitate, ceva la fel de important ca propria sa existenţă, căreia i se consacra cu încrederea şi exaltarea pe care un Rivero o punea întotdeauna în pasiunile lui, la Lena reprezenta doar o treaptă, o etapă a vieţii. O fază în evoluţia caracterului ei, uşor de modelat, care nu se cristalizase încă într-o personalitate constantă. În ea se dezvoltase simţul cochetăriei de îndată ce ocupase încăperea lui Heidi în casa de lîngă Universitate, şi suferise influenţa mondenă a lui Jáuregui, imediat ce acesta îşi începuse acţiunea antimoralizatoare. Şi dacă în timpul crizei de misticism crezuse că va afla în mănăstire echilibrul de care viaţa ei avea nevoie, acum trăia neliniştea politică a momentului. Dar în ciuda acelei colaborări sincere cu momentul politic, care o tîra cu forţa unei avalanşe, îşi dădea seama că

viața ei nu putea apuca pe acel drum. Și nici acea etapă a vieții nu era definitivă, ci numai accidentală. O ambianță în care avea să se miște.

Părea că în adîncul ființei ei se afla o oază cu vegetație exuberantă, pe care o așeza, pe neașteptate, într-un loc oarecare, așa cum așezi un cort pe pămîntul ars al deșertului. Și se refugia adesea în această oază, rupînd orice legătură cu lumea înconjurătoare. Ger cunoștea aceste „evaziuni" ale Lenei și chiar îl distrau. În ele se ascundea sămînța adevăratei personalități a fetiței, care nu ajunsese încă să dea rod. Ger zîmbea cu înțelegere și nu regreta faptul că și-a introdus sora în acea lume care, în contrast cu visele ei, îi pregătea un teren de aterizare foarte convenabil. Într-adevăr, frecventarea Centrului muncitoresc și a Ateneului o obligau să se situeze în realitate. Pe de altă parte, muncitorii și intelectualii din oraș se familiarizară cu figura nu prea grațioasă dar nu lipsită de farmecul tinereții a acelei fetițe cu ochii cenușii și privirea întrebătoare, care asista la seratele literare și politice și la mitingurile de propagandă de stînga, în timpul campaniei electorale din '33.

Nici primii, nici cei din urmă nu-și puteau explica de ce Lena Rivero se îmbrăca atît de sărăcăcios și nu-și dădea cu nici un fel de fard pe față. Necunoscînd mediul sobru în care trăia, luau drept poză deliberată acea modestie care îi anula cochetăria.

Dar Lena Rivero era sinceră. La fel și frații ei. Nu era nimic premeditat în cei trei fii ai lui *Aguilucho.* Toți trei erau ambițioși, dar trăiau cu simplitate, cu naturalețe, în timp ce aripile lor căpătau tăria necesară zborului. Și le fortificau

— fiecare cu alt scop — pentru a porni la cucerirea spațiului. María către un ideal atît de înalt, încît ochii ei erau mereu ațintiți spre Cer. Ger se dăruia unui ideal uman. Cît despre Lena... Smerenia ei franciscană nu era o mască, ci o treaptă de așteptare, o etapă pe drumul care-i transforma visele în realitate.

Și zilele treceau una după alta...

Campania electorală din '33 a fost foarte agitată în toată țara, dar în mod deosebit în provincia Asturias, unde minele, fabricile și porturile aduceau guvernului un important număr de voturi. În schimb, țăranii erau conservatori. Lupta se arăta a fi crîncenă în întreaga provincie și ambele tabere își puneau în joc toate forțele pentru a triumfa.

— Ei vor cîștiga aceste alegeri, spune Lena într-o după-amiază, la Centrul muncitoresc, cu-atîta siguranță și convingere încît îi scandaliză pe tovarășii adunați acolo. De data asta va cîștiga dreapta.

— O spui cu-atîta naturalețe, o întrerupse Ger iritat, încît s-ar zice că asta-i și dorința ta. N-ai nici un motiv să gîndești așa.

Ea ridică din umeri.

— Și mă rog ce greșeli au comis pînă acum guvernele de stînga, ai putea să ne spui ? o întrebă unul din tovarăși.

Lena își plimbă privirea jur-împrejur, considerînd că ce avea să spună nu va fi primit cu mare plăcere. Dar adăugă liniștită :

— Destule. Ați înspăimîntat capitalul, care fuge în străinătate, fără ca nici o lege să-l poată opri. Proprietarii refuză să construiască de teama gre-

velor. Ați înfruntat biserica, iar Spania este o țară catolică, în care religia e bine înrădăcinată...

Un murmur de proteste se ridică în jurul fetei, obligînd-o să tacă.

Lena ridică iar din umeri, copleșită de acel torent care se prăvălea peste ea. Nu polemica era partea ei forte și, în plus, mai avea și convingerea că orice ar fi spus i-ar fi iritat pe băieții aceia, cu care nu era ușor să te contrazici.

Cînd ieșiră de la Centru, în seara aceea, chiar dacă Ger o ținea pe după umeri, ca de obicei, Lena Rivero avea senzația că mergea singură pe un drum lung și necunoscut. Străzile Caveda, La Luna, Schultz, Aguila — înguste, umede și abia luminate — îi apărea fetiței ca o singură stradă fără sfîrșit, o stradă care nu ducea nicăieri. În urmă rămînea Centrul. După Corrada del Obispo, se afla casa ei. Cei doi poli ai axei în jurul căreia se învîrtea mica ei existență. Pentru familia Quintana, pentru prietenii acestora, pentru vechile cunoștințe ale familiei, Lena era revoluționara, fata cu gusturi simple și sentimente plebee care-și bătea joc de obiceiuri, de prejudecăți, de tot ce reprezenta tradiție și eleganță. Pentru ceilalți, pentru noii ei prieteni, pentru tovarășii ei, era domnișoara, reacționara care se opunea întotdeauna rezoluțiilor lor, le critica greșelile și-și arăta dezaprobarea față de felul în care procedau.

Mergînd în noaptea aceea sub ploaia fină care îi uda părul și fața, ca o mîngîiere proaspătă, Magdalena Rivero se întreba în ce fel se va descătușa de acea neliniște care avea nevoie, ca păsările, de libertate, spațiu, soare...

Mătușa Mag intră tăcută în galerie și puse în poala doamnei Rivero un portofel cu bancnote. Doamna Rivero le numără, le puse din nou în portofel și-l băgă în buzunarul capotului ei vechi din catifea albastră. Mătușa Mag nu făcuse nici un fel de comentariu cu fetele, în legătură cu banii. Dar ele știau prea bine ce însemna acest lucru. Cunoșteau proveniența lor și nici măcar nu se întrebară ce obiect mai dispăruse din casă în dimineața aceea. Fără nici-o îndoială, candelabrele și crucifixul de argint, singurele obiecte de oarecare valoare care mai puteau fi amanetate sau vîndute. Frumoasa veselă englezească, porțelanurile, covoarele, tablourile, bijuteriile, miniaturile, evantaiele, pînă și umilele vase de cupru, pe care moda lucrurilor vechi le pusese în valoare în acea perioadă, dispăruseră treptat-treptat, înghițite de Muntele de Pietate și de consignații. Niște perdele din damasc roșu, care odinioară acoperiseră măsuța de toaletă a lui Heidi, ascundeau cu pudoare lamentabila goliciune a vitrinelor, a servantei, a bufetului...

Fetele se priviră fără să spună nimic, aplecîndu-se din nou peste lucrul lor, și-n tăcerea generală, dureroasă și amară pentru toți, răsună vocea mătușii Mag, ezitînd să anunțe o veste proastă:

— M-am oprit pe la comandant pe-acasă...

— Ce s-a-ntîmplat? De ce n-a venit ieri? întrebă, neliniștită, doamna Rivero. E prima dată cînd lipsește.

Mătușa Mag se uită spre fete, tuși, își scoase batista și se șterse la ochi.

— Se pare că e destul de bolnav... spuse apoi. O pneumonie... Şi cum e atît de bătrîn şi de slăbit...

Amîndouă fetele se ridicară în picioare. Lena, mai impetuoasă, o apucă pe mătuşa Mag de-un braţ, silind-o să-i explice mai clar :

— A murit ?

— Nu, n-am spus asta... Dar... poate... Nu prea sînt speranţe să scape. Totuşi, în cîteva zile...

— Cine-a rămas cu el ? Cine-l îngrijeşte ? o întrebă María.

— Păi, nu ştiu... N-am văzut pe nimeni. Slujnica e la fel de bătrînă ca el, şi nu cred că-i poate fi de folos.

María se uită la mama sa, care o oprea pe Lena cu un gest. Micuţa se şi năpustise spre camera ei să se îmbrace şi să plece la Cimadevilla.

— Aşteaptă, aşteaptă, copila mea ! María va sta cu el în noaptea asta. Tu te vei duce acum, dar mai înainte...

— Mai înainte, bineînţeles, îi porunci Lena mătuşii Mag, îi vei pregăti un flan. Doar ştii ce mult îi place lui Data. Îl va mînca fără efort. O să-i ducem şi supă şi bomboane de eucalipt. Şi nişte cărţi de joc !... Că doar trebuie să-i ţin de urît.

— De ce parohie ţine Cimadevilla ? întrebă María, urmîndu-şi cu voce tare firul gîndurilor. De San Tirso sau San Isidoro ?

Doamna Rivero zîmbi, privindu-şi fetele :

— Cred că nu trebuie să vă mai dau nici un sfat. Voi veni şi eu mai pe seară... Desigur, dacă piciorul mi-o va permite. Azi mă doare destul de tare.

În ciuda durerii de picior, doamna Rivero şi-a vizitat bătrînul prieten în acea după-amiază, şi în următoarea, şi în toate cele şase zile cît a durat boala lui. Ger rămase cu el şase nopţi, alături de María, şi alergă să cheme preotul în dimineaţa în care Data îşi dădu sufletul.

Moartea comandantului Data, vechi prieten cu *Aguilucho*, a însemnat o grea pierdere pentru familia Rivero. A schimbat pînă şi obiceiurile familiei. Şezătorile luară sfîrşit ! Doamna Rivero începu să se culce din ce în ce mai devreme, mai suferindă, mai sleită de ceva care o rodea în taină, dar care era mai îngrozitor şi mai dureros decît o boală adevărată. Ger îi instală la capătul patului un receptor cu galenă, ca să poată asculta concertele date de Radio Asturias şi alte programe distractive. Mătuşa Mag începu să meargă în mod regulat la San Tirso, la slujbele de după-amiază, şi de-atunci numai ea aducea acasă ştiri despre măruntele întîmplări din oraş. María rămînea cu mama, ţinîndu-i companie, lucrînd lîngă ea, ajutînd-o să-şi facă rugăciunile, citindu-i foiletoane din *La Ilustración Católica* şi *El Siglo Futuro*.

Lena îşi reîncepu hoinărelile, fără nici un control. Starea mamei îi permitea să umble în toată libertatea. Iar şoseaua spre Naranco ajunsese aproape de vîrf. O aştepta şi Podul Buenavista de pe care privea alunecarea trenurilor spre Nord. Şi Piaţa El Fontán, înconjurată de bătrînele arcade.

Cît despre colaborarea ei politică... Acea *entente cordiale*[1] a celor doi *Aguilucho* se destrămase pe neobservate după înfrîngerea electorală

[1] Înţelegere cordială (fr.).

din '33. Lena și Ger continuau să fie buni prieteni și adeseori discutau despre planurile lor. Discutau. Vorbeau. Se sfătuiau... Dar ea se depărtase de ideile care îl obsedau pe Ger, dedicîndu-se din plin altei pasiuni : literatura. În vremea asta, Ger trăia intens zilele grele prin care trecea țara. Cînd Lena îl întreba despre acea continuă preocupare, Ger îi răspundea, invariabil :

— Ne aflăm pe craterul unui vulcan. Aș vrea să greșesc, dar cred că se apropie vremuri deloc pașnice...

XXIII

ÎN ZIUA DE ÎNTÎI octombrie a anului 1934, efervescența politică a națiunii ajunse la punctul culminant. În Oviedo se așteptau — fără să se știe nici cum, nici de unde aveau să vină — mari evenimente. Două zile după aceea, știrile despre criza de Guvern apăreau în ziare alături de știrile, la fel de alarmante, despre soarta vaporului fantomă care aducea arme pentru revoluționari : „Vaporul Turquesa este așteptat în San Sebastián... „Vaporul Turquesa a fost oprit la Bordeaux..." Și, pe deasupra, greva generală...

În casa Rivero, valurile de vești alarmante nu provocau o prea mare neliniște. Doamna Rivero ajunsese într-o stare de epuizare atît de mare încît, de aproape o lună, nu mai părăsea patul și nu mai citea jurnalele. Peste bătrîna domnișoară Quintana noutățile politice lunecau ca apa de ploaie pe ferestre. Nici-o cabală, profeție sau alarmă nu prezenta vreo importanță pentru ea atîta timp cît nu se transforma într-o întîmplare

mondenă. Nașterea fericită a unui vlăstar Encinas, „ceaiul dansant" din saloanele Marchizei de los Muros o încîntau, ca și cum Marchiza de los Muros sau doamna Encinas i-ar fi fost prietene apropiate. În același fel se emoționa pînă la lacrimi aflînd că un ciclist fusese călcat de tren sau că se produsese o explozie de grizú în mine. Cronicile de Societate și Întîmplări Diverse erau singurele rubrici pe care le citea mătușa Mag în ziare.

Chiar dacă din alte motive, complet deosebite de dulcea inconștiență a domnișoarei Mag, María Rivero trecea prin viață fără s-o intereseze evenimentele din jur. Cu ochii mereu ațintiți spre Cer, nu știa nimic din cîte se petreceau în jur, incluzînd în ignoranța ei tot ce avea legătură cu politica, cu viața de societate ba chiar cu evenimentele locale care o emoționau pe mătușa Mag. Singurul contact pe care-l avea cu realitatea era acela prilejuit de frații ei în scurtele și frecventele lor discuții. María se refugia în religie, și cînd era atacată, în glumă, se apăra privind spre Cer. Nu moștenise spiritul combativ al familiei Rivero, ci doar tenacitatea lor, hotărîrea și credința în idealul pe care îl căutau. Idealul său era clar și definitiv și nu considera necesar să-și piardă vremea cu niște ființe atît de încăpățînate și de puțin maleabile. Știa bine, din experiența pe care i-o dădeau atîția ani de conviețuire, că Ger n-ar face niciodată ceva împotriva convingerilor lui. Tot din experiență cunoștea bine și umorul agresiv și picant al fratelui său și căuta să nu înceapă cu el discuții în contradictoriu.

În ce-o privea pe Lena, știrea despre criza de Guvern și tensiunea care domnea în țară în pri-

mele zile ale lunii octombrie 1934, n-o neliniştea prea tare. Preocupările ei politice luaseră sfîrşit, la fel ca odinioară criza de misticism, şi se mărginea să spere că într-un fel sau altul lucrurile aveau să se termine cu bine.

În noaptea de patru spre cinci octombrie, Lena scria în sufragerie. Ceasul Catedralei bătu ora două. De cînd starea mamei sale se înrăutăţise nu se mai temea c-o să fie certată pentru că ţinea prea mult lumina aprinsă. Cu toate acestea, se grăbi s-o stingă în sufragerie şi, fără s-o mai aprindă pe coridor, se strecură în tăcere, pentru a nu-l trezi pe Ger. Dar trecînd prin faţa camerei lui, o rază de lumină, pe sub uşă, trăda că nici el nu dormea. Şi se scursese mai bine de-o oră de cînd îl auzise intrînd şi închizînd uşa. Ger citea puţin în perioada aceea. Cînd ajungea acasă, întotdeauna la primele ore ale dimineţii, somnul îl dobora imediat. Cum în noaptea aceea încă nu adormise, Lena împinse uşurel uşa şi intră să vadă ce se întîmplase.

Îl găsi curăţindu-şi pistoalele, cu buzele strînse şi cu accentul circumflex desenîndu-i-se pe frunte mai adînc ca oricînd. Băiatul făcu un gest de enervare cînd o văzu intrînd :

— Ce naiba faci la ora asta ? Nu stăteai bine în pat ?

Lena rămase o clipă descumpănită. În sfîrşit putu să bîiguie :

— Ba da. Tocmai mă duceam să mă culc. Dar am văzut lumină în camera ta şi am intrat să văd ce se întîmplă.

— Acum ai văzut, micuţo. Îmi curăţ armele ca să plec la vînătoare.

— La vînătoare ? Ger !... Cum poţi glumi în felul ăsta ? Unde pleci ?... Ce vrei să faci ?

— Exerciţii de tragere la ţintă, îi răspunse zîmbind ironic. Sau poate să fiu eu ţinta gloanţelor acestor... cîini dacă, aşa cum presupun, vor opune rezistenţă.

— Ger ! Cum poţi vorbi aşa ? Tu, care...

— Hai, du-te la culcare şi lasă-mă-n pace !

— Nu vreau ! Nu te pot lăsa să faci vreo nebunie !

— Nebunie ?... Uite ce, Lena, nu-i momentul cel mai potrivit pentru discuţii. Fă-mi plăcerea şi pleacă imediat din camera mea ! Vreau să mă odihnesc !

Ea închise uşa şi se duse să se aşeze pe patul fratelui ei, îmbrăţişîndu-şi genunchii şi sprijinindu-şi pe ei bărbia, după vechiul obicei. Înclină capul, pentru a-l putea privi în ochi, şi spuse foarte serioasă :

— Nu plec ! Nu plec dacă nu-mi explici mai întîi ce se întîmplă. E sigur ceva în legătură cu criza de Guvern, nu-i aşa ?... Şi cu soarta vaporului Turquesa. Se zice că începeţi greva generală.

Ger ridică din umeri :

— Ei ! Şi dac-ar fi aşa ?

Lena tăcu o clipă, muşcîndu-şi unghiile, apoi spuse :

— Ar fi împotriva teoriilor voastre...

Ger îşi aruncă pistoalele pe masă, îşi apucă sora de subsuori, obligînd-o să se dea jos din pat şi, uşurel, o împinse spre uşă.

— Din păcate ai dreptate, *Ranita.* Practica ne-a învăţat că de multe ori nu trebuie să ţinem seama de teoriile frumoase. Dar acum du-te la

culcare... Iar mîine... mîine ai grijă de mama și ocupă-te de casă. Asta-i treabă de bărbați și-o vom rezolva cu pistoalele.

Închise ușa și-o lăsă pe Lena în coridor. În acel lung coridor care șerpuia într-un „Z" absurd și ascundea după fiecare ușă un fior de spaimă.

Tînăra începu să înainteze în beznă, fără să facă zgomot. Deodată își aminti de gîndacii care pe întuneric luau cu asalt casa, ieșind din cartierul lor general instalat în lada de cărbuni, și aprinse toate luminile. Ajunsă în camera ei, despărțită de a mamei cu un glasvand cu perdeluță albă de nansuc, se temu că doamna Rivero avea să protesteze la atîta risipă de lumină. Dar nu auzi altceva decît respirația ei neregulată și, din cînd în cînd, un suspin prelung, ca un geamăt...

Gîndi: „Într-adevăr, mama e pe moarte. Nu-i mai cere socoteală mătușii Mag cînd se întoarce de la piață, și nu mai protestează cînd vede luminile aprinse. Are dreptate María: mama e pe moarte..."

În noaptea aceea, Lena nu putu să doarmă. Bănuia că se petreceau lucruri grave. Teama de urmările acelei greve, atît de deosebită de alte greve parțiale pe care le trăise, o ținu trează.

Spre ziuă, auzi deschizîndu-se ușa camerei lui Ger și se dădu repede jos din pat ca să-i ureze drum bun. Ger încerca să iasă tiptil dar, văzîndu-și sora, făcu un gest de nemulțumire și, instinctiv, își încheie haina de piele. Dar nu atît de repede încît Lena să nu vadă cartușiera plină, încinsă peste salopetă. Nu mai avea nici o îndoială

că, după vechea expresie a lui Ger, acesta mergea să „bată fierul"...

Băiatul își înfundă basca peste cîrlionții blonzi, neîmblînziți de pieptene, și încercă să zîmbească. Avea o privire veselă, mai potrivită pentru un student în pragul vacanței decît pentru un viitor combatant. Tinerețea optimistă a ultimului Rivero îi permitea să treacă cu destulă ușurință de la îngrijorare la zîmbet. Surîzînd, își mîngîie ușor sora pe obraz și-i recomandă să aibă grijă de doamna Rivero, în lipsa lui:

— Nu știu la ce oră mă-ntorc...

— Ger, doar știi că mama...

— Știu, știu, *Ranita*, răspunse grăbit, dar datoria înainte de toate. Și azi trebuie să fac ceva mai important decît îngrijirea unei bolnave. Iar dacă „asta" va dura cîteva zile, i-am dat bani mătușii Mag. Nu mai era nevoie să-i spun să-i cheltuiască pe alimente. Ar fi făcut-o chiar dacă ar fi fost vorba de-o rezervă sacră. Adio!

Avu dintr-o dată presimțirea că Ger nu se va mai întoarce și încercă să-l oprească, îmbrățișîndu-l din spate.

— Nu, nu pleca, Ger!... N-am să te las să pleci...

— Surioară, nu încerca să mă impresionezi cu gestul tău de spartană! spuse Ger, încercînd să glumească.

Ironia băiatului o opri. Și încercă să-și recapete seninătatea.

— Bine, Ger. Du-te, dacă crezi că datoria ta este să pleci. Dar cel puțin spune-mi unde mergi acum. Unde vă duceți? Ce vreți să faceți?...

— Nici eu nu știu. Probabil să ne adunăm în

bazinul minier. Sau poate că vin ei în Oviedo. De fapt nu știm absolut nimic.

— Păi dacă nici tu, care ești un conducător, nu știi...

— Nu spune prostii, dragă. Eu nu sînt nimic. Partidul are nevoie de intelectuali pentru propagandă, pentru economie, pentru cîrmuire... dar cînd e vorba de luptă, un miner sau un zidar preia conducerea...

Ger încercă să zîmbească, dar avea pielea feței întinsă și buzele uscate. Pe frunte, accentul circumflex era o cută adîncă.

— Singurul lucru pe care-l știu acum, *Ranita*, și de care te pot asigura, este că ori vom obține ceea ce dorim, ori ne ducem cu toții la naiba...

Ger ieși grăbit, în acea stare de nervi care în ultimele zile se accentuase făcîndu-l aproape inabordabil. Cu toate acestea, se întoarse din prag și-o privi pe Lena cu duioșie. Din nou ochii săi albaștri reflectau o seninătate atît de mare, încît schimbarea bruscă o uimi pe fată.

Ger izbucni în rîs, înaintă cîțiva pași spre Lena, o prinse de subsuori, așa cum făcea cînd era mică, și-o învîrti în aer, în timp ce zicea rîzînd :

— Și-acum, nici-o vorbă, *Ranita* !... Să nu-i spui doamnei Rivero. Dacă ești pîrîcioasă, n-am să-ți aduc bomboane...

La prima cotitură a scărilor se opri din nou și-și scoase ceasul, minunatul său ceas de aur cu briliante, care aparținuse lui *Aguilucho* și era singura bijuterie încă nevîndută sau neamanetată. Doamna Rivero îl păstrase ca pe-o comoară, „pentru ziua în care Ger al nostru va ajunge avocat". Și îl înmînase fiului ei chiar ultima zi de facultate,

cu solemnitatea cu care se înmînează o relicvă sfîntă. Băiatul îl luase în tăcere, citind deviza pe care *Aguilucho* pusese s-o graveze pe capac : *Cap sau Pajură.* Un adevărat poem al aventurii... Ger păstrase ceasul tatălui, de care pînă în dimineața aceea nu admisese să se despartă.

Dar atunci, jucîndu-se cu lanțul gros de aur, o rugă pe Lena :

— Dă-i-l Maríei.

Lena făcu un gest de revoltă. „De ce Maríei ? Pentru că era cea mai mare ? În amintire nu se ține seama de dreptul primului născut, și ea — era sigură — fusese fiica preferată a lui *Aguilucho.*

— Nu ! Nu Maríei. Dă-mi-l mie. Ți-l voi păstra eu, spuse liniștită.

În fața acelui refuz, Ger se văzu obligat s-o informeze pe Lena de ce proceda astfel :

— María îl va păstra mai bine, pentru că... Pentru că, de fapt, îi aparține. Da, nu face figura asta mirată... Cu cîtăva vreme în urmă, un tovarăș a făcut o fraudă. Se afla într-o situație grea, înțelegi ? Familia lui trăia în mizerie. Și nevoia e sfetnic rău. Eu știam că-i un băiat de treabă și l-am girat, dar lucrurile n-au ieșit prea bine și, cum n-aveam nici un ban... În sfîrșit, María mi-a dat pîn-la ultimul bănuț din economiile ei... Știi doar că *Sfînta María* economisea din copilărie, pentru zestrea ei de călugăriță... Și zestrea asta i-a mîncat-o un revoluționar. Nostim, nu ?... În sfîrșit. Dă-i-l *Sfintei María...*

Îl învîrti de două ori în aer și ceasul sări din mîinile lui, ajungînd în ale Lenei. Apoi Ger își scoase basca, într-un salut ceremonios pe care îl completă cu un „botișor de iepure", coborî scă-

rile sărind cîte două trepte și, fără a mai privi înapoi, ieși grăbit în stradă.

Lena ridică din umeri cu acel gest caracteristic familiei Rivero atunci cînd viața îi punea la o răscruce. Atitudinea fraților ei i se părea de neînțeles. La fel de neînțeles ca și propriile și absurdele ei reacții. María renunța la economiile ei, la zestrea pe care de mică și-o adunase, cu mari sacrificii, pentru a putea intra la o mănăstire. Și o dădea oare unei familii sărace ? Unei instituții de binefacere ? Unei rude aflate la strîmtoare ?... Nici vorbă. O dădea pînă la ultimul bănuț unui socialist necunoscut care tocmai comisese o fraudă. Ger pleca să facă revoluție. Poate că se va vedea obligat să lupte împotriva instituțiilor religioase dacă se opuneau planurilor partidului său, dar înainte de a pleca la luptă își amintește de datoria sa, și-și încredințează comoara Maríei, pentru ca „visele ei albe“ să nu se destrame...

Ridică iar din umeri, fără a încerca să rezolve dilema. Închise ușa și, strîngînd în mîini ceasul lui *Aguilucho*, pe care și-l dorise dintotdeauna, pătrunse în salon îndreptîndu-se spre balcon.

Strada era pustie. Nici un zgomot. Nici o alarmă. Nu se vedea nici un semn al tragediei care avea să se dezlănțuie în oraș. Ceața ușoară, care anunța o zi însorită, se ridica încet, ca o cortină de voal, lăsînd aerul curat, transparent, cum rareori avea prilejul să vadă bătrîna capitală a Principatului. Cu fața lipită de fereastră Lena Rivera gîndi : „Poate că n-o să se întîmple nimic. Poate că va fi la fel ca celelalte greve, mai mult sau mai puțin generale și pompoase...“

Dar amintirea cartușierei pline a lui Ger și a celor două pistoale, și acea concentrare de forțe despre care Ger spunea că aveau să se reverse asupra capitalei, o alarmară din nou. Ger se ducea „să bată fierul“. Nu încăpea nici o îndoială. Poate că nu se va întoarce acasă. Luptele populare, atît de frecvente în ultimii ani ai Monarhiei, și apoi în plină Republică, secrificaseră destule vieți. Ger ar fi putut să cadă acum, la orice colț de stradă, într-un mod stupid, fără glorie...

„Dacă cel puțin...“ gîndi. Dar se opri speriată de gîndul ei. „Nu, e mai bine să n-avem nici-un război. Pentru că, în cazul ăsta, mi-aș pierde desigur fratele. «Cei din familia Rivero, zice Ger, obișnuiesc să moară cu cizmele-n picioare.» Un Rivero căzuse luptînd în rîndurile yankeilor împotriva sclaviei. Alt Rivero a căzut în războiul din Cuba pentru cauza Spaniei. Primii doi din ramura Rivero-Olaya au pierit în Marele Război, luptînd împotriva imperialiștilor. Primul băiat al unchiului Henri, pe care ea îl cunoscuse cînd a venit de la Chicago pentru a se înrola în armata spaniolă care lupta în Maroc, își pierduse viața în anul 1921, în dezastrul de la Annual... Sîngele familiei Rivero se vărsase cu generozitate pe pămînturile roșii ale sudiștilor, în hățișurile cubaneze, pe frumoasele cîmpii ale Franței, pe nisipurile dogoritoare ale Africii... Iar acuma Ger, fiul lui *Aguilucho*, ultimul bărbat din familie, se năpustea în stradă, disprețuind moartea... Oare ce viitor îi rezerva destinul ?“

Bătînd cu degetele în fereastră, Lena își aminti o altă dimineață în care se despărțise, exact în locul acela, de Carina Rivero. Atunci ploua to-

rențial. Bătrîna mergea cu greu pe stradă, la deal, sprijinindu-se în baston, cu aerul împăcat și liniștit al unei venerabile femei în vîrstă. Își amintea de asemenea, de anume cuvinte ale ei, care sunau a profeție. De cîte ori nu-și amintise Lena de acele cuvinte pe care nu reușise însă să le înțeleagă pe deplin! Dar, dintr-o dată, în ochii ei căpătau un înțeles complet și-i vedea pe membrii familiei Rivero mergînd, cu zîmbetul pe buze, spre o prăpastie întunecoasă, împinși de vesela lor neliniște. În urma tuturor mergea Ger, mezinul familiei, cu buclele-i rebele ieșindu-i de sub basc, cu pasul ușor și hotărît al unui soldat disciplinat. O ploaie de gloanțe îi bara calea. Ger sărea peste foc și-și continua drumul... Lena își închipuia că-i strigă: „Întoarce-te, Ger! Nu aștepta să cazi răpus pe baricadă!..." Dar Ger îi răspundea: „Nu se moare decît o singură dată, *Ranita*, și e frumos să mori ca un viteaz". Și mergea mai departe, tot mai departe, pe urmele celorlalți Rivero...

Geamul rece al balconului, mîngîindu-i fruntea, risipi năluca pe care amintirea Carinei Rivero o plămădise în mintea Lenei. Și fără să știe cum, se trezi suflînd în geam. Mîzgăli apoi cu degetul arătător niște semne care, fără să înțeleagă de ce, îi amintiră de Pachín.

Pachín era vecinul de la subsol. De fapt nu Pachín era vecin ci doamna Melia, văduva unui emigrant sărac. Pachín închiriase la ea o cameră și de aceea era considerat vecin. În tinerețe fusese un om bogat, pentru că se trăgea dintr-o familie distinsă, dar cum el se nimerise să iasă o hahaleră, nu mai păstra din avere și distincție decît

legătura cu cîțiva prieteni care îl ajutau. În prezent avea o profesiune mai mult decît modestă: comisionar la călugărițe. Bătrînul ascundea cu grijă acest lucru, lăsînd să se creadă că ar fi un habotnic. Era prieten bun cu Ger și amîndoi discutau cu aprindere, dar fără ură, susținîndu-și fiecare propriul punct de vedere. Era un tip ciudat acest Pachín.

Lena încerca să se gîndească la Pachín sau la orice altceva... Încerca să uite de obsesia ei urmărind zborul unei muște albastre care se tot izbea greoi de geamuri, fără ca experiența să-i servească la ceva. Dar gîndul și privirea îi erau ațintite la strada adormită, pe care dispăruse Ger...

XXIV

DOMNIȘOARA QUINTANA se întorcea de la piață, zilnic, cam pe la ora unsprezece, și intra direct în bucătărie unde-și lăsa pe masă sacoșa de mușama. Erau tare departe vremurile cînd Petrona o însoțea la cumpărături cu un coș enorm cu două capace, care joia și duminica se umplea cu ouă, verdețuri, unt, carne, fructe și pește. Mătușa Mag se ducea acum la piață cu o biată sacoșă de mușama neagră, în care își depozita măruntele achiziții. Familia Rivero continua să treacă prin ascuțita criză economică dezlănțuită odată cu evacuarea lor de la *Uva de Oro*. „Cu un deficit constant în buget", repeta ca un papagal, domnișoara Quintana. În vremea aceea, toți spaniolii învățaseră pe de rost două cuvinte pe care presa le repeta la nesfîrșit: deficit și profit. Și mătușa Mag, în timp ce-și făcea socotelile în

fiecare dimineață, se întreba, candidă, dacă există vreun sistem politic în stare să scoată familia Rivero din acel deficit continuu...

E drept că Ger cîștiga pe-atunci o mică leafă lucrînd la biroul domnului Valle, notarul, sub îndrumarea căruia făcea practică, pentru a căpăta oarecare experiență înainte de a-și deschide propriul lui birou. Dar leafa lui Ger depășea cu foarte puțin bursa de student. Deci lucrurile nu se schimbaseră prea mult pentru familia Rivero, și mătușa Mag continua să se ducă și să se întoarcă de la cumpărături cu modesta ei sacoșă de mușama neagră, pe care o îndesa cu cîrpe, pentru ca prietenele pe care le întîlnea în cale să nu observe că venea cu ea aproape goală. Își făcea cumpărăturile zilnic, de cînd doamna Rivero constatase că dacă erau mai multe provizii în casă se consuma mai mult, iar dacă se cumpăra în fiecare zi, mătușa Mag nu putea face excese la pregătirea modestelor feluri de mîncare.

Întoarcerea de la piață era întotdeauna o ceremonie neplăcută pentru mătușa Mag. Să dea socoteală era partea cea mai urîtă a trebii și asta din două motive : pentru că mai întotdeauna cumpăra ceva ce nu-i spusese doamna Rivero, și pentru extraordinara dificultate pe care o reprezenta pentru ea adunarea sumelor cheltuite. Mătușa Mag făcuse școala la pension, unde fusese învățată să lucreze cu croșeta, să facă dantele și broderii complicate (ceea ce voia să le învețe și pe nepoatele ei), dar nimeni n-o învățase adunarea și scăderea, presupunînd că generația ei de fete avea să trăiască într-un nor de dantele. Mai tîrziu, toate trebuiră să învețe în casele lor, în practică, ceea ce la

pension nu le învățaseră. În sfîrșit, nu chiar toate... Domnișoara Quintana nu ajunse niciodată să stăpînească tabla înmulțirii, și continua să se folosească de degete. Economia casnică a fost o altă disciplină pe care o ignorase complet, atîta vreme cît cutia cu bani de la *Uva de Oro* se deschisese cu generozitate, fără să înregistreze intrări și ieșiri iar prăvălia aducea, fără nici-o restricție, toate cele trebuitoare bucătăriei. Și iat-o acum în fața acelui lucru îngrozitor : să cumpere o grămadă de lucruri cu un *duro*, să aducă restul și să dea socoteală doamnei Rivero.

Mătușa Mag se întorcea de la piață cam pe la unsprezece și intra în bucătărie unde lăsa măruntă-i povară. Apoi se ducea în camera ei, unde-și scotea cu mare grijă mănușile cîrpite și bătrîna și scămoșata mantilă. O împăturea cu grijă și o prindea cu două ace mari puse în cruciș. Apoi punea mănușile și mantila într-o cutie veche de bomboane pe care i-o dăruise lui Heidi un admirator, pe cînd mătușa Mag o însoțea în parc, la plimbare. Tot în cutie mai păstra cîteva ambalaje de săpun Heno de Pravia care, după atîția ani, nu mai păstrau nici urmă de parfum. Dar mătușa Mag continua să le țină și peste ele punea mănușile și mantila, după care băga cutia în dulap. Odată terminată această mică ceremonie, își dezbrăca rochia neagră, destul de uzată, pentru a-și pune alta încă și mai uzată, care-și pierduse pînă și culoarea. Deasupra își lega șorțul cafeniu, privindu-l cu tristețe. De-atîta spălat se decolorase și, punîndu-și-l, mătușa Mag avea senzația că se înfășura într-un sac vechi.

Îmbrăcată de lucru, se întorcea la bucătărie de unde lua iar sacoşa pentru a-i prezenta doamnei Rivero cumpărăturile. Făcea toate astea încet, pentru a întîrzia „ora adevărului", cum îi spunea Ger. Dar cum nu era chip s-o evite, tîrîndu-şi papucii peticiţi, se îndrepta spre galeriei gîndindu-se că şapte *reali*, două *pesete* şi douăzeci şi cinci de *centime* nu se puteau aduna prea uşor într-o singură cifră. Pe de altă parte... mai întotdeauna o mică sumă fusese cheltuită pentru ceva ce doamna Rivero nu voia să cumpere şi asta era destul pentru a încurca socotelile, pentru că, pe deasupra, mătuşa Mag nu ştia să mintă.

În ultima vreme, ceremonia cumpărăturilor se simplificase destul de mult. Tortura cu făcutul socotelilor dispăruse de cînd boala doamnei Rivero se agravase. În ziua în care mătuşa Mag fu respinsă cu indiferenţă şi doamna Rivero se întoarse cu faţa la perete fără s-o întrebe de cheltuială, cu toţii gîndiră: „S-a sfîrşit şi cu asta". Dacă mătuşa Mag ura matematica iar economia casnică îi era necunoscută, doamna Rivero reuşise să menţină la linia de plutire bărcuţa care, după evacuarea lor, începuse să ia apă, numai datorită meticulozităţii cu care calcula proporţia între creditul şi debitul umilului buget al familiei. Nu în zadar fusese, timp de şaisprezece ani, harnica soţie a unui negustor...

Domnişoara Quintana îşi iubea sincer sora. Cu dragostea firească şi oarecum rutinată a convieţuirii. Dar nu-şi putu stăpîni o senzaţie de satisfacţie şi libertate, necunoscută pînă atunci, văzîndu-se stăpînă pe acţiunile ei şi mai ales — ah ! asta era foarte important — pe micul buget al familiei. De cînd boala doamnei Rivero se agravase, mătuşa Mag umpluse încet-încet cămara, cheltuind mica leafă a lui Ger, care i-o încredinţase pînă la ultimul bănuţ din prima zi, recomandîndu-i s-o cheltuiască pe alimente. Mătuşa Mag n-avea nevoie de această recomandare. O spusese chiar Ger : „Sînt sigur c-o va cheltui, chiar dacă ar fi o rezervă sacră".

Într-adevăr, cămara era plină şi mătuşa Mag umbla fredonînd prin bucătărie, în timp ce prepara mîncăruri gustoase. Cheltuind în ritmul acela, oare cum aveau să ajungă la sfîrşitul lunii ? Întrebarea însă nu şi-a aflat niciodată răspunsul. În zilele acelea, nici un locuitor al oraşului nu se gîndea la propria situaţie economică. În orice caz, răspunsurile ar fi fost jalnice...

În ziua de cinci octombrie, mătuşa Mag veni de la piaţă foarte agitată. Intră, după obicei, în bucătărie, puse sacoşa pe masă, dar în loc să se ducă în camera ei să se dezbrace, îşi chemă în grabă nepoatele :

— Priviţi, priviţi şi voi !... Abia îmi mai trag sufletul ! Am colindat toată dimineaţa prin El Fontán şi n-am găsit nimic. Nimic, dragele mele. Piaţa-i goală. Ţăranii n-au venit azi la tîrg.

María privi sacoşa ticsită, care îi dezminţea cuvintele, şi o întrebă cu ironie :

— Atunci se poate şti, mătuşă, cine ţi-a umplut desaga ? Poate că zînele.

— Cine, fetiţo ?... Precupeţele ! Şi pe bani grei. Mai şi strigau, mizerabilele, ca nişte energumeni, că de-acum s-au schimbat lucrurile, că s-au săturat să mai fie sclavele noastre, că aşa şi pe dincolo... Isuse Doamne !... Sclavele noastre, zic

ele, şi ne răstignesc ca pe Isus... Priviţi, priviţi, fetelor! O duzină de ouă cinci *pesete!*... Profită pentru că spun că-i grevă şi-o să fie zarvă mare şi că ţăranii n-or să vină multă vreme la tîrg... Bine cel puţin că fratele vostru m-a sfătuit... În sfîrşit, mamei voastre nu-i va lipsi supa.

Pe María o surprinse declararea grevei. Nu putea înţelege de ce mai erau greve acum, cînd muncitorii aveau o Republică şi o Constituţie făcute pe măsura dorinţelor lor. Mereu străină de tot ce-o înconjura, nu urmărea evoluţia politicii, iar evenimentele o uimeau de parcă tocmai ar fi aterizat de pe Marte.

— Şi ce vor oamenii ăştia care umplu străzile? întrebă cu aceeaşi naivitate cu care domnişoara Quintana întrebase în piaţă, aflînd despre grevă.

Lena ridică din umeri şi porni spre galerie. Era prea îngrijorată de soarta lui Ger şi nu mai avea puterea să discute cu nimeni, cu-atît mai puţin cu María, pe care n-ar fi reuşit niciodată s-o convingă. Dădu un picior în uşa de la galerie, iar aceasta se deschise scrîşnind dureros din încheieturi. Lena se apropie de ferestre. Trase de-o parte perdelele şi privi cîteva clipe pacea idilică a cîmpiilor verzi. Vite blînde păşteau cu poftă iarba care începea să crească din nou, după ce fusese cosită şi adunată în vara trecută.

„Mi-ar place să fiu vacă, gîndi. Aş fi o vacă albă şi grasă, cu pete mari, roşii, pe spinare, şi-aş paşte cu lăcomie iarba verde, umezită de rouă; aş zburda pe cîmpie după pofta inimii şi, obosită, m-aş întinde să rumeg la umbra unui măr. Bineînţeles că n-aş avea nici o grijă şi nici nu m-aş mai gîndi la grevă."

„Gata! Am hotărît. Eu n-o să fac grevă", sfîrşi Lena, cu pornirea ei dintotdeauna spre răzvrătire, atitudine foarte deosebită de cea a blîndei vaci, după a cărei viaţă tînjise cu cîteva clipe înainte.

Dar nu se aşezase încă bine la lucru, cînd toată atenţia îi fu atrasă de-un zgomot uşor, ca un geamăt, care venea dinspre camera doamnei Rivero. Înţelese că lovitura dată în uşă o trezise. Intră încet şi se apropie de patul ei. Mama îi zîmbea. Zîmbea cu acel surîs blînd pe care Lena i-l surprindea pe buze cînd îl privea pe Ger. Şi i se făcu milă de ea. Toată antipatia pe care i-o inspirase încă din copilărie se risipea acum văzînd-o atît de dezarmată şi învinsă. „Unde era acel orgoliu caracteristic? Unde erau energia şi autoritatea ei?..." N-avea s-o mai audă niciodată pronunţînd acele cuvinte care o străpungeau pe Lena ca nişte ace de foc: „Mă vei asculta, pentru că eşti obligată să te supui..." „Aşa vei face pentru că îţi poruncesc eu..." „E inutil să-ncerci să te revolţi, sînt mama ta, şi-ţi interzic..." „O să te vindec eu de fluturii tăi negri, de neastîmpărul şi de extravaganţele tale..." „S-a sfîrşit cu hoinărelile tale prosteşti..."

Dar mai înainte se sfîrşi ea. Acum, în aşternuturile de pe pat, corpul său, istovit de febră, tremura şi se crispa în timp ce un surîs dulce, aproape ca un rictus, i se desena mereu pe buze.

— Nita, fetiţo... puţină apă, implora ea cu voce slabă.

Lena îi mîngîie mîinile şi părul îmbibat de sudoare... Primele şi ultimele mîngîieri pentru femeia care o purtase în pîntec. Lena n-o iubise niciodată. Mama ei nu ştiuse s-o înţeleagă, şi fata aproape c-o ura. Dar acum simţea o milă nesfîrşită, o mare compasiune pentru acel biet obiect care încetase să-i mai fie un obstacol în viaţă şi un frîu pentru neastîmpărul ei.

— Apă, apă... mi-e sete !

— Bine, mamă... îndată... Îţi pregătesc puţină oranjadă.

Deschise larg uşile care dădeau spre galerie, pentru ca mama ei să poată privi cîmpia. Atmosfera era limpede. Cerul, senin. Soarele năvăli în cameră, încălzind uşor. Era un soare alb, de toamnă, foarte plăcut. Doamna Rivero închise ochii şi respiră adînc aerul curat, care aducea miros de flori, de iarbă, de mere coapte...

Lena turnă în pahar puţină apă şi stoarse o portocală. Adăugă zahăr şi, după ce mestecă puţin, se apropie de maică-sa şi încercă s-o ridice, trecîndu-şi un braţ pe sub pernă.

Dar doamna Rivero scoase un ţipăt. Un ţipăt de animal rănit, care părea că iese din adîncul fiinţei.

Crezînd c-a fost din vina ei, Lena o aşeză imediat la loc. Dar doamna Rivero nu se prăbuşi pe perne, ci rămase în capul oaselor, cu ochii scoşi din orbite, într-un gest inexplicabil de groază. Mîna ei descărnată arăta cu încăpăţînare spre galerie :

— Uite-i acolo ! Uite-i acolo !... Priveşte-i... Eu îi văd... Să plece !...

— Linişteşte-te, mamă !... Linişteşte-te ! o îndemnă fiica ei. Nu e nimeni acolo. Sîntem doar noi două în casă. Ai febră. Asta-i tot... Bea puţină oranjată şi culcă-te.

Cu o energie nepotrivită pentru starea ei de epuizare, aruncă paharul pe care Lena i-l oferise.

Veni şi María în ajutorul ei, şi amîndouă încercară în zadar s-o calmeze. Ochii, ieşiţi din orbite de groază, continuau să privească ferestrele galeriei şi degetul fixa implacabil nălucirile create de febră.

— Dar ce vezi tu, mamă ?... Nu-i nimeni acolo, te asigur, confirmă María.

— Uite-i acolo !... Îi văd... îi văd...

— Nu-i nimeni... nimeni... Au plecat... Acum au plecat... N-aveau ce căuta...

Doamna Rivero îşi lăsă capul pe pernă dar nu-şi luă ochii de la galerie. Ochii aceia atît de albaştri, atît de frumoşi altădată, arşi de lacrimi acum, păstrau spaima unei viziuni îngrozitoare.

María îi aranjă pernele şi-şi puse mîinile fine pe fruntea ei, încercînd să-i alunge gîndurile chinuitoare.

— Trebuie să te odihneşti, mamă. Încearcă să dormi. Eşti tulburată. Delirezi din cauza febrei. N-a intrat nimeni în galerie, fii sigură.

Doamna Rivero continua, încăpăţînată :

— Ba erau... i-am văzut eu, cu ochii mei... Erau trei. Trei corbi negri, îngrozitori... I-am văzut... Erau trei, ca atunci !

Pe deasupra capului ei, María şi Lena se priviră înspăimîntate. Oare cît adevăr prevestea acea viziune odioasă ?... Instinctiv, îşi întoarseră privirea spre fereastră. Nimic. Prin fereastra des-

chisă intra pacea magnifică a cîmpiei, pe care se sprijinea cerul curat al acelei dimineţi senine. Nici o pasăre nu străbătea spaţiul azuriu...

Dar doamna Rivero continua să repete zbuciumatul ei refren :

— Trei corbi negri, trei corbi, fetelor! Ştiţi bine ce-nseamnă păsările astea pentru familia noastră... Erau trei şi s-au aşezat pe fereastră. I-am văzut eu...

Apoi se ridică brusc, strigînd cu o voce care aducea mai mult a răcnet decît a strigăt :

— Ger!... Băiatul meu drag!... Unde-i Ger al nostru ? Unde-i copilul meu ?...

Lena minţi cu seninătate :

— Ger ?... Trebuie să fie la birou, ca întotdeauna. A plecat azi dimineaţă, şi n-a intrat la tine să te sărute pentru că nu voia să te trezească.

María îşi privi iar sora, pe deasupra capului mamei, într-o dureroasă interogaţie. Lena coborî privirea. Putu să evite răspunsul, pentru că în clipa aceea doamna Rivero suferi un atac de nervi şi trebui s-o ajute pe María să-i dea un calmant.

Cînd, în sfîrşit, adormi, María o întrebă pe Lena :

— Unde-i Ger ?... Sînt convinsă că ştii.

Lena ridică din umeri.

— Habar n-am. Mătuşa Mag a zis că e grevă... Şi se ştie ce-nseamnă o grevă : muncitorii refuză să lucreze. Dar întotdeauna apar şi spărgătorii de grevă... De teamă ca greviştii să nu distrugă ceva sau să nu se ia la bătaie cu spărgătorii de grevă, intervine poliţia...

María ridică mîna, pentru a opri acea explicaţie stupidă :

— Te rog, Lena! Nu te-am întrebat ce e o grevă. Din păcate, ştim destul de bine. Te întreb, pur şi simplu, unde e Ger.

Lena îşi muşcă unghiile, fără să ştie ce să răspundă.

— Păi... la grevă... se-nţelege, spuse în sfîrşit.

María începu să se nelinişteaseă :

— Spui e „la grevă“ de parcă ai spune că e „la cinematograf sau la birou“... Ce, greva e un sediu politic, o cazarmă sau un loc de distracţie ?... Vrei să-mi spui o dată unde-i Ger ? Ce se întîmplă aici ?...

Starea nervoasă a Lenei o împiedică să-i explice. Într-adevăr, nu-i era uşor să-i spună ce se petrecea în clipele acelea. Nu-i plăcea să pară laşă, deşi ştia că nimeni, în familie, n-o considera curajoasă. Fără să răspundă, ieşi din galerie, unde vorbeau în şoaptă pentru a nu tulbura somnul mamei lor, şi se îndreptă spre camera lui Ger. Două minute mai tîrziu se întoarse şi puse pe masa de lucru ceasul lui *Aguilucho*.

— Ia-l! îi spuse Maríei, fără s-o privească. Ger mi l-a dat pentru tine. Şi mi-a spus povestea cu banii pe care cu-atîta generozitate i-ai dat.

Era indignată pe ea însăşi, pentru că trebuia să admire gestul frumos al Maríei. Şi încă mai indignată văzîndu-se silită să-i dea acea comoară. Nu avusese intenţia, dar după cele întîmplate de dimineaţă, n-avea altă alternativă.

Pe deasupra, era un fel de a răspunde Maríei la acele întrebări la care era atît de greu să răspunzi în puţine cuvinte.

— Poţi să-l iei. E al tău. Ger spera să-ţi poată plăti curînd datoria. Dar... după cum vezi... Ai face bine să-l păstrezi, rosti Lena abia auzit. Poate că n-o să mai aibă ocazia să-ţi dea banii. Şi dorinţa lui, după cum mi-a spus, este ca „visele tale albe să nu se destrame"...

Vorbea cu furie, cu sarcasm, şi o durea faptul că ceasul lui *Aguilucho* trecea în mîini străine, pentru că, fără îndoială, María avea să-l transforme în bani pentru a-şi plăti zestrea. Era atît de agitată, încît ridicase vocea mai mult decît trebuia. María arătă spre camera mamei lor şi făcu un gest semnificativ de tăcere. Înţelesese şi fără ca Lena să-i mai dea alte explicaţii. Chiar dacă încerca să se arate liniştită, era extrem de palidă şi mîinile îi tremurau uşor.

— Taci, te rog, surioară! Ce-nseamnă toate astea? Dă-le încolo de poveşti şi linişteşte-te. Nu te teme.

Lena o privi fix şi-i observă tulburarea. Asta-i dădu curaj să vorbească fără ruşine:

— Şi ţie ţi-e frică, nu-i aşa?... Acum cîteva clipe m-ai întrebat, foarte îngrijorată, unde-i Ger. Ei bine, vrei să ştii? Ger „bate fierul". Nu ştiu nici unde, nici în ce fel. Azi-noapte am bănuit asta, văzîndu-l cum se pregătea. Cînd ne-am despărţit, azi-dimineaţă, mi-a fost frică. Acum sînt sigură că Ger al nostru...

— Taci, Nita, te rog! María îi astupă gura. Nu mai vorbi aşa. E drept că la început şi pe mine m-a impresionat neplăcut, şi de asta te-am întrebat. Dar acum a trecut. Nu-i aşa că e o prostie să ne fie frică?... Ne obsedează legenda aia îngrozitoare, şi ne purtăm ca nişte copii.

— Pe noi se prea poate să ne obsedeze, dar mama nu ştie ce se petrece. N-avea de ce să-i fie teamă. Şi, cu toate astea, a văzut...

Cu energia ei blîndă, María o sili să tacă.

— Nici tu, nici eu n-am văzut nimic, Nita. Nu poate fi altceva decît o nălucă a delirului său. Doar ştii că mama are febră şi de cîteva zile aiurează. Şi apoi este un păcat să accepţi ideea asta. E o superstiţie. Mai bine să nu ne gîndim la astfel de lucruri... Vrei să ne apucăm de treabă?... Boala mamei va mări cheltuielile casei. Mătuşa Mag nu prea face economie.... Şi, în plus, greva asta... Hai, Nita! Ia-ţi creionul şi pregăteşte modelele. Apoi vom merge să lucrăm în sală, să n-o deranjăm cu gălăgia noastră. Măcar să se odihnească două-trei ore.

Fără să se privească, fără să mai schimbe vreun cuvînt, ca şi cum s-ar fi temut că cel mai mic contact ar fi răscolit rana, mereu deschisă, se apucară sîrguincios de lucru.

Pe masă, ceasul lui *Aguilucho* fărîmiţa tăcerea cu tictacul lui viril. Deviza lui temerară *Cap sau pajură*, gravată pe interiorul capacului, părea că domină, cu tonul ei, acele ore de zbucium şi nelinişte.

Afară, pe stradă, în ciuda tuturor prevestirilor, calmul părea perfect.

XXV

TOT RESTUL ZILEI a domnit aceeaşi atmosferă de calm.

Pentru locuitorii de pe strada San José, cinci octombrie a fost o zi ca oricare alta. Pe la pa-

tru după-amiază, cîteva escadrile de avioane de la baza din León au trecut pe deasupra orașului, s-a bănuit că în recunoaștere, mai ales că după un raid au făcut drumul înapoi spre bază. Fără acest indiciu de alarmă, locuitorii din San José ar fi putut jura că nu se petrecuse nimic neobișnuit. Strada San José nu se afla în cartierele moderne cu clădiri elegante în care-și aflau sediile întreprinderile comerciale și băncile, dar nici în cartierele muncitorești unde știrile ajungeau și se propagau cu cea mai mare repeziciune. San José făcea parte dintre acele străzi moarte sau adormite ale bătrînului Oviedo, care abia dacă participau la mișcarea vieții sociale. Cele patru sau cinci case care o alcătuiau erau locuite de familii pașnice, din pătura săracă a clasei mijlocii. Într-un cuvînt, atît strada cît și locuitorii ei aveau aceeași psihologie infantilă a domnișoarei Quintana, și la fel ca ea aflau că urma să plouă doar atunci cînd primul ropot le cădea în cap. E drept că la capătul străzii, lîngă El Postigo, între străzile Salsipuedes și Ecce Homo, se afla La Casona — un fel de mănăstire imensă, tipică pentru Oviedo, moștenire a dispărutei San Vicente —, dar ca stradă, San José exista doar cu numele, pentru că nimeni nu călca pe-acolo și mulți își luau libertatea de a-i ignora total existența. Pentru că de fapt La Casona aparținea altui cartier și chiar altei lumi, complet deosebite. Casa familiei Rivero, aflată chiar în mijlocul străzii, în partea ei cea mai îngustă și înghesuită între cele două mănăstiri, era ca o insulă pierdută în și așa destul de izolata stradă San José.

În ziua aceea nimeni nu bătu la ușa familiei

Rivero și nici femeile nu ieșiră din casă, așa că n-au aflat ce se petrece în oraș.

În dimineața următoare, lăptăreasa aduse primele vești alarmante : greva continua. Orașul era împînzit cu grupe de asalt și mitraliere. Ea trecuse prin Las Cruces și, la intrarea în Oviedo prin punctul de control de la San Lázaro, greviștii îi vărsaseră bidoanele și o acuzaseră drept spărgător de grevă. Se scuza, compătimind-o pe doamna Rivero care, atît de bolnavă, o să rămînă fără lapte, dar ea nu era dispusă să-și pună viața în pericol și, atîta timp cît greva continua, nu avea de gînd să mai coboare în Oviedo. Brutăreasa nu apăru pentru că nici-o brutărie particulară nu copsese pîine în noaptea care trecuse. Nu veniră nici ziarele. Blocada casei Rivero părea absolută.

Mătușii Mag nu-i dădu griji prea mari această izolare, pentru că avea cămara plină cu de toate. Printre suspine, pregăti un mic dejun onorabil, cu turte de făină cu ou și ciocolată caldă făcută cu apă și unt.

Din bucătărie putu să asculte comentariile pe care le făceau vecinii în curtea interioară. Curiozitatea pașnicilor locuitori ai acelei insule învinsese teama și indiferența, și începeau să comenteze știrile care ajungeau pe diferite canale în valuri, ca fluxul și refluxul mareei, iar vecinii și le comunicau prin ferestrele ce corespundeau în curtea interioară. Cum, pe unde și cînd ajungeau știrile la casa familiei Rivero, era greu de precizat : portăreasa care cobora pînă la El Postigo... O doamnă care se aventurase să meargă pînă la biserică, crezînd că poate asista la slujbă...

Un bărbat care se rătăcise pe stradă... Copiii care fugiseră să se joace la Corrada del Obispo, sau în curtea de La Casona...

Cu toţii în afară de Pachín, care lipsea de două zile, îşi petreceau ceasurile libere la ferestrele verandelor, în aşteptarea veştilor. Un fel de frăţie de arme se stabilise tacit între vecini, şi-şi cereau unul altuia, şi se împrumutau cu ce aveau nevoie, ca să nu iasă în oraş. Cu toate că locuitorii casei erau de condiţie modestă, trăiau izolaţi, cu fina şi eleganta independenţă a oamenilor înstăriţi. Această amabilitate era singura relaţie care exista între ei. Dar revoluţia nivelase contrastele şi transformase casa într-o mare familie, ai cărei membri se vizitau la orice oră, pentru a se întreba cît e ceasul, pentru a solicita o informaţie fără importanţă, în sfîrşit, căutau cel mai neînsemnat pretext pentru a putea sta o clipă de vorbă. Cu toate acestea, femeile din familia Rivero rămîneau oarecum de-o parte, sub pretextul bine întemeiat al bolii doamnei Rivero.

La primele împuşcături care răsunară în oraş toţi vecinii se adunară în galeriile interioare. Începînd din acea clipă, ţăcănitul mitralierelor deveni constant şi începură să se audă împuşcături din toate direcţiile. În ziua de şapte, oraşul era aproape în întregime ocupat de forţele revoluţionare, rămînînd doar cîteva focare de rezistenţă : Catedrala, cazărmile, sediul Guvernului Civil... Rezistau, aşteptînd ajutorul pe care Guvernul îl promitea.

Bătaia tunurilor se auzea pînă în oraş, iar apoi acestea fură amplasate în locuri strategice, pentru a ataca focarele de rezistenţă.

Dimineaţa zilei de opt se ivi plină de prevestiri. O rafală puternică de focuri de armă salută zorile.

Mătuşa Mag intră în biroul doamnei Rivero, astupîndu-şi îngrozită urechile :

— Isuse, Isuse !... Se trage dinspre Catedrală. Se zvoneşte că nimeni nu se mai poate apropia...

Fetele se priviră cu nelinişte. Pentru ele ziua aceea nu era numai a patra zi de revoluţie, ci pur şi simplu „trei zile după aceea".

Cu toate că nimeni nu mai amintise de viziunea doamnei Rivero, în sufletele tuturor continua să existe un zbucium şi certitudinea că presentimentul avea să se confirme. Obsedate de legendă, slăbite de muncă multă şi hrană proastă, iar în ultimul timp de spaimă şi de nopţile fără somn, petrecute la căpătîiul mamei, toate nutreau acum superstiţia şi frica. Frica deloc nejustificată. Ger se afla între revoluţionari. Oricare foc de armă — poate chiar în clipa aceea — i-ar fi putut secera viaţa.

Fără să schimbe un cuvînt, fără să se întrebe nimic, cele două surori se gîndeau la acelaşi lucru : Ce făcea Ger ? Unde era şi de ce nu venea măcar să-şi vadă mama, ştiind în ce stare o lăsase ?

Cît despre dînsa, ştiau că ceasurile îi sînt de-acum numărate. Prima certitudine au avut-o chiar în dimineaţa aceea, cînd i-au schimbat aşternutul. Doamna Rivero era inconştientă, o simplă masă inertă. Picioarele îi erau reci şi grele ca nişte drugi de fier. Avea ochii sticloşi şi vorba atît de greoaie, încît mai mult ghiceau decît înţelegeau ce spune. Viaţa i se stingea ca fitilul unei

luminări căreia i se topise toată ceara. Nici măcar ca pîlpîitul unei candele rămasă fără ulei. Nu. Era o agonie calmă, fără horcăieli, fără împotrivire... Lumînarea care se stingea era cea mai exactă comparaţie pentru acea trecere uşoară, care punea capăt durerii ei îndelungate.

— Slăbiciune, o foarte mare slăbiciune diagnosticase medicul care, cu cîteva zile înainte, nu le lăsase nici o speranţă. Un organism slab, complet epuizat.

Poate că slabă nu era, dar era, într-adevăr, epuizată. Ştiau cu toţii că doamna Rivero murea puţin cîte puţin începînd din ziua aceea îndepărtată cînd trebuise să părăsească *Uva de Oro* şi se văzuse uitată de prietenii ei.

— E clar că oamenii pot muri şi de scîrbă comentase Ger atunci, cu un gest de neputinţă.

Fără duşmănie, María zise :

— Cîte crime scapă nepedepsite de justiţia umană !... Dumnezeu să-i ierte !

Reacţia Lenei fusese brutală. Încercă în zadar să alunge un gînd care începea s-o tortureze prin dureroasa zbatere a fluturilor ei negri. Dar pînă la urmă acceptă cu bucurie : „Voi fi liberă ! Liberă ! Liberă imediat ! Fără să mai aştept majoratul."

Dar cînd María îi spuse : „E sfîrşitul, Lena", simţi o durere dulce, amestec de remuşcare şi compasiune, şi-şi aminti de povestea cu femeia cea grasă care cade din tramvai. „Desigur că n-o să-mi fie nici mai bine, nici mai rău decît ceilalţi, gîndea. Nimeni nu poate evita o primă reacţie animalică. Dar după aceea se impune sentimentul." După care se linişti.

— Da, e sfîrşitul, spuse María cu blîndeţe. Trebuie să chemăm un preot s-o împărtăşească.

— Un preot ? Eşti nebună !... De unde să-l iei ?... Şi chiar dacă-l găseşti, cum ai să poţi străbate cu el străzile oraşului ?

— O să mă duc la San Tirso.

— La San Tirso ?... Grozavă idee !... Ştii că de la Catedrală rafalele de mitralieră mătură totul, iar ţie ţi se năzare să te duci după preot tocmai la San Tirso. Cred că aiurezi !... N-o să pleci nicăieri, n-am să te las. Rişti şi viaţa ta şi a preotului care s-ar încumeta în nebunia asta.

— Dar mama e pe moarte ! insistă sora ei. Şi nu avem dreptul s-o lipsim de împărtăşanie.

— Să ne rugăm noi pentru ea.

— Desigur. Dar asta-i prea puţin... Îi voi cere Domnului s-o ajute în această ultimă încercare, dîndu-i tărie şi linişte sufletească. Trebuie s-o pregătim.

— Doar n-o să-i spui că-i pe moarte ? întrebă Lena alarmată.

María o privi liniştită :

— Ba da, Nita. Dacă nu-i spunem, cum o vom putea pregăti ?

Acea hotărîre îi dădu Lenei fiori. Credea că bolnavilor nu trebuie să le spui adevărul. Pînă în ultima clipă ! Dorea ca şi în această ultimă încercare să i se ascundă adevărul. Laşitatea Lenei era extraordinară. Şi foarte bizară pentru o fetiţă care moştenise de la Rivero atîta îndrăzneală. Îi era frică de moarte şi ştia că şi mama ei simţea la fel. De-asta era sigură.

Doamna Rivero era foarte credincioasă, dar apropierea morţii o îngrozea. Vorbea întotdeauna

despre moarte cu o anume detașare și chiar o invoca adesea, știind-o departe. Dar de cînd începuse s-o simtă cum se apropie pas cu pas, gata s-o elibereze din propriile-i lanțuri, fața ei lividă se desfigurase de spaimă și ochii sticloși fixau lucrurile pămîntești cu disperare. Lena observase acest lucru, și o durea teama ei. Cînd văzu că María intră în camera mamei pentru a o pregăti, îndrăzni s-a roage :

— Mai așteaptă, María ! E încă prea conștientă.

— Tocmai de asta, îi răspunse María cu energie. Acum trebuie, și nu mai tîrziu, cînd nu-și va mai da seama de nimic.

— Nu fi așa de crudă ! Mama abia s-a liniștit.

— Asta-i momentul cel mai potrivit.

Peste patul de moarte al mamei începu în șoaptă un duel necruțător. Lena, exaltată ca întotdeauna. María, pe tonul ei obișnuit, dar energică, hotărîtă în convingerea ei.

— Decît să discutăm prostește, mai bine s-o pregătim și să ne pregătim pentru tot ce va urma, spuse fără drept de replică.

Și se aplecă deasupra mamei :

— Mamă... Mamă !

Lena o prinse pe María de un braț, încercînd s-o împiedice să vorbească.

— Nu, María, e prea crud ! Las-o să se odihnească !

María, cu o brutalitate neobișnuită, își eliberă brațul și o înfruntă pe Lena :

— Crezi c-o iubesc pe mama mai puțin ca tine ? Și că de aceea sînt mai crudă ?

Lena își plecă privirea oarecum rușinată. María știa că nu-și iubise mama. Moartea ei nu-i trezea sentimente de durere. Era doar milă pentru teama ei, pentru lașitatea ei, de care nici Lena nu era străină. María continua să vorbească cu ochii strălucind de o sfîntă indignare :

— Îți par nemiloasă pentru că vreau să-i salvez sufletul, nu-i așa ? Și pentru că tu ești o atee, o materialistă, o... Pentru cîteva minute de amăgeală ești în stare să-i pui în pericol mîntuirea.

Doamna Rivero deschise ochii și, văzîndu-și fiicele, încercă să zîmbească. María se aplecă deasupra ei și întrebă :

— Cum te simți, mamă ?

— Mai bine, răspunse cu greutate. Mai bine. M-am odihnit... Mi-e sete...

Lena își trecu o mînă pe sub pernă, o ridică și-i picură în gura uscată puțin suc de portocale. Doamna Rivero zîmbi și repetă mulțumită :

— Mai bine... Mă simt mai bine. Am dormit...

Ceea ce ea numea somn era de fapt toropeala în care zăcuse toată dimineața. Pînă ce starea ei deveni cu adevărat gravă, se văicărea întruna, își lua adio de la fete, ba chiar îi reproșa Lenei răceala cu care îi primea moartea. „Ai plîns pentru motan, îi zicea, ai plîns pentru nenorocitul ăla de pisoi, iar moartea mea te lasă atît de indiferentă... Nefericito ! Ce se va alege de fata asta lipsită de bun-simț, cînd nu voi mai fi eu ?" Vaietele și reproșurile nu se mai opreau. Invoca întruna Moartea să-i salveze sufletul de chinuri. Dar cînd văzu că ceasul acesta sosise și puterile

o părăsesc iar viaţa i se scurge ca apa printre degete, începu să se agaţe de ea ca înecatul de scîndură. Lena avea dreptate : acum îi era frică ; nu se mai văita ; nu mai era pesimistă. Se sfîrşi cu văicărelile. Şi cu pesimismul. Voia să trăiască !... Şi repeta la nesfîrşit că se simţea mai bine, pentru a se autosugestiona şi a-i sugestiona şi pe ceilalţi.

— Mai bine... mă simt mai bine... repeta din ce în ce mai slab.

María îi mîngîie părul îmbibat de sudoare.

— Nu te simţi mai bine, mamă... Dacă Domnul nu face o minune, trebuie să te gîndeşti că în curînd te vei înfăţişa înaintea lui.

Fără s-o înţeleagă prea bine, doamna Rivero îşi întoarse privirea sticloasă către ea :

— Nu ?... Nu mă simt mai bine ?

María îngenunche şi-i mîngîie mîinile.

— Nu, mamă... Nu. Să nu ne-nşelăm. Trebuie să fii curajoasă şi să primeşti cu resemnare voinţa Domnului. Ferice de tine că te vei bucura curînd de slava lui !

Chipul doamnei Rivero rămase neclintit, dar Lena îi văzu mîinile crispîndu-se pe marginea aşternutului. Şi-i fu milă de laşitatea ei.

— Eşti mai bine, mamă ! Mult mai bine ! îi spuse, mîngîindu-i mîinile care tremurau uşor. Să vezi cum ai să te faci bine îndată. Şi-atunci ai să te aşezi iar în fotoliul tău, să priveşti cum trec trenurile...

Lena zîmbi cînd îşi dădu seama că-i vorbea ca unui copil. Dar oare nu era ca un copil în clipele acelea ? Nu era o fetiţă căreia trebuia să-i alunge teama ?

Mama repeta şovăitoare, agăţîndu-se de refrenul ei :

— Mai bine, mai bine. Am dormit...

Mai degrabă ghiciră decît auziră cuvintele rostite atunci. Limba i se mişca cu greutate, împotrivindu-se paraliziei care o cuprindea.

— Mai bine... mai bine...

María o mîngîie din nou şi-i vorbi cu blîndeţe :

— Mai bine, mamă, pentru ca să te poţi ruga cu mine şi să-i închini Domnului suferinţele şi necazurile tale. Ai fost întotdeauna o bună creştină, o soţie şi o mamă devotată. Dar cu toţii avem lipsuri, defecte, greşeli... În sfîrşit, poate uneori ai fost prea severă cu copiii tăi. Uneori nedreaptă. Dar Dumnezeu te iubeşte pentru că ai suferit mult, şi te va primi la el dacă te căieşti pentru păcatele tale şi-i ceri iertare.

— Doamne... Doamne... îţi... îţi cer... iertare !

Mîinile ei, pe care María i le încrucişase pe piept, se crispară din nou, şi spuse cu un geamăt :

— Mor !... Mor !...

— Nu, mamă, nu mori... nu mori ! îi strigă Lena, impresionată de acea spaimă, reflectare a laşităţii ei. Cum o să mori ?... María vrea să te pregătească pentru că doar ştii cum e María... Dar eu te asigur că eşti mai bine. Mult mai bine ! Crede-mă pe mine, mamă. Curînd o să te faci bine.

María începu să-şi piardă răbdarea şi, luînd de pe masă cartea de rugăciuni, care o însoţea întotdeauna pe doamna Rivero, îngenunche lîngă pat şi începu să citească rar litania muribunzilor, după ritualul roman :

— Doamne, fie-ţi milă de ea. Isuse, fie-ţi milă de ea. Doamne, fie-ţi milă de ea...

María invoca pe rînd, cu credinţă, patriarhi, profeţi, apostoli, evanghelişti, toţi sfinţii din Cer, fecioare, văduve şi martiri, punîndu-i ca mijlocitori în faţa Domnului :

— Îndură-te de ea, Doamne. Iart-o, Doamne. Îndură-te de ea...

Dinspre galerie se auzi un hohot prelungit. María păru că nu-l aude, dar Lena întoarse capul şi o văzu pe mătuşa Mag, îngenuncheată, înfăşurată în mantia de doliu, ţinînd în mînă o lumînare pentru morţi. O lumînare enormă pe care o aprindeau în timp de furtună. Avea jur împrejur o panglică neagră cu auriu ce aducea cu un fluture sumbru. Lena simţi cum o umflă rîsul la vederea acelei arătări ciudate. De ce naiba se înzorzonase mătuşa Mag în halul ăsta ?... Prezenţa ei alunga orice urmă de cucernicie pe care rugăciunea Maríei o trezise în Lena.

— ...Te rugăm s-o ierţi, Doamne, milostiveşte-te de ea. Isuse Hristoase, milostiveşte-te de ea... spunea María.

Dinspre galerie, ajungeau suspinele înăbuşite ale mătuşii Mag, amestecate cu bolboroseala uşoară a amintirilor.

Doamna Rivero deschise ochii, pe care pînă atunci îi ţinuse închişi, şi îi fixă cu îndărătnicie în perete, ca şi cum ar fi avut o vedenie. Din ochii ei sticloşi dispăru dintr-o dată orice umbră de moarte. Erau limpezi şi luminoşi ca cerul acelei frumoase dimineţi de octombrie.

Trecu şuierînd un obuz.

Toate trei înclinară instinctiv capul, astupîndu-şi urechile. Explozia răsună sec de parc-ar fi muşcat din piatră. Se gîndiră la Catedrală. La turnul ei, de atîta ori rănit de mitraliere. Nu încăpea îndoială că obuzul îşi nimerise din nou ţinta. O rafală de mitralieră răspunse brutalului salut. Şi-atunci se petrecu un lucru ciudat. Auzind explozia, doamna Rivero, de multă vreme insensibilă la zgomotele ce veneau de afară avu o tresărire care o cutremură de parcă cineva i-ar fi smuls măruntaiele. Şi din gîtlejul ei porni un strigăt dureros, care se încîlci pe buzele-i amorţite :

— Ger !... Băiatul mamei !...

Fetele se priviră tulburate. Nu mai pomenise de Ger în tot timpul zilei. Şi dintr-o dată acel strigăt sugrumat şi teribil, smuls într-o violentă cutremurare din tot trupul ei... Lena văzu cum tremura cartea în mîna Maríei, dar aceasta nu-şi întrerupse rugăciunile :

— Doamne, primeşte-ţi roaba în locul mîntuirii pe care o aşteaptă de la mare mila ta...

Din nou defila prin faţa ochilor săi Curtea Preafericiţilor întru Domnul. María se opri pentru cîteva clipe şi, după o uşoară ezitare, continuă cu vocea îngheţată de emoţie :

— ...şi aşa cum ai eliberat-o pe preafericita Tecla, fecioară şi martiră, de chinurile-i îngrozitoare, milostiveşte-te de sufletele... robilor tăi María şi Germán, şi primeşte-i lîngă tine. Facă-se voia ta.

Apoi se plecă din nou spre mama sa şi o imploră în şoaptă, aproape la ureche :

— Mamă !... Mamă !... Nu uita de Ger al nostru... Ia-l cu tine ! E copilul tău... Acum are nevoie de tine mai mult ca niciodată.

Doamna Rivero nu răspunse. Capul îi căzu pe piept şi se adînci într-o profundă toropeală, din care nu se mai trezi. Dar pe buzele ei rămăsese întipărit un zîmbet fericit. Acel zîmbet dulce pe care Lena îl numea „de plenitudine", pentru că îşi deschidea buzele cu satisfacţie de cîte ori îşi privea copilul adorat. Fără îndoială, doamna Rivero se bucura în clipele acelea de o viziune minunată.

La şapte seara María observă că pulsul încetase să-i mai bată. Îngenunchiată la căpătîiul ei, luă din nou cărticica de rugăciuni în mînă şi-i spuse sorei sale :

— Să-i ajutăm sufletul să se desprindă de lanţul care o mai ţine încă legată de pămînt.

— Ce rost mai are ? De-acum nu te mai aude, rosti Lena, apropiindu-se şi sărutîndu-şi mama pe păr.

— Ba mă aude. Moartea reală survine cîteva minute după moartea aparentă. Să nu pierdem vremea. Şi, apropiindu-se, citi rar : Părăseşte lumea asta, suflet creştin, în numele Domnului...

Lena îngenunche lîngă patul mamei sale, fără cucernicie, fără durere. Într-o stare de insensibilitate atît de mare, încît o speria.

„Sînt o bestie, gîndi. Dacă mama s-ar ridica acum şi mi-ar striga, apucîndu-mă de încheieturile mîinilor aşa cum făcea altădată : «Copil rău, copil rău, plîngi pentru motan, iar moartea mamei tale nu-ţi smulge nici o lacrimă de durere !», ar avea dreptate. Dar nu, mama nu se mai poate ridica să-mi spună că sînt nebună. Nu ! N-o s-o mai aud spunîndu-mi că sînt urîtă, lipsită de graţie şi cochetărie, că parcă aş fi o sufragetă englezoaică..."

Vocea Maríei îi ajungea la ureche, cu uşoara cantilenă a rugăciunii ei :

— ...în numele Sfintei Fecioare María...

„Da, mama spunea, îşi continuă Lena gîndul, că pe vremea cînd era ea tînără, Aleea Plopilor răsuna de complimente la trecerea ei. Mergea cu paşi rari, ducîndu-şi trena cu atîta graţie, încît bărbaţii se întorceau s-o privească, în ciuda faptului că ea era foarte rezervată, ca orice fată de familie bună. Iar despre mine spunea că merg cu paşi apăsaţi şi necontrolaţi, ca femeile care încearcă proseşte să imite cu orice chip bărbaţii."

„Şi mama avea dreptate, urmă Lena. Nu-mi explic de ce merg aşa, dar e clar că atunci cînd merg dau impresia că scot pietrele de pe stradă. Cu toate astea, cînd îmi pun pantofii cu toc, mă mişc destul de graţios, ca Heidi. Chiar aşa, unde o mai fi Heidi ? O şti oare că în Spania e revoluţie şi că Ger... ?"

Nu vru să-şi termine gîndul. Încercă să urmeze firul rugăciunii Maríei, şi repetă fără chef :

— *...în numele sfinţilor amin...*

— Amin, suspină mătuşa Mag în galerie.

Lena întoarse capul. Din nou acea apariţie ciudată, învăluită în mantia neagră, cu lumînarea în mînă, legată cu aceeaşi fundă enormă, negru şi auriu. Şi din nou hohotele de plîns stăpînite cu mare greutate.

María puse cartea de rugăciuni pe masă. Își sărută mama pe frunte și îi acoperi fața cu cearșaful.

— Dumnezeu să-ți dea odihnă, iar nouă tărie ca să putem suporta durerea ! spuse rar, temîndu-se că suferința avea s-o facă să urle în clipa aceea.

Dar reuși să se stăpînească. Mătușa Mag izbucni într-un hohot lung și violent, ca un val care se sparge de dig. Și la fel cum valul se împrăștie în spumă, sfîrși într-un suspin :

— Isuse, Isuse Doamne !...

Suflă în strania lumînare, își scoase mantia neagră și, tîrîndu-și papucii scîlciați, ieși să cheme portăreasa.

Primul dintre vecini care veni în casa familiei Rivero să le prezinte condoleanțe și să-și ofere ajutorul necondiționat fu Pachín. Lena se bucură să-l vadă, chiar dacă nu știu ce să-i spună, cînd întrebă de Ger. Pachín îi respectă tăcerea și încercă să vorbească de alte lucruri, ca să-i distragă atenția. Dar de fiecare dată conversația se întorcea la evenimentele revoluționare :

— Nu m-ați văzut zilele astea, mărturisi Pachín în taină, pentru că a trebuit să le salvez pe călugărițe din mănăstire și să le împrăștii pe la case. Erau atît de speriate, sărăcuțele, ca niște porumbițe la vederea uliului. Din fericire s-a terminat și asta. Revolta a fost înăbușită...

María continuă să aranjeze încăperea care în noaptea aceea avea să se transforme în cameră mortuară, indiferentă la ce povestea Pachín. Dar

Lena îl luă de braț, obligîndu-l să-i dea cît mai multe detalii.

Pachín crezu că înțelege motivele neliniștii fetiței, care se putea în orice clipă transforma într-o criză de plîns. Și încercă s-o consoleze :

— Nu-ți face griji pentru el, micuțo. Îl cunoaștem cu toții, și chiar dacă vor fi pedepsiți, Ger va fi întotdeauna la adăpost. Am prieteni influenți. Te asigur că n-o să i se întîmple nimic fratelui tău.

Lena ridică din umeri într-un gest care putea fi sau de mîndrie sau de indiferență. Și spuse sec :

— Mulțumesc, Pachín. Dar el nu mai are nevoie de nimic de la nimeni. De multe ori l-am auzit pe Ger spunînd că nu se moare decît o dată, și e frumos să mori pentru un ideal... Să mori ca un viteaz. Și așa a făcut Ger.

Pachín rămase surprins.

— Nu știam... spuse bîlbîindu-se, că și fratele vostru... Vi s-a comunicat ?... S-ar putea să se fi înșelat... Într-o învălmășeală ca asta se mai întîmplă...

Lena vorbi cu oarecare nesiguranță :

— Nu... nu ni s-a comunicat nimic, dar sîntem sigure că Ger nu se va mai întoarce acasă. L-a luat mama cu ea.

Înainte ca Pachín să-și revină din uimirea pe care i-o produseseră acele cuvinte bizare, fata zise cu naturalețe :

— Da. Sînt sigură că a fost răpus pe-o baricadă...

Pachín crezu din nou că înțelege... Își închipuia că durerea o zdruncinase pe Lena și că de aceea folosea un limbaj atît de ciudat.

Sosiră şi alţi vecini. Cineva propuse să se spună o rugăciune şi cu toţii se adunară în săliţa din galerie. María spunea rugăciunea cu o linişte demnă de admirat. Mătuşa Mag, cu mantia neagră pe umeri, se ruga şi plîngea în acelaşi timp. Lena părea cufundată în gîndurile ei. Se întunecase. Rafalele de mitralieră întrerupeau din cînd în cînd murmurul rugăciunii. Focurile de armă se auzeau aproape, de parcă gloanţele ar fi trecut şuierînd peste capetele lor. Lumînarea pentru mort ardea pe micul altar improvizat.

— María !... Lena !... Copii, haideţi la masă, strigă mătuşa Mag din bucătărie.

Cuvintele ei aveau un ecou straniu în acea înserare care mirosea a praf de puşcă şi ceară. O speriară chiar pe ea, şi se îndreptă spre galerie, încercînd să se justifice :

— Trebuie să mîncăm, copii... Trebuie să ne-ngrijim. Avem nevoie de forţe noi ca să continuăm lupta pentru viaţă.

Apoi, căutînd în desaga cu proverbe ceva care să le convingă că trebuiau să se aşeze la masă ca să facă cinste artei sale culinare, găsi expresia brutală şi amară prin adevărul pe care-l cuprindea. Ridică din umeri, scuzîndu-se dinainte, şi spuse aproape plîngînd :

— Trebuie să mîncăm, copii, ce să facem ? Morţii cu morţii, viii cu viii.

Încercară să cineze.

În vremea aceea, Lena gîndea : „Avea dreptate *Aguilucho* cînd îi spunea mătuşii Mag *Santa Simplicitas*. Mătuşa Mag plînge şi înghite exprimînd în acest proverb felul ei de a fi... E curios să observi cît de diferite sînt reacţiile noastre în faţa morţii unei fiinţe dragi, sau cel puţin a unei fiinţe cu care ai convieţuit vreme îndelungată. Eu ar trebui să fiu îndurerată, profund îndurerată. Şi simt doar oboseală. Somn. O oboseală îngrozitoare şi aş vrea să dorm, să nu mă mai gîndesc, să nu mai simt nimic. María încearcă şi ea să se desprindă de tot ce-o înconjoară, dar spiritul ei se înalţă ca un chiparos spre cer, cu singura reacţie care se putea aştepta de la ea. Mi-ar place să fiu ca María. Ştie să se impună în orice împrejurare şi să adopte oricînd o atitudine demnă şi rezervată. Pe cînd eu... Să acceptăm totuşi partea anormală a situaţiei : dacă s-ar fi întîmplat altfel, aş mai fi oare atît de insensibilă, de indiferentă ?..."

Răspunsul pe care şi-l dădu Lena Rivero la această întrebare o făcu să se simtă inferioară domnişoarei Quintana. Mătuşa Mag era o femeie simplă. Dar ea... Ea era obligată să gîndească şi să simtă mai profund. Totuşi, sfîrşitul reflecţiilor ei fu supunerea completă în faţa unui imperativ animalic :

— O să mă culc. Sînt frîntă. Nu mai pot să rezist, spuse căscînd.

Mătuşa Mag îşi privi nepoata. Apoi se uită la mîncarea pe care abia o atinsese şi suspină :

— N-aţi mîncat nimic, copii... În fine, măcar dac-am putea dormi puţin noaptea asta...

María vorbi blînd :

— Da, ar fi mai bine să vă culcaţi. Mie nu mi-e somn.

Şi rămase de veghe.

XXVI

LENA RIVERO dormi buştean toată noaptea, într-un somn odihnitor, liniştit.

Se trezi bine dispusă, ca întotdeauna cînd dormea mai mult. Aşezată pe marginea patului, începu să se întindă şi să caşte, făcînd un zgomot asemănător cu acela pe care îl scotea pisoiul cînd îşi arcuia spinarea şi-şi întindea lăbuţele, înfigîndu-şi unghiile lungi în covor. Ca un tors uşor de pisică, terminat într-un scheunat foarte puţin armonios. Dar ţipătul final al Lenei se transforma adesea într-o adevărată scară muzicală care începea cu un fa susţinut, străbătea portativul în sens invers şi cobora pînă la re bemol. Notele ieşeau din gîtul ei, răsunînd clare ca o cascadă de cristal. În dimineaţa acelei zile de nouă octombrie, cascada de cristal fu întreruptă, înainte de-a ajunge la nota sol, de o rafală seacă. Una din acele rafale care secerau, fără milă, atîtea vieţi tinere.

Lena pătrunse brusc pe tărîmul realităţii de care fusese atît de departe pînă în clipa aceea: „Revoluţia!", gîndi. Erau încă în plină revoluţie, iar ea dormea atît de liniştită...

Îşi frecă ochii şi, deschizîndu-i, privirea i se izbi de cadrul de lumină al uşii cu glasvand de la camera mamei sale. De obicei încăperea doamnei Rivero rămînea întunecoasă în primele ore ale dimineţii, dar în ziua aceea, atît uşa galeriei cît şi ferestrele acesteia erau larg deschise. Încă o revelaţie pentru creierul ei adormit! Acolo, în spatele acelei uşi albe, zăcea moartă mama ei, şi ea, care dormea fără nici o grijă!...

Sări din pat şi începu să se îmbrace fără grabă. Apoi se îndreptă spre galerie. María improvizase acolo un mic altar şi se ruga în faţa lui, atît de concentrată, încît n-o auzi intrînd. Prin ferestrele deschise pătrundea năvalnic soarele, iar aerul era intens parfumat cu un miros de cîmp reavăn. Totul era proaspăt, parcă abia spălat... Era greu de crezut că războiul şi moartea contaminaseră acea dimineaţă senină.

Lena gîndi: „Ce păcat de o dimineaţă ca asta! Ar fi minunat să pot ieşi la cîmp şi să merg prin iarbă. Mai sînt încă mure în tufe, şi merele trebuie să se fi copt şi ele. Şi perele. Şi minunatele smochine de San Miguel."

Un obuz sfîşie cu un şuierat ascuţit pacea falsă a acelei dimineţi liniştite, întrerupînd gîndul fetiţei.

— Blestemată revoluţie! murmură agasată.

María se întoarse spre Lena.

— Vrei să ne rugăm împreună? o întrebă.

Lena dădu din umeri, neîndrăznind să refuze categoric.

N-avea chef de rugăciune în dimineaţa aceea. De fapt, n-avea chef niciodată. Prefera să vorbească cu Dumnezeu în limbajul ei simplu, să-i mărturisească grijile ei ca unui prieten şi să-i promită că n-o să mai fie rea. Dar cum nu prea credea în propria-i făgăduinţă şi era sinceră cu ea însăşi, n-avea de multe ori curajul să se adreseze aceluia pe care nu trebuia să-l înşele, pentru a-i vorbi cu familiaritate. Totuşi, în dimineaţa aceea Lena trebuia să se roage şi chiar avea s-o facă, fie chiar şi mecanic, ca un mic sacrificiu de disciplină şi cuminţenie.

În timp ce sora ei adăuga ulei în candela care ardea în camera mamei, Lena, cu oarecare teamă, ridică pînza care-i acoperea fața și o sărută pe frunte. Doamna Rivero nu se desfigurase, cum se temuse ea. Buzele păstrau o expresie dulce, care părea un zîmbet, iar fața reflecta seninătatea desăvîrșită a unei morți liniștite.

Pe scări răsunară pașii „patrulei de curățire". Din după-amiaza anterioară, ușa rămăsese deschisă. Se dăduse un ordin sever ca toate ușile să rămînă deschise zi și noapte, înlesnind astfel perchezițiile și cercetările. De la vecinii care îi vizitaseră, aflară că patrula era formată din patru sau șase revoluționari, înarmați pînă-n dinți, care perchezițonau casele și-i luau pe toți bărbații valizi. Familia Rivero n-avea de ce se teme. În casă nu aveau nici un bărbat și nici vreun lucru care să le compromită ca persoane cu activitate politică contrarevoluționară. Doar tablouri religioase pe pereți și altarul pe care María îl improvizase în galerie, în colțul pe care peretele îl forma cu ușa camerei mortuare. Pe altar nu se afla nici un obiect de argint : o icoană — copie după tabloul lui Tițian, *La Virgen de los Dolores*, un crucifix grosolan din lemn și un sfeșnic de cristal.

Mătușa Mag se grăbise să ia de pe pereți tablourile religioase, dar Lena o obligă să le agațe din nou. Pe tapetul decolorat rămînea urma proaspătă, mult mai compromițătoare decît tabloul însuși.

„E un act de lașitate care fără-ndoială i-ar întărîta pe oamenii din patrulă, îi reproșase Lena. E mai bine să ne purtăm cu naturalețe, ca niște

persoane care n-au de ce să se teamă. În Spania toată lumea are icoane pe pereți. Sînt convinsă că și ei au, chiar dacă nu se roagă".

Și mătușa Mag lăsă tablourile pe pereți. Dar avu grijă să împrăștie cu abilitate pe mese și pe scaune foi din ziarul *Avance*, salvate de la foc (la care ea însăși le condamna de îndată ce-i cădeau în mînă), pentru că — datorită vreunui articol interesant — Ger le păstrase printre hîrtiile sale. Mătușa Mag se gîndi de asemenea că trebuia să-i întrebe pe toți revoluționarii despre Ger, pentru ca aceștia să știe că era de partea lor și să nu le facă vreun rău. Cu aceste nevinovate precauții, teama îi mai scăzuse întrucîtva, chiar dacă nu îndeajuns pentru a se arăta liniștită.

— Au venit ! izbucni alarmată, auzindu-i intrînd. Dumnezeu să ne păzească !

Lena se ridică brusc, mai mult din curiozitate decît de teamă. María rămase îngenuncheată, cu fața ascunsă în mîini.

— Hei ! E cineva acasă ? strigară din coridor.

Mătușa Mag vru să răspundă : „Oameni pașnici !" Dar vorbele i se opriră în gît și o privi speriată pe María, care părea că nu-și dă seama de nimic.

Unul dintre bărbații aceia ajunse pînă la galerie. Lena îl întîmpină folosind salutul revoluționar :

— Salut, camarade ! Ești din patrula de gardă, nu-i așa ?

Băiatul tocmai arbora un zîmbet deschis, dar îi îngheță imediat pe buze văzînd tabloul pe care, îngenuncheată în fața altarului, i-l oferea María. Părul ei lung și blond, despletit, strălucea în

soare ca o coroană de aur. Iar acelui om i se părea mai mult decît o coroană de aur, o aureolă, un nimb.

María continua să stea îngenuncheată, cu fața ascunsă în mîini, iar mîinile ei păreau din alabastru, atît erau de albe. Fără să facă nici o mișcare care să demonstreze că a observat prezența unei persoane străine, își continua rugăciunea.

Lena, sprijinită de fereastră, cu mîinile la spate, îi zîmbea prietenos. Șorțul ei albastru, destul de uzat, era plin de pete de vopsea, roșu și ocru, de-ți dădeai imediat seama că obișnuia să-și șteargă pe el degetele. Era șorțul murdar al unei muncitoare, încins pe talia fină a unei fetițe căreia, judecînd după mîini, nu putea să-i aparțină. Totuși, atît zîmbetul prietenos cît și salutul se potriveau perfect cu șorțul acela.

Surorile Rivero nu apăruseră niciodată, și nici nu aveau să mai apară într-un atît de puternic contrast în ochii unui bărbat. Băiatul le privi cîteva clipe descumpănit. În spatele lui, mătușa Mag se închina tremurînd. Aștepta, fără-ndoială, ca acesta să înceapă să înjure și s-o ia pe María. Dar Lena era sigură că nu va fi așa. Era sigură că ar fi făcut-o dacă ar fi surprins-o pe mătușa Mag ascunzînd icoanele și ziarul *Región* în sobă. Dar naturalețea cu care se închina María, ignorîndu-i prezența, nu putea decît să-l mire și să-l descumpănească. Așa era. Și Lena trebui să spună ceva pentru a-l trezi din uimire:

— Puteți percheziționa casa. Totul este deschis.

Bărbatul însă mai ezita. Apoi, ca să facă și el ceva, scoase un fel de mormăit surd și împinse cu patul mauserului său ușa camerei doamnei Rivero. O privire îi fu de-ajuns pentru a-și da seama de toate și, din ce în ce mai încurcat și descumpănit, se descoperi cu mișcări stîngace și închise ușa. O privi pe Lena și îi spuse arătînd cu capul spre María:

— Fiica ei, nu-i așa?

Lena dădu din cap. Apoi spuse calm:

— Mama a murit aseară. Așteptăm să vină s-o ia.

Atunci bărbatul gîndi: „Deci și asta e fiica ei". Dar se mărgini să rostească:

— Aha!...

Și privi din nou, cu insistență, șorțul pătat cu vopsea care contrasta cu ambianța aceea sărăcăcioasă dar rafinată. Se scărpină în cap și începu să-și răsucească, în mîini, basca.

În sfîrșit, își sprijini pușca în podea și vorbi, încercînd să găsească ceva care să consoleze, ca și cum și-ar fi descărcat sufletul de o veche durere:

— Știu și eu ce-nseamnă să-ți vezi mama murind. A mea s-a prăpădit acum cîțiva ani, cînd cu greva din '17. Pe tata l-au închis. Ea era foarte bolnavă. Eram niște „sărăntoci"...

Temîndu-se că a vorbit prea mult, cînd nimeni nu-l întrebase nimic, zîmbi timid, își puse basca pe cap, își potrivi pușca pe umăr, și se îndreptă spre coridor, în căutarea tovarășilor săi, risipiți prin toate încăperile.

Omul acela îi aminti Lenei de Ger. Și el era blond și înalt. Dar Ger nu avea umerii atît de lați, nici mîinile atît de mari, nici părul atît de spălăcit. Părul acela, specific oamenilor de la

ţară. Cu toate acestea, Lena îl întrebă fără teamă că ar putea greşi :

— Eşti miner ?

— Praful de cărbune nu se spală atît de uşor, răspunse zîmbind cu amărăciune. Noi, cîrtiţele, purtăm întotdeauna pe piele pecetea puţului.

Lena clătină din cap şi spuse :

— Nu. După chip pari mai degrabă ţăran. Ţi-am recunoscut meseria după vorbă. Adineauri ai zis „sărăntoc", un cuvînt care se foloseşte doar în bazinul miner.

Băiatul dădu din cap zîmbind. Lenei i se părea simpatic acel tînăr în care încerca să afle ceva din personalitatea lui Ger. Tocmai se pregătea să-l întrebe despre mersul evenimentelor din Asturia cînd, la o cotitură a coridorului, se ciocniră cu un bărbat care ascundea grăbit în buzunarul jachetei sale jegoase pipa de fildeş a lui *Aguilucho*.

— Hei ! Dă-mi pipa aia ! îi strigă fata.

Bărbatul întoarse capul şi Lena îl recunoscu imediat :

— Cheni !... Tu ?

Nu era greu de recunoscut. Nu crescuse cine ştie ce de cînd plecase de la *Uva de Oro*. Era la fel de pricăjit, cu ochişorii aceia de maimuţoi jucînd cu răutate pe faţa pistruiată, cu părul creţ şi murdar.

El o recunoscu pe Lena după voce. Cu toate că nu cîştigase prea mult în ce priveşte frumuseţea, nu mai era fetiţa lipsită de graţie care se juca între ruinele Fortăreţei şi în curtea Universităţii. Fetiţa se transformase într-o femeie şi locul codiţelor fusese acum luat de părul scurt, mai strălucitor

şi mai închis la culoare decît cozile răsucite şi decolorate.

— Tu eşti *Ranita* !...

— Eu sînt *Ranita* şi tu eşti un hoţ. Dă-mi pipa ! îi ceru din nou Lena pe un ton care nu admitea amînare. Dă-mi ce-ai furat.

Cheni începu să mîngîie ostentativ patul pistolului, încercînd s-o intimideze.

— Ia schimbă tu tonul, fetiţo, că nu mai sîntem la *Uva de Oro* !...

Dar Lena se înfuriase de-acum prea tare ca să-şi mai dea seama de adevărata situaţie. Şi chiar dacă şi-ar fi dat seama, ar fi fost acelaşi lucru. Cînd pierdea controlul asupra nervilor ei, îi dispărea laşitatea şi devenea temerară. Fără să ia în seamă gestul ameninţător al lui Cheni, se apropie de el şi îi smulse pipa şi celelalte obiecte ascunse în buzunarele jachetei. Totul atît de repede, încît Cheni nu avu timp să se ferească. Ceilalţi bărbaţi din patrulă, care percheziţionau casa sau păzeau uşa, se apropiaseră pe rînd, atraşi de acele proteste şi ameninţări, şi îşi frecau mîinile încîntaţi. Asta era în afară de program. Obişnuiţi să fie primiţi cu teamă şi falsă amabilitate, atitudinea fetei îi distra.

Dreaptă în faţa lui, fără să observe că unul din pistoale îi ţintea stomacul, Lena Rivero îl întrebă cu ironie :

— Ai venit să-ţi îndeplineşti datoria de a percheziţiona o casă sau numai s-o „cureţi" ?

Cum Cheni măturase de multe ori podelele de la *Uva de Oro*, ironia fetei foştilor lui stăpîni îl lovi în faţă ca o insultă.

— Am venit să curăţ şi, dacă e nevoie, să smulg limba femeilor care vorbesc prea mult. Aici nu mai există domnişoare şi slugi !

Nimeni nu vorbise de astfel de diferenţe şi doar Lena şi el înţelegeau jocul acela de cuvinte. Ieşirea lui Cheni era deci fără sens. Şi el îşi dădu seama de asta. Singur se punea într-o situaţie ridicolă în faţa tovarăşilor săi. Întîi, lăsîndu-se surprins în timp ce fura. Apoi, discutînd cu acea mucoasă care îl umilea ca pe vremea cînd erau copii şi se jucau împreună. Acum el nu mai era sluga. „Acum era călare pe situaţie", cum ar spune domnişoara Mag. Dar nu-i servea la nimic. Iată-i pe tovarăşii săi rîzînd de această glumă şi desigur dispuşi s-o apere pe duşmana lui, care luase atitudinea comodă a persoanei ofensate şi-l făcea hoţ fără ca el să poată nega şi să o pedepsească aşa cum merita. Dacă ar fi singuri... Acum nu mai erau sub cireş, şi el avea două pistoale şi-o puşcă. Lucrurile se schimbaseră. Dar aici se aflau cu toţii. *El Mierense* în frunte, atît de Quijote cu femeile de parcă ar fi fost un conte. Şi mai erau şi vecinii care apăruseră la ferestrele curţii interioare şi aşteptau... Nu puteau face altceva decît să apese pe trăgaci şi...

Dar dintr-o dată îi veni o idee grozavă :

— Unde-i Ger ? Unde este domnişorul casei ? o întrebă răstit, crezînd că astfel va domina acea situaţie dificilă. S-a ascuns ca un şobolan sub fustele „doamnei Oppley" ?

De data aceasta nu se mai rostiră cuvinte ironice, nici întrebări grave, nici jocuri de cuvinte. Cu agilitatea unei tinere pisici sălbatice, Lena se năpusti asupra lui Cheni trîntindu-l la pămînt.

Mîinile ei îi strîngeau atît de tare gîtul, încît orice încercare de-a le desface ar fi fost inutilă dacă ceilalţi n-ar fi sărit în ajutorul lui şi n-ar fi îndepărtat-o.

Cînd îi despărţiră, unul din acei bărbaţi o apucă pe Lena de un braţ, întrebînd-o cu asprime :

— Pe cine naiba ascunzi ? Pe tatăl sau pe fratele tău ?

Lena nu spuse nimic. Cu vîrful piciorului împinse uşa camerei lui Ger, pe care Cheni o lăsase deschisă după ce o percheziţionase, şi cu un gest îi invită să intre.

— Sigur ! Acum toţi sînt tovarăşi, mormăi Cheni cu ciudă, ştergîndu-şi cu mîneca jachetei sudoarea, fără să îndrăznească să apropie mîinile de pistoale. *El Mierense* îşi aţintise pistolul asupra lui, dispus să tragă la cea mai mică mişcare pe care Cheni ar fi făcut-o împotriva fetei.

— Acum toţi sînt tovarăşi, mîrîia acesta. Ajunge să atîrni pe perete un portret al lui Tătuca şi să-ţi tapetezi casa cu *Avance*, ca să spui că eşti de-al nostru... Doar cunoaştem trucul !... Dar Ger este carlist. Ger este un domnişor care studiază ca să-l exploateze pe muncitor. Arestaţi-l ! Nu vă lăsaţi păcăliţi de pisica asta turbată... Altfel el va fi acela care ne va spînzura pe toţi.

Cu toate acestea, destinul îi jucase din nou lui Cheni o festă. Fără ca Lena să spună un singur cuvînt în apărarea lui, cu toţii erau convinşi că în casa aceea nu aveau pe cine să aresteze. Turnul de fildeş al ultimului Rivero, transformat de la instaurarea Republicii în cabinetul său de lucru, nu era vizuina improvizată a unui fals revoluţionar. Oricine, mai inteligent ca Cheni şi mai bun

observator — nici mobilele nu le recunoscuse — își dădea seama din prima clipă că aceea era casa unui tovarăș. Despărțindu-se de patrulă în ușa casei, fata mai spuse doar atît :

— Dacă reușiți să aflați unde a căzut Germán Rivero, comunicați-ne, vă rog ! Vă asigur că Ger al nostru a fost întotdeauna, pentru toți, un bun prieten.

XXVII

DIN CASA familiei Rivero se auzeau focurile de armă și bombardamentul aviației. Prin curtea interioară continuau comentariile asupra mersului revoluției, iar în șoaptă se discutau evenimentele care nu puteau fi comentate în mod deschis. Știrile soseau nu se știe cum, nici pe unde, iar vecinii ba se bucurau sperînd într-o pace apropiată, ba se îngrozeau la aflarea vreunei noi arestări sau crime.

Bătrîna domnișoară Quintana trecea prin coridor închinîndu-se și rugîndu-se la toate icoanele. Optimismul ei scădea pe măsură ce proviziile din cămară se împuținau, fără posibilitatea de-a fi înlocuite. Alte vecine ieșiseră pe străzi să prade magazinele alimentare care nu distribuiseră de bunăvoie mărfurile din depozit. Foamea era tot mai tare decît frica, pe măsură ce zilele treceau și puținele rezerve din cămări se topeau.

Rezervele familiei Rivero erau și ele pe sfîrșite, pentru că mătușa Mag făcuse risipă în primele zile, așa cum îi era obiceiul. În ciuda acestui fapt, nici mătușa Mag nici fetele nu ieșiseră din casă cînd se răspîndise zvonul că se putea lua orice din

magazinele ale căror uși și vitrine sparte nu mai opuneau nici o rezistență.

Lena trăia acele zile cu teama unei posibile răzbunări din partea lui Cheni. Lipsa lui de caracter și de scrupule erau lucruri cunoscute de toți, și în special de ea, care atîția ani îi fusese tovarăș de joacă. Pe de altă parte, mai era și scena care îi demascase lașitatea și ticăloșia în fața propriilor săi camarazi, și care ar fi trebuit să-l umilească profund, dacă încă mai păstra un dram de rușine... Nu era deci deplasat să te-aștepți ca în orice clipă Cheni să se întoarcă spre a-și răzbuna cu o crimă umilința.

Reflectînd cu mult calm asupra celor întîmplate, eliberată de pasiunea care o orbise cînd Cheni își bătuse joc de mama și de fratele ei, Lena simți cum curajul acelor clipe se dezumfla ca un balon, și acum trăia sub teroarea unei posibile întoarceri a lui Cheni. Era limpede că dacă n-ar fi fost intervenția acelui miner, Cheni ar fi omorît-o fără nici o ezitare. La fel cum și el ar fi murit de mîinile ei, dacă ceilalți n-o obligau să-i dea drumul.

„Cît de ușor e să iei viața unui om într-un acces de furie !“ gîndi Lena speriată de acea posibilitate. Își privi mîinile ei cu care fusese pe punctul de a sugruma un bărbat, și țipă îngrozită, amintindu-și de profeția țigăncii...

Mereu obsedată de legendă, influențată de evenimente, se simțea ca o muscă prinsă într-o pînză de păianjen de către o forță superioară rezistenței ei. Și nu putea face nimic ca să scape. Nici măcar nu se putea bucura de protecția lui Ger, cu sfaturile, cu optimismul, cu glumele lui... Ultimul

aguilucho își strînsese aripile după acel ultim zbor. Și de-acum încolo ea singură trebuia să-și alunge fluturii negri și să dea piept cu evenimentele...

Dar pentru moment exista ceva ce o înspăimînta mai mult decît singurătatea și gîndurile ei : răzbunarea lui Cheni.

Încuie ușa casei și puse și bara de fier, încălcînd astfel ordinele Comitetului revoluționar, care impusese ca toate ușile să rămînă deschise. Mătușa Mag nu protestă în fața acelei măsuri. Și ei îi era frică. Ceilalți vecini din casă le imitară. Începeau să se comenteze în șoaptă crimele comise de revoluționari, arestările și abuzurile...

Doamna Melia, văduva emigrantului fără avere, urcă într-o dimineață la familia Rivero, sub pretextul de a-i cere mătușii Mag un chibrit. Mătușa Mag nu avea chibrituri. Aprindea mașina de gătit cu o veche brichetă de-a nepotului ei, care se hotăra să facă scînteie numai după, un număr considerabil de tentative. Mătușa Mag crezu necesar să-i explice vecinei dificila funcționare a minunatei brichete, dar doamnei Melia nu părea să-i pese prea mult de acele detalii. De fapt, urcase pentru a-i aduce doamnei Rivero o veste îngrozitoare : parohul de la biserica La Corte fusese asasinat...

Mătușa Mag își făcu trei cruci, șoptind :

— Isuse, Isuse Doamne ! Oare ce rău le făcuse acest biet om ?

— O crimă, da, doamnă, o adevărată crimă ! spunea în șoaptă doamna Melia, și buzele îi tremurau cînd vorbea. Îl duceau pe străzi ca pe Isus...

Două lovituri puternice întrerupseră comentariul femeilor, care se priviră palide de spaimă, fără a avea curajul să deschidă.

— Ei sînt ! Fiarele alea ! spuse domnișoara Quintana, simțind cum vocea i se gîtuie și picioarele refuză s-o mai susțină. Vin s-o ia pe... pe Nita, rosti în cele din urmă, după un mare efort. Nu le deschidem !

Cele două lovituri se repetară cu și mai multă insistență. Lena, care se aștepta la asta, privi înnebunită spre curtea interioară dinspre galeria în care cele două surori lucrau. „De ce nu plecase oare de-acasă, refugiindu-se pe la cineva ?" se întreba în clipa aceea. Ideea îi trecuse prin minte cînd începuse să-i fie frică de Cheni. Dar unde să se ducă ? Aproape că nu avea nici un prieten în oraș. Pe de altă parte, era sigură că nimeni n-ar fi primit-o în casă, din teama de-a nu se compromite, cunoscînd adevăratul motiv al fricii sale. Apoi mai erau și mătușa Mag și María, pe care Cheni s-ar fi putut răzbuna dacă îi scăpa prada...

Multe lucruri îi trecură prin minte în clipele acelea în care privea îngrozită strada Paraiso, atît de adîncă, de profundă, ca albia unui rîu săpată între doi munți înalți. Primul etaj de pe acea stradă în formă de val corespundea, în spatele casei, etajului patru, cocoțat peste celelalte trei, care la rîndul lor se înălțau deasupra grădinii înclinate, mărginită de un zid. Imposibil de imaginat o evadare !

María încerca să-și liniștească sora, impunîndu-se prin calmul ce o caracteriza :

— Nu te mişca de-aici, Lena. Deschid eu uşa. Şi ţine seamă că niciodată nu se întîmplă nimic fără voia Domnului, lăudat fie-i numele.

Faţă de laşitatea Lenei, consolarea nu era, desigur, prea mare, dar urmă sfatul Maríei şi aşteptă în salonaşul mamei strîngîndu-şi pieptul cu mîinile pentru a-şi potoli durerea pe care inima, cu bătăile ei nebune, i-o provoca...

María străbătu coridorul cel lung mai înainte ca o a treia bătaie să cutremure uşa familiei Rivero.

Doamna Melia şi mătuşa Mag, refugiate în bucătărie, se rugau cu voce scăzută. Lena Rivero tremura cu ochii aţintiţi spre uşa pe care dispăruse María. Se temea că pe-acolo avea să apară figura pipernicită a lui Cheni, cu pistoalele aţintite spre ea.

Trecură cîteva clipe care tuturor li se părură nesfîrşite. „Ce naiba făcea María de nu mai venea o dată ?“

În sfîrşit se auziră pe coridor paşii ei uşori. Doar paşii ei. N-o însoţea nimeni. Mergea încet de parcă ar fi făcut un mare efort. Bănuind ce se petrecuse, Lena se năpusti în întîmpinarea ei, întrebînd-o :

— Eşti rănită ?

— Sînt încărcată, ceea ce e cu totul altceva, îi răspunse ea rîzînd, cu un rîs nervos prin care se descărca de tensiunea prin care trecuse. Hai, Lena, ia cutia asta, că-i prea grea ! Este un dar pe care ţi-l trimit acei...

Din pragul uşii de la bucătărie, doamna Melia strigă îngrozită :

— Fiţi atente, fetelor ! Ar putea fi o bombă...

Lena făcu un salt înapoi şi mătuşa Mag închise uşa crezînd că se punea astfel la adăpost de-o posibilă explozie. Dar María, fără a se opri o clipă din rîs, începu să depoziteze pe masă borcane cu marmeladă, cutii cu lapte, pachete cu fidea, fructe...

Lena se aruncă asupra lor uitînd de grijă şi începu să strige în gura mare :

— Mătuşă Mag, doamna Melia ! A explodat bomba ! Veniţi să adunaţi schijele !

Cele două doamne pătrunseră cu precauţie în cameră. Mătuşa Mag se închină cu pioşenie, orbită de perspectiva acelui banchet.

— Binecuvîntat fie Domnul care ne trimite mila lui ! Tot rău-i spre bine, fetelor. Iată un dar al Cerului.

— Al cerului ? interveni María, revenindu-şi din acea trecătoare mulţumire. Am vrut să vi-l arăt ca să vă liniştesc, dar sînt de părere că nu trebuie să ne atingem de el, dacă foamea nu ne va obliga s-o facem. Provine din furturi şi jafuri... Şi dacă l-am accepta ne-am transforma în complicii acestor nelegiuiţi.

Apărînd acea comoară alimentară din care spera să-şi aibă şi ea partea, vicleana doamnă Melia o dojeni pe María :

— Dacă tot l-ai primit, ce-ţi mai faci acum scrupule ? Ştii la fel de bine ca noi că trebuie să mîncăm, de oriunde-ar proveni alimentele... Nimeni nu ştie cît o să mai dureze situaţia asta şi n-o să ne lăsăm să murim de foame. Eu o să iau două cutii cu lapte, dacă-mi dai voie. O să-mi fac o cafea după-amiază. Simt mare nevoie.

În timp ce punea conservele în cutie, María începu să le explice :

— L-am acceptat doar ca să nu-i înfrunt pe revoluționarii care l-au adus, foarte mîndri de darul lor. Refuzînd, nu făceam decît să-i înfurii fără nici un folos. Pentru că sînt sigură că nu l-ar fi dus de unde l-au luat. Dar cînd toate astea se vor sfîrși, vom avea noi grijă să-l înapoiem adevăratului stăpîn, sau să-l plătim, sau... în orice caz, să-l trimitem la un orfelinat.

— N-ai spus că-i pentru mine ? protestă Lena.

— Așa am spus. Pentru tine... pentru moment. Se pare că unul dintre băieții care l-au adus te cunoaște, pentru că a spus că e „pentru micuța Rivero care avea un șorț albastru, cu pete roșu și ocru". După cum vezi, dragă, degetele tale proletare care lasă urme în toate părțile îi înduioșează pe revoluționarii ăștia. Cutia, după cum mi-au spus, ți-o trimite *El Mierense*. Tu trebuie să știi cine-i personajul ăsta...

— *El Mierense* ?...

Lena dădu din umeri, încercînd să-și amintească acel nume.

— Trebuie să fie minerul acela ce conducea patrula care ne-a percheziționat casa, spuse zîmbind. Da, băiatul acela blond, care semăna atît de bine cu Ger al nostru... În cazul ăsta, îi datorez încă o dată viața.

Auzind numele lui Ger, mătușa Mag izbucni în plîns apoi, după ce-și șterse ochii, își încrucișă cucernic mîinile pe piept și suspină :

— Nu vă spuneam eu, fetelor ! Un dar al Cerului. Ger al nostru ni-l trimite. Lăudat fie Domnul !

Pentru ingenua domnișoară Quintana, orice dar avea ceva ceresc, indiferent de proveniența lui. María nu era de acord. Dar Lena apăra acea proprietate, sprijinindu-se pe ideea simplă a mătușii Mag și folosindu-se de cuvintele surorii sale :

— Ai spus chiar tu că nici o frunză nu se mișcă într-un copac fără voia Domnului. Deci...

— Dumnezeu, fie-i numele lăudat, îngăduie binele și răul, i-o tăie María. Dar conștiința noastră, care poate să le separe, trebuie să aleagă ce-i convine.

Lena făcu un gest comic și dezolat în același timp :

— Conștiința noastră !... Ce lucru îngrozitor mai e și conștiința asta !... Dacă cineva îmi dă în cap trebuie să accept cu resemnare, pentru că așa vrea Dumnezeu. Dacă mă aflu în fața unui borcan cu dulceață, sînt singura răspunzătoare de actele mele.

Discuția dintre surori părea să n-o intereseze pe doamna Melia și-și aminti dintr-o dată că urcase la familia Rivero pentru chibrituri și că trebuia să se întoarcă degrabă în bucătărie.

Cînd cele două fete rămaseră singure, Lena, lăsînd la o parte orice raționament, întrebă hotărîtă :

— Ai spus că pachetul e pentru mine, nu-i așa ?... Ei bine, am de gînd să mănînc tot ce-i în el, pentru că... mi-e foame !

María o privi pe Lena fără să spună nimic. Și aceasta plecă ochii. Nu-i era foame. Mințea. În zilele din urmă mîncaseră mai bine ca niciodată, în virtutea distribuirii arbitrare pe care mătușa Mag o făcuse cu proviziile lor. Nu-i era foame. Dar

omu-i slab și Lena Rivero avea o deosebită slăbiciune pentru dulciuri, pe care le gusta foarte rar.

— Bine... măcar un borcan cu marmeladă ! o imploră pe María. O să-l plătim cînd toate astea se vor sfîrși.

María zîmbi și-i dădu un borcan. Dar pe cînd îl luă, Lena se simți cuprinsă de-o neliniște necunoscută. O stranie senzație de apăsare. Ca niște gheare care i-ar fi strîns inima cu putere...

Borcanul îi scăpă din mînă spărgîndu-se pe podea, iar Lena se aplecă peste masă, ducîndu-și mîinile la inimă.

— Pentru Dumnezeu ! Ce-i cu tine, surioară ? întrebă speriată María.

Lena nu răspunse. Fața i se albise într-un fel straniu. Trăsăturile ei ascuțite aminteau acum, mai mult ca oricînd, de trăsăturile familiei Rivero. Ale acelor Rivero bătrîni și epuizați, aflați pe drumul de întoarcere. Acea tulburare îi brobonise fruntea cu o sudoare vîscoasă, care îi lipea părul de tîmple... Toate acestea în răstimpul scurt de cîteva clipe...

María își aminti atunci de unchiul Juan, mort chiar pe treptele altarului, cînd tocmai terminase de oficiat slujba. Dar nu putea fi asta. Era descărcarea tensiunii nervoase care o chinuise în zilele acelea și care ajunsese la culme cu această ultimă spaimă.

— Ți-e mai bine, nu-i așa ?... A trecut. E normal. Frica... Cu toții avem nervii distruși. Hai, ridică-te... Așa !... Așază-te aici, pe fotoliu. Sprijină-ți capul de spătar.

Da. Îi trecuse. Pentru moment, pericolul dispăruse. Dar cînd încercă să se ridice și-și lăsă capul

pe spate, pe fruntea netedă a micuței Rivero apăruse o cută. O cută adîncă în forma unui accent circumflex.

XXVIII

NOAPTEA ACEEA de octombrie colorase în roșu cerul orașului. Un cer minunat, albastru și transparent cum rareori vedea ținutul acela aproape întotdeauna învăluit în ceață. Un cer care parcă se arăta indiferent la drama orașului.

Cu toate că era departe de centru și aproape complet izolată, bubuitul surd al tunurilor plasate în jurul capitalei, clănțănitul monoton al mitralierelor și focurilor de armă se auzeau, cu mici intermitențe, pînă la casa familiei Rivero. Se simțea, din ce în ce mai pătrunzător, un miros ciudat care o făcea pe Lena să bănuie că mătușa Mag pusese pe foc cine știe ce lucru. Cărbunii se terminaseră și, în casa familiei Rivero, ca în toate casele orașului, se ardeau pantofi vechi, scaune rupte sau orice putea arde ușor și nu era absolut necesar.

Lena se adresă glumind Maríei :

— Pariez pe orice că mătușa Mag ți-a pus pe foc papucii. Miroase a pîrlit !

María adulmecă aerul și deschise larg fereastra prin care pătrundea mirosul.

— Nu, nu-i de la bucătărie. E un incendiu ! Un incendiu foarte aproape de casa noastră. Atît de aproape încît... ascultă ! ...n-auzi un trosnet ca de lemn uscat ?... Ah, Nita, privește cerul !... Parcă-i vopsit cu roșu,

Într-adevăr, albastrul închis al cerului, fără nici un nor, părea luminat de un reflector uriaş.

— Incendiul e în cealaltă parte, spre Catedrală ! îi răspunse Lena, întorcîndu-se cu spatele spre galerie şi aplecîndu-se mult pe fereastră. Hai să mergem în balcon ! De-acolo se vede mai bine.

Alergară alarmate pe coridor, izbindu-se de mătuşa Mag, care tocmai venea să le anunţe o nouă întîmplare neplăcută.

— Isuse, Isuse Doamne ! Nu cumva blestemaţii ăştia au dat foc Palatului Episcopal ?... Ăsta-i sfîrşitul pămîntului ! E scris şi-n *Sfînta Scriptură.*

Şi de data aceasta curiozitatea învinsese frica şi toţi locuitorii de pe San José se năpustiseră în balcoane, ba unii ieşiseră şi-n stradă să vadă mai bine spectacolul. Focul luase proporţii iar Palatul Episcopal îşi înălţa pe cerul albastru flăcările însîngerate ca un rug uriaş.

Din cînd în cînd se auzea pocnetul înfundat al unei grinzi care se prăbuşea cu zgomot. Şi-apoi... din nou trosnetul lemnului uscat !

Pachín urcă în noaptea aceea la familia Rivero şi le spuse pe un ton confidenţial :

— S-a terminat şi cu asta, fetelor ! Trupele Guvernului vor intra în oraş dintr-o clipă-ntr-alta. Se spune că au şi ajuns pe Naranco. Intrarea lor e o chestiune de ore. Nu vedeţi că din disperare mizerabilii ăştia au dat foc oraşului ?

— Au dat foc oraşului ? întrebă speriată Lena, cu un firişor de voce. Nu ! Nu-i cu putinţă. Nu pot face una ca asta.

— Nu pot ?... Cine ţi-a spus că nu pot ?... Nu voinţa le lipseşte. Nici benzina. Şi n-o să renunţe

doar din lipsă de chibrituri... Nu ?... O să vedem ce mai rămîne mîine din Universitate.

— Nu ! Minciuni !... De ce să ardă Universitatea ?...

— Ia te uită !... Pentru că aşa au ei chef. Ce-ai vrea să facă banditţii ăştia cînd ştiu că partida e pierdută ?

Şi Pachín îşi frecă mîinile, încîntat :

— Şi bine-ar fi s-o facă. Şi-au dat arama pe faţă.

Lena nu putea înţelege atunci acea satisfacţie pe care o simţea Pachín în timp ce Oviedo se răsucea sub urgia focului. Pentru că nu numai incendiul de la Palatul Episcopal lumina cerul cu vîlvătăile lui. Mari coloane de fum începeau să se ridice de peste tot, acoperind Oviedo într-un nor des, cald şi roşu, sub care trosneau şi se prăbuşeau cele mai frumoase clădiri ale oraşului.

Comentariile despre incendiu pătrundeau în casa Rivero dimpreună cu ştirile despre înaintarea trupelor care veneau în ajutorul capitalei.

În mod oficial, forţele Guvernului îşi făcură intrarea în capitală în ziua de doisprezece octombrie, sărbătoarea Sfintei Fecioare din Pilar. Dar numai în mod oficial. Luptele continuară cu îndîrjire în fiecare baricadă, în fiecare întăritură. Trăgători izolaţi apăreau pe la mansarde şi prin poduri, iar străzile oraşului continuau să fie măturate de focul mitralierelor din cele două tabere, printr-un atac sigur din partea forţelor Guvernului şi o rezistenţă sinucigaşă din partea rebelilor.

În ciuda lașității ei, Lena ieși în stradă imediat ce mitraliera care părea amplasată chiar în Corrada del Obispo încetă să mai țăcăne. Nerăbdarea nu-i permitea să aștepte pînă ce viața orașului ar fi revenit la normal. Și începu să hoinărească fără nici o țintă precisă, fără să știe ce caută, fără să-și dea seama de pericolul pe care-l sfida în acel climat de ostilitate în care se mișca.

Prima rană vie pe care i-au căzut ochii a fost Palatul Episcopal, ajuns o ruină. Pe pereții crăpați și sfîrtecați, găurile balcoanelor și ale ferestrelor lăsau să se vadă scheletul înnegrit. Atît mai rămăsese din el !

Își continuă drumul pe strada San Antonio acoperită cu un covor de moloz, cioburi, țigle sparte, gunoaie... Ajunse la Cimadevilla și coborî pe Strada Nouă pînă la Universitate. Piatra ei multicentenară, masivă și groasă ca piatra unei fortărețe, stătea neclintită. Sfidase focul așa cum sfidase trecerea secolelor. Zidurile erau neatinse. Dar numai ele. Interiorul, asemeni Palatului Episcopal, era o grămadă de ruine.

În mijlocul galeriei, pe un piedestal sfîrtecat, statuia neagră a Fondatorului părea un condamnat la moarte carbonizat.

Lena străbătu galeria, călcînd pe grinzi încă fumegînde, pe schije de mitralieră, țigle sparte, cenușă, canistre de benzină...

Inima îi bătea cu-atîta violență, încît din nou crezu că ghearele acelea nevăzute aveau să i-o răsucească și s-o lase îngropată sub ruine. Dar nu se întîmplă așa. Simți doar că o dor picioarele : la început, o durere surdă care se ascuțea treptat și devenea de nesuportat, făcînd-o să țipe.

Încercînd să se stăpînească, Magdalena închise ochii și se agăță cu putere de piedestalul care susținea statuia Fondatorului. Nu, nu trebuia să țipe !... Nu trebuia să sufere pentru că Universitatea se transformase într-o grămadă de ruine. Sub acele ruine erau îngropați prietenii ei Ursus și Lupus. Și balena cea mare. Și, neliniștitoarele mogîldețe de la Pompei și Herculanum. Și biblioteca : una din cele mai renumite din Spania... Aici se afla îngropată copilăria ei poznașă. Și cea mai frumoasă epocă a tinereții lui Ger. Aici se aflau năzuințele tinerești ale atîtor generații de studenți care trecuseră prin amfiteatrele ei... Dar ce-i păsa de toate astea ? Nu hotărîse oare să plece din oraș poate pentru totdeauna ?... Asta nu mai era lumea ei. Nu trebuia să sufere. Nu ! Nu trebuia să țipe !

Dar Magdalena Rivero, pe care nici un raționament nu reușea s-o liniștească, se lăsă din nou pradă fluturilor ei negri. Și țipă. Și plînse. Și izbi în sfîșiata arhitectură a piedestalului Inchizitorului, pînă ce mîinile i se umplură de sînge...

Cu pumnii strînși, arătîndu-i sfidător unui dușman nevăzut, se răsucea în toate părțile, întrebînd cu furie :

— De ce-ați făcut asta ? De ce ? De ce ?...

Călcînd ca un robot peste moloz, ieși din galerie pe ușa dinspre strada San Francisco, aproape blocată de obstacolele pe care incendiul le îngrămădise acolo. Și trebui să se sprijine de lanțuri și să-și apese cu amîndouă mîinile inima, care parcă voia să-i iasă din piept : cea mai mare parte a caselor de pe strada San Francisco erau și ele transformate în ruine arse, arătîndu-și

prin găurile din pereţi osemintele dezgolite. Dincolo de grădinile Porlier, din Palatul de Justiţie, solid şi măreţ, ca şi Universitatea, rămăseseră doar zidurile... Ruine, ruine în toate părţile!

Lena simţi că n-o mai ţin picioarele, refuzînd să-şi continue drumul. Dar făcu un nou efort şi merse mai departe. Voia să vadă tot, să străbată întregul Oviedo, chiar dacă picioarele i se afundau în covorul acela murdar de cenuşă, cioburi, ţigle şi schije.

Din toate părţile apărea, ca la chemarea unei voci misterioase, floarea exotică a uniformelor trupelor africane : fesurile roşii şi turbanele albe.

Mirosea a ură, a praf de puşcă, a rug... A rug pe care tulumbele pompierilor nu-l puteau stinge.

Mergea întrebîndu-se cu durere : „Unde-a căzut Ger al nostru ? Aici ? Sau poate aici ? Sau poate departe de Oviedo ?"

În memoria ei, tulburată de evenimente, revenea blestemul ţigăncii care le ieşise în cale în seara cînd îl îngropaseră pe Kedi-bey. Şi nu şi-l putea scoate din minte. Simplă întîmplare ? Sau era adevărat că şi în viaţa şi în moartea Rivenilor exista ceva fatal ?

Ajunse în Piaţa Escandalera, transformată într-un bazar marocan, vuind de larma multicoloră a trupelor coloniale. Teatrul Campoamor, primul coloseu al oraşului, cum îl numeau cronicile spectacolelor, fusese mistuit de incendiu. Ruine şi pe strada Fruela. Şi pe strada Uría. Strada principală a oraşului, bucuria şi mîndria oviedanilor.

Nimeni n-o opri pe Lena. Părea că nimeni nu lua în seamă o fetiţă slabă şi palidă, care se mişca printre ruine ca un spectru, ca o ruină în

plus. Garnizoanele şi coloanele venite în ajutorul oraşului erau destul de ocupate cu miile de oameni care veneau din toate părţile să predea armele.

Nimeni n-o opri pe tînăra fată, dar ea singură făcu cale întoarsă, obosită şi îndurerată de spectacolul pe care îl contemplau ochii ei. O oboseală fizică şi morală o făcea să meargă încovoiată ca un spic secerat.

Ei bine ! Acum era liberă. Liberă ca păsările pe care întotdeauna le invidiase. De-acum înainte avea să dispună de persoana şi de viaţa ei. Putea să plece şi să se întoarcă după cum avea chef. Putea să ia trenul fără frica de-a fi căutată. Putea străbate tot pămîntul... Dar pămîntul i se păru dintr-o dată prea puţin interesant... Sau şi mai rău : i se părea foarte murdar. Ca o stradă între ruine, presărată cu moloz, pe care merg oameni cu o privire crîncenă, purtînd pe umeri o încărcătură de ură, răzbunare, pasiuni josnice... Învingători şi învinşi se priveau cu duşmănie şi mergeau alături, cu neîncredere, pe ruinele acelui ideal de pace şi înţelegere, de respect şi îngăduinţă reciprocă...

Lena Rivero se opri din nou în faţa ruinelor Universităţii. Intră în galerie. În curtea curată şi venerabilă în care se jucase în copilărie.

— Fără-ndoială, Cheni a făcut asta ! spuse brusc, cu o siguranţă absolută. Cheni sau altul ca el. Altă scursură omenească, care într-o bună zi se întoarce împotriva societăţii, dintr-o ticăloasă răzbunare.

Încercă să se elibereze de acea durere, dîndu-i frîu liber. Şi de data aceasta, pînă şi prietenul

ei, Fondatorul, își primi porția. Cu naturalețea cu care se adresa persoanelor respectabile, obiectelor, statuilor sau animalelor, micuța Rivero, după ce-și plimbă privirea peste ruinele Universității, îl înfruntă pe Fondator :

— Și tu, de ce-ai îngăduit toate astea ?

Fondatorul nu făcu nici un gest. Nu catadicsi nici măcar să se supere pe prietena sa. Parcă n-o cunoștea el pe Lena !

Încremenită în mijlocul galeriei, pe înaltul piedestal sfîrtecat, mută, insensibilă, statuia neagră a Fondatorului părea, între ruinele fumegînde, un condamnat carbonizat...

XXIX

ÎN PRIMELE ZILE ale lunii februarie 1935 o zăpadă deasă căzu asupra orașului.

Bătrînii ziceau că de mult nu mai văzuseră așa ninsoare. Pe străzile și piețele mai puțin umblate zăpada atinsese jumătate de metru, făcînd circulația aproape imposibilă. Parcul San Francisco avea înfățișarea fantastică a unei păduri din țările nordice, în plină iarnă : lacurile înghețate, crengile copacilor aplecate sub greutatea zăpezii, o liniște de mormînt pe alei... În grădinile Porlier, pe Bulevard, în Piața Escandalera, copiii făceau oameni de zăpadă și organizau crîncene bătălii nimerind cu bulgării în pașnicii trecători care se duceau sau se întorceau de la muncă.

Bineînțeles că și Lena Rivero se avîntă într-o dimineață în vîltoarea unei astfel de bătălii. Era atît de amuzant !...

Ieșise din casă pentru ca să predea la Secția Financiară pachetul cu chitanțe de taxe. Și, după vechiul obicei, niciodată uitat, hoinări îndelung pe străzi, simțind sub tălpile înghețate răceala zăpezii. Avea pantofii rupți, lucru care nu constituia o noutate, dar în ziua aceea suferea mai mult ca niciodată din pricina lor. Dacă ar avea niște cizmulițe !...

Cizmulițele, care erau la mare modă în oraș, o ispiteau din vitrinele magazinelor și, pe deasupra, aveau un preț destul de convenabil : treizeci și cinci de *pesete*. Cu toate acestea, Lena Rivero nu dispunea nici măcar de această sumă în iarna grea care urmă după splendida toamnă a revoluției. Cele două surori munciseră din greu în ultimele luni. Mai mult ca în alți ani. Dar cu toate că familia se redusese aproape la jumătate, lipsea leafa lui Ger, iar numărul obiectelor care puteau fi vîndute era tot mai mic.

Lena tremura de frig în pardesiul albastru, subțire și uzat, pe care vopseaua neagră nu reușise să-l facă să pară mai nou, și privea acele cizme prin vitrina aburită de căldura din interior, ca pe un vis irealizabil. Din cînd în cînd își scutura zăpada cu o mișcare bruscă a capului și își freca mîinile...

„Nu, așa nu se mai poate, Magdalena Rivero, spuse privindu-și propria imagine în vitrină. Voi vorbi cu María și vom lua o hotărîre. Orice, numai să scăpăm de foame și de frig ! Orice, numai să se termine odată cu viața asta mizerabilă și fără nici un orizont."

Nu lipsa de pregătire și nici dorința ei arzătoare de a acumula cît mai multe cunoștințe pen-

tru a putea da piept cu viaţa o reţinuseră pe Lena pînă în acea zi. Nu o reţinea teama că cineva o va împiedica să plece. Ceea ce o oprea era tocmai faptul că se simţea liberă. Gîndul că nimeni n-o va urmări cînd va pleca din bătrînul ei oraş. O reţinea în Oviedo siguranţa că setea ei de zbor se putea transforma în realitate... Şi-atunci, pentru ce să se grăbească acum, cînd spaţiul infinit i se oferea fără ca nimic şi nimeni să se interpună între ea şi imensitatea albastră ?

Acestea erau scuzele pe care le găsea Lena pentru a-şi justifica aşteptarea. Dar nu îndrăznea să-şi mărturisească adevăratul motiv care o oprea în Oviedo.

Reflectat în vitrina magazinului de încălţăminte, privea Palatul Primăriei, impresionant în peisajul înzăpezit. Superb, fantastic ca palatul minunat dintr-o poveste cu zîne... Şi totuşi, în acel loc de vis se desfăşurau, după înfrîngerea revoluţiei, procesele sumare împotriva celor implicaţi în evenimente. Lena se ducea în fiecare zi la Palatul din strada Fruela la ora la care sosea duba cu deţinuţii ce aveau să fie judecaţi în ziua respectivă. Avea certitudinea că fratele său nu se afla printre ei. Dar poate un alt cap blond şi ciufulit, nişte umeri puternici, nişte mîini bătătorite de muncă...

În iarna aceea, Lena se gîndise mult la băiatul înalt, cu ochi albaştri, cu mişcări repezite şi plebee, care se descoperise cu respect în faţa sicriului doamnei Rivero. Şi în legătură cu el i se întîmpla ceva foarte curios : figura minerului, aproape ştearsă în memoria ei, se identifica cu aceea a Principelui de Asturias, şi ea la fel de

ştearsă ca urmare a atîtor evenimente. Şi una şi cealaltă, ca două umbre contopite într-una singură, aveau zîmbetul deschis al lui Ger şi strălucirea tulburătoare a ochilor lui... Ochii albaştri ai lui Ger şi zîmbetul lui deschis o însoţeau pe Lena ca un talisman ciudat. Multe foi aveau să se desprindă din calendar pînă ce influenţa pe care fratele dispărut o exercita asupra ei să ajungă (aşa cum se întîmplase şi cu Heidi) doar amintirea unei epoci din viaţa ei.

Lena Rivero aruncă o ultimă privire spre cizmuliţele pe care nu şi le putea cumpăra, suflă în mîinile îngheţate şi-şi continuă drumul.

Strigătele băieţilor care se jucau în Piaţa Escandalera o făcură să uite de sărăcie, de frigul care o paraliza, de amintiri. Răspunse la salutul studenţilor tot cu bulgări de zăpadă, şi se avîntă împreună cu ei în vesela bătălie.

La prînz, cînd ajunse acasă, după ce luptase cu bariera de nămeţi de pe strada San José, avea obrajii aprinşi şi se simţea la fel de fericită ca în vremurile îndepărtate cînd se juca printre ruinele bătrînei Fortăreţe.

În aceeaşi după-amiază, María abordă problema pe care o aveau de rezolvat :

— Surioară, trebuie să hotărîm, spuse pe un ton sever.

— Eu voi pleca din Oviedo la primăvară. răspunse Lena fermă, în timp ce privea prin ferestrele galeriei peisajul înzăpezit.

— Ştiu. Nimic nu te-ar putea opri. De aceea nu voi încerca să te conving că ţi-ai putea aranja viaţa aici. N-ai face-o...

Şi, după o pauză, atît de lungă încît părea că dialogul se terminase, María continuă :

— Şi eu am planurile mele. Am aşteptat pînă astăzi, pentru că într-adevăr mă doare să mă despart de voi. Sufletul meu este pregătit, dar slăbiciunile trupului... Şi afecţiunea pentru fiinţele apropiate ne leagă ca nişte lanţuri. Totuşi, mai presus de această afecţiune, există ceva care mă atrage cu o forţă irezistibilă, care mă smulge de pe pămînt. Apoi... mai am şi o promisiune de îndeplinit !

— O promisiune ? Ce-ai promis, María ?

— Viaţa mea pentru salvarea lui Ger.

Şi María zîmbi simplu, aşa cum zîmbeau întotdeauna Riverii, cînd îşi jucau viaţa pe-o singură carte.

— Sper că Dumnezeu a primit-o, pentru că în acest tîrg şi el şi eu cîştigăm un suflet care pe amîndoi ne interesează foarte mult.

Lena îşi privi sora plină de curiozitate. I se părea că María se transfigura. Părul ei auriu avea strălucirea palidă a unei aureole. Şi mîinile ei, atît de albe şi transparente, ca acelea ale doamnei Rivero, cînd se mişcau prin aer căpătau candoarea mîinilor unei călugăriţe. I se păru chiar că miroseau a tămîie, a eternitate.

— Vreau să mă fac misionară, spuse María pe un ton firesc, ca şi cum ar fi vorbit de o profesie oarecare. E atît de mare datoria mea faţă de Dumnezeu !... El a fost foarte generos cu mine şi nu vreau să precupeţesc nici un sacrificiu pentru a-l răsplăti.

Lena o privi cu admiraţie. Cu o admiraţie care cuprindea şi puţină spaimă.

— Asta înseamnă că vei pleca departe... În locurile alea îngrozitoare, pierdute printre păduri, pline de boli şi de moarte... Eşti nebună, María !

— Puţin, doar puţin, Lena... Aerul familiei ! îi răspunse María glumind.

Lena plecă ochii, îmbujorîndu-se uşor. María păru că nu observă.

— Tu ai nevoie de mica glorie, continuă. O glorie făcută din deşertăciunea deşertăciunilor... Nu-ţi pot reproşa nimic, Lena. Vreau doar să te avertizez că nu în ea îţi vei găsi fericirea. Niciodată nu vei afla în ea pacea de care are nevoie spiritul. Şi asta-i ceea ce doresc eu. Ceea ce caut. Eu sînt cea cu adevărat ambiţioasă. „O autentică Rivero", cum spui tu...

Lena o asculta bătînd uşor cu degetele în fereastră şi privind distrată peisajul alb care reverbera sub cerul plumburiu al înserării. Aşadar María pleca, cum făcuseră şi ceilalţi. Cum va pleca ea însăşi de îndată ce primăvara va face să dea din nou iarba.

Cu sau fără legendă, era limpede că Riverii nu formau un tot unitar şi indestructibil ca atîtea alte familii. Prototipul coeziunii şi unităţii era familia Quintana. Sau cea a unchiului Pedro, din care se formau alte familii ce trăiau în mici state autonome, aproape anarhice, a căror aspiraţie supremă era emanciparea totală. Cei din neamul Rivero se apărau, se tolerau şi se respectau reciproc, dar Lena ştia că ar fi în stare să se sfîşie între ei ca rechinii dacă ar încerca să-şi împiedice unul altuia libertatea de acţiune. Lenei îi era suficient să arunce o privire în jurul ei pentru a se convinge de asta. În casa Quintana totul era egal,

uniform. Indivizi și încăperi se confundau într-o masă cenușie, lipsită de personalitate. Camera lui Blanca era la fel ca aceea a Eloisei sau a lui Jaime, și-și schimba aspectul doar cînd se schimba moda. Răzvrătirea înnăscută a Riverilor se manifesta în cele mai mici detalii ale existenței lor și apărea în orice clipă așa cum apare scînteia cînd lovești două pietre de cremene. Pentru că Riverii erau ca un șirag de mărgele colorate înșirate pe firul subțire al sîngelui. Asemănători și deosebiți. Imposibil de ținut laolaltă odată ce firul s-a rupt. Nu avea importanță dacă șiragul s-a rupt la o mărgică sau alta. Toate se împrăștiau cînd una din ele — oricare — se desprindea din șirag.

Erau la fel cu o avalanșă, gîndea Lena privind zăpada. O bucată de zăpadă se desprinde. Apoi, alta... Trec cîteva secunde pînă ce încă o bucată se prăbușește. Dintr-o dată, ceva vital se cutremură și blocul întreg se prăvălește... Întîi *Aguilucho*, apoi Heidi. Și după un interval de așteptare — destul de scurt în istoria unei familii —, doamna Rivero și Ger... Iar acum ele... Despărțindu-se în acea după-amiază de cele două fete, familia Rivero se putea considera moartă.

Fără a-și lua privirea de la zăpadă, Lena spuse aproape în șoaptă :

— Cînd pleci, María ?

— Curînd... Poate chiar săptămîna asta. Totul e pregătit. Tu vei primi chitanțele, vei lichida socotelile și...

— Te-ai gîndit bine, María ?... întrebă Lena doar ca să spună ceva.

— Știi prea bine că da. De copil aștept clipa asta. De ce s-o mai amîn ?

Fără să se privească, amîndouă zîmbiră. Aveau fețele lipite de fereastră și răceala geamului alina fierbințeala obrajilor lor aprinși. După o tăcere supărătoare, mezina continuă :

— Mereu mă gîndeam să-ți spun... Simțeam nevoia să plec. Despărțirea noastră era inevitabilă. Am atîtea planuri ! Atîtea dorințe !... Este tipic pentru familia Rivero, nu-i așa, María ?... Această neliniște, această minunată sete de viață, de aventură a fost întotdeauna pentru membrii familiei noastre mai puternică decît legăturile care ne uneau.

María îi răspunse calm :

— E adevărat, Magdalena Rivero. Și e o tradiție a familiei ca cineva să se roage în timp ce alții se bucură de viață... Și acel cineva, în generația noastră, voi fi eu. Pentru Ger al nostru. Pentru Heidi. Chiar și pentru tine...

Clopotul mic de la călugărițe își răspîndi dangătul liniștit, chemînd la masă. Era ca o parafă simplă pe acea conversație transcendentală. În galeria sărăcăcioasei case a familiei Rivero tocmai se pecetluiseră două destine. Noaptea se lăsă ușor peste tăcerea albă.

Lena aruncă o monedă în sus.

„Cap sau pajură ?", se întrebă, amintindu-și deviza lui *Aguilucho.*

Dar aproape mai înainte ca moneda să atingă pămîntul ea se și cocoțase pe dulapul cu haine, în căutarea geamantanului care aparținuse tatălui ei. Era vechea valiză din piele de porc care știa

atît de bine toate rutele continentului american. Şi o mîngîie cu prietenie pentru că şi capul şi pajura o îmbiau la zbor.

„Ei bine, spre Madrid ! spuse. Pentru moment voi pleca la Madrid. Am hotărît. Pe urmă, cine ştie ?"

Din ziua aceea a început să se pregătească de drum, intensificîndu-şi activitatea, care niciodată nu fusese neînsemnată. Începu prin a lichida orice reprezenta o amintire a căminului Rivero. Acele pregătiri de călătorie îi aminteau Lenei de mutarea din strada Universităţii. Dar atunci se mutase întreaga familie, cu toate lucrurile care le aparţinuseră. Acum pleca singură, luînd cu ea în istorica valiză a Riverilor toată averea ei : încercările literare, pensulele şi micile comori pe care atîţia ani le adăpostise pupitrul cu muşama neagră al lui *Aguilucho.*

În sfîrşit, Magdalena Rivero pleca din oraşul care îi înfrînase avîntul cu atmosfera lui asfixiantă. Dar acum, la plecare, i se părea că oraşul îi intrase în sînge, că întotdeauna avea să-l poarte în amintire, chiar dacă peste memoria ei avea să se aşeze amintirea altor oraşe. Oviedo fusese, de cînd se ştia, marele ei prieten. Atît de mare şi atît de drag cum este soarele pentru o floare. Chiar dacă floarea are şi spini. Şi Oviedo era soarele ei. Străduţele lui înguste, Piaţa El Fontán cu coloanele sale, Arcul San Vicente, întortocheata stradă Salsipuedes, coridoarele Catedralei, toate acestea se bucurau de dragostea ei. Îi plăcea să le străbată în serile cenuşii şi melancolice, surprinzîndu-le prin vizita ei. Era ca şi cum ar fi pus stăpînire pe frumuseţea lor pe care alţii o treceau

neobservată. Cu cîtă plăcere mîngîia Lena pietrele centenare şi asculta susurul uşor al fîntînilor care-şi plîngeau, în tristele înserări, singurătatea !... Da. În acele înserări cenuşii, Magdalena Rivero strîngea în mîinile ei inima oraşului pentru a-i auzi bătăile. Dar în acele zile inima bătrînului Oviedo bătea îndurerată. În toate părţile ruinele, vrajba, ura arătau că revoluţia trecuse pe-acolo.

„Pace. Este, în sfîrşit, pace, îndrăzneau să asigure cei ce trăiau la marginea realităţii acelui an 1935. Slavă Domnului, norii negri care trebuiau să se descarce într-o bună zi asupra naţiunii, au trecut. Şi această experienţă amară ne va învăţa să trăim..." Ce imensă greşeală ! Nu. Nu era pace în inimi. Nu era pace în spirite.

În epoca aceea, Lena începu să înţeleagă că nu întotdeauna idealurile pure atrag oamenii către o ţintă. Contează la fel de mult şi sentimentele. Şi interesele. Cît era de greu să împaci sentimentele cu raţiunea şi să le înalţi pe aripile unui ideal mai presus de orice lucru !... Cînd îşi amintea de fratele ei, simţea cum stolul de fluturi negri începe să-i foşnească în jurul tîmplelor. „Ger ? Pe unde-o fi Ger ? Sau unde-o fi căzut ?", se întreba adesea în lungile hoinăreli pe străzile adormite ale oraşului. Nimeni nu ştia să spună ceva despre moartea ultimului Rivero. Şi Lena se întorcea cu gîndul la odioasa legendă care se adeverise încă o dată.

De la fereastra compartimentului de clasa a treia, Lena Rivero îşi lua rămas bun de la oraş, încercînd să-şi întipărească pe retină ultima ima-

gine pe care i-o oferea Oviedo. Imaginea acelei bătrîne gări de cărămidă roșie care îi era atît de familiară. Pe peronul aproape pustiu, se distingea silueta măruntică a mătușii Mag, mai gîrbovită și mai speriată ca niciodată. Se mișca fără rost dintr-o parte într-alta, pipăindu-și din cînd în cînd geanta, de frică să n-o piardă. Cînd în sfîrșit o văzu pe Lena la fereastră, zîmbi, de parcă ar fi vrut să-i spună: „Pleacă liniștită, Nita. Nu-ți face griji că mă lași. Nu rămîn singură."

Bineînțeles că mătușa Mag nu rămînea singură. Mătușa Mag era o Quintana și se întorcea în sînul familiei Quintana, așa cum picătura de apă se întoarce în mare după ce urcase într-un nor. Lena voise s-o instaleze înainte de plecare în așa fel încît să trăiască independent. Trei chiriași nu i-ar fi dat prea multă bătaie de cap și i-ar fi asigurat o viață îndestulată. Mătușa Mag respinsese ideea cu-atîta hotărîre, încît nepoata nu mai insistase. Înțelegea. Mătușa Mag nu era o Rivero, ci o Quintana. A fi independent era pentru ea egal cu a rămîne pe drumuri, în ploaie și vînt.

Și mătușa Mag se întoarse la sînul familiei Quintana așa cum picătura de apă se întoarce în mare. Misiunea ei față de cei trei copii Rivero se terminase. Acum o așteptau, în leagănele lor, copiii nepoților ei. Grăsuți. Blonzi. Cuminți... Altă generație de copii Quintana, pe care avea să-i legene cu dragoste în brațele ei, cărora le va povesti aceleași basme și legende despre orașul lor, pe care avea să-i însoțească în parcul San Francisco... Va supraveghea din nou doicile și slujnicele. Din nou va fi tăinuitoarea năzdrăvăniilor copiilor. Din

nou se va emoționa la fiecare notă excepțională a băieților și la nunta fiecărei fete...

Odată Lena îi spusese: „Cînd voi obține ceea ce-mi doresc, mă voi întoarce și te voi lua cu mine". Domnișoara Quintana refuză delicat acea invitație: „Nu, Nita, eu n-o să plec. Vino să mă vezi cînd o să poți..."

De ce? Parazită și umilă ca iedera, mătușa Mag se lipise pe bătrînul trunchi pe care nu voia să-l părăsească. Aici era viața ei, aici erau visurile ei, bătînd mereu în ritmul altei inimi. Cuvinte ca libertate, independență, absență nu figurau în vocabularul micuței și spălăcitei domnișoare Quintana.

Și iat-o pe peron, tulburată, tristă, privind speriată în toate părțile și pipăindu-și cu o tresărire geanta. Dintr-o dată îi trecu o idee prin minte, care o alarmă mai mult decît eventuala pierdere a genții, și-și căută cu privirea nepoata. Zîmbi. Se apropie și mai mult de vagon. Strînse între mîinile ei bătătorite mîna pe care i-o întindea Lena:

— Ai mare grijă de tine, Nita! Și...

Vocea i se gîtui. Trebui să facă un efort înainte de a-i spune:

— ...și nu ieși singură cu nici un bărbat. Bărbații... știi doar ce vor bărbații.

Lena zîmbi. Biata mătușă Mag!

— Îngrijește-te tu! îi strigă de la fereastră. Vreau să te găsesc grasă și frumoasă cînd mă întorc!

Își spuseseră tot ce aveau de spus. „Oare de ce nu pornea odată trenul?" Probabil că această întrebare și-o puneau toți călătorii, căci conver-

saţiile se stingeau... Atît cei care plecau cît şi cei care rămîneau pe peron doreau ca trenul să pornească, ca să pună capăt acelor fraze spuse forţat, repetate la nesfîrşit: „Să ai grijă!... Să scrii!... Nu uita să-l vizitezi pe domnul Ferrer! Să-mi cumperi revista de care ţi-am spus!..."

Dar trenul nu pornea. Ceasul nu marca plecarea. Nici un ceas nu cunoaşte atît de bine jocul minutelor prea lungi sau al minutelor prea scurte ca ceasurile din gări. Cîteodată minutele trec prea repede. Alteori îţi vine să crezi că minutarele au adormit în patul tare şi alb al cadranului. Un joc potrivit pentru a distruge nervii călătorilor.

În după-amiaza în care pleca din oraş, Lena ajunsese la Gara de Nord cu o oră înainte de sosirea expresului. O oră care îi măsura nerăbdarea cu o încetineală exasperantă. Dar expresul sosi şi minutarele parcă înnebuniseră grăbind călătorii ce se năpusteau asupra vagoanelor nelăsîndu-i să coboare pe cei care soseau. Copii, sacoşe, cutii pentru pălării, geamantane intrau şi ieşeau pe ferestre într-o învălmăşeală de proteste şi scuze... Odată instalaţi, minutarele, încăpăţînate în jocul lor, redeveneau calme, parcă voind să demonstreze cît de inutilă era acea grabă.

Lena se uita la mătuşa Mag. Aceasta o privea şi ea fără să ştie ce să mai spună. Deodată, Lena îi ceru:

— Mătuşă Mag, cumpără-mi gogoşi! Vreau gogoşi!

Domnişoara Quintana se întoarse către locul pe care Lena i-l arăta cu degetul şi-l văzu pe *El Calentitos*. *El Calentitos* o înlocuise pe gogoşăreasa de pe strada El Sol fără alt dezavantaj pentru locuitorii oraşului decît acela de a traduce în castiliană misterioasa strigare a vînzătorului ambulant. Faimoasa strigare în trei timpi a gogoşăresei se transformase într-un urlet sălbatec lansat în cele patru vînturi de o fantomă albă cu tichie înaltă, de bucătar, care ţinea, agăţat de gît, un coş imens.

El Calentitos, după ce-şi lansă strigarea în vînt, începu să se plimbe pe peron cu paşi mari. Mătuşa Mag se apropie de coşul lui, cumpără cîteva gogoşi... Dar în clipa aceea, în mod cu totul neaşteptat, trenul porni.

Lena se aplecă pînă la brîu pe fereastră, flutură batista şi încercă să spună ceva. Cuvîntul de adio i se opri în gîtlej.

Pe măsură ce trenul se depărta de gară, silueta tremurîndă a mătuşii Mag se micşora, pierzîndu-şi conturul... Pînă la urmă deveni un punct negru pe linia peronului. Şi acel punct fu tot ce-i mai rămase Lenei Rivero în Oviedo.

Expresul îşi mări viteza cînd trecu pe sub Puente de los Pilares. Lena îşi luă rămas-bun de la apeductul care fusese martorul hoinărelilor ei pe potecile muntelui Naranco. Un minut mai tîrziu, Puente de Buenavista o saluta şi el. Era podul de pe care de-atîtea ori visase această călătorie care acum o smulgea oraşului.

Rămase la fereastră ca să-şi întipărească pe retină peisajul periferiei, casele mizerabile din suburbii, blocurile din cartierele noi, spitalul, stadionul, turnul de apă, arena de lupte cu tauri... Şi, deasupra caselor adunate în jurul Catedralei, ascuţişul gotic al turnului său, arătîndu-şi rănile provocate de mitraliere în timpul revoluţiei.

Încet-încet, orașul se contopea cu fundalul gri și verde al peisajului, pînă ce o surpătură de teren îl șterse complet de pe orizont.

Lena își lipi fruntea de geam. Închise ochii. Strînse buzele. Și, instinctiv, duse mîna la ceasul lui *Aguilucho* pe care-l purta întotdeauna la gît. Ceasul care avea gravată pe capacul interior deviza familiei Rivero : *Cap sau pajură.*

XXX

CÎND LENA RIVERO deschise ochii, observă că lumea o privea curioasă și amuzată. Într-adevăr, nu în fiecare zi i se oferea orașului spectacolul unei doamne elegante legănîndu-se pe lanțurile Universității, și ținînd în mînă un cactus...

Izbucni în rîs cînd își dădu seama. Simțea dorința să le strige : „De ce atîta mirare, prieteni ? Nu mă recunoașteți ? Sînt *Ranita*, micuța de la *Uva de Oro.* Și lanțurile acestea sînt ale mele. Îmi aparțin. Le-am cîștigat, ca Sancho el Fuerte [1], prin dreptul cuceritorului, în crîncene bătălii cu băieții din cartier".

Desigur că nimeni n-ar fi recunoscut, în faimoasa scriitoare Lena Rivero, pe acea fetiță slăbuță și năstrușnică care în urmă cu ani terorizase un cartier întreg. De fapt, nimeni nu-și mai amintea de familia Rivero. Existau familii — cum existau și neamuri — destinate să dispară. Familii însemnate de Fatalitate cu un destin nomad care le conduce spre totala lor

[1] Sancho cel Vîrtos (sp.).

anihilare. Riverii aparțineau acestui tip. Fără să formeze, ca familia Quintana, un trib unit, legat prin interese, sentimente, și care punea stăpînire pe toate activitățile vieții publice, datorită fecundității lor și a caracterului lor sedentar. Dar cei trei *aguiluchos* [1] își luaseră zborul și nimeni nu-și mai amintea de ei în Oviedo.

Lena Rivero dădu din umeri. La urma urmelor poate că era mai bine că nu-și amintea nimeni de ei. Dorea să treacă neobservată. Călătoria ei în oraș nu avea alt scop decît să se întoarcă în trecutul atît de îndepărtat dinainte de război și să reînvie amintirile care începeau să i se șteargă din memorie.

Cînd Magdalena Rivero sosi în Oviedo, impresia ei fu aceeași cu a oricărui alt călător care ajunge în acest oraș prin Gara de Nord. Un bulevard drept, cu blocuri moderne, îi oferea perspectiva unui oraș obișnuit, standardizat... Dar Lena știa că Oviedo avea să-i dea mai mult decît atît. Avea să-i dea mai mult decît salutul indiferent al acelor străzi drepte care semănau cu străzile oricărui oraș. Și, într-adevăr, Oviedo i se dărui cu totul atunci cînd Lena se opri în fața Universității și mîngîie cu emoție lanțurile ei multicentenare. Istoria Riverilor era legată de ele. Era legată de sufletul orașului, al bătrînului Oviedo care se înghesuia în jurul Catedralei, ca puii în jurul cloștii.

Străbătu tot orașul. „Nobilul, Credinciosul, Slăvitul, Neînvinsul, Eroicul, Bunul Oraș Oviedo." Titluri gravate pe o placă de onoare fixată pe

[1] Vulturași (sp.).

zidul Primăriei. Şi în peregrinarea ei sentimentală redeşteptă spiritul oraşului, care dormea pitulat pe străzile înguste ale nemuritoarei Vetusta... Acest spirit imponderabil pe care nici un oviedan nu-l poate trăda fără ca scandalul acelei emancipări să se răspîndească în oraş ca o pată de ulei...

Aproape nimic nu se schimbase în partea veche a oraşului de la plecarea Lenei Rivero. El Fontán, mica piaţă încadrată de coloane, păstra acelaşi farmec modest. La fel de încîntător rămăsese şi Arcul San Vicente şi sălbatica grădină a călugăriţelor de la mănăstirea Pelayo. Corrada del Obispo avea aceeaşi seninătate augustă. Iată şi strada Salsipuedes, şerpuitoare şi înclinată. Şi liniştita stradă San José. Toate bătrînele ulicioare, înguste şi abrupte, continuau să dormiteze în ceaţă, cu palatele lor de piatră înnegrită şi casele cu pereţii cojiţi de umezeală. Străzi care miroseau a ierburi medicinale, a pîine caldă, a ceară, a tămîie...

Cu toate acestea, ceva dispăruse în acest decor în care se desfăşurase copilăria şi adolescenţa micuţei Rivero : Cristos din Coridor. Acel Ecce Homo din Catedrală, care cerea plin de umilinţă oviedanilor să se oprească în faţa rănilor lui. Pe Lena o întristă absenţa marelui Prieten în faţa Căruia dorise să se prezinte, de ce să n-o recunoască, oarecum ruşinată.

Străbătînd colţişoarele adormite ale oraşului vechi, Lena se simţi invadată de o pace nesfîrşită, de o linişte a spiritului cum rareori avea parte în viaţa ei de zi cu zi. Dinamică şi neliniştită din fire, sorbind viaţa dintr-o înghiţitură, ca cel care ştie că şi-o poate pierde în orice clipă,

simţea din cînd în cînd chemarea păcii şi a lucrurilor moarte. Şi acele bruşte contraste ale caracterului ei — care oscila între real şi fantastic, între plîns şi rîs, între tradiţie şi revoluţie, între spirit şi materie — fură pe deplin satisfăcute prin această vizită în oraş.

Lena îl părăsea două zile mai tîrziu, ducînd întipărită pe retină o colecţie de imagini pe care timpul le ştersese treptat din memoria ei. Dar mai ducea şi obsedanta îndoială care o determinase să străbată decorul amintirilor ei : Cît adevăr există în acea legendă a familiei Rivero care de-a lungul mai multor generaţii nu se dezminţise nici o singură dată ?

Cu fruntea sprijinită de fereastra expresului, care pentru a doua oară o îndepărta de oraş, Lena Rivero se gîndea la destinul familiei ei. La propriul ei destin... Totul se petrecuse astfel, pentru că... : „Pentru că aşa se întîmplă în viaţă", îşi spuse ca să se liniştească. Poate că explicaţia se afla în neliniştea pe care Riverii o purtau în sînge. Heidi plecase, pentru că Heidi era o Rivero. Şi femeile din neamul Rivero erau aripi, nu petale. Păsări, nu flori. Ger murise cu cizmele în picioare, pentru că lui Ger îi plăcea, ca şi lui *Aguilucho*, să joace totul pe o singură carte, în faţa pericolului. Şi Lena se bucura acum de moartea lui Ger. Dacă n-ar fi murit ar fi fost poate exilat ? Sau închis ? S-ar fi transformat poate într-un speculant gras şi unsuros ?... Nu, nu ! Mai bine căzut în luptă. Revoluţionarii trebuie să moară pe stradă, apărînd un ideal, ca toreadorul în arenă şi artistul în plină glorie. Pe de altă parte, nu era nimic extraordinar în acea întîm-

plare. Ger murise, ca atîtea mii de tineri ai acelei generații eroice.

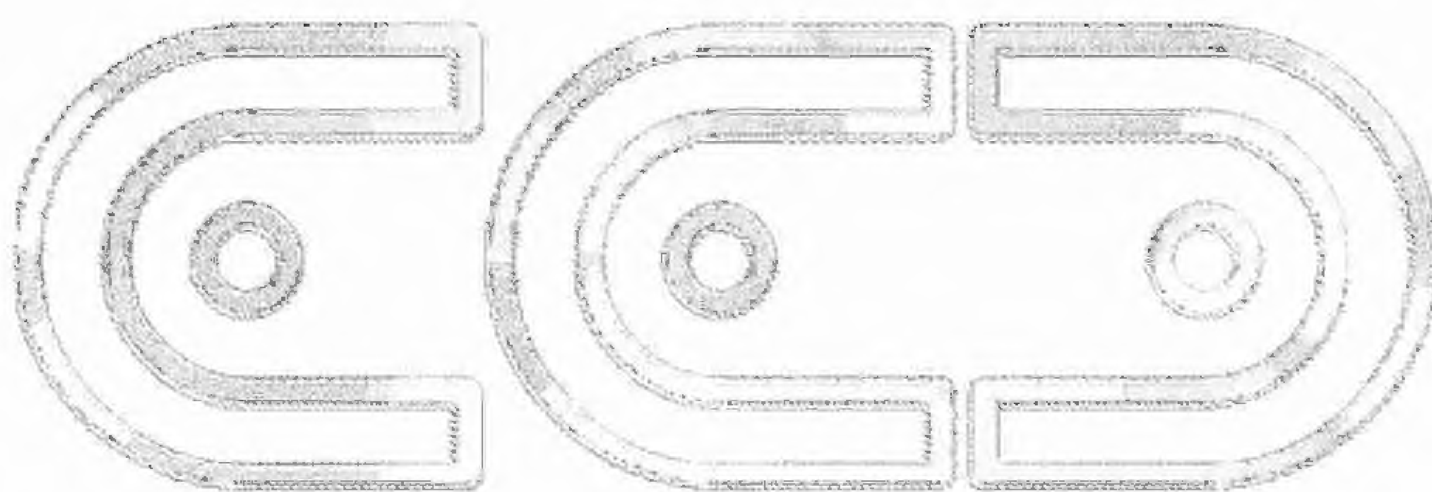
Bun. Dar María ?... Nici María nu fusese singura misionară răpusă de febra galbenă în Manila. Cîte călugărițe albe nu muriseră secerate ca spicele verzi de o seceră nemiloasă ! Era stupid să crezi că Spania se cutremurase într-o revoluție și că întreaga Omenire se sfîșiase într-un lung război numai pentru ca legenda să se îndeplinească. Stupid și prezumțios ! Totul se petrecuse natural. Natural ! Așa cum se întîmplă toate în viață...

Lena Rivero privea, prin fereastra vagonului, mica vale, învăluită într-o mantie fină de ceață. Un peisaj abrupt, verde și blînd care contrasta cu ariditatea virilă și întinsă a mesetei. Munții din apropiere își implîntau piscurile într-un cer de culoarea bumbacului murdar. Coline mici, rîpe adînci și o vegetație exuberantă obligau expresul să se strecoare ondulîndu-se ca un șarpe negru care se tîrăște printre brazde și tufișuri.

Privea distrată peisajul, simțind cum continua s-o obsedeze ideea care n-o părăsise nici o singură clipă. Această călătorie în capitala Principatului o făcuse să retrăiască amintiri din copilărie și adolescență. Dar nici personajele, nici ambianța, nici întîmplările, trăite odinioară cu atîta intensitate, nu răspundeau întrebării pe care Lena și-o punea încă de cînd era copil : „Cît adevăr există în ciudata legendă pe care familia Rivero o purta ca pe o povară ?“

Madrid, octombrie 1950

Scanare și prelucrare digitală

de

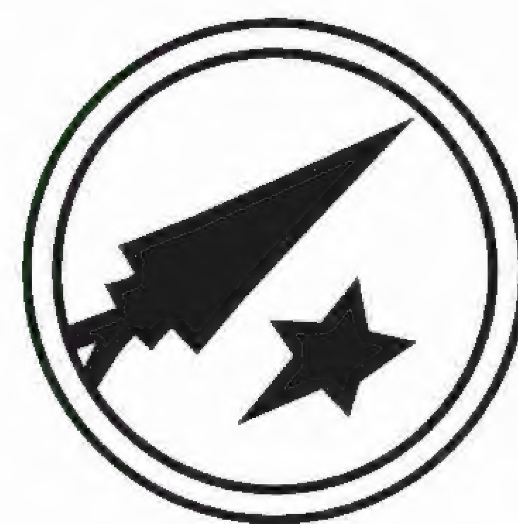
Anonim

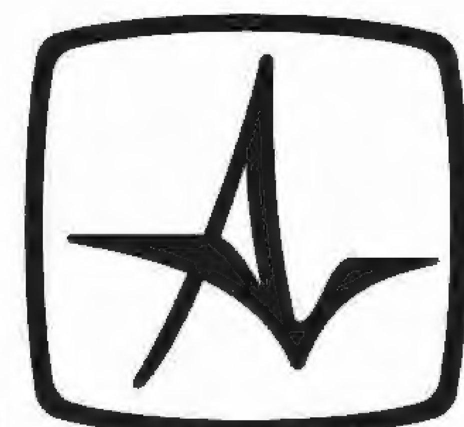

și

CAT Graur

Antwerpen

2024

